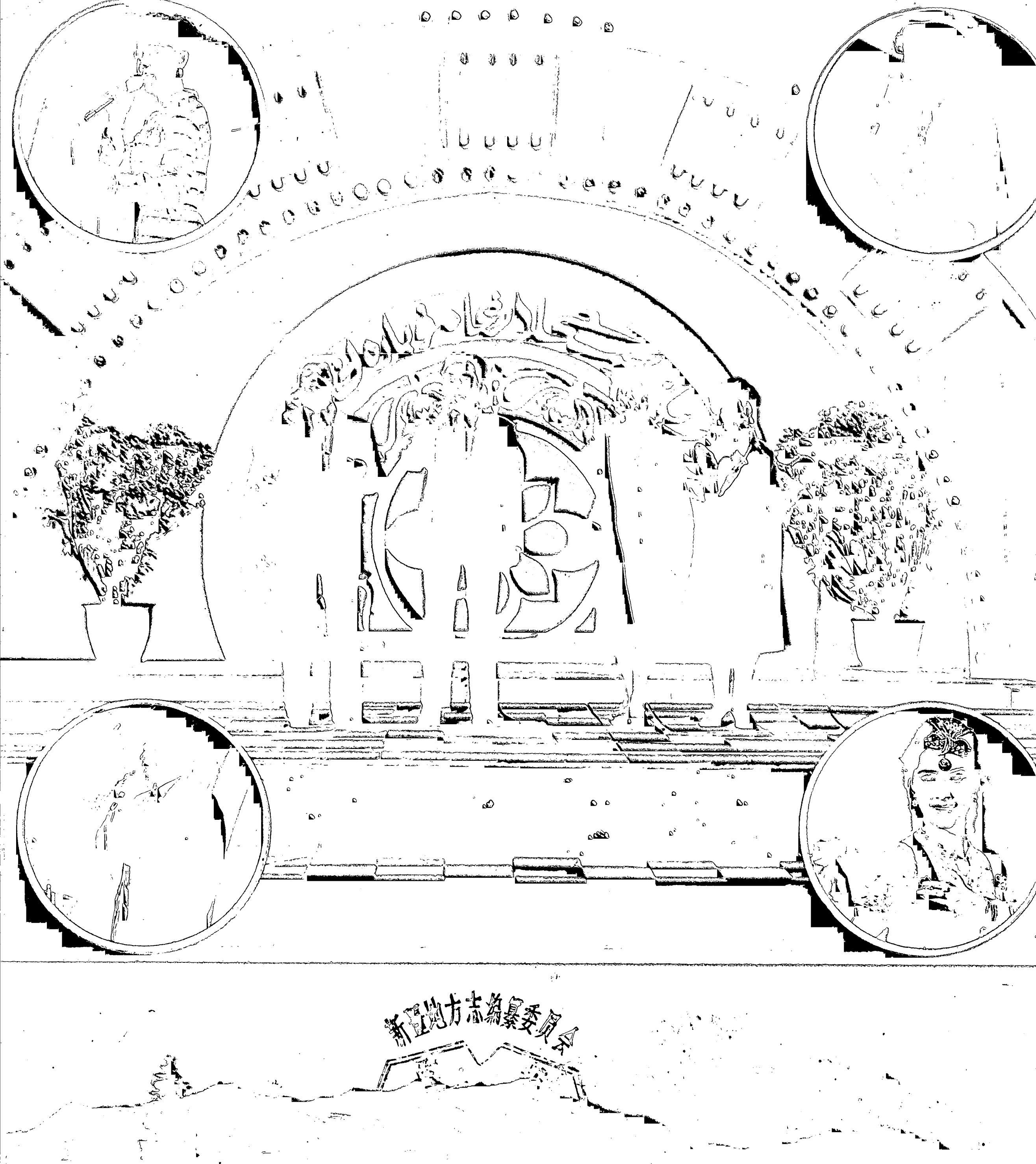

新疆地方志编纂委员会

تەڭرىتاغ

2

1987

www.uyghurkitap.com

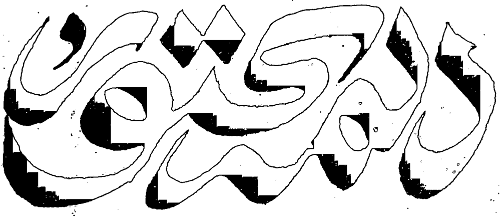

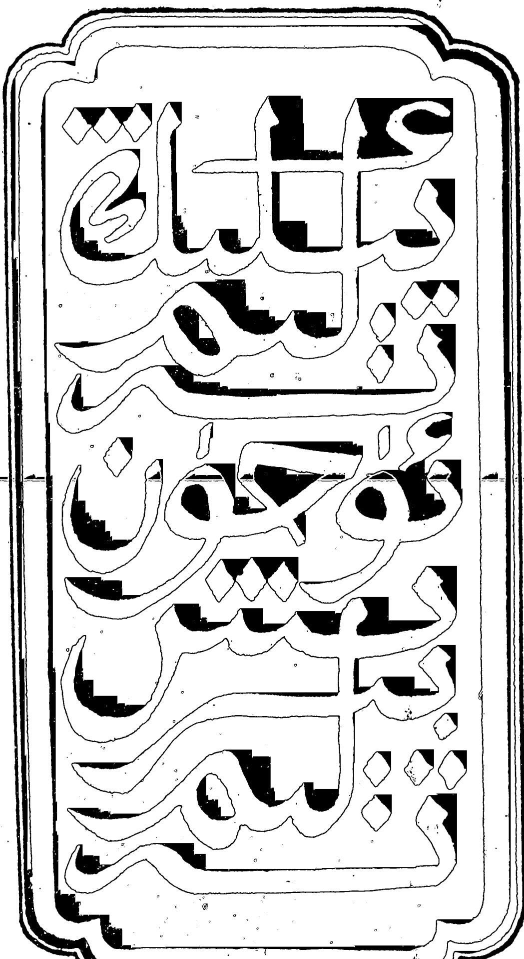

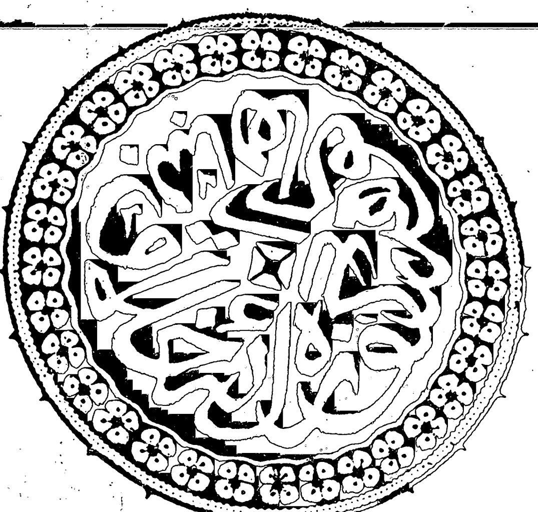

新疆地方志编纂委员会

تەڭرىتاغ

دەۋر روھى، يەرلىك خۇسۇسىيەت

ياشلار ئالاھىدىلىكى، مىللىي ئۇسلۇب

2

1987

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

بوستانلىق

تەڭرىتاغ

ئۈرۈمچى شەھەرلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتى
تەرىپىدىن چىقىرىلىدى

تەڭرىتاغ سادالىرى

ئەرەب خەلىپىلىكىگە زىيارەت (چاتما شېئىر) .... تۆمۈر داۋامەت (1)
تەڭرىتاغ ئىلھامى (شېئىر) .... خېۋىر تۆمۈر (5)
كونا دوستلار بىلەن كۆرۈشۈش (زىيارەت خاتىرىسى) .... ياسىن خۇدا بەردى (6)

ھېكايەلەر نەسىر

ۋەتەن رىشتىسى (ھېكايە) .... مۇھەممەت لەتىپ (14)
خالىدەنىڭ تىلىكى (ھېكايە) .... ئالىم مۇقىيىت (23)
مۇھەببەت چاقىمىقى (ھېكايە) .... بېلىقىز سادىق (38)
سەۋدالىق تەئەججۈپنامىسى - (لىرىك نەسىر) مارجاننامە .... ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەت ئىمىن (58)

شېئىرلار

شېئىرلار .... ئابدۇخالىق ئۇيغۇرى (71)
بالدۇر كەلگەن ئىلھاملار (شېئىر) .... ئابلىكىم خېۋىر (74)
يىللار ۋە ئۆمۈر (شېئىر) .... ھەسەن تىلىۋالدى (78)
بۇلبۇلغا خىتاب (شېئىر) .... روزى سايىت (85)

ياشلىق مۇقاملىرى

سەھەر دەريو قۇتۇپ قويغان چۈشلەر (شېئىر) .... پولات ھېۋزۇللا (79)
بۇ ئىككىنچى بىر يۈزۈم (شېئىر) .... ئەخمەتجان ئوسمان (80)
ئارامسىز خىياللار (شېئىر) .... مۇختەر مەخسۇت (81)
ئەستىن چىققان خىياللار (شېئىر) .... راھىر ئابدۇراخمان (83)
ئەسسالام يۇلتۇزلار (شېئىر) .... ئابدۇقادىر جالالىدىن (82)
دېمىگىن ئىنگاردىم خىيالچان مېنى (شېئىر) .... ئابلەتجان ھېيىت (78)
ئۆزەك شۇنداق ئۆگەتكەن (ھېكايە) .... تۇرسۇن تىلىۋالدى (69)
سائەت ۋە ئىگىسى (مەسەل) .... ئەسقەر ئېزىز (108)

* * *

سۇ بەيى ئالدىدا ئېچىلغان گۈللەر (داستان) خېۋپىملىك .... قۇربان بارات تەرجىمىسى (87)

* * *

سۈكۈت قەبرىستاندىكى پىررىقلار (شېئىر) ... ئابد ئىسمايىل [سۈرىيە] ئەخمەتجان ئوسمان تەرجىمىسى (109)

مۇقاۋىنىڭ 1 - بېتىدە: «نورۇز چاچقۇسى» دىن كۆرۈنۈشلەر
رەڭلىك سۈرەتلەرنى ھەسامىدىن ھاجى تارتقان
رەسسام ۋە خەتتات: مۇھەممەت ئايۇپ، سېيىتنىياز ئولمايىت ۋە تاجىگۈل

مەسئۇل مۇھەررىر: ئابلىكىم باقى
مۇھەررىرلەر: سەنەۋەر، ئەركىن نۇر، مەسئۇل كوررېكتور: قېيۇم نامان

شېئىرىيەت سادالىرى

ئەرەپ خەلىپىلىكىگە زىيارەت

(چاتما)

تۆمۈر داۋامەت

ئورنۇتايلى دوستلۇق كۆۋرۈكى

ئەرەپ بىرلەشمە خەلىپىلىكىدىكى دوستلارغا بېغىشلايمەن

كەلگىنىمدە دىيارىڭلارغا،
دولقۇنلاندى قەلبىم بولۇپ شات.
ئوخشاش بىزدە يەر شارائىت ھەم،
ئوخشاش ئادەت، دىنى ئېتىقات.

ئۆز يۇرتۇمغا كەلگەندەك بولدۇم،
تونۇش گويا بۇندىكى ھايات.
ئارىمىزنى تۇرسىمۇ ئايرىپ،
ئۇزۇن يوللار ۋە تاغلار قات - قات.

كۆپ جەھەتلەر كېتەر ئوخشۇشۇپ،
بىر كۆرۈشۈپ بولدۇق قەدىناس.
تونۇش - بىلىش ئەمەس ئىدۇقيۇ،
بىر سۆزلىشىپ بولۇشتۇق سىرداش.

تىللىرىمىز ئوخشاشمىسىمۇ،
دىللىرىمىز تونۇشۇپ كەتكەن.
بىزدە ئورتاق بىر ئارزۇمۇ بار،
دۆلەت تېچ، خەلق باي بولسۇن دېگەن.

ئىككى ئەلنىڭ دوستلۇق رىشتىنى،
كۆچەيتمەكلىك پىكرىمىز بىردەك.
سودىمىزنى روناق تاپقۇزماق،
ئورتاق ئۈمىد، سەممىي ئىستەك.

ئورنۇتايلى دوستلۇق كۆۋرۈكى،
ئىككى دۆلەت دوست ئۆتسۇن بەلەن.
دوستلۇقىمىز، ھەمكارلىقىمىز،
تەڭ ياشىسۇن يەر - زېمىن بىلەن.

1986 - يىل 8 - دېكابىر
ساجا

رەڭدار گۈللەر

بۇ يەرنىڭ گۈللىرى
دەرەختكە ئوخشاش.
ئۆسەركەن ئېگىز - تۈز ھەممە تىك قامەت،
ئۆگزىلەر ئۈستىگە قويار ئىكەن باش.

بۇ يەرنىڭ گۈللىرى
ئوتتەك تاۋلىنار.
قىزىرىپ كۆزلەرنى قاماشتۇراركەن،
ھاۋاغا تارقىتار خۇشپۇراق ئىپار.

uyghurkitap.com

بۇ يەرنىڭ گۈللىرى
يوللارغا يانداش.
كۆرسىتەر ھۆسنىنى ئۆتكۈنچىلەرگە،
ھۆسنىگە رەڭدارلىق ۋە جىلۋە يولداش.

بۇ يەرنىڭ گۈللىرى
سەرخىل، ھىلمۇ - خىل،
ۋە ئىسسىق بەلباغنىڭ تۇسلىرى قويۇق،
مەستانە بولىدۇ كۆرگەن چاغدا دىل.

بۇ گۈللەر
تەۋرەر كۆك دېڭىزدا لەرزان.
گۈل - چىمەن ھەمرايى چىمەنلىكلەرنىڭ،
زېمىندا مەنزىرە سېھىرلىك ھامان.

1986 - يىل 14 - دېكابىر

ئابۇدابى

قۇملۇقتىكى گۈلىستان

بۇ يەرنى كىم ئويلار ئەسلى قۇملۇق، دەپ،
چۆپ ئۈنمەس چۆل دېسە ھېچكىم ئىشەنمەس.
ئادەمزات قەدىمى تېگمەپ باقمىغان،
بارخانلار يېتىشقان بولۇپ ئېگىز - پەس.

بەزى تېچ داۋالغۇپ، بەزەن ھۆكۈرەپ،
دولقۇنلار ئوينىتقان دېڭىز ھەيۋەتتە.
مىڭ يىللاپ ئۇيقۇغا چۆكۈپ ئۇخلىغان،
بۇ يەردە چىمەنلىكى نەرىسە غەپلەتتە.

يۈز بەردى 60 - يىللار مۆجىزىسى،
يەر - كۆكنى تىترەتكەن كاتتا ئۆزگىرىش
ئەرەپلەر يېرىدىن بولدۇقلاپ نېفىت،
چۈش كەبى ئۆزگەردى بارچە كۆرۈنۈش.

ئۆزگىچە نۇسقىدا پۈتتى بىنالار،
بولۇپتا باش تىرەپ دېڭىزغا ياندىش.
پاراخوتلار كىرىشتى قولتۇققا سانسىز،
تور يايدى ماي يوللار ساھىلغا تۇتاش.

ئازادە كوچىلار، قات - قات بىنالار،
ئادەملەر توپى چوڭ ئېقىنىدۇر ئاققان.
بولۇپتۇ دېڭىزنىڭ قولتۇقى پايتەخت،
شەھەرلەر مىسالى گۈزەل گۈلىستان.

ياپراقلار تەۋرىنىپ ناخشا پىچىرلار،
مەجنۇنتال ئوينايدۇ ئۇسسۇل تولغىنىپ.
چاتقاللار، گۈلشەنلەر چاقنىتار كەشتە،
ياپ - يېشىل پالمازار قارار زوقلىنىپ.

جىلۋىلىنىپ تۈس بىلەن تولغان بارچە جاي،
سايىزار گۈلباغلار بېرىدۇ راھەت.
ئويلىماس چەت جايدىن ئەپكەلگەندۇ دەپ،
ھېچكىمشى بۇ يەرگە تۇپراقنى پەقەت.

ئويلىماس دەرەخنى، گۈلنى، چىمەننى،
بۇ يەردە تەبىئىي ئۈسمىگەندۇر، دەپ.
نېفىتكە تېگىشكەن ئاقچا كۈچىدىن،
قۇرۇلغان بارچىسى، ياشنىغان گۈللەپ.

ئادەملەر تەبىئەت ئۈستىدىن غالىپ،
بۇ يەكۈن گۈلىستان ھۆسنىدە ئايان.
ئاجايىپ گۈزەللىك باركەن بۇ يەردە،
مەس قىلار كىشىنى قارىغان ھامان،

1986 - يىل 14 - دېكابىر

ئابۇدابى

دۇبەي سودا سارىيى

شىنجاڭ مۇسۇلمانلار ئېكسپورت تاۋارلىرى كۆرگەزمىسىگە مەدھىيە

دۇبەينىڭ خەلقارا سودا سارىيى،
ئاپئاق چوڭ ئىمارەت كۆككە بوي سوزغان.
لەپىلدەر لالىرەڭ بەشيۇلتۇزلۇق تۇغ،
بىرىنچى ئىشىكنىڭ ئۈستىدە لەرزان.

ياڭرىدى بۇ دۆلەت ئوركېستىرى،
شوتلاندىيە نەيلىرى قىلدى خوشناۋا.
باشلاندى شىنجاڭنىڭ كۆرگەزمىسىمۇ،
مېھمانلار ئۈزۈلمەس بىر ئېقىن گويا.

ئوينۇتار يېقىملىق سازلار يۈرەكنى،
لالىرەڭ گىلەمدە زەپ يېنىك قەدەم.
قىزىقتى سودىگەر ئەرباپلارمۇ ھەم،
تاۋارلار چاقناتقاچ كۆزنى دەممۇ - دەم.
گىلەملەر چوغسۈپەت، رەڭگا - رەڭ، گۈلدار،
دوخاۋا دولقۇنلۇق، تاۋار جىلۋىدار.

ئارزۇلۇق، ئەتىۋا يەرلىك مەھسۇلات،
مۇدىلىق كىيىملەر، بۇيۇملار داڭدار.
شۆھرەتلىك شىنجاڭنىڭ ناخشا ئۇسسۇلى،
قوزغىدى ھەر مەيدان ئويۇن ھاياجان.
چاۋاكلار گۈلدۈرلەپ گۈلدۈرمامىدەك،
ئاپىرىن ئالقىشى ياڭرىدى ھامان.

كۆرۈشتۇق، سۆزلەشتۇق، كۈلۈشتۇق بىللە،
خاتىرە سۈرىتى چۈشۈشتۇق بىللە.
دوستلۇق ئۇرۇقى چاچتى كۆرگەزمە،
ئىناقلىق پەيزىنى سۈرۈشتۇق بىللە.

1986 - يىل دېكابىر

دۇبەي

جۇڭگولۇق بولغانلىغا پەخىرلىنىمەن

«ۋاقىت گېزىتى» نىڭ بىرىنچى بېتى، ①
چىقتى «شەرق ئۇسسۇلى» دېگەن نام بىلەن.
ماختاشتى شىنجاڭنىڭ ئويۇننى دەپ:
«ئۇسسۇلى بەك نەپىس، كۈيى بەك بەلەن.»

ئويۇننىڭ سۈرىتى قوشۇپ بېسىلدى،
يېزىلىپ تەسىرلىك ماقالە - تەقرىز.
كۆرگەندە سۈرەتلىك خەۋەرلەرنى مەن،
جۇش ئۇردى قەلبىمدە قايناق بىر دېڭىز.

قويۇلغان چېغىدا جۇڭگو ئويۇنى،
چۆمۈلدۈم غۇرۇرنىڭ نۇرىغا ياشناپ.
ماختالغان چېغىدا جۇڭگو سەنئىتى،
ئىپتىخار ھېس قىلدىم ھاياجان قايناپ.
جۇڭگولۇق بولغانلىغا پەخىرلەندىمەن
ئىرادەم ھەر جايدا يانىدۇ چاقناپ.

1986 - يىل 13 - دېكابىر

ئابۇدابى

www.uyghurkitap.com

ھەممىمىز مۇسۇلمان قېرىنداشلار

دېيىشتى بۇندىكى بەزى ئەرەپلەر:
«ئىلگىرى جۇڭگونى بىلەتتۇق پەقەت.
جۇڭگودا شىنجاڭنىڭ بارلىقىنىمۇ،
بىلدۇق بىز كەلگەندە سىلەر بۇ نۆۋەت.»

چۈشىنىش مۇھىمكى، چۈشىنىشكەندە،
ناتونۇش ئادەملەر بولىدۇ سىرداش.
يات يەرمۇ ئۆز يۇرتتەك كۆرۈنەر ئىسسىق،
ھاياتتا زۆرۈردۇر ئۆزئارا قوللاش.

ھەممىمىز مۇسۇلمان قېرىنداشلارمىز،
قىلالايلى بىز بېرىش - كېلىشنى سىجىل.
دوستلار كۆپ ئۇچراشسا سۆيگۈ چوڭقۇرلار،
تۇققانلار ئىزلەشسە بولۇشار ئىجىل.

سىزلەردە بار چەكسىز نېفىت بايلىقى،
بىزدە بار سەر خىل مال، قازانغان ئاتاق.
ئۆزئارا قىلىشساق خېرىدارلىق بىز،
بولىدۇ سودىنىڭ ئىقبالى پارلاق.

1986 - يىلى، 11 - دېكابىر
دوبەي.

ئەگرى دېڭىز

مەن كۆرگەن دېڭىزلار بىپايان،
ياتاتتى تەپ - تەكشى پارقىراپ.
شەھەردىن، سەھرادىن ئۇزاقتا،
دولقۇنلاپ، بەزىدە شارقىراپ.

بۇ يەرنىڭ دېڭىزى ئەگرىكەن،
تاشقىنمۇ كەلمەيدۇ تورۇلۇپ.
خۇاڭخېدەك، چاڭجياڭدەك ئاقىدۇ،
بىھېساب تولغىنىپ، بۇرۇلۇپ.

شەھەر چوڭ قىرغاققا جايلاشقان،
ئىككى قاش ئىمارەت قاتىرى.
چوكىلار دېڭىزنى بويلايدۇ،
دېڭىزغا ئۇلانغان بازىرى.

چىرماشقان قاتناشنىڭ تورلىرى،
كېلىدۇ پاراخودى جاھاننىڭ.
ئاۋات بىر مەنزىرە يۈز ئاچقان،
زوقىنى ئويغىتىپ ھەر جاننىڭ.

ئەي ئەگرى دېڭىز ھۆر ئۇچۇق پورت،
تەلپۈنەر قوينۇڭغا كەڭ دۇنيا.
چەتئەللىك مېھمانىنى چىللايسەن،
مېھرىڭگە قېلىپ سەن مەھلىيا.

1986 - يىلى، 10 - دېكابىر.
دوبەي

دېڭىز ۋە قۇملۇق

بىلىگە باغلىدى رەڭمۇ - رەڭ بەلباغ،
بۇ قۇمساز ساھىللار ياتقان بىپايان.
قۇملۇقنى ئۇيقۇدىن ئويغاتتى شاۋقۇن
چۆللۈكنىڭ چىرايى ئۆزگەردى شۇئان.

ئاپتو بۇ نەفىتنى مەنبە قىلغان ئەل،
چۆل بىلەن دېڭىزنىڭ ئارىسىدىن جاي.
ياشناتتى ئەرەپنىڭ يەر ھەم دىلىنى،
زەمزەمدەك خىسلەتكە ئىگە قارا ماي.

دېڭىزنىڭ بويىدا كۆز ئاچتى پايتەخت،
ئادەملەر كەلكۈنى قولتۇققا ئاقار.
رەستىلەر قۇرۇلدى ئازادە، رەت - رەت،
چوڭ - كىچىك داچىلار قەد كەردى قاتار.

دېڭىزدا بولغاندەك خىلمۇ - خىل بېلىق،
قۇملۇقتا بولىدۇ بايلىق، خەزىنە، كان.
فونتاندەك ئېتىلىپ چىقتى قارا ماي،
جەننەتكە ئايلاندى قاقاس - باياۋان.

1986 - يىل، 13 - دېكابىر

ئابۇدابى

تەڭرىتاغ ئىلھامى

(«تەڭرىتاغ» ژورنىلىنىڭ يېڭى نەشرىگە بېغىشلايمەن)

خېۋىر تۆمۈر

تارىخىي مۇقەددەس ئۇلۇق نام بىلەن،
«تەڭرىتاغ» ئاتالدى بۇ شانلىق ژورنال.
بولغاچقا سىمۋولى ئالتۇن دەۋرنىڭ،
ئالقىشلار لەرزىدە تىترەپ كەتتى زال.

تەڭرىتاغ باغرىدا تۆرەلگەن ھەرجان،
ھاياجان ئىچىدە چۆلدى بايرامغا.
ھەر يۈرەك تولغاچقا ئاتەش ئوت بىلەن،
تەڭرىتاغ قوينىدا كەتتى ئىلھامغا!...

تەڭرىتاغ - تەڭرىتاغ قانداق سۆيۈملۈك،
چۈنكى سەن بىزلەرگە ئانا ماكان تاغ.
ھاياتبەخش باغرىڭدا ئەجداتتىن - ئەجدات
سەلتەنەت تىكلىشىپ قۇرغان ئوردا - باغ.

تارىخنىڭ - دەۋرانىڭ ئۇزۇندىن - ئۇزۇن،
خىيالمۇ يەتمەيدۇ ئېرالىرىڭغا.
ئەڭ دەسلەپ تۆرەلگەن ئادەم ۋە ھاۋا،
كېپىللىك قىلماسمۇ دەۋرانلىرىڭغا!

تەڭرىتاغ - تەڭرىتاغ نەمدىبگەن ئۇلۇق،
مۇمكىنمۇ تەۋسىپىڭ بايان ئەيلىمەك.
ۋۇجۇدۇڭ غىچ ئالتۇن، كۈمۈش، جاۋاھىر،
مۇمكىنمۇ بايلىقىڭ ئايان ئەيلىمەك!

ھەر چوققا قۇتلۇق تاج، باغرىڭ ئاستانە،
قەدەمدە تېپىلار ئەجداتلار ئىزى.
خانتەڭرى، بۇغدابا بولۇپ پەرۋانە،
ياڭرىغان بۇرغا - نەي، غىڭقا ئاۋازى.

تەڭرىتاغ - تەڭرىتاغ قۇتاتقان زېمىن،
ئەۋلاتلار ھازىرمۇ كۆكلەۋاتىمىز،
كۆكلەش ئۇ نىمىكەن كونىساپ ياشناپ،
ئالتۇندەك دەۋردە گوللەۋاتىمىز!

«تەڭرىتاغ» نامىڭدا جەڭگىۋار مەيدان —
ئاچتۇق بىز، بەستىڭدەك ئىش قىلايلى دەپ.
ئەجداتلار ئىزىدىن كارۋاندەك تېپىپ،
ۋارىسلىق قىلىشنى ئۆز بۇرچىمىز دەپ!

ۋارىس بىز تارىخلار، ئابىدە تاشلار،
پۈتۈكلۈك ھۆججەتلەر تۇرار ئىسپاتلاپ،
«تەڭرىتاغ» سەھىپەڭ، ھەربىر قۇرىڭدا
شاھىتلار - مەشئەللەر يانسۇن چاراقلاپ!

1986 - يىل 12 - ئاي

ئۈرۈمچى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئۆزۈندىن بېرى ئاقسۇنى، بولۇپمۇ ئىشلەپچىقىرىش-قۇرۇلۇش ئارمىيىسى دېھقانچىلىق 1-دىۋىزىيىسىگە قاراشلىق 3-تۈەن 3-لىيەن دېھقانچىلىق مەيدانىنى بىر كۆرۈپ زىيارەت قىلىش ئارزۇيۇم بار ئىدى. چۈنكى مەن ئاسمانىنى قارا بۇلۇت قاپلىغان ئېغىر كۈنلەردە سۈرگۈن بولۇپ، بىر نەچچە يىل شۇ يەردە تۇرغانىدىم. شۇ چاغدا ئۇ يەردىكى خەنزۇ قېرىنداشلار بىلەن ئارىمىزدا چوڭقۇر دوستلۇق ئورنىتىلغانىدى. بەختىمگە يارىشا 1986-يىلى 9-ئايدا بۇ ئارزۇيۇم ئەمەلگە ئاشتى.

بىز ئاقسۇ شەھىرىدىن 3-تۈەن دېھقانچىلىق مەيدانىغا قاراپ يولغا چىقتۇق. 3-تۈەن دېھقانچىلىق مەيدانى ئاقسۇدىن قەشقەرگە بارىدىغان چوڭ يول بويىدىكى ساجىڭزىنىڭ شەرق تەرىپىدىكى قارىكۆل دېگەن يەردە بولۇپ، ساجىڭزا بىلەن ئۇ يەرنىڭ ئارىلىقى 50-60 كىلومېتىر كېلىدۇ. بۇ جاي ئەسلىدە دۇنياغا مەشھۇر تەكلىماكاننىڭ بىر چېتى بولۇپ، ئۆز ۋاقتىدا ياۋايى هايۋانلارنى ئاخوت قىلىپ هايات كەچۈرىدىغان ناهايىتى ئاز ساندىكى ئاخوتنىكلار (پالۋانلار)دىن باشقا ئادەمزاتنىڭ قەدىمى يەتمىگەن قۇملۇق چۆل-باياۋان ئىدى.

ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزدە ئازادلىق تېڭى ئېتىپ، كۆپ ئۆتمەي خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ باتۇر جەڭچىلىرى ئەسىرلەر بويى قاغجىراپ ياتقان بۇ قۇملۇققا يۈرۈش قىلىپ ئاقسۇ دەرياسىنى تىزگىنلەپ، نەچچە يۈز كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا ئېرىق-ئۆستەڭ چاپتى ۋە بۇ بىپايان چۆل-جەزىرىگە هاياتلىق بېغىشلاپ تېرىقچىلىق قىلدى.

قىسقىسى، بۇنىڭدىن 30 يىل بۇرۇن-

قى بۇ قۇملۇق چۆل - جەزىرىدە بۈگۈنكى ھايات قايناۋاتقان، بۇلبۇللار سايراۋاتقان، گۈل - گۈلىستانلىق، باغۇ - بوستانلىق مەيدانغا كەلگەن. بۇ يەرلەرنى 30 نەچچە يىل بۇرۇن قۇملۇق، چۆل - باياۋان ئىدى دېسە ھېچكىم ئىشەنمەيدۇ. چۈنكى، جەمئىيەت تارىخىدىن قارىغاندا، بىرەر شەھەرنىڭ ھەتتا بىرەر يېزا - كەنتنىڭ ئاپىرىدە بولۇشى ئۈچۈن خېلى ئۇزۇن يىللار، ھەتتا نەچچە ئەسىرلەر كېتىدۇ. بۈگۈنكى ئادەملەر ياشاۋاتقان شەھەر - يېزىلارنىڭ ھەممىسى شۇنداق بولغان.

نەچچە مىڭ يىللاردىن بېرى قاغجىراپ ياتقان چۆل - جەزىرىدە مۇنداق قىسقا ۋاقىتنىڭ ئىچىدە باغۇ - بوستانلىق يېزا - كەنت ۋە شەھەرچىلەرنىڭ مەيدانغا كېلىشى — ھەقىقەتەن بىر مۆجىزە. بۇ يەرلەرنى زىيارەت قىلغان ھەر قانداق بىر كىشى ئاشۇ مۆجىزىلەرنى ياراتقان باتۇر جەڭچىلەرگە، شىجائەتلىك كىشىلەرگە ئاپىرىن ئوقۇماي تۇرالمايدۇ...

بىزنىڭ كىچىك ماشىنىمىز قارىماي ياتقۇزۇش ئۈچۈن شېغىل - تاش يېيىتىلىۋاتقان ئوڭغۇل - دوڭغۇل يولدا سىلكىنىپ، ئىڭاڭلاپ ئالغا ئىلگىرىلىمەكتە. يول بويىدىكى ئۆستەڭدە ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان سۈپسۈزۈك سۇ قۇياش نۇرىدا ئىمىر - چىمىر قىلىپ يالتىرىماقتا. يول بويىدىكى دەل - دەرەخلەر بىلەن سىمتاناپ تۈۋرۈكلىرى كۆز ئالدىمىزدىن لىپ - لىپ قىلىپ ئۆتۈپ كەتمەكتە. توپ - توپ بولۇپ ۋىچىرلىشىۋاتقان قۇشقاچلار ماشىنا ئاۋازىدىن ئۈركۈپ شاختىن - شاخقا يۆتكەلمەكتە. مۇشۇ مەنزىرىلەرگە كۆز تىكىپ كېتىۋاتقىنىمدا، ئىختىيارسىز ھالدا ئۆتكەن كۈنلەر ئېسىمگە چۈشۈپ كەتتى.

مەن ئۇ ئاتالمىش «مەدەنىيەت ئىنقىلابى» ۋاقتىدا 1975 - يىلى پۈتۈن ئائىلەم بىلەن يازنىڭ تازا ئىسسىق كۈنلىرىنىڭ بىرىدە ئۆي جابدۇقلىرىمىزنى چوڭ يۈك ماشىنىسىغا بېسىپ تارىمغا قاراپ ماڭغان ئىدۇق. ھازىر بىز كېتىپ بارغان مۇشۇ يول ئۇ چاغدا تېخى ياسالمىغان بولۇپ، ئېگىز - پەس كاتاڭ ئىدى. بىز سەككىز - توققۇز كىشى ئېگىز يۈكنىڭ ئۈستىدە چوقچىيىپ ئولتۇراتتۇق. يول كاتاڭ بولغانلىقتىن، ماشىنا ھەدەپ چايقىلاتتى. ماشىنىنىڭ ئارقا تەرىپىدىن ئاسمان - پەلەك چاڭ - توزاڭ كۆتۈرۈلۈپ بىزنى بۇلۇتتەك قاپلىۋالاتتى. چاڭ - توزاڭ دەستىدىن بىزنىڭ چاچ ۋە قاش - كىرپىكلىرىمىز ئاپئاق بولۇپ كېتەتتى. ئۈستىمىزدىن قۇياش ئوتتەك قىزدۇرۇپ تۇراتتى. پۈتۈن بەدىنىمىزدىن پۇرقۇراپ تەر قۇيۇلاتتى. تەر بىلەن چاڭ - توزاڭ ئارىلىشىپ بىزنى تونۇغۇسىز ھالەتكە كەلتۈرۈپ قويغانىدى. بىزنى يالاپ ئېلىپ كېتىۋاتقان قوغداش كادىرلىرىنىڭ ئەھۋالى ۋە روھىي ھالىتىنىمۇ بىزدىن ياخشى دېگىدەك بولمايتتى. ئۇلار گەرچە بىزگە چىرايىنى ئاچمىسىمۇ، لېكىن بولۇۋاتقان بۇ ئىشلارغا ئانچە رازى ئەمەسلىكى، يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر بىر يېرىدە بىزگە ھېسداشلىق قىلىۋاتقانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى.

ئۇلار پەقەتلا بىزنى تارىمغا ئاپىرىپ
ئورۇنلاشتۇرۇش ۋەزىپىسىنى تاپشۇرۇۋال-
غانلىقى ئۈچۈنلا، كۆڭلىدىكىنى چاندۇر-
ماي، بىز بىلەن بىللە ماشىنىنىڭ ئۈس-
تىدە توپا - چاڭغا مىلىنىپ يول ئازابىنى
تەڭ تارتىپ كېتىۋاتاتتى. ھازىر-
مۇ خۇددى شۇ يولدا كېتىۋاتىمىز،
لېكىن ئۇ چاغدىكىسى بىلەن ھازىرقىسى
ئوخشىمايدۇ... ئۇ چاغدا بېشىمدا ئەكسىل-
ئىنقىلابچى دېگەن قالپاق بار ئىدى.
مەجبۇرىي ھالدا تارىمغا سۈرگۈن بولۇپ
كېتىۋاتاتتىم. ھازىرقىسى بولسا ئۇنداق
ئەمەس. ھازىر مەن ئەركىن ئىنسانمەن.
بېشىمدا قالپاق، بويۇنۇمدا تاختاي يوق.
يېنىمدا ماڭا قارىشىۋاتقان كاتىپ بىلەن
ئوغلۇم بار. ياپونىيىدىن ئىمپورت قىلىن-
غان شوپياڭجيەن ماركىلىق ئالىي ماشى-
نىدا ئولتۇرۇپ كېتىۋاتىمەن. ماشىنىنىڭ
ئىچى ئازادە ۋە يۇمشاق، ھاۋا تەڭشەي-
دىغان ئەسۋابى بار، ئىسسىپ كەتكەندە
سوغۇق شامال چىقىرىپ، ماشىنىنىڭ ئى-
چىدىكى ھاۋانى تەڭشەپ تۇرىدۇ. شۇڭا
ماشىنىنىڭ ئىچىدە ھېچقانداق جاپا تارت-
ماستىن راھەتلىنىپ كېتىۋاتىمىز. بۇ
نېمىدېگەن چوڭ ئۆزگىرىش - ھە! زالالەت-
تىن قۇتۇلۇپ مۇنداق سائادەتكە ئېرىش-
كەن يالغۇز مەنلا ئەمەس، ئەلۋەتتە.

لىن بياۋ ۋە جياڭ چىڭ ئەكسىيەتچى
گورۇھىنىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچراپ ۋەي-
ران بولغان بىزگە ئوخشاش كۈرمىڭ -
كۈرمىڭ كىشىلەر، كۈرمىڭلىغان ئائىلى-
لەر بۇگۈنكى كۈندە ئاقلىنىپ، دەھشەت-
لىك ئېغىر كۈنلەردىن قۇتۇلۇپ مۇشۇن-
داق ساخاۋەتلىك ياخشى كۈنلەرگە ئې-
رىشتى. ئاسماننى قاپلاپ كەتكەن قارا
بۇلۇتلار، تارقىلىپ، جاھاننىڭ ئىچى
ياشقىدىن يورۇپ كەتتى. يولدا كېتىۋېتىپ
مۇشۇلارنى ئويلاپ، سۆيۈملۈك پارتىيىمىز-
گە بولغان مېھرى - مۇھەببىتىم تېخىمۇ
چوڭقۇرلاشتى. پارتىيە ئالدىدا، خەلق ئال-
دىدا خىجالەتچىلىك ھېس قىلدىم. چۈن-
كى، پارتىيىمىزنىڭ ماڭا قىلغان غەم-
خورلۇقىغا لايىق ئىش قىلىپ بېرەلمىدىم.
گەرچە روھىم تازا ئۇرغۇپ تۇرغان،
غەيرەت - جاسارىتى بىلەن تازا ئىشلەيدى-
غان قىرانلىق دەۋرىم بىھۇدە ئۆتۈپ كەت-
كەن بولسىمۇ، لېكىن ئۆمرۈمنىڭ قالغان
قىسمىدا خەلققە ئازدۇر - كۆپتۇر پايدىلىق
ئىشلارنى قىلىپ، ئانچە - مۇنچە نەرسى-
لەرنى يېزىپ ياش ئەۋلادلارنى، بالىلى-
رىمىزنى ئوبدان تەربىيىلەپ، سوتسىيا-
لىستىك تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇش ئىشىغا
تۆھپە قوشۇش ئۈچۈن تىرىشىمەن.

بىز ئائىلىمىز بويىچە سۈرگۈن بو-
لۇپ بارغان ۋاقتىمىزدا 3 - ليەن بىزنى
قىزغىن قارشى ئالغانىدى. بۇ ليەندە پە-
قەت بىز بىر ئائىلە ئۇيغۇر بولۇپ،
قالغان ھەممىسى خەنزۇ ئىدى. ئۇلار
بىز ئۈچۈن ئىككى ئېغىز ئۆينى ئاقار-
تىپ تەييارلاپ قويغانىكەن. ئەر - ئايال
جەڭچىلەر ئۇلاش - چۇلاش يۈك - تاقلىرى-
مىزنى ماشىنىدىن كۆتۈرۈشۈپ ئۆيگە ئە-
كىرىپ تىزىپ ئورۇنلاشتۇرۇپ بەردى.
بىرسى چەينەكتە چاي، بىرسى قوغۇن، بىر-

سى تاۋۇز، بىرسى ئالما، بىرسى نەشپۈت، بىرسى تۇخۇم قاتارلىق يېمەكلىكلەرنى كۆتۈرۈشۈپ كىرىپ بىزنى مېھمان قىلدى. ئۇتتۇن ئەكىرىپ ئوچىقىمىزغا ئوت قالاپ بەردى، ئولتۇرۇپ بىز بىلەن پاراڭلاشتى. بىرنەچچە كۈن ئىچىدە ئۇلار بىلەن خۇددى بىر ئائىلە كىشىلىرىدەك بولۇپ كەتتۇق. بۇ لېنىنوۋىدىكى جەڭچىلەر ئۈچ خىل ئادەمدىن تەركىب تاپقانىكەن. بىر خىلى خەلق ئازادلىق ئارمىيەسى جەڭچىلىرى ۋە قوزغىلاڭ كۆتۈرۈپ بىز تەرەپكە ئۆتكەن گومىنداڭ ئەسكەرلىرى، بىر خىلى چېگرا رايون قۇرۇلۇشىغا ياردەم بېرىش ئۈچۈن ئىچكىرى ئۆلكىلەردىن چىققان ياشلار، يەنە بىر خىلى، ئۆتكەنكى ھەر خىل سىياسىي، ئىجتىمائىي ھەرىكەتلەردە ناھەقچىلىككە ئۇچراپ قالپاق كىيىپ، بىزگە ئوخشاش سۈرگۈن بولۇپ كەلگەنلەر. بۇلارنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى پارتىيەنى، ۋەتەننى، سوتسىيالىزمنى قىزغىن سۆيىدىغان كىشىلەر، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئاق-قارىنى پەرق قىلىدىغان، ھەق-ناھەقنى تونۇيدىغان تەجرىبىلىك، بىلىملىك كىشىلەرمۇ ئاز ئەمەس. شۇڭا ئۇلار بىزنىڭ ئاشۇ ئىنقىلابنىڭ قۇربانى بولۇپ مۇشۇ يەرگە كەلگەنلىكىمىزنى ياخشى بىلەتتى ۋە بىزگە چوڭقۇر ھېسداشلىق قىلىپ، دەردىمىزگە دەرمان بولاتتى. بىز ئۇ يەرگە بېرىپ كۆپ ئۆتمەي تۆت بالامنى لېنىنوۋىگە ئىشچىلىققا قوبۇل قىلدى. ئۇلارغا بەلگىلىمە بويىچە مائاشى بېرىپ تۇردى. باشقا ئىشچىلارغا ئوخشاش مۇئامىلە قىلدى. ھېيت-بايرام كۈنلىرى بىزنى دەپ ئالاھىدە قوي سويۇپ گۆش بىلەن تەمىنلىدى ياكى توخۇ، تۇخۇم، بېلىق قاتارلىق يېمەكلىكلەرنى سېتىپ بەردى. مەن ئۇ يەرگە «ئەكسىلئىنقىلابچى» دېگەن قالپاق ئاستىدا سۈرگۈن بولۇپ بارغانلىقىم ئۈچۈن چەزمەن قوپال مۇئامىلىگە ئۇچرايمەن، دەپ پەرەز قىلغانىدىم. لېكىن مېنىڭ ئەندىشىلىرىم بىكار بولۇپ چىقتى. ئۇ يەردىكىلەر بىزنى چەتكە قاقمىدى، مىللەت ئايرىمىدى. بىزگە ھەقىقىي ئىنسانپەرۋەرلىك بىلەن يولداشلارچە مۇئامىلە قىلدى. بىز ئۇ يەردە تۆت يىل تۇردۇق. مۇشۇ تۆت يىل ئىچىدە ئۇلار بىلەن بىللە ئەمگەك قىلىپ جاپانىمۇ بىللە تارتتۇق، ھالاۋەتنىمۇ بىللە كۆردۇق. ئۇ يەردىكىلەر بىلەن بارغانسېرى كىرىشچىتىشىمۇ قويۇقلىشىپ، قەدىناس دوست بولۇپ كەتتۇق. دەم ئېلىش ۋە ھېيت-بايرام كۈنلىرىدە ئوغۇللىرىم ئۆز دېمەتلىكلىرى بىلەن، مەنمۇ ئۆز دېمەتلىكلىرىم بىلەن بىر-بىرىمىزنىڭكىدە ئولتۇرۇشۇپ مېھمان بولۇشاتتۇق. ئاز-تولا ھاراق ئىچىپ كۆڭلىمىزنى ئېچىشاتتۇق ۋە شىركەيپ بولۇۋېلىپ «مەدەنىيەت ئىنقىلابى» توغرىسىدا ئۇزۇن-ئۇزۇن پاراڭلىشاتتۇق. گەرچە «مەدەنىيەت ئىنقىلابى»غا قارشى بىرەر ئېغىز گەپ قىلىشقا پېتىنالمىساقمۇ (ئارىمىزدىن بىرسى بولمىسا بىرسى چىقىپ يۇقىرىغا ئىنكاس قىلىپ قويسا، ئاران

www.uyghurkitap.com

تۇرغاندا بېشىمىز كېتىپ قالمىسۇن دەپ ئەندىشە قىلاتتۇق)، لېكىن بەزى كونكرېت پاكىتلارنى باھانە قىلىپ كۆڭلىمىزدىكىنى دېيىشىۋالاتتۇق ۋە بەزى تەنە گەپ - سۆزلەر بىلەن «مەدەنىيەت ئىنقىلابى»نى مەسخىرە قىلىپ كۈلۈشۈۋالاتتۇق. ھەممىمىز دېگۈدەك كۆڭلىمىزدە ئاسماننى قاپلىغان قارا بۇلۇتنىڭ چاپسانراق تارقىلىپ كېتىشىنى، دۆلەت ئىشلىرىنىڭ ئۆز ئىزىغا چۈشۈپ قالايمىقانچىلىقلارنىڭ تۈزىلىشىنى ئۈمىد قىلاتتۇق. ئارىمىزدا يېشى ھەممىدىن چوڭ ئىككى بوۋاي بار ئىدى. ئۇلار ھەمىشە: «جاھان ھەمىشە بۇنداق بولۇۋەرمەيدۇ، ئاخىرى بىر كۈن تۈزىلىدۇ» دەيتتى.

مېنىڭ يولدىشىم بەش ناماز، تەقۋادار ئايال بولۇپ، بىر ۋاق نامازنىمۇ قازا قىلمايتتى. ھەر بىر نامىزىنىڭ ئاخىرىدا قولىنى كۆتۈرۈپ ئۇزۇن - ئۇزۇن دۇئا قىلاتتى. دۇئاسىدا خۇدادىن بىر نېمىلەرنى تىلەيتتى. ئۆزىنىڭ ئېيتىپ بېرىشىچە، مەن ئۈرۈمچىدە تۇتۇپ تۇرۇش ئورنىدا ياتقان ۋاقتىمدا ھەر نامىزىدا ماڭا نىجادلىق تىلەپ دۇئا قىلىدىكەن. «ياسىن ھاجىم تۈرمىدىن قۇتۇلىدىغانلا ئىش بولسا، پۈتۈن ئائىلە بىلەن تارىمغا كەتسەكمۇ مەيلى ئىدى» دەيدىكەن.

تارىمدا تۇرۇۋاتقان ۋاقتىمىزدا يولدىشىم ھەر دائىم مۇشۇ گەپنى تەكرارلايتتى ۋە: «سىز ئىشەنمەيسىز، لېكىن سىزنىڭ تۈرمىدىن ئامان قۇتۇلۇپ چىقىپ، بالا - چاقىلىرىڭىز بىلەن مۇشۇنداق جەم بولىشىڭىز مېنىڭ دۇئالىرىمنىڭ بەركاتىدىن بولدى» دەيتتى. مەن ھەم بالىلىرىمىز چاقچاق قىلىپ: «دۇئايىڭىز راست ئىجاۋەت بولىدىغان بولسا، ئەمدى ئۆز يۇرتىمىزغا كېتىشنى تەلەپ قىلىپ دۇئا قىلىپ باقمامسەن» دەيتتۇق. يولدىشىم: «دېمىسەڭلارمۇ ھەر بىر نامىزىمدا شۇنى تەلەپ قىلىپ دۇئا قىلىۋاتىمەن» دەيتتى. گەرچە مەن دۇئا گويلىققا ئىشەنمىسەممۇ، لېكىن ئۇنىڭ ياخشى نىيىتىنى قوللايتتىم. ئىنشائاللا، دۇئايىڭ ئىجاۋەت بولار، دەيتتىم.

دەرۋەقە، كۆپ ئۆتمەي لىيەندۈيدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئارزۇسى ۋە يولدىشىمنىڭ دۇئاسى ئىجاۋەت بولۇپ، قارا بۇلۇت تارقىلىپ ئاسمان سۈزۈلدى. «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» ئاغدۇرۇلدى. دۆلىتىمىزگە، خەلقىمىزگە ئېغىر بالايىئاپەت ئېلىپ كەلگەن «مەدەنىيەت ئىنقىلابى»نىڭ سەركەردىلىرىنىڭ ئاغدۇرۇلغانلىقى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەر يېتىپ كەلگەن چاغدىكى لىيەندۈيىمىزدە مەيدانغا كەلگەن قاينام - تاشقىنلىق مەنزىرە ھازىرغىچە ئېسىمدىن كەتمەيدۇ. لېكىن مېنىڭ ئۇنى ھازىر ئۆز ئەينى بىلەن تولۇق تەسۋىرلەشكە قەلىمىم ئاجىزلىق قىلىدۇ. «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ»نىڭ ئاغدۇرۇلغانلىقى ھەققىدىكى خەۋەر ھەقىقەتەن كىشىلەرنى قالتىس خۇشال قىلغانىدى. شۇ يەردە ئىشلەيدىغان بىر پېشقەدەم ئىشچىنىڭ سۆزى بىلەن ئېيتقاندا،

شۇ كۈنلەردىكى خۇشاللىقنى گومىنداڭ ھاكىمىيىتى ئاغدۇرۇلۇپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغان چاغدىكى خۇشاللىقتىن ئېشىپ چۈشەتتى.

بۇ ئالاھىدە خۇش خەۋەر يېتىپ كەلگەندە لېيەندۈيىمىزدىكى ئۇششاق ۋە چوڭ ھەممە ئادەم كوچىغا چىقىپ خۇشاللىقىدىن تۇماقلىرىنى ئاسمانغا ئېتىشىپ، بىر-بىرى بىلەن قۇچاقلىشىپ سۆيۈشۈپ كەتتى. كوچىدا داقا-دۇمباق چېلىپ نامايىش قىلدى، بايراق چىقىرىپ، تاملارغا، دەرەخلەرگە ئالا-يېشىل لوزۇنكىلارنى چاپلاپ غەلىبىنى تەبرىكلىدى. «يوقالسۇن تۆت كىشىلىك گۇرۇھ!»، «ياشىسۇن جۇڭگو گۇڭچەنداڭى!» دەپ شوئار توۋلاشتى. نۇرغۇن كىشىلەر خۇددى ھېيت-بايرام كۈنلىرىدىكىدەك ئائىلىسىدە زىياپەت ئۆتكۈزۈپ ياخشى تاماق يەپ، ھاراق-شاراپ ئىچىشىپ خۇشاللىقىنى ئىزھار قىلىشتى. نۇرغۇن كىشىلەر خۇشاللىقىدا بىرنەچچە كۈنگىچە ئۇخلىيالمىدى. كۆپ ئۆتمەي بىزمۇ نىجاتلىققا ئېرىشىپ ئۈرۈمچىگە قايتىپ كەلدۇق. «تۆت كىشىلىك گۇرۇھ» ئاتقان توقاللەنەتتىن ئاقلىنىپ ئىنقىلابىي سەپكە قايتا قوشۇلۇپ كەتتۇق. شۇنىڭ شارائىتىدىن مانا بۈگۈنكىدەك ياخشى كۈنلەرگە ئېرىشىپ، شۇ چاغدا تۇرغان لېيەندۈينى كۆرۈشكە، قەدىناس دوسلار بىلەن كۆرۈشۈپ ھال-ئەھۋال سوراشقىلى كېتىۋاتىمىز.

مۇشۇلارنى ئەسلەپ ئىككى سائەتتەك ماڭغاندىن كېيىن 3-تۈەننىڭ شتابىغا يېتىپ كەلدۇق. مۇئاۋىن سىياسىي كومىسسار بىلەن تۈەن سىياسىي باشقارمىسىنىڭ مۇدىرى ۋاڭ... قاتارلىق يولداشلار بىزنى خۇشاللىق بىلەن قارشى ئېلىپ قىزغىن كۈتۈۋالدى، ئەھۋاللارنى تونۇشتۇردى. قوغۇن، تاۋۇز، ئالما، شاپتۇل، ئۈزۈم، نەشپۈت قاتارلىق ئۆزىدە ئىشلەپچىقىرىلغان ئىسىل مېۋە-چېۋىلەرنى ئالدىمىزغا تىزىۋەتتى. ئۆزلىرىدە مىللىي ئاشخانا، مۇسۇلمان ئاشپەز بولمىغانلىقتىن، يىراق يەردىن ئالاھىدە بىر ئۇيغۇر ئاشپەزنى تەكلىپ قىلىپ ئەكىلىپ، بىزگە تۈرلۈك تاماقلارنى ئېتىپ بېرىپ ئالاھىدە مېھمان قىلدى.

چۈشتىن كېيىن سائەت 2 لەردە تۈەن سىياسىي باشقارمىسىنىڭ مۇدىرى ۋاڭ...نىڭ ھەمراھلىقىدا 3-لېيەنگە كېلىپ لېيەندۈي ئىشخانىسىغا كىردۇق. ئۇ يەردىكى قەدىناس دوستلار بىزنى ئاجايىپ قىزغىن كەيپىيات ئىچىدە قارشى ئالدى. بىزنىڭ كەلگەنلىكىمىزنى ئاڭلىغان قەدىناس دوستلارنىڭ ھەممىسى لېيەندۈي ئىشخانىسىغا كېلىپ بىز بىلەن قىزغىن كۆرۈشتى. بەزىلىرى ھاياجانلانغانلىقىدىن كۆزلىرىگە ئىسسىق ياش ئالدى، بىز بىلەن قىزغىن پاراڭلاشتى. قوغۇن-تاۋۇز ۋە ھەر خىل مېۋە-چېۋىلەرنى ئېلىپ كىرىپ ئۈستەلنىڭ ئۈستىنى ئالا قويماي تىزىۋەتتى. ئىشخانىدا بىردەم پاراڭلاشقاندىن كېيىن ھەممىمىز بىللە تالاغا چىقىپ مەھەللە ئارىلىدۇق. بۇرۇن بىز

uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تورى

ئولتۇرغان ئۆينى، بىللە ئىشلىگەن يەر-
لەرنى كۆردۇق؛ قەدىناس دوستلارنىڭ
ئائىلىسىگە كىرىپ پەتە قىلدۇق ۋە ئا-
پارغان سوغا - سالاملىرىمىزنى تەقدىم
قىلدۇق. مەن ئۇ يەردە سورگۈن بولۇپ
تۇرغان چاغلاردا يەكشەنبە كۈنلىرى،
ھېيت - بايرام كۈنلىرى قەدىناس دوست-
لار بىلەن قانغىچە ھاراق ئىچىشىپ،
كۆڭلىمىزنى ھاراق بىلەن خوش قىلات-
تۇق. ئەپسۇسكى، ھازىر دوختۇر مەنئىي
قىلغانلىقى ئۈچۈن، قەدىناس دوستلار
بىلەن بىللە ئولتۇرۇپ ھاراق ئىچەلمىدىم.

بىز لېيەندوي ئەتراپىنى ئايلىنىپ كۆل
بويىغا كەلگەندە ئىختىيارسىز ھالدا مۇن-
داق ئىككى ئىش ئېسىمگە كەلدى.

بىز شۇ يەردە تۇرغان ۋاقتىمىزدا
ئۈچ ياشلىق قىزىم پاتىگۈل ئويناۋېتىپ،
تاسادىپىي ھالدا كۆلگە چۈشۈپ كېتىپتۇ.
ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئويناۋاتقان ئالتە
ياشلىق بىر خەنزۇ بالا ھاياتىنىڭ خەۋپ-
كە ئۇچرىشىدىن قورقماي كەينىدىن
كۆلگە سەكرەپ چۈشۈپ قىزىم پاتىگۈلنى
قۇتقۇزۇۋاپتۇ. ئەگەر ئۇ قۇتقۇزۇۋالمىغان
بولسا، شۇ چاغدىلا قىزىم پاتىگۈلدىن
ئايرىلىپ قالغان بولاتتۇق. ھازىر شۇ
قىزىم 11 ياشقا كىردى، تولۇقسىز ئوت-
تۇرا مەكتەپتە ئوقۇۋاتىدۇ.

يەنە بىر ئىش، ھويلىمىزدا ئەخلەت
ۋە يۇندىلارنى تۆكىدىغان ئورەك بار ئى-
دى. بىر كۈنى يامغۇر يېغىپ ئورەككە
سۇ تولۇپ كەتكەنىكەن. ئەتراپتا ئوينا-
ۋاتقان ئۇششاق بالىلاردىن بىرسى پات-
قاقتا تېيىلىپ ئورەككە چۈشۈپ كېتىپتۇ.
بۇنى كۆرگەن قىزىم پاتىگۈل ئورەكتىكى
بالىنىڭ قولىدىن تارتىپتۇ. چىقىرالمىغان-
دىن كېيىن دەرھال ئاتا - ئانىسىغا خە-
ۋەر قىلىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن بالا ئۆلۈم
خەۋپىدىن قۇتقۇزۇپ قېلىنىپتۇ. بۇ ئىش-
لار ئۇ يەردىكىلەرنىڭمۇ ئېسىدە بار ئى-
كەن. كۆلنىڭ بويىدا كېتىۋېتىپ مۇشۇ
ئىشلار ئۈستىدە پاراڭلاشتۇق ۋە بۇ مە-
سۇم سەبىي بالىلارنىڭ دوستلۇق، ھەمكار-
لىق روھىنى ماختاشتۇق.

لېيەندوينى ئېكىسكۇرسىيە قىلىش جەر-
يانىدا لېيەننىڭ مەسئۇللىرى ۋە قەدىناس
يېشقەدەم دوستلار لېيەندوينىڭ 3 - ئومۇ-
مىي يىغىندىن كېيىنكى تەرەققىيات ئەھ-
ۋالىنى قىسقىچە سۆزلەپ بەردى.

بىزنىڭ بۇ يەردىن قايتىپ كەلگىنى-
مىزگە سەككىز يىلدەك بولدى. مۇشۇ
قىسقا ۋاقىتنىڭ ئىچىدە بۇ يەردىمۇ باش-
قا جايلارغا ئوخشاشلا چوڭ ئۆزگىرىشلەر
بولۇپتۇ. تۈزۈلمە ئىسلاھاتى ئەمەلگە قو-
يۇلۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپ-
چانلىقى زور دەرىجىدە يۇقىرى كۆتۈرۈ-
لۈپتۇ. ئاشلىق ۋە پاختا مەھسۇلاتى يىل-
دىن - يىلغا ئېشىپتۇ. ئىلگىرى بۇغداينىڭ
بىرلىك مەھسۇلاتى 200 جىڭغا يەتمەيت-
تى، ھازىر 400 جىڭغا يېتىپتۇ. پاختا،
قوغۇن - تاۋۇز، مېۋە - چېۋە مەھسۇلاتى
زور دەرىجىدە ئېشىپتۇ. بۇ قۇملۇق چۆل-
باياۋاندا قۇرۇلغان دېھقانچىلىق مەيدانى،
كۆكلەم مەيدان، باغۇ - بوستانلىققا، ئاشلىق
ۋە ئاق ئالتۇننىڭ كانىغا، ئاۋات ۋە گۈ-

زەل ماكانغا ئايلىنىپتۇ. ئەتراپىنى يۇل-
غۇن - يانتاق ۋە قۇم دۆۋىلىرى قاپلىغان
مېۋىلىك باغلاردا ئالما، ئۈزۈم، شاپتۇل،
نەشپۈت، ئامۇت قاتارلىق ھەر خىل مې-
ۋىلەر شېخىنى كۆتۈرەلمەي قاپتۇ.

ئىشلەپچىقىرىشنىڭ تەرەققىياتىغا ئە-
گىشىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ تۇر-
مۇش ئەھۋالى خېلى ياخشىلىنىپتۇ.

بىز ئۇ يەردە تۇرغان كۈنلەردە ئىش-
چى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئۆيلىرىدە ئاددىي
ئۈستەل، ئورۇندۇق، ياغاچ كارىۋاتتىن
باشقا تۈزۈكرەك سايمان - جابدۇق يوق
ئىدى. ھازىر بولسا ھەممە ئۆيدە دېگۈ-
دەك جۈپ - جۈپ كرېسلو، سىم كارىۋات،
ئىشكاپ، ئېسىل ئۈستەل، ئۈنئالغۇ، ۋېل-
سىپىت ۋە ھاكازالار بار ئىكەن.

ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ روھىي ھا-
لىتىمۇ ئۆزگىرىپتۇ. ئۇلار غەم - غۇسسەدىن
خالاس بولۇپ، شاد - خۇراملىققا چۆمۈپتۇ.
ھازىرقى سىياسەتتىن ئۇلار ئىنتايىن را-
زى ئىكەن. بىر نەچچە قەدىناس دوستلار
ئۆزلىرىنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىنى ماختان-
غان ھالدا سۆزلەپ بەردى ۋە: «لېكىن
بۈگۈنگىچە قانائەت قىلمايمىز، تېخىمۇ ياخ-
شى كۈنلەرنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن،
تارىمنى تېخىمۇ كەڭ ئېچىپ، چېگرا را-
يونىنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن جان - دىل
بىلەن كۈرەش قىلىمىز...» دېدى. بىز
ئۇلارنىڭ بۇندىن كېيىنكى ئىشلىرىغا مۇ-
ۋەپپەقىيەت تىلەپ خوشلاشتۇق. بەزى
دىلى يۇمشاقلىرى بىز ماشىنىغا چىقىۋات-
قاندا، بىزدىن ئايرىلىشقا قىيماي كۆز-
لىرىگە ياش ئالدى.

دانىشمەنلەر نەسىھىتى

ياخشى مىجەز - خاراكتېر دوسلۇقنى، ناچار مىجەز خاراكتېر دۈشمەنلىك-
نى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئارىستو ھېكىم مۇنداق دەيدۇ:

- ئەدەپ - ئەخلاقنىڭ گۈزەللىكى نەسەبىنىڭ ناچار تەرەپلىرىنى توسى-
دۇ. ياخشى پەزىلەت ئېسىل زادىلىق ۋە نەسىل بىلەن ئەمەس، بەلكى ئىلىم،
ئەدەپ بىلەن ھاسىل بولىدۇ. ئەدەپسىز كىشىنىڭ نەسەبى ئالىيلىقىغا قارالمايدۇ.

ئارىستودىن سورىدى:

- نېمە ئۈچۈن كۆپ ئادەم يىگىتلىك چاغلىرىدا ھاۋايى ھەۋەسكە، كې-
يىن - ساپاغا مايىل بولىدۇ؟

ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاپ بەردى:

- يىگىت ئىككى كۈچتىن بىرىنىڭ - ئەقىل ياكى نەپسىنىڭ تەسىرى
ئاستىدا بولىدۇ. ئەگەر ئەقلى غالىب كېلىپ، يىگىت ئۇنىڭ تەسىرى ئاستىدا
بولسا، نىجاتلىق تاپىدۇ. نەپسىگە ئەگىشىپ كەتكەن يىگىت پالاكەت ۋە ھالا-
كەتكە ئۇچرايدۇ.

www.uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تورى

ۋەتەن رىشتى

ھېكايە

مۇھەممەد لتىپ

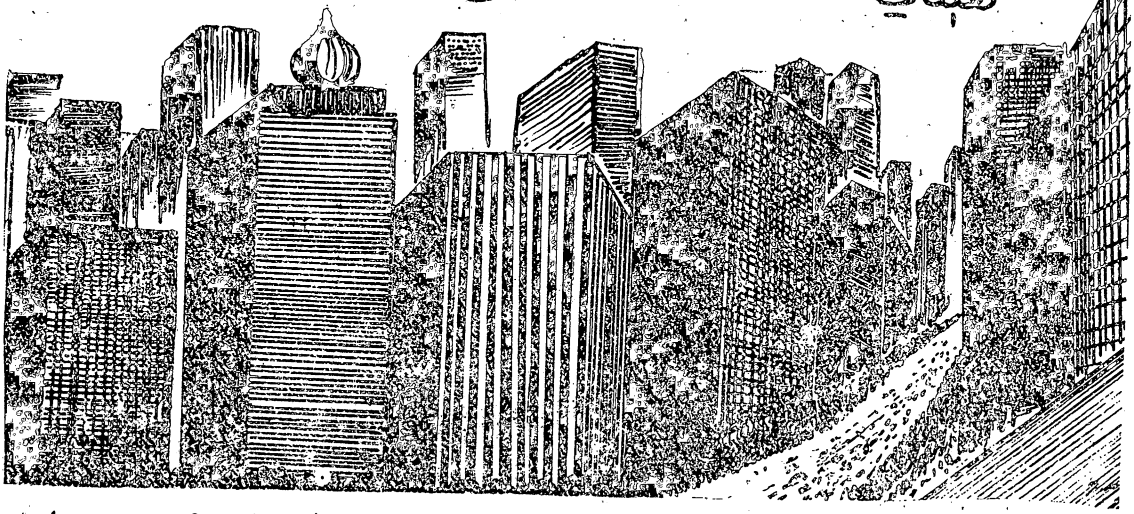

كۆڭلۈمدىكى راست گەپنى قىلسام، مەن چەتئەلگە، چەتئەلنىڭ تۇرمۇشىغا ھەۋەس قىلاتتىم. بولۇپمۇ شىنجاڭدىن چىقىپ كەتكەنلەرگە تېخىمۇ مەسلىكىم كېلەتتى، مەن ئۇلارنى ئۆزىنىڭ بەختى ۋە شەرىپى قەيەردە ياتقانلىقىنى قەلبى بىلەن سېزىپ، يۇرتىدىن، ۋەتىنىدىن ئايرىلىشقا بەل باغلىغان ئەزىمەتلەر، ئۇلار چەتتە بۇ دۇنيانىڭ لەززىتىنى تېتىپ تۈزۈك ياشاۋاتىدۇ، دەپ قارايتتىم. ئاڭلىشىمچە، ئۇلار چەتئەلدە جۇڭگولۇقلارنىڭ غورۇرى ۋە شەرىپىگە مۇناسىپ يۈز تېپىپ، زامانىنىڭ يۈكسىلىشىگە تېگىشلىك ھەسسە قوشۇۋېتىپتۇ. بىر مۇنچىسى ئالىم، پروفېسسور، ئىنژېنېر، شائىر، يازغۇچى بولۇپ داڭ چىقىرىپتۇ. بەزىلىرى بايلىق توپلاپتۇ. قەۋەتلىك ئىمارەتلىرى، سودا سارايلىرى بار ئىكەن. ھەر قەدەمدە ماشىنا-پىكاپ بىلەن سەيلە-ساياھەتتىن قالمايدىكەن. مانا بۇلار تازا تەلەيلىك، پېشانىسىگە بەخت قۇشى قونغان كىشىلەر-دە، ئىسىت! بىز ئىشىمىز بۈگۈن ئوڭلىنار، ئەتە تۈزۈلەر دەپ ئۆزىمىزنى ئالداپ، مۇشۇ تۇپراقتىن مېھرىمىزنى ئۈزەلمەيتىمىز. يىگىت بولغانىكەن تەۋەككۈل كېمىسىگە چىقىپ «يا ئالا خۇدا، يا بەر خۇدا» دەپ ئۆزىمىزنى دوغا قويۇپ، يۇرتتىن چىقىپ تەلەي سىنىغان بولساقمۇ بولاركەنتۇق، مانا ئەمدى تۇرىمىز مۇشۇ. ئەپسۇس! چەتئەلدە ئۇرۇق-تۇغقىنىم ياكى ھېچ بولمىغاندا دوست-بۇرادەرلىرىم بولسا ئىدى، ھازىر بولسىمۇ تەكلىپ ئالدۇرۇپ چەتئەلگە چىقىپ، كېيىنكى ئۆمرۈمنى راھەت-پاراغەتتە ئۆتكۈزۈۋالاتتىم-دە... دەپ ئويلايتتىم.

خۇشاللىقىم چەكسىز! قارىماسىلەر، ئاخىر زامان بولغاندەك مەن نېمىنى ئويلىسام، شۇ ئالدىمغا كېلىپتۇ. بۇرۇنقى ساۋاقداشىم مەۋلان چەتئەلدىن كېلىپتۇ. نېمە دېگەن ياخشى! يۈرەكلىرىم ھاياجان ئىلكىدە تەۋرىنىپ، خۇشاللىقىم ئىچىدىگە سىغماي قېلىۋاتاتتى. ئىسمايىل ئاكىنىڭ ئۆيىنى

نىشانلاپ شۇنچە تېز ماڭساممۇ يول ئاۋۇمايۋاتقاندەك بىلىنەتتى. كوچىدا كىشىلەر كۆپ ئىدى. لېكىن ئۇلار كۆزۈمگە كۆرۈنمەي، پەقەت مەۋلاننىڭ ئوبرازىلا گەۋدىلىنەتتى. مەۋلان بىلەن بىرگە ئۆتكەن كۈنلەر، يىللار كىپەنگە ئوراپ قارا يەرگە كۆمۈۋەتكەن ۋەقەلەر بىر - بىرلەپ كۆز ئېكرانىمدىن ئۆتۈشكە باشلىدى. 60 - يىللارنىڭ بېشىدا مەۋلان 24 ياشلارغا كىرگەن، كۈچكە تولغان نەۋقىران يىگىت ئىدى. ئوتتۇرا بويلۇق، كۆكرەكلىك، يەلكىلىرى كەڭ، قوللىرى مۇسكۇللۇق بولۇپ، كۆرۈنۈشتە كىشىگە پالاكەت تۇيغۇسىنى بەرسىمۇ، ئەمەلدە ھەرىكەتتە چاققان، ئۆزى يەڭگىل ئىدى، تورنىكنى ياخشى ئوينايتتى، ھەرقانداق ئىش ئۇنىڭ قولىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايتتى.

مەن مەۋلاننى 20 نەچچە يىل بۇرۇنقى ھالىتىدە قىياس قىلاتتىم. شۇ چىراي شۇ تۇرقىدا تونۇيتتىم. ھازىر تونۇيالايمەنمۇ - يوق، بىلمەيمەن. مەنغۇ تونۇيالامەن، ئۇ مېنى تونۇيالارمۇ؟ چەتئەلدىن كەلگەنلەر چوقۇم ھالى چوڭ، ھاكاۋۇر بولسا كېرەك. ئۇ مېنى تونۇمىسا ياكى مۇئامىلىسى سوغۇق، كىبرى ئېگىز بولسا مەيلى. مۇشۇ كۈنۈمگە شۈكرى قىلىپ سىڭگەن نېنىمنى يەۋېرىمەن. ئەگەر ئۇ مېنى تونۇپ قېشىغا تارتسا، ھە، ئىش ئۆڭدىن كەلگىنى...

مەن ئىسمايىل ئاكامنىڭ ئۆيىدىن ئۆتۈپ كەتكىلى تاس قاپتىمەن، ئېپقاچقۇ، دىلغۇل خىياللار ئاسارىتىدىن ئويغىنىپ، سول تەرەپتىكى خالتا كوچىغا بۇرۇلدۇم - دە، ئىسمايىل ئاكامنىڭ ئىشىكىنى چەكتىم. ئۆيدە مېھمانلار كۆپ ئىدى. مەۋلان ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنىڭ ئارىسىدا ئولتۇرۇپ مۇڭدىشىشقا چۈشكەنىكەن. مەن ئۇنى كۆرۈپلا تونۇدۇم، ئۇمۇ مېنى تونۇدى. «روزى ئاداش» دەپ لىكىدە ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى ۋە گويا قانات چىقىرىپ ئۇچماقچى بولغاندەك قوللىرىنى كەڭ يايدى، ئالدىمغا كېلىپ مېنى قۇچاقلىۋالدى. بۇ چەتئەللىكلەرچە كۆرۈشۈش بولسا كېرەك دەپ ئويلاپ مەنمۇ ئۇنى دوراپ ھەرىكەت قىلدىم. دەقىقە ئۆتمەي مەن مەۋلاننىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدى سىلكىنىۋاتقانلىقىنى، كۆز يېشى قىلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدىم. ئۇ نېمىگە مۇنچىلىك قىلىدىكىنە. مەن شادلىققا تولغان كەيپىم بىلەن ئۇنىڭ ئىككى مۈرىسىدىن تۇتۇپ چىرايىغا قارىدىم.

— سېغىندىم سىلەرنى ئاداش! — مەۋلاننىڭ كۆزلىرىدىن مۆلدۈردەك ياش تۆكۈلۈپ تۇراتتى. ئۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇرالمىدى. ئۇنىڭ بۇ ھالىنى كۆرۈپ، مېنىڭمۇ ئۆپكەم ئۆرۈلۈپ يىغلىۋېتىشكە تاس قالدىم. مەن ئۇنى قايتا باغرىمغا باستىم. ئەمدى مېنىڭ ۋۇجۇدۇمدىنمۇ دوستۇمنى سېغىنغانلىق تۇيغۇسى بۇرقۇپ چىقىشقا باشلىدى.

بىز بىر ھازادىن كېيىنلا سېغىنىشلىق ھاياجىنىغا تولغان مەسخۇشلۇقتىن ئويغاندۇق. ئىككىمىز ئورۇندۇقتا روبىرو ئولتۇرۇشۇپ ھال - ئەھۋال سوراشتۇق.

www.uyghurkitap.com

مەۋلان ئۆزىنى خوشال تۇتۇشقا تىرىشىمۇ، چىرايىدىن بىر خىل مىسكىنلىك چىقىپ تۇراتتى، كۆزلىرىدە مۇڭ ئىپادىلىنەتتى. مەن بۇنى پەقەت سەپەر ھارۇقى دەپ چۈشەندىم. مەن مەۋلاننىڭ تەقى - تۇرقىغا نەزەرىمنى بۇرىدىم. ئۇ غەربچە كىيىنگەنىدى، تېخىمۇ سەمرىپ قالغاندەك قىلاتتى. يەنە پېشانىسىدە قورۇقلار پەيدا بولۇپ، چاچلىرىغا ئاق ئارىلاپتۇ، بۇ ئۇنىڭ چەتئەلدە جاپا چەككەنلىكىدىن ئەمەس، بەلكىم يىللارنىڭ يالدامىسى، ياشقا چوڭايغانلىقىنىڭ ئالامىتى بولۇشى كېرەك، دەپ ئويلىدىم.

بىز كىچىككىمىزدىنلا مۇڭداشقاق ئىدۇق. بۇ يىگىرمە نەچچە يىل ئىچىدە ئىككىمىزنىڭ بىر - بىرىمىزگە ھېكايە قىلىپ بېرىدىغان، كۆڭۈل ئەستىرىمىزدە ساقلىغان سۆزلەر، تەسىراتلار تاغدەك دۆۋىلەنگەن - دە. خۇمارنى چىقىرىۋالمىساق بولامدۇ، شۇڭا بىز ئايرىم ئۆيگە چىقتۇق. مەن ئۆز ھەۋەسىم بويىچە مەۋلاندىن چەتئەلدىكى باياشات تۇرمۇشتىن سۆز ئۇنچىلىرى تىزىپ، مېنى روھىي جەھەتتە ئوزۇقلاندۇرۇشنى ئارزۇ قىلدىم. ئەپسۇسكى، قانداقتۇر بىر مەخپىي سىرنى ئاشكارىلاپ قويۇشتىن ئېھتىيات قىلىۋاتقاندەك، مەۋلان بۇ ھەقتە ئېغىز ئاچماي، مېنى ۋەتىنىنىڭ يېڭىلىقلىرى، يۇرتىمىزنىڭ ئۆزگىرىشلىرىنى سۆزلەپ بېرىشكە قىستايتتى. مەن يۇرتىمىزنىڭ كىچىككىنە يېڭىلىقىنى ياكى بىرەر ئۆزگىرىشىنى تىلغا ئالسام، ئۇنىڭ ھاياجانلىنىپ قورۇنۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى، ۋەتىنىنىڭ ھەر بىر يۈكسىلىشلىرىدىن مەمنۇن بولۇۋاتقانلىقىنى سېزىپ تۇردۇم، ۋەتىنىنىڭ بۇ يېڭىلىق ۋە ئۆزگىرىشلىرى مېنىڭ نەزەرىمدىكى چەتئەلدە مەيدانغا كېلىۋاتقان كارامەتلەرگە سېلىشتۇرغاندا تىلغا ئالغۇچىلىكى يوق ئىدى. شۇڭا مەن گەپنى ئۆز مۇددىئايىمغا بۇراپ:

— دوستۇم مەۋلان، چەتئەلدىكى كۆڭۈللۈك تۇرمۇش، بەختلىك ھاياتىڭنى ئاغىنەڭدىن قورۇنماسسەن. ئۇنداق بولغاندىكىن، سۆزلەپ بېرىپ مېنىمۇ خىيالىي لەززەتلەندۈرمەمسەن، — دېدىم.

مېنىڭ سۆز تەلەپپۇزۇم كەلگۈسىگە بولغان خىيالىي تەسەۋۋۇر ۋە ئۈمىدكە تولغان قۇرۇق خىيال دولقۇنى ئىچىدە ئۈزۈپ كېتىۋاتقان كىشىنىڭ روھىي ھالىتىگە ئوخشىمايدىغان تەلەپپۇز ئىدى. مەن مەۋلاننىڭ چەتئەلنى تونۇشتۇرۇشىدىن ئاشۇ خىيالىي تەسەۋۋۇر ۋە قۇرۇق خىياللارنىڭ رېئاللىقىنى كۆرۈشنى ئارزۇ قىلاتتىم. لېكىن مەن مەۋلاننىڭ چىرايىدىن غالىب - مەغرۇرلۇقنى كۆرمىدىم. بەلكى ئۇ كىرىپىدەك قورۇنۇپ، نېمىگىدۇر قىسىلىۋاتقاندەك قىلاتتى. مەۋلان تىنىق كۆزلىرى بىلەن ماڭا قاراپ ئۇلۇغ كىچىك تىنىدى ۋە ئىلاجىسىز قىلىۋاتقاندەك ئېغىزلاندى:

— روزى ئاداش، چەتتىكى كونۇمنى سۆزلىگۈم يوق ئىدى، سۈيلەۋەردىڭ. سۆزلەپ بېرەي. گەپنىڭ قىسقىسى يامان ئەمەسمەن. — ئۇنىڭ جىددىي چىرايىدا

سۇس كۆلكە جىلۋە قىلدى.— ھازىر ئاي-
رىم ھويلام، بىر پىكاپىم، باتكىمدا پۇلۇم-
مۇ بار. زامانغا لايىق ئۆي تۇتۇپ يا-
شاۋاتىمەن...

— ياخشى، ياخشى، كىچىككىنىگىدىنلا جىد-
گىمىزنىڭ بار ئىدى، ئەپلەپسەن ئاداش،
ياشىۋال دوستۇم. ھە، سۆزلە قۇلىقىم سەن-
دە،— دېدىم مەن تاقەتسىزلىك بىلەن
مەۋلاننىڭ سۆزىنى بۆلۈپ.

— نەگىلا بارما قازاننىڭ قۇلىقى تۆت
ئىكەن. ئىشلىسەڭ چىشلەيسەن. شۇنى
كېيىپ ئېيتالايمەنكى، ئىككىمىزنىڭ تۇر-
مۇشىمىزنىڭ پەرق چوڭ ئەمەسكەن. مەندە
بار نەرسىلەرنىڭ بەزىلىرى سەندە يوق،
سەندە بارلىرى مەندە يوق بولۇشى مۇم-
كىن. پۇل بىلەنلا بولىدىغان ئىش بول-
سا سەن بىلەن مەن چوقۇم كەم-كۈتى-
مىزنى تولۇقلىۋالالايمىز. ماددىي بايلىق
قانچە كۆپ بولسىمۇ شۇنچە ياخشى. لې-
كىن ماددىي بايلىق ھەرگىز مەنىۋى
بايلىقنىڭ ئورنىنى باسالمايدىكەن. سەن
ئاشۇ بوز تورغاينى ئالتۇن قەپەزگە سو-
لاپ، ئىسسىل نېمەتلەرنى بېرىپ ئەتىۋار-
لاپ باقساڭمۇ، ئۇ ساڭا سايراپ بەرمەي-
دۇ، پەقەت ئۆزىنىڭ ئەسلى ماكانى —
ئېتىزلىقلار، شىۋاقلىقلارغا قويۇۋەتسەڭلا،
ئۇ ئەركىن-ئازادە ئۇچۇپ سايرايدۇ.
سېنىڭ ئاتاڭ كۆرۈنمىسىز، دوك بولسىمۇ
«ئاتا» دەپ ئالدىغا يۈگۈرۈپ كېلىسەن،
ئۇنىڭ مېھرىبانلىقىنى قوبۇل قىلىسەن.
لېكىن باشقىلار شۇنچە ئەتىۋارلىق، سا-
لاپەتلىك ئەمەلدار بولسىمۇ «ئاتا» دېيىش-
كە كۆڭلۈڭ ئۇنىمايدۇ. چەتتە پۇل تې-
پىلىدۇ، ۋەتەن، يۇرت تېپىلمايدۇ. ئۇرۇق-
تۇققان، يار-بۇرادەرلەر تېپىلمايدۇ،
ئۇلارغا بولغان سېغىنىشنى يەڭگىلى بول-
مايدۇ. ئىلاجى بولمىغاندا پەقەت چىش-
نى چىشلەپ چىداش مۇمكىن. ئۇنىڭدىن
باشقا، مەن چەتئەلدە ياشاپ ئىنتايىن
مۇھىم بىر نەرسىنى يوقاتقىلى تاس قال-
دىم. بۇنى ئويلىسام گويا يۈرىكىمگە
يىڭنە سانجىلغاندەك ئازابلىنىمەن...

مەۋلاننىڭ كۆزلىرى جامدەك ئېچىل-
غانىدى. لەۋلىرى تىترەپ تۇراتتى. جىد-
دىيلەشكەن، سارغايغان چىرايىدىن ئازار
يېگەن كىشىنىڭ چېكىدىغان پەريادلىرى،
ئۈمىدسىزلىكلىرى ۋە ئازابلىرىنىڭ كۆ-
لەڭگىسى كۆرۈنۈپ تۇرغاندەك قىلاتتى.
ئۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇرالماي بىر ھازا-
غىچە تۇرۇپ كەتتى. شۇنىڭدىن كېيىنلا
مېنىڭدە بىئاراملىق، قىسىلىش تۇيغۇسى
پەيدا بولۇشقا باشلىدى. ئۇنى كۆڭۈلسىز
ئەھۋالدا قالدۇرغىنىمغا ئەپسۇسلاندىم.
لېكىن مەۋلان ئەمدى چەتئەلدە بېشىدىن
كەچۈرگەنلىرىنى تولۇق ئېيتىپ بېرىشكە
بەل باغلىغان بولسا كېرەك. ئۇ تەمكىن-
لىك بىلەن سۆزىنى داۋام قىلدى:

— روزى ئاداش، سەن، مەن ۋە بار-
لىق ئىنسان ئانىنىڭ پۇشتىمىزغۇ،
شۇنداق ئەمەسمۇ؟ ئانا — ئۆز تېنىدىن
بۆلۈنۈپ چىققان پەرزەنتىنى ئەزىز جېنىدىن
ئارتۇق كۆرىدۇ، بەخت-سائادىتى ۋە قە-
دىرلىك ھاياتىنى قۇربان قىلىپ پەرزەن-
تىنى چوڭ قىلىدۇ. مۇكەممەل، ئەقىللىق

ئادەم قىلىپ يېتىشتۈرۈشكە تىرىشىدۇ. شۇنداقتىمۇ پەرزەنتى بەزىدە سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈپ قويۇشى مۇمكىن. بۇنىڭ ئۈچۈن ئانا ئۇنى ئەيىبلەشكە، تەنبىھ بېرىشكە ھەقلىق، ئەپسۇسكى ئانا بەزىدە پەرزەنتىنى ناتوغرا ئەيىپلەپ قويۇشىمۇ مۇمكىن، مۇشۇنداق ئەھۋالغا يولۇققاندا پەرزەنتى ئانىغا قانداق مۇئامىلە قىلىشى كېرەك؟

مەۋلان مېنىڭدىن جاۋاپ تەلەپ قىلىۋاتقاندەك قارىدى، مەن ئويلىنىپ تۇرمايلا:

— نېمە دېمەكچىسەن دوستۇم، ئانا بەزىدە ئۇرۇپمۇ قويۇشى مۇمكىنغۇ، سەن تاياقنىڭ زەربىسىدىن يىغلىساڭ، ئانا ھەقلىق بولسىمۇ ساڭا قوشۇلۇپ يىغلاپ كېتىدۇ تېخى. ئانا سېنى بىرەر - ئىككى قېتىم ناتوغرا ئەيىبلەپ قويغانغا نېمە بوپتۇ. ناتوغرا ئەيىپلىگەنلىكىنى سەزگەن ھامان ئانا يەنىلا باغرىنى كەڭ ئېچىپ قوينىغا ئالىدۇ، بېشىڭنى سىلايدۇ، سەۋر قىلىش كېرەك - دە، — دېدىم.

— شۇنداق قىلىش كېرەك ئىدى، — مەۋلان ئۇلۇغ كىچىك تىنىپ ئۆيىنىڭ تورۇسىغا تىكىلگىنىچە سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — لېكىن مەن ئەينى ۋاقىتتا بۇنى ئېغىر ئېلىپ كېتىپتىمەن. ئانىنىڭ باغرى قاتتىقلىقىدىن رەنجىپتىمەن.

مەۋلان تورۇستىن كۆزىنى ئېلىپ ماڭا قاراپ تىكىلدى، ئۇ كۆز چاناقلىرىدىكى ياش تامچىلىرىنى ياغلىقى بىلەن ئېرتىۋېتىپ:

— مەن ئەينى ۋاقىتتا ئانا ۋەتەندىن كۆڭلۈم رەنجىپ كېتىپ قالغانىدىم. ئاچچىقىمدا «يۇرتۇمغا قاراپمۇ ئولتۇرماسمەن» دېگەن ئىدىم، شۇڭا مەندە ئانا ۋەتەن، يۇرت، مىللەت تۇيغۇسى، ھېسسىياتى قالمىدى. چەتكە چىقىپتىمەن - دە، ئانا تىلىمنى بىر ياققا چۆرۈۋەتتىم. چەتئەلنىڭ تىلىنى ئۆزەملا ئۆگىنىپ قالماي، باللىرىمنىمۇ شۇلارنىڭ مەكتىپىگە بەردىم. مۇشۇنداق قىلسام تۇرمۇشتا ھېچنىمىدىن قىسىلىپ قالمايمەن دەپلا ئويلىغان ئىكەنمەن. مەن بۇ يەردە چەتئەل تىلىنى ئۆگىنىش مېنىڭ سەۋەنلىكىم دەۋاتقىنىم يوق. بىر قانچە خىل تىلنى بىلىشنىڭ پايدىسى بار. ئۇنى چوقۇم ئۆگىنىش كېرەك، تۈپ مەسىلە نېمىدە دېسەڭ، ئاچچىقىمغا پايلىماي ئەسلىمنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىمدا ئىكەن. چوڭ قىزىم ھەمسەلخان ئالىي مەكتەپكە چىققان يىلى 83 ياشلىق دادام كېسەل بولۇپ سەكراتقا چۈشۈپ قالدى. ئۇ كۆز يۇمۇش ئالدىدا مېنى ئالدىغا چاقىردى:

— ئوغلۇم مەۋلان، مەن سېنى پانا تارتىپ خەقنىڭ يۇرتىغا كەلدىم، يەرلىكىم مۇشۇ يەردە قالىدىغان بولدى، بۇمۇ تەقدىر. سېنىڭدىن رەنجىمەيمەن، مېنىڭ ساڭا ئېيتىپ قويىدىغان بىر سۆزۈم بار، شۇنى دەۋالاي. بىلىپ قوي، بىزنىڭ يىلتىزىمىز، ۋەتىنىمىز بار، ئادەم ئۆلۈپ كېتىدۇ، لېكىن ھايات قالىدۇ، ۋەتەن قالىدۇ. سەن ياخشى ئادەم بولاي دېسەڭ، ھاياتنى، ۋەتەننى سۆيۈشۈڭ كېرەك. ئانا يۇرتۇڭ-

نى، ئانا تىلىڭنى ئۇنتۇما. بۇ يەرگە كېلىپ مېنىڭ سىلەر بىلەن ئورتاق تىلىم بولماي قالدى. ئۆزەڭنى بىلەرسەنمىكىن دېسەم بىلمىدىڭ. سەنغۇ ئەقلىڭنى تاپارسەن. ئاشۇ بالىلىرىڭ قانداق بولار. خەير، خۇداغا ئامانەت...— دەپ ۋەسىيەت قالدۇرۇپ، يۈرەك تارلىرىمنى تىترىتىۋېتىپ ئالەمدىن ئۆتتى. مەن شۇنىڭدىن كېيىنلا ھوشۇمغا كەلدىم. دادام ھايات يىللىرى ھوشۇمنى شەيتان ئېلىپ قاچقان ئوخشايدۇ. ئويلاپ باقسام، دادامدىن باشقىلىرىمىز ئانا تىلىمىزدا سۆزلەشمەيدىغان بولۇپ قالغان ئىكەنمىز. بىز سۆزلەشكەندە دادام ئۆينىڭ بۇلۇڭىغا بېرىۋېلىپ، مۈشۈككە ئوخشاش كۆزىنى پارقىرىتىپ ئولتۇراتتى. بەزىدە ئىچ پۇشىقىنى چىقارماقچى بولسا كېرەك، دادام مۈشۈكنى ئويىنىتىپ ئانا تىلىمىزدا سۆزلەپ قوياتتى. بىز ئۇنىڭغا رەنجىگەندەك قىلىپ كۆزىمىزنى ئالايتىپ قوياتتۇق. شۇنداق قىلىپ مەن ۋە مېنىڭ بالىلىرىم تۇرۇۋاتقىنىمىز خەقنىڭ يۇرتى ئىكەنلىكىنى، سۆزلىشىۋاتقىنىمىز ئانا تىلىمىز ئەمەسلىكىنى بىلمەي قالدۇق.

قىزىم ھەسەلخان ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ خىزمەتكە چىقتى. ئۇنىڭ يېشى ئېشىپ بېرىۋاتاتتى، ئۆيلۈك بولىدىغان ۋاقتى بولۇپ قالدى. بىر كۈنى مەن ھويلىمىزدىكى سۇپىدا ئولتۇرۇپ، قىزىمىزنىڭ كەلگۈسى تۇرمۇشى توغرىسىدا باش قاتۇرۇپ ئويغا چۆكۈپ قالدىم. دەل شۇ ۋاقىتتا ھەسەلخان خۇددى مېنى كۆرسۇن دېگەندەك يىگىتىنى باشلاپ ھويلىمىزغا كىرىپ كەلدى. قىزىم ئۇنى ئېھتىرام بىلەن ماڭا تونۇشتۇردى.

— دادا، بۇ يىگىت خىزمەتدىشىم بولىدۇ، ماڭا بەكمۇ كۆيۈنىدۇ. قانداق، سىلىگە ياقامدۇ؟ — دەپ پىخىلداپ كۈلدى ۋە مېنىڭدىن جاۋاپ كۈتتى.

ئەگەر مەن «ياقىدۇ» دېسەملا، ھەسەلخان بۇ يىگىتنىڭ پېشىگە ئېسىلىدىغاندەك ئىدى. دادامنىڭ ۋەسىيىتى ماڭا مەدەت بولدى، غورۇرۇم ۋە ئىپتىخارىم ئويغۇدى. شۇ يەردىلا قىزىمنى سىلكىۋەتمەكچى بولدۇم. چوڭقۇر ئويلاپ كۆرسەم قوپاللىق قىلسام بولمىغۇدەك. ئاخىرى زۇكام بولۇپ قالغانلىقىمنى سەزدۈرۈپ، قۇرۇق يۆتىلىپ تۇرىۋالدىم. قىزىمغا پەقەت «تونۇشۇڭنى ئۆيگە باشلا» دەپ ئىشارەت قىلدىم. مېھمان قايتقاندىن كېيىن، مەن ھەسەلخاننى يېنىمغا چاقىردىم ۋە:

— قىزىم، سىز ئۇيغۇر قىزىغۇ، نېمە قىلغىنىڭىز بۇ؟ — دەپ چەكچەيدىم.

ھەسەلخان ئۆزىنى تۇتىۋېلىشنى بىلىدىغان، ئاتا - ئانىسىغا ھۆرمەت قىلىدىغان، تۇراقلىق، ئەقىللىق چوڭ بولغانىدى، ئۇ سوئالىمدىن ئەجەپلەنمىدى ۋە ئانچە ئويلىنىپ تۇرمايلا تەمكىنلىك بىلەن جاۋاب قايتۇردى:

— شۇنداق دادا، مەن ئۇيغۇر قىزى ئىدىم، ئۇيغۇر قىزى بولۇشۇم كېرەك ئىدى. ھازىر مېنىڭ قېنىم ئۇيغۇرنىڭ قېنى. رەڭگى - رۇخسارىم ئۇيغۇرنىڭ نەسلىگە ئوخشىسىمۇ، لېكىن تىلىم، قەلبىم

www.uyghurkitap.com

ئۆزگىرىپ كەتتى، دادا، بۇنىڭ ئۈچۈن مەن ئەيىبلىكمىدىم؟ — دەپ ماڭا تىكىلدى. قىزىمنىڭ قارشىدا بىر خىل ئىچىنىش، نارازىلىق بار ئىدى.

هەسەلخاننىڭ ماڭا ئاتقان سوئالى پولاتتىن قاتتىق، تەڭرىتېغىدىن ئېغىر ئىدى. مەن يانچىلىپ كۆكۈم - تالقان بولۇش هالىغا كەلدىم. پۈتۈن ۋۇجۇدۇم غال - غال تىترەپ، چىشلىرىم چاكىلداپ، ئاغزىمغا گەپمۇ كەلمەي قالدى. توۋا، ئەمدى بىلدىم! مېنىڭ بالىلىرىمدا ئۆز مىللىتى، ئانا تىلىغا نىسبەتەن زەررىچىلىكمۇ هېسسىيات قالماپتۇ. سەۋەبلىك مەندىن ئۆتۈپتۇ، دادامنىڭ سۆزى توغرا ئىكەن. ئەمدى مەن بۇنى قانداقمۇ تۈزىتەرمەن؟ توگمەن تېشىدەك غەم - ئەندىشە بېشىمنى باستى. ئوي - خىيال بىلەن تالاي كېچىلەرنى كىرپىك قاقماي ئۆتكۈزۈۋەتتىم. كۈنلەر ئۇزارغانسېرى دادا ۋەسىيىتى ئارام بەرمىدى، بەزى كېچىلىرى چۈشۈمدىن قورقۇپ مۇزدەك تەرگە چۆمۈلۈپ كېتىمەن.

مەۋلان ئاخىرقى گەپلەرنى قىلغاندا ئاۋازى پەسلەپ، تۇتۇلۇپ - تۇتۇلۇپ سۆزلىدى. شۇ چاغدا ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئاققان بىرنەچچە تامچە ياش يەرگە تېمىپ چۈشتى. بۇ هالنى كۆرۈپ يۈرىكىم لەرزىگە كەلدى. قەلبىدە ئۇنىڭغا قارىتا ئىچ ئاغرىتىش هېسسىياتى ئۇرغۇدى. مەن بۇ هېسسىياتنىڭ تەسىرىدە تىلىمنىڭ ئۇچىغا كەلگەن سۆز ئۇنچىلىرىنى مەجبۇرىي ئىچىمگە يۇتۇۋەتتىم. مەن بېشىمنى كۆتىرىپ مەۋلانغا تىكىلسەم، ئۇ كۆزلىرىدىن ئاققان ياشنىڭ مېنىڭ كۆزلىرىمدىمۇ هېسسىداشلىق قوزغىغانلىقىنى كۆرۈپ قولۇمنى چىڭ سىقتى ۋە سۆزىنى داۋاملاشتۇردى:

— بىر كۈنى ئەتىگەنلا تۇرۇپ كەتتىم. شەرقتىن كۆتۈرۈلىدىغان قۇياش خۇددى ۋەتىنىمنىڭ سىماسىنى كۆتۈرۈپ چىقىدىغاندەك كۆزۈمنى ئۇپۇققا تىكىپ ئولتۇرۇپ قاپتىمەن.

قىزىم هەسەلخان خېلىدىن بۇيان كەيپىياتىمنىڭ ئوساللىشىپ خىيالغا پېتىپ يۈرگىنىمگە دىققەت قىلغانىكەن. «قانداق قىلسام دادامنى خوش قىلارمەن» دەپ كۆپ ئويلىنىپتۇ. ئاخىرى رادىئو پروگراممىنىڭ ئېسىگە كەپتۇ. شۇ كۈنى ئۇ ماڭا سەزدۇرمەي، شىنجاڭ رادىئو ئىستانسىسىنىڭ پروگراممىلىرىغا توغرىلاپ رادىئونى ئېچىپ قويۇپتۇ.

— ناخشا! مېنىڭ يېنىمدىلا ئۇشتۇمتۇت ناخشا ياڭرىدى. ئېيتىلىۋاتقىنى «زەپەرۇ ياخشى كەلدى باهار» دېگەن ناخشا ئىدى.

— دادا، مەن مۇشۇ ناخشىنى بەكمۇ ياخشى كۆرىمەن، ئۇنىڭ ئۇيغۇرچە ناخشا ئىكەنلىكىنى بىلسەممۇ مەنىسىنى بىلمەيمەن، — دېدى قىزىم قېشىمغا كېلىپ پىخىلداپ كۈلۈپ. مەن خىيالدىن ئويغاندىم. بۇ، ماڭا ئىنتايىن تونۇشلۇق ناخشىچى پاشا ئىشاننىڭ ياڭراق ئاۋازى ئىدى. نېمەدېگەن شوخ، يۈرەكنى تىترىتىدىغان ناخشا - هە! ناخشا بېشارەت

بەردى — شىنجاڭدا يېڭى باھار پەيزى ئەۋج
ئېلىپتۇ. قىزىمۇ ئۇيغۇرچە ناخشىنى
ياخشى كۆرىدىكەن. ئۇنىڭ جىسمى ئۇي-
غۇر تۇرسا، ئۇيغۇرنىڭ نەرسىسىنى ياق-
تۇرمايدىغانمۇ ئىش بولامدىكەن. خەقنىڭ
يۇرتىدا ئۇيغۇرنىڭ ناخشىسى، كىنوسى،
تىياتىرى، ئەلنەغمىسى... بولمىغان بىلەن،
يۇرتۇمدا كۆپ ئەمەسمۇ. يۇرتۇمنىڭ ھەي-
ۋەتلىك، كۆركەم مەنزىرىلىرى، ئۇزۇن تا-
رىختا ئىگە ئاسارە-ئەتىقىلىرىچۇ تېخى.

ئېھ ۋەتەن! مەن بىرقانچە ئون يىلدىن
بۇيان سېنىڭ ئىشقىڭدا كۆيگەنىدىم. سې-
نى ئويلىمىغان، سېغىنمىغان بىر كۈنۈم
بولمىدى. سېنى ياد ئېتىپ، گۈزەل جا-
مالىڭنى كۆرۈشكە ئىنتىلگەن قەلبىمنى با-
سالماي ھاراقكەشمۇ بولۇپ كەتكەنىدىم.
مەنلا ئەمەس، نۇرغۇن ۋەتەنداشلار ئانا
تۇپراقنى كۆزىگە سۈرتكۈدەك بولغانىدى.
ئۇلار ۋەتەنگە بولغان تەشنالىقنى «دۇن-
يا تىنچ بولسۇن، ۋەتەن گۈللەنسۇن»
دېگەن سۆزگە يىغىپ رومكا ئۇرۇشتۇرات-
تى. مانا ئەمدى ۋەتەنىدە يېڭى باھار يۈز
ئېچىپتۇ. سۆيۈملۈك ۋەتەن، باھارىڭغا
بارىكاللا! — نەدىن كەلگەن كۈچ-قۇۋۋەت-
كىن. مەن كائىناتنى زىلزىلىگە كەلتۈرۈ-
ۋەتكۈدەك ئاۋازىم بىلەن مۇشۇلارنى مۇ-
راجىئەت قىلىپ ۋارقىراپ ھۇشۇمدىن كې-
تىپتىمەن. قانچىلىك ۋاقىت ئۆتتىكىن بىل-
مەيمەن. ھۇشۇمغا كەلسەم ئايالىم، بالى-
لىرىم قېشىمدا كۆز يېشى قىلىپ ئولتۇ-
رۇپتۇ. مەن كۆزۈمنى ئېچىپ كۈلدۈم.—
نېمىشقا يىغلايسىلەر، خۇشال بولۇڭلار،
كۈلۈڭلار، باھار ناخشىسى بىزگە خۇش
خەۋەر ئېلىپ كەلدى، ئۈمىد چىرىقى يان-
دى، ۋەتىنىمىزنى كۆرۈپ كېلەيلى، — مەن
ۋالاقتەككۈردەك سۆزلەپ كېتىپتىمەن. ئا-
يالىم ۋە بالىلىرىم مېنىڭ ۋەتىنىمنى كۆ-
رۈپ، تۇققانلىرىمنى يوقلاپ، تەشنالىقىم-
نى ئاندۇرۇپ كېلىشىمگە مەسلىھەت بېرىش-
تى، توپتوغرا ئۈچ يىل ھەرىكەت قىلدىم.

ۋەتەن، يۇرتۇم يېڭىچە تۈس كىيىپتۇ،
ھۆسنى جامالى تولۇقلىنىۋېتىپتۇ. ۋەتەن
قوينىدا كۆڭلۈم يايرىدى. بازارلار مولچى-
لىق، ئاۋات ئىكەن، خەلق ئەركىن-ئا-
زادە، تۇرمۇشى بايرامدەك ئۆتۈۋېتىپتۇ.
روزى ئاداش، سېنىڭمۇ شۇنداقتۇ؟.

ئەمدى مەۋلاننىڭ چىرايى ئېچىلىپ
كەتكەنىدى. مەن ئۇنىڭ ۋەتەن شەرىپىگە
بېغىشلاپ سۆزلىگەن ئەسلىمىلىرى، سې-
غىنىشلىرىنى ئاڭلاپ ئولتۇرۇپ گىدىرماش
خىياللارغا بەنت بولۇپ كەتكەن ئىكەن-
مەن. ئۇنىڭ تۇيۇقسىز قويغان سوئالى
مېنى تەمتىرىتىپ قويدى لېكىن جاۋاب
بېرىشكە قىسىلغۇدەك يېرىم يوق ئىدى.
شۇڭا مەن تەمكىنلىك بىلەن:

— شۇنداق ئاداش، ھازىرقى كۈنىمىز-
دىن زارىمىز يوق. مەن سېنىڭ چەتتىن
كەلگىنىڭنى بۈگۈنلا ئاڭلىدىم. بىزنىڭكى-
گە بېرىپ مېھمان بولارسەن، — دېدىم قىز-
غىن كەيپىياتىم بىلەن.

— ئۆيۈڭلەرگە بارىمەن دوستۇم، لېكىن
بۇ يەردە داستىخان بەك چوڭ بولىدىغان
بولۇپ كېتىپتۇ. نەگىلا كىرمەي، بىر مال-
نىڭ كاللىسى كېسىلىدۇ. داستىخان مېزى-
لىك نېمەتلەرگە تولۇپ كەتكەن، قاراپلا
كۆزۈڭ تويۇپ قالىدىكەن. دوستۇم روزى،
ئۆيىڭگە بارسام بەك ھېشەمەتلىك قىل-
ما، خىجىل بولۇپ قالىمەن.

— يىگىرمە نەچچە يىل كۆرۈشمىدۇق.
ئارىن بىر دىدار كۆرۈشكەندە خىزمىتىڭدە

بولمىساق بولامدۇ،ــ مەن ئورنۇمدىن تۇ-رۇپ مەۋلاننىڭ بىلىكىدىن تارتتىم،ــ تۇر ئاداش، بىزنىڭ گۈلشەنگە بارايلى، دىلىمىز قانغىچە مۇڭدىشايلى،ــ دېدىم ئۇنى ئالدىرىتىپ.

ــ مەنمۇ سېنىڭ ئۆيۈڭگە بېرىشقا ئالدىراۋاتىمەن، ئولتۇرغىنا ئاداش. بىز ئاۋۋال مۇشۇ يەردە مەسلىھەتنى پىشۇرۇۋېلىشىمىز كېرەك.

مەۋلان مېنىڭ مۈرەمدىن بېسىپ ئولتۇرغۇزدى. مەن ئۇنىڭغا سوئال نەزىرىدە قارىدىم. ئۇ مىيىغىدا كۈلۈپ قويۇپ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى:

ــ ئېسىمدە قېلىشىچە، سېنىڭ داداڭ ئەلنەغمىدە ھاپىز ئادەم ئىدى. سەنمۇ داداڭنىڭ ئارقىسىدىن ماڭغان ئىدىڭ. ناخشىنى شوخ، لەرزان ھەم مۇڭلۇق ئېيتاتتىڭ. مېنىڭ ساڭا ئارتۇقچە تەلىپىم يوق. پەقەت «نازىركوم» نى ئېيتىپ بېرىشكە ۋەدە قىل، مەن سېنىڭ ئاۋازىڭنى ئىنتىزار بولۇپ ئاڭلاي، بولامدۇ؟

ــ نازىركوم؟ــ مەن ھەيرانلىق ھېس قىلدىم،ــ ئۇنى نېمە قىلاتتىڭ، ھازىر چەتتىن كىرىۋاتقان ھەر ياخشى...

ــ ياق. ھازىر ماڭا كېرىكى يۇرتىمىزنىڭ، مىللىتىمىزنىڭ نەرسىلىرى،ــ دېدى مەۋلان سۆزۈمنى چۇرتلا كېسىپ.

ــ ئورۇنلۇق،ــ مەن قىسقىلا جاۋاب بەردىم. مەن مەۋلاننىڭ ئاغزىدىن ۋەتەننى مەدھىيەلەيدىغان، يۇرتنى سېغىنغان سۆزلەرنىڭ چىقىشىنى كۈتمىگەنىدىم. ئۇ ماڭا ناھايىتى ئوبدان ۋەتەنپەرۋەرلىك دەرسى ئۆتتى. مەن مەۋلان بىلەن كۆرۈشۈشتىن بۇرۇن كۆڭلۈمدە ئويلىغان ھەۋەسلىرىم، ئىنتىلىشلىرىم ئارامىمنى قويمىغانىدى. مانا ئەمدى موم بىلەن يەملەپ قويغاندەك ئاغزىمنى ئاچالمايلا قالدىم. قارىغاندا بەزى نەرسىلەر ئالدىمىزدا تۇرغانلىقتىن قەدرىنى بىلمەيدىكەنمىز. ئۇنىڭدىن ئايرىلىسىلا بىلىنىدىكەن ـ دە. «كىشىنىڭ شەھىرىدە سۇلتان بولغىچە، ئۆز شەھىرىڭدە ئولتاڭ بول» دېگەن تەمسىل ھەق ـ راستكەن جۇمۇ.

ئاپتورنىڭ تەرجىمىھالى

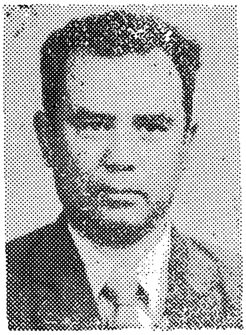

مەھەممەت لىتىپ، 1940 ـ يىلى تورپان ئايدىڭكۆل يېزىسىدىكى دېھقان ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. 1955 ـ يىلدىن 1958 ـ يىلغىچە شىنجاڭ كان تېخنىكوم (ھازىرقى سانائەت شۆبىسى) دە ئوقۇغان. 1958 ـ يىلدىن 1982 ـ يىلغىچە ھەربى قىسىمدا ئەجچى، كاتىپ، تەرجىمان، سەنئەت بۆلۈم باشلىقى، مۇئاۋىن باشقارما باشلىقى ۋەزىپىلىرىدە بولغان، 1982 ـ يىلى كەسىپ ئالماشتۇرۇپ، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى مۇھاجىرلار خىزمىتى ئىشخانىسىدا باشقارما باشلىقى بولۇپ ئىشلىمەكتە.

1975 ـ يىلى ئۇنىڭ تۇنجى ھېكايىسى «جەڭگىۋار مىنبەرلەر» شىنجاڭ گېزىتىنىڭ ئەدەبىي بېتىدە ئېلان قىلىنغان. شۇندىن باشلاپ ھەربى تۇرمۇش تېمىسىدىكى ئەسەرلىرى گېزىت ـ ژۇرناللاردا ئارقا ـ ئارقىدىن ئېلان قىلىنغان. 1972 ـ يىلى مىللەتلەر نەشرىياتى يولداش مەھەممەت پولاتنىڭ بىر قىسىم ھېكايىلىرى بىلەن بىللە «چىن دوستلۇق» ھېكايىلار توپلىمىنى نەشر قىلغان.

مەھەممەت لىتىپنىڭ «چىن دوستلۇق» ھېكايىسى ئاز سانلىق مىللەت يازغۇچىلىرىنىڭ 30 يىلدىن بۇيان ئېلان قىلىنغان مۇنەۋۋەر ئەسەرلىرىنى باھالاشتا 3 ـ دەرىجىلىك باھالىنىپ مۇكاپاتلانغان. «ھايات بەيگىسىدە» «ئىمام سايلىمى» ھېكايىلىرى مۇكاپاتلانغان.

«چىن دوستلۇق»، «دېھقانغا بەرىكەت»، «ئاقىۋەت»، «پەزىلەت»، «ئۇزۇمزارلىقتىكى بۇلاق تۈۋىدە»، «ئىمام سايلىمى» قاتارلىق ھېكايىلىرى خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلىنغان.

خالىدەنىڭ تاللىشى

ئالىم مۇقەت

«سالام، قەدىرلىك ساۋاقدىشىم ئاسىم!

خېتىڭنى تاپشۇرۇپ ئالغىنىمدىن كېيىن، ئۇندۇرمە قىلالمايۋاتقان قەلب سىرلىرىمنى ئىزهار قىلىش پۇرسىتى يارىتىپ بەرگىنىڭدىن مىننەتدار بولدۇم. رەخمەت!

خېتىڭنىڭ مەزمۇنىدىن قارىغاندا، يۈرىكىمگە دىئاگنوز قويماقچى بولۇپسىلەر. ئۇنداق بولسا، كۆپىنچە ئاياللارنىڭ كىشىلىك تۇرمۇش قارىشىغا مۇخالىپ بولغان ئارزۇ-ئارمانلىرىمنى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن مەنمۇ سۆزۈمنى مەكتەپ ھاياتىدىن باشلىسام بولغۇدەك...

مەكتەپ ھاياتى كىشى ئۆمرىنىڭ ئەڭ شېرىن، ئەڭ جۇشقۇن، يارقىن خاتىرىلىك مەزگىلى بولغاچقا، بۇنداق ھېسسىياتنى مەكتەپ ھاياتىنى بېشىدىن ئۆتكۈزمىگەن كىشىگە سۆزلەش ھاجەتسىز. مېنىڭمۇ قەلبىم سىلەرنىڭكىدەك ئارزۇلارغا باي، ھېسسىياتقا تولۇق ئىدى. سىلەرنىڭ ماڭا بولغان يوشۇرۇن ئىنتىلىشىڭلارنى تۇيغۇن نەزەرىم سەزگەن چاغدا ئۆزەمدە تاكامۇللاشقان سىمايىمنىڭ روھىمغا بەرگەن ھۇزۇرىدىن قانائەتلىنىش تۇيغۇسى پەيدا بولدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە سىلەرنىڭ قۇللارچە مۇئامىلەڭلار مەندە ئۆزەم خالىمىغان بىر خىل خاراكتېرنى يېتىلدۈرۈپ باردى. چۈنكى سىلەر مېنى پەرىشتە بىلگەندىن كېيىن مەنمۇ ئەرىشتە تۇرۇشۇم كېرەكتە. شۇنداق قىلىپ كۈنلەر ھەپتىنى، ھەپتە ئايلارنى قوغلىشىپ، بەش يىللىق ئۇنىۋېرسىتېت ھاياتى ئاخىرلىشاي دەپ قالدى. ئاخىرقى يىللاردا مېنى بىر خىل ئەندىشە قوغلاپ يۈرەتتى. ئۇ بولسىمۇ يالغۇزلۇق! ھەممە قىزلار ساۋاقداش يىگىتلەردىن ئۆزلىرىنىڭ ھاياتىغا يېڭى مەزمۇن بېغىشلايدىغان ھاياجانلىق

قەلب خەتلىرىنى تاپشۇرۇپ ئالدى. ئەمما مەنچۇ؟! مەن سىلەر چىقىرىپ قويغان ئەرشتە ئىدىم. ماڭا سىلەردىن چەكسىز ھۆرمەت ئاتا قىلىنىپ مۇھەببەتتىن قىلچە ئۇچۇر يوق ئىدى. ھەممە ساۋاقداش قىزلار بىر - بىرلەپ ئىچكى سىرلىرىغا مېنى ئورتاق قىلىپ ئاخىرلاشتى. ئۇلار جۈپ - جۈپ بولۇپ مەكتەپ باغچىسىدا ئاللىقانداق ھېسسىيات، ئارزۇلىرىنى پىچىرلاپ يۈرىشىدۇ. ياتاقتا يالغۇز ئۆزەم جىمىدەك ئولتۇرىمەن. مەن ئاشۇ يالغۇز قالغان چاغلىرىمدىلا، ماڭا بولغان ئارتۇقچە ھۆرمەتنىڭ ئېلىپ كەلگەن بەختسىزلىكىنى سەزدىم. چۈنكى مەن كىشىلەر چوقۇنىدىغان بۇت ئەمەس، بەلكى، ھېس - تۇيغۇغا ئىگە ئادەم! مەنمۇ نازۇك تۇيغۇلىرىمنىڭ باشقىلار تەرىپىدىن غىدىقلىنىشى ئارقىلىق روھىمغا بېغىشلانغان راھەتنى خالايتتىم. مەنمۇ بىر شەخسنى ياخشى كۆرەتتىم (قىزلىق غۇرۇرۇم ئۇنىڭ ئىسمىنى ئاتاشقا يول قويمىدى). ئەمما ئاشۇ شەخستىن مۇھەببەت خېتى تاپشۇرۇپ ئالغان بەختلىك ساۋاقداشىم سىرلىرىنى ماڭا سۆزلىگىلى كىرىپ قالدى. ئۇ — بەختىيار قانچۇق سۆزلەۋاتىدۇ. مېنىڭ يۈرىكىمنى بىر نەرسە قاماۋاتقاندەك، ئىچىمدە ئاچچىق بىر نېمە ئۆرتەۋاتقاندەك بولۇپ كەتتىم. ساۋاقداشلىرىم ماڭا ئىللىق چىراي كۆرۈنەتتى. ئەمما شۇ سائەتتە كىراخمال ئۇيۇتمىسىدەك (لەكپۇڭدەك) تىترەپ: «مەن نېمە دېگەن بەختلىك، ئۇ نېمە دېگەن قاملاشقان - ھە، خالىدە» دېگىنىدە، تۇنجى قېتىم، يېتىن ھەم گۇناھسىز ساۋاقداشىمدىن سەۋەبسىز يىرگىنىدىم. ئۇ ماڭا بىراۋنىڭ ئەتىۋارلىق بۇيۇمىنى ئۇستىلىق بىلەن ئوغرىلاپ كەلگىنىنى سۆزلەپ بېرىۋاتقاندەك تۇيۇلدى. باشقىلار سىرلىرىنى ماڭا سۆزلەپ بەرگەندە خۇشاللىقىغا ئورتاقلىشىپ قۇچاقلاپ كەتكەن، خۇددى ئۆزەم ياخشى كۆرگەن بىرسىنىڭ مۇھەببەت خەۋىرىنى ئالغاندەك شادلانغانىدىم. ئەمما شۇ قېتىم بىلمەيمەن، مىجەزىم تۇيۇقسىز ئوساللىشىپ كەتتى. چاندۇرۇپ قويماسلىق ئۈچۈن ئاسما ئىشتارژىركىدىكى كىتابلارنى قاراشتۇرغان بولۇپ مۇنۇ سوئالنى قويدۇم:

— ئۇ سېنى بۇرۇنلا ياخشى كۆرەمتى؟

— ھەئە.

— مەسىلەن؟

— ئۆتكەن يېڭى يىل ھارپىسىدىكى مەكتەپتىن ئۆتكۈزۈپ بەرگەن كۆڭۈل ئېچىش يىغىنىدا ئىككى تال كەمپۈتنى جۈپلەپ: «تېپىشمىقىم تېپىشماق، بۇ سىرىمنى ئېچىپ باق. مەنىسىنى چۈشىنىپ، ئاندىن ئۇنى تېپىپ باق» دەپ بېرىۋىدى؛ يانچۇقۇمدا ھازىرمۇ بار، شۇڭا....

— بولدى قوي، چۈشەندىم! سەن چىن كۆڭلۈڭدىن ئىشىنەمسەن؟ — دېدىم ئاچچىقىم بىلەن. لېكىن ئۇ مېنىڭ سۆزۈمگە پەرۋامۇ قىلمىدى ۋە:

— ئۇنىڭ يۈرۈش - تۇرۇشى پەزىلىتىدىن مەلۇمغۇ؟ مەن بۇ ھەقتە ئويلاپمۇ قويمىغان، — دېدى، مەن:

— راست سەن بەختلىك ئىكەنسەن،

ھېلىقى خەتلىرىڭگە مېنىڭ تەستىق سىيىلىشىمنىڭ، ھال-مۇڭ ئېيتىپ كىرگەن بولساڭ تەسەللى بېرىشىمنىڭ ھاجىتى بولمىغانىدىكىن، ئۇنىڭغا ئىچ-باغرىڭنى تۆكۈشلا قاپتۇ—دېدىم. ئۇ:

—توۋا! ماۋۇ خالىدەتنى. بۈگۈن ئەجەپ باشقىچە بولۇپ قاپسەنغۇ؟—دېدى-دە، يانتىقىمدىن ئۇچقاندەك چىقىپ كەتتى. ئويلىسام مەن ئۇنى سوراق قىلىپ كېتىپتىمەن. باشقا چاغلار بولسا ئۇ مېنىڭدىن قاتتىق رەنجىگەن بولاتتى. شۇ چاغدا ئۇنىڭ كۆزىگە ھەر نەرسە گۈزەل ۋە ھەرقانداق سۆز يېقىملىق تۇيۇلۇۋاتقان بولغاچقا رەنجىمىگەنىدى. ئەسلىدە رەنجىۋاتقان مەن ئىدىم. كىشى قەلبىنى چۈشەنمەك نېمىدېگەن تەس-ھە؟! ئويلىنىۋاتىمەن، ئويلىنىۋاتىمەن. زادى ئەيىب كىمدە؟ ئۇمۇلۇپ قېلىشتىن كېلىدىغان كۆڭۈلسىزلىك ئېغىر ئىكەن. بولۇپمۇ مېنىڭدەك مەغلۇبىيەتنىڭ ئازابىنى تارتىپ باقمىغان مەغرۇر قىزنىڭ ئوڭۇشسىزلىكى خۇددى ئەجىر قىلىپ ھوسۇل ئەگمىگەن دېھقاننىڭ، مۇسابىقىدە ئۇتتۇرۇپ قويغان چېمپىيوننىڭ كۆڭلىدەك ئۇساللىشىپ كېتىدىكەن.

ئاخىرى، ئوغۇللاردىن نائىل بۇلۇڭ (قويغان لەقىمىڭلارنى كېيىن چۈشەندىم) لا تەنھا ئىكەن. مەن ئاشۇ دائىم بۇلۇڭ-پۈچەقتا كىرىۋېلىپ، زورۇقمىسا زىبەنى ئۆتمەس نائىلنى تاللىدىم. قانداق؟ سىلەر ئورما ئورىساڭلار، مەن باشاق تېرىپتىمەنمۇ؟

بىر كۈنى نائىلنىڭ مەكتەپ دەرەخزارلىقىدا دەرس تەييارلاپ ئولتۇرغان چېغىدا يېنىغا ئاستا باردىم ۋە:

—نائىل، بىز ئۇزۇن يىل بىرگە ئوقۇدۇق. لېكىن بىر-بىرىمىزنى دېگەندەك چۈشىنىپ يېتەلمىدۇق. شۇڭا، ئاخىرقى كۈنلەردە بولسىمۇ بىر-بىرىمىزدە ياخشى تەسىرات قالدۇرۇش ئۈچۈن مەن ساڭا ياردەم قىلسام قوبۇل قىلارسەنمۇ؟—دېدىم. ئۇ ئۈن-تىنسىز ماڭا ھاڭۋېقىپ قاراپ تۇراتتى. بەلكى سوئالىمغا جاۋاب تاپالمايۋاتاتتى.

مەن دائىم ئۇنى ئىزدەپ تېپىۋېلىپ، دەرسلەرنى بىللە تەكرار قىلىشقا زورلايتتىم. ئۇ بولسا ئۆزىنى مېنىڭدىن قاچۇرۇپ يۈرەتتى. ئاخىرى مەن ئۇنىڭغا «تەسىر ئۆتكۈزۈش» ئۇسۇلى بىلەن ئادەتتىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرەلەيدىغان دەرىجىگە يەتكۈزدۈم-دە، ئاساسىي مۇددىئاغا ئۆتتۈم:

—نائىل، مەن سەن بىلەن كېتەيمىكىن دەيمەن. چۈنكى مەن دەرياسى بار گۈزەل جايلارنى ياخشى كۆرىدىغان تەبىئەت شەيداسى قىزمەن. نەچچە ۋاقىتتىن بېرى ساڭا ياردەم قىلدىم. ئەمدى سەن ماڭا ياردەم قىلىشىڭ كېرەك—دېدىم ئۇنىڭغا ناھايىتى مۇلايىملىق بىلەن.

—مەن سىزگە قانداق ياردەم قىلالايمەن؟—دېدى ئۇ ئۇزاق جىملىقتىن كېيىن دۇدۇقلاپراق.

—قانداق ياردەم قىلاتتىڭ، تەقسىمات جەدۋىلىنى بىرگە توشقۇزىمىز. مەكتەپ

uyghurkitap.com

رەھبەرلىكىگە ئىككىمىزنى بىر ئورۇنغا تەقسىم قىلىشنى ئىلتىماس قىلىمىز. ئەگەر بولمىسا «بىر - بىرىمىزنى ياخشى كۆرىمىز. تەقسىم قىلىنغان يەرگە بارغاندىن كېيىن توي قىلىپ، ئىككىمىز بىرلىكتە خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىمىز» دەيمىز. رەھبەرلىك ئەلۋەتتە بۇنىڭغا قوشۇلىدۇ،—دېدىم. ئۇ:

—خالىدەم، ئەگەر ئىككىمىزنى بىر يەرگە بۆلۈپ قويسا قانداق قىلىمىز؟—دېدى. مەن:

—قانداق قىلاتتۇق، بايا دېگىنىمىزدەك قىلىمىز، يەنى توي قىلىمىز. سەن ماڭا ئاشۇنداق ياردەم قىلىسەن،—دېدىم كەسكىن قىلىپ،

نائىل چۆچۈپ كەتتى ۋە:

—خالىدە، مەن سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي، مېنى ئويناتماڭ!—دېدى ئۇ ھودۇققان ھەم يالۋۇرغان تەلەپپۇزدا.

—سەن مېنى ياخشى كۆرمەمسەن؟—دېدىم جىددىي تەلەپپۇزدا.

—سىز...سىزنى ياخشى كۆرۈپ قالمايدىغانمۇ كىشى بارمىدۇ. سىزنى ھەممە ساۋاقداشلار ياخشى كۆرىدۇ!—دېدى ئۇ.

—مەن ھامان بىرسىگە مەنسۇپ بولۇشۇم لازىم، ھەممىسىگە ئەمەس ئەلۋەتتە.

مەن ئۇنى ھوشىغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن قولىنى ئالقىنىمغا ئالدىم. ئۇنىڭ مۇھەببەت ھارارىتى تەمىن ئەتمىگەن سوغۇق قوللىرى تىترەيتتى.

ئاسىم، سەن مۇشۇ قۇرلارغا ئىشىنەرسەنمۇ؟ مەن يالغۇزلۇق ۋە ھەمىشە ئاشۇنداق ئەسەبىيلەشكەنىدىم.

مەن ئۇنى خۇددى يېتىمغا يار - يۆلەك بولغان مۇرەببىيدەك باشلاپ ئۆگىتىپ يۈرۈپ، ھەممە ئىشنى توغرىلىدىم. بىزنى دائىم بىللە كۆرگەنلەرنىڭ بەزىلىرى ھەۋەس قىلىشسا، كۆپلىرى ھەسەت قىلىشتى. مېنىڭ كۈتكىنىممۇ ئەنە شۇ ئىدى.

تەغدىرنىڭ مۇھەببەت تەقسىماتىدا تەقسىم قىلغىنى مۇشۇ نائىل ئوخشايدۇ. ئاخىرى نائىلنىڭ يۇرتى بولغان ×× ۋىلايىتىگە تەقسىم قىلىندۇق. توۋا، ئامەت كەلسە قوش كېلىدۇ دېگەندەك، نائىلنىڭ دادىسى قول ئىلكىدە ۋەجىسى بار كىشىلەر ئىكەن. پاي قوشقان يىلقىلىرىدىن ئۆسۈم پۇلى كېلىپ، تۇيۇقسىزلا بايۋەچچىگە ئايلىنىپ قالدى. پۇلغا مۇھتاج بولمايلا توي قىلدۇق. كىشى ئۆمرىنىڭ ئەڭ خوشال، ئەڭ تەنتەنىلىك بۇ كۈنى ماڭا باشقىلار تەرىپىدىن ئۇيۇشتۇرۇلغان مەشرەپكە سىرتتىن قاتناشقاندەكلا تەسىر قىلدى. چۈنكى مەن ئەتىدە تارىسى ئۈزۈلگەن، رايى يانغان قىزمەن. مېنى تارى بوشىتىلغان چالغۇغا ئوخشاتسا بولىدۇ. ئەنە شۇنداق چالغۇنى چالسا سادا چىقامدۇ؟! مېنىڭ كەيپىمدە توي تەنتەنىسى يوق، پەقەت باشقىلارنىڭ ئويۇن-كۈلكىلىرىنى كۆرۈپ ئازراق ھوزۇرلاندىم. بىراق يەنىلا مېھمانلار ئىچىمىدىن ھېلىمقى قاغىش تەگكەن ماختاش سۆزى بىلەن بىرى چاقچاق باشلىدى:

—پاھ، كېلىن قىز سۈت بىلەن يۇ-

غۇرغاندەك سۈزۈك ئاقىدىكەنە!

—ناۋات بىلەن يۇغۇرغاندەك سۈزۈككىنە!

—ھا...ھا...ھا...ھا!

—مەڭزىگە گۈل بەرگىدىن ھەل بېرىپتۇ!

—مېغىزدا زىناق چىقىرىپتۇ!

—ئاھ خۇدا، تويغا كەلمىسەم بوپتىكەن!...

مەن نائىلغا قارىدىم. ئۇنىڭدا ھېچقانداق رەنجىش ئالامىتى كۆرۈنمەيتتى.

كالىندار ۋاراقلىغاندەكلا ئىش: توي قىلدۇق، ئۆي تۇتتۇق. نائىل ۋىلايەتلىك 1 - ئوتتۇرا مەكتەپتە، مەن 2 - ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇتقۇچىلىق قىلىۋاتىمىز... ئىشتىن چۈشكەندە نائىل ئۆيگە مېنىڭدىن بالدۇر كېلىۋېلىپ ئۆي ئىشىنى تۈگىتىپ قويىدۇ. ئايالالارنىڭ مۇقەددەس ئىشى — ئۆيىنىڭ ئىشى. ئارزۇسى — كىيىم-كېچەك ئېلىش، ياسىنىش، ئارقىلىق گۈزەللىكتىن بەھر ئېلىش.

مانا ھازىر خالىغىنىم ئالدىمدا. خالىغىنىم كەينىمدە — تەييار تاماق مېنى ھورۇن، مىشچان خېنىمغىلا ئايلاندۇرۇپ قويىدى. بىر خىل تەكرارلىق ئىچىدە ئارزۇ - ئارمانسىز ئۆتكەن تۇرمۇشنىڭ نېمە لەززىتى؟! خۇددى توختام بىلەن تىنچ ھايات كەچۈرۈۋاتقان بېلىقتەك ئۆتۈۋاتىمىز. زېرىككىشتىن ئۇلەي دېدىم.

بىر كۈنى مەن نائىلغا:

—بۇ ئۆي ئىككىمىزنىڭ مېڭىپ يۈرگەنلىكى، تاماق يېگەنلىكىنى ھېساپتا ئالمىغاندا بەئەينى گۆرگىلا ئوخشاپ قالدى، — دېدىم.

—قانداق قىلىمىز ئەمىسە؟ — دېدى ئۇ.

—قانداق قىلاتتۇق، ئۆينىڭ يارىشىقى مېھمان. ۋاراڭ - چۇرۇڭ بىلەن ئۆتمەيمىزمۇ؟

ئۇزاق ئۆتمەي ئۆيىمىز جانلانغىلى تۇردى. جەمئىيەت دېگەن ئىجتىمائىيلىقى بىلەن قىزىقكەن: مېھماندارچىلىق، مېھمانلار قىلىشىدىغان پۈتۈن ئالەمنىڭ گەپلىرى، تەۋەززۇ - تازىملار، يېتىرقاش-يېقىنچىلىق، رەنجىش - رام بولۇشلار، تانا - مۇزىكىلار ئائىلىمىزگە ۋە روھىمىزغا بىر خىل ھاياتىي كۈچ بېغىشلىدى.

ئەنە شۇنداق شاۋقۇنلۇق ئۆتىۋاتقان كۈنلەردە، مېھمانلىرىمىزدىن بەزىلىرى بىز بىلەن ئارىلىشىپ ئۆتكىنىگە پەخىرلىنىدىغانلىقىنى ۋە بەزى ئەرلەرنىڭ نائىلغا قارىغاندا ماڭا بەكرەك يېقىنچىلىق قىلىۋاتقانلىقىنى، ئۇلارنىڭ ئاچ سىنچى بىلەن چىرايىمدىن ھوزۇرلىنىۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالدىم. ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، بەزىلەرنىڭ شەھۋانىي تاما بىلەن نائىلغا يېقىنلىشىپ مېنى قولغا چۈشۈرۈش شۇملۇقىنىمۇ سەزدىم. ئۇلارنىڭ تولىسى ئەمەلى بار «قولىدىن ئىش كېلىدىغان» ئادەملەر ئىدى. ئۇلار بارلىق ئاماللىرىنى ئىشقا سېلىپ، نائىلنىڭ مەنسىپىنى ئۆستۈرۈۋاتاتتى — ئۇ ۋىلايەتلىك مائارىپ باشقارمىسىغا ئۆسۈپ كەتتى. ئۇنىڭغا كۆرسىتىلگەن ھەممە تىنىڭ تەكتىدە بىر سىر بارمىكىن دەپ دائىم

www.uyghurkitap.com

ئەنسىرەيمەن. پاكىتسىز نامەلۇم خەۋپتىن نائىلنى ئاگاھلاندۇرۇشنىڭ ئورنى يوق. شۇڭا، نىيىتى دۇرۇس بولمىغانلارغا سالقىن مۇئامىلە بىلەن، ئۇلارنى قىزىقتۇرغان مەندىكى ئالامەتلەرنى يوق قىلىش مەقسىتىدە قىياپەتتە لابىدۇر بولىۋېلىپ سوۋۇتقۇ تەسىرىنى بەرمەكچىدىم. بىراق، نائىل ئۇچۇن قىلىۋاتقان بۇ ساداقىتىم ئۇنىڭ نارازىلىقىنى قوزغاپ قويۇپتۇ. بىر كۈنى نائىل ماڭا:

— ئۆزىڭىزنى تاشلىۋەتمىسىڭىز بولاتتى. كىمنىڭ ئايالى دېسە، نائىل كوچاڭنىڭ ئايالى دەيدۇ، ئۆزىڭىزنى تۈزەپرەك... — دېدى-دە، سۆزىنىڭ ئاخىرىنى يۇتىۋەتتى.

— ھە، نېمە دېمەكچى ئىدىڭ، ماڭا باشقىدىن مۇھەببەت ئىزھار قىلماقچىمۇ-يە؟ — دېدىم خۇشاللىقىمدا چاقچاق قىلىپ. چۈنكى بۇ ماڭا نىسبەتەن ئەرلىك سالاھىيىتى بىلەن قىلىۋاتقان تۇنجى ئۆتۈنۈش بۇيرۇقى ئىدى. كىشىلەر نېمە دەپ شەرھىلىمىسۇن، ئاتلارنى ئايغىر، پادىنى تېكە باشلايدۇ. ئايال بولغان ئىكەن، ئۇنىڭ ھېسسىياتى، تۇرمۇش قارىشى، خۇلۇق ـ ئادىتى ئايالچە بولىدۇ. ئۇلار ئەرلەر تەرىپىدىن ئىدارە قىلىنىشنى ۋە ھىمايىسى، تەربىيىسى ئىچىدە ياشاشنى خالايدۇ. شۇڭا ئاياللار چېچىغا قىسقۇچ، قۇلىقىغا ھالقا، بىلىكىگە بىلەيزۈك، بارماقلىرىغا ئۈزۈك سالىدۇ. بۇنىڭدىن گۈزەللىكنى، بايلىقنى كۆز-كۆز قىلىش بىلەن زىننەتلىنىش دېگەن مەنا چىقىۋاتقاندەك بولسىمۇ، چىن مەنىسى بىلەن ئېيتقاندا، ئۆزىنى بىر خىل كونتروللۇق ئىچىگە ئېلىش بىلەن كۆڭلى ئەمىن تاپىدۇ. مەنمۇ ئايال زاتى بولۇش سۈپىتىم بىلەن ئۇنىڭ ئەرلىك غۇرۇرى ئىچىدە ياشاشنى خالايتتىم. ئەمما ئۇ ماڭا، ئەڭ قەدىرلەيدىغان مۇئەللىمى ئالدىدا ئەيمىنىپ يۈرىدىغان تارتىنچاق ئوقۇغۇچىدەك مۇئامىلە قىلاتتى. مەن ئۇنىڭ بۇ قىلىقىنى ئەيىبلەپ ئاچچىقلىنىپمۇ باقتىم. لېكىن ئۇنىڭ ئۆزگەرمەس قۇللارچە ئىتائەتكارلىقى ئالدىدا كارغا كەلمىدى. شۇڭا ئۇنىڭ ئۆتۈنۈش بۇيرۇقىدىن يېڭىلىق ۋە خۇشاللىق ھېس قىلغانىدىم.

— خالىدە، خېلى ئۇزاق بولدى، ئۆيدىن چىقماي زېرىكىپ قالدىڭىز، بۈگۈن كەچ ھاكىم ئۆيىگە چاقىرىپتىكەن، سىزنى ئالاھىدە تەكلىپ قىلدى. مېنى خۇشال قىلىمەن دېسىڭىز، ئالاھىدە تەييارلىنىڭىز. بۇرۇنقىدەك خۇش چاقچاق بولۇڭ. ئاشۇ سورۇننى بىر تاڭ قالدۇرۇڭا! ھەممىسى سىزگە ئاشىقلا بولۇپ كەتسۇن. مېنى نېمىگە بۇيرۇيسىز، ئايىقىڭىزنى مايلاپ قويايمۇ؟... نائىلنىڭ قىلىقلىرى بىر تەرەپتىن غىجىقىمنى كەلتۈرۈپ ئېچىندۇرسا، بىر تەرەپتىن غەزىپىمنى كەلتۈرەتتى. غەزىپىمنى زورغا بېسىپ كىنايە قىلدىم.:

— بىرەرسى ئاشىق بولۇپ قېلىپ تەكلىپ قويسا قانداق قىلىمەن؟

— مەن قەدىرلىگەننى باشقىلارمۇ قەدىرلىسە بۇنىڭ يامىنى يوقتۇ؟ مەن سىزدىن پەخىرلىنىدىغان تۇرسام، — دېدى.

«مەن ئۇنىڭ ئاسارە-ئەتىقىسى ئىكەنمەن-دە!» دېدىم ئىچىمدە. مەن شۇ چاغدا ئۆزەمنى پايانسىز چۆلدە يالغۇز قالغاندەك ھېس قىلدىم. مېنىڭ ئېرىم يوق ئىكەن. مېنى ھىمايە قىلىدىغان، مېنى ئۆز ئەمرىدىكى جۆرىلىك مۇھەببەت بىلەن ئەتىۋارلايدىغان ئېرىم يوق ئىكەن! مەن يىغلىۋەتكىلى تاس قالدىم. ئۇ مېنىڭ نەپرەت ۋە غەزەپ ئارىلاشقان ئەلپازىمنى كۆرۈپ، ئۆز گۇناھىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەي، قازىنىڭ غەزىپىگە ئۇچراپ كەتكەن جاۋاپكاردەك قورقۇپ ھاڭۋېقىپلا قالدى. ئېگىلگەن بېشىنى قىلىچ كەسمەپتۇ دېگەندەك، ساڭا ھېچقانداق تاقابىللىقى يوق كىشى بىلەن ئېيتىشىشتىن نېمە مەنا چىقىدۇ؟ مەن نائىلنىڭ ئەمرى بىلەن ئىش قىلسام دەۋاتىمەنغۇ؟ ئۇنىڭدا ئائىلىمىزگە نىسبەتەن خوجايىنلىق تۇيغۇسى پەيدا قىلىشىم كېرەك، دېگەن ئويىنىڭ تەسەللىسى بىلەن رايىش بولۇپ مېھماندارچىلىققا تەييارلاندىم.

ئەمەلدارنىڭ ئۆيى بولغاندىكىن ئولتۇرۇش بەكمۇ ھەشەمەتلىك ئۇيۇشتۇرۇلۇپتۇ: مېھمانلارنىڭ كەيپىگە ئالىي دەرىجىلىك ھەر خىل ئىچىملىكلەر، پەيزىگە ۋىلايەتلىك سەنئەت ئۆمىكىنىڭ داڭدار ئارتىسلىرى، ئىشتىھاسىغا توخۇ سوتىدىن باشقا نازۇ-نېمەتلەر، مېھمانلارنىڭ خىزمىتىگە چىۋەر ساھىبخانلار تەييارلانغانىكەن.

مېنىڭ بىلەن تانسا ئوينىمىغان نائىل ۋە تانسا بىلمەيدىغان ئۈچلا ئەر قاپتۇ. مېنى تانسىغا ئەڭ كۆپ تەكلىپ قىلغىنى ۋىلايەتلىك تەشۋىقات بۆلۈمىدە ئىشلەيدىغان تولىمۇ خۇشچاقچاق زەيىنىدىن دېگەن يىگىت بولدى. ئۇ باشقىلاردەك تەپ تارتىپ تۇرمايلا ئالدىمغا كېلىپ مۇنۇ سۆزلەرنى ئاجايىپ كۈلكىلىك ھەرىكەتلەر بىلەن قىلدى:

— خانىم، كۆزۈمگە تۇرپاندەك ئىسسىق كۆرۈندىڭىز، يالقۇنتاغدەك ھارارەتتە ئۆرتەندىم. شۇڭا تەيفىڭ بورىنىدەك تەلۋىلىك بىلەن ئالدىڭىزغا كېلىپ قۇلدەك تىزلاندىم. قۇلۇمدەك يۇمران قەلبىمگە، قۇم دانىسىدەك ئازار بەرمەي، ھاتەمدەك ئىلتىپاتىڭىز بىلەن تەلپىمنى يەردە قويمىغايسىز...

ئۇ تانسا ئويناۋېتىپمۇ ئۈزۈلدۈرمەي چاقچاق قىلىپ تۇردى. قارا، نىيىتى تۈز ئادەملەر ماڭا نىسبەتەن ئاشۇنداق يۈرەكلىك مۇئامىلە قىلىدۇ. مەن ئۇنىڭ چاقچاقلىرىغا قېنىپ كۈلىۋېتىپ نائىلغا دىققەت قىلدىم: ئۇ خۇددى ئارتىسلىرىنىڭ گۈزەللىكى ۋە تالانتى بىلەن ماختىنىۋاتقان تىياتىرخانا خوجايىنلىرىدەك مەمنۇنىيەت بىلەن ئولتۇراتتى. ۋالى بىلەن ئوينىغاندا بولسا، ئۇنىڭ چىرايىدىن تەشەككۈر بىلدۈرۈۋاتقاندەك رازىمەنلىكىنى سەزدىم.

راسا قىزىۋاتقىنىمىزدا، مېھمانلارنىڭ تەنتەنىسىگە چاۋاك چېلىۋاتقاندەك تاراسلاپ يامغۇر قۇيۇۋەتتى. مېھمانلارنىڭ كەيپى ئازراق چېچىلغاندەك قىلىۋىدى، ئارقىدىنلا قىرغاۋۇل گۆشى بېسىلىپ تاۋاقلاردا ئېلىپ كېلىنگەن مېزلىك پولونىڭ ھىدى ھەممىسىنىڭ دىققىتىنى

www.uyghurkitap.com

داستىخانغا يىغدى.

— قېنى، مېھمانلار ئۇستەلگە يىغىلىلى، يامغۇرمۇ يىغىشۇەرسۇن. غەم قىلماڭلار، ئاپىرىپ قويىدىغان ئاپتوموبىل بار،— دېدى ھاكىم.

ئولتۇرۇش ئاياغلاشقاندىن كېيىن، ھاكىمنىڭ شوپۇرى مېھمانلارنى ئۆيلىرىگە ئاپىرىپ قويدى. مەنمۇ نۆۋەت كۈتۈپ خاتىرجەم ئولتۇراتتىم. بىراق نائىل كۆرۈنمەي قالدى. مەن ئۇنى تالاغا چىقىپ كەتكەن ئوخشايدۇ، دەپتىمەن. مەن ھاكىمدىن نائىلنى سورىسام، ھاكىم:

— نائىل سىزگە بەكمۇ كۆيىنىدىكەن. ئۆزىگە سوغ تەككۈزۈۋالمىسۇن دېگەندىن كېيىن سىزنى ئېلىپ قالدۇق. ئۆيلەر كەڭتاشا. خاتىرجەم يايراپ يېتىۋېلىڭ، — دېدى مېنى پۈتۈن يۇتىۋېتىدىغاندەك كۆزلىرىنىڭ ئىچىگە قاراپ، مېنى شۇ چاغ بىر ئاز ئەندىشە باسقان بولسىمۇ، يېشى ئەللىككە يېقىنلاشىپ قالغان كىشىگە نىسبەتەن غەيرى گۇمانلارغا كېلىپ قالغىنىمغا خىجىل بولدۇم ۋە چاندۇرماسلىق ئۈچۈن:

— ئەتىگەندىن بۇيان بىسەرەمجان قىلغىنىمىزمۇ يېتىپ ئاشاتتى،— دېدىم.

— يوقسۇ، نېمە دېگىنىڭىز ئۇ، سىزنىڭ ھوزۇرىمىزدا بولۇشىڭىزنى بوگۇنكىدەك كۈندە، خانىمىزغا ئاپتاپ، كۆڭلىمىزگە شادلىق بىلىمىز. بەھۇزۇر ئۆز ئۆيىڭىز دەپ بىلىۋېرىڭ!— دېدى ھاكىم غەلىتە ھىجىيىپ.

ھاكىمنىڭ مۇلايىم ئايالى نىساخان ئۆزى بىلەن ماڭا ئورۇن راسلىدى. ئۇيىمۇ نەدە دەيسەن؟ «نائىل مېنىڭ ئۈچۈنلا ياشايدۇ» دېگەن ھۆكۈمىم ۋە ئىچكى تۇيغۇلىرىمنىڭ مېنى ئالداپ قويغانلىقىنىڭ ئەلەمىدە ئىزتىراپ چېكىپ ياتتىم. غەزەپلىك پىكىرلىرىم چىگىشلىشىپ كەتتى، گۈزەللىكنىڭ ئۆزى بەخت دېيىشىدۇ. لېكىن گۈزەللىكنى ۋىجداندىن ئايرىپ تۇۋارغا ئايلاندۇرغاندا، ئاندىن ئۇنى بەزى كىشىلەرنىڭ نەزىرىدىكى «بەخت» دېسە بولامدىكىن، مېنىڭ گۈزەللىكىمنى تۇۋارغا ئايلاندۇرۇپ ئالغان نائىلغا نىسبەتەن ئىچ-ئىچىمدىن نەپرەت ئۆرلەمەكتە ئىدى! ئۇنىڭ ھىجىيىپلا تۇرىدىغان تەلەتى، يۇۋاش-يۇمشاقلىقى بەئەينى بەتبەشىرە يىلاندەك سورەتلەنمەكتە. (يىلانمۇ يۇمشاق بولامدۇغۇ؟) ئۇ مېنىڭ پۈتۈن ئەزايىمغا چىرمىشىپ ئالغاندەك سەسكەنىمەن. ئۇيان ئۆرۈلۈپ بۇيان ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالمىدىم. تۈن نىسپىدىن ئۆتكەندە شىپىلداپ كېلىۋاتقان ئاياق تىۋىشىنى ئاڭلاپ سەگەكلەندىم. ئارقىدىنلا كۆكسۈمگە بىر قول، دىمىقىمغا ھاراقنىڭ بۇسى ئۇرۇلدى.

— كىم؟!— دېدىم چۆچۈپ ئولتۇرۇۋېلىپ.

— خېنىم، ئۆكسۈپ-ئۆكسۈپ ئۇھ تارتىپ ئۇخلىيالمايۋاتىسىز، دەردىڭىزگە دەرمان بولاي دەپ... — ھەسرەپ ھەم تىترەپ چىقىۋاتقان ئاۋاز ھاكىمنىڭ ئىدى. قاراڭغۇدا ئاۋاز چىققان يەرگىلا بىر كاچات سالدىم.

— بۇ، بۇ! نېمە قىلغىنىڭىز؟ يېنىكلىك

قىلماڭ!- دەپلا قالدى ھاكىم.

شۇنچە سەراسىمىنى تۇيماي ئۇخلاۋاتقان نىساخان ئاچىنى ئويغاتتىم. نىساخان ئاچا ياستۇقىنىڭ بۇغۇچىغا چىگىۋالغان چىراق يىپىنى تارتىپ چىراقنى ياقتى.

ھاكىم بولسا ئىچ تامبال ۋە ئاسما مايكىسى بىلەن ھېچ ئىش بولمىغاندەك، ئۇيقۇسىنى ئاچالمايۋاتقاندەك قىياپەتتە ئۆرە تۇراتتى.

— يەنە جۆيلۈپ كەتتىمۇ - نېمە؟ ھېلىمۇ ياخشى تالاغا چىقىپ كەتمەپلا، سوغ تېگىپ قالسا جىدەللىرى تولىراپ كېتىدۇ،

— دېدى ھاكىمنىڭ ئايالى ۋە ماڭا ھاكىمنىڭ «قىلىقى» دىن ئىزاھات بېرىپ، — بۇ كىشىنىڭ ئاشۇنداق جۆيلۈپ كېتىدىغان كېسىلى بار. سىڭلىم، ئۇيقۇڭىزنى بۇزۇپ قويدى - ھە؟ — دېدى - دە، ھېچ ئىش بولمىغاندەك يېتىۋالدى.

مەن بۇ سادا، گۈل ئايال ئېرىنىڭ شۇم نىيەتلىرىنى كېسەل بىلەن نىقاپلاۋاتقانلىقىنى، بىلىپ - بىلمەي ياكى بىلسىمۇ ئېرىنىڭ ھوقۇق - ئىمتىيازى ئالدىدا قوللۇق قىلىشقا مەجبۇر بولۇۋاتامدۇ، چۈشىنىپ يېتەلمىدىم.

ۋىجدانىنىڭ تۈرتكىسى بىلەن ئۇلغايغان غەزەپ، نائىلاج بولغان نەپرىتىنىڭ كۈچى بىلەن ئىرغىپ ئورنۇمدىن تۇردۇم-دە:

— مەنمۇ بۇنداق جۆيلۈيدىغان كىشىلەردىن قورقىمەن! — دېدىم-دە، ئۇپۇل-توپۇل كىيىملىرىمنى كىيىپ، پەلتويۇمنى ئۇچامغا ئارتقىنىمچە ئۆيدىن ئوقتەك چىقىپ كەتتىم.

قەدىرلىك ئاسىم، سۇيۇق خېمىردا لەگمەن تارتقىلى بولمىغاندەك، يۇۋاش-يۇمشاق كىشىدىن ۋاپا كۈتكىلى بولمايدىغان ئوخشايدۇ. نائىل مېنىڭ غورۇرۇمغا چۈشكەن مىتە! بۇرۇنقى ئېرىم ھازىرقى دۈشمىنىمگە ئايلانغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ بىلەن ئۆي تۇتۇشنىڭ ھېچقانداق زۆرۈرىيىتى قالمىدى — رېزىنكىنى سوزساڭمۇ بەربىر يىغىلىپ ئالىدۇ. چىرايلىقچە ئايرىلىپ كەتتۇق. ئۆزەمنىڭ ئىككى چامادانى بىلەن كىيىم - كېچەكلىرىمنىلا ئېلىپ، ئۆي بىساتلىرىدىكى ھەسسىلىكىمدىن ۋاز كەچتىم. ھازىر مەكتىپىمىزنىڭ ئىچىدە بىر ئېغىز ئۆي تۇتۇپ مۇستەقىل

www.uyghurkitap.com

ياشاۋاتىمەن. ساڭا يېزىۋاتقان خېتىم ئاخىرلاشقىچە، نائىل بىلەن ئىككىمىزنىڭ بىرلىكى ئاخىرلاشتى.

خەير-خوش! ساڭا ئامانلىق، خىزمىتىڭگە ئۇتۇق تىلەپ:

ساۋاقدىشىڭ خالىدە

××مەكتەپ، ××كورپۇس

«ئۆي» No

خەتنى ئوقۇپ بولغىنىمدا، تەقدىرنىڭ ماڭا—تەنها ھاياتىمغا، ئارزۇ قىلىپ ئېرىشەلمىگەن بەخت قۇشىنى—نائىلدىن يۈز ئۆرۈگەن شەرەپنى يۇلەندۇرىۋاتقاندەك مەۋھۇم ئۇمىدلەر بىلەن شادلاندىم!

ھاياجاندىن قۇترىغان كۆڭلۈم ھەر خىل پىلان-تەسەۋۋۇرلارنى قىلىشقا ئۈندەپ ئۇلگۇرتكەنىدى. مەن ئەمدى ئىدارە باشلىقىمىزدىن رۇخسەت سورايمەن. خالىدەنىڭ يېنىغا ئۇچىمەن. ئۇنىڭ دولقۇنسىمان ماموق چاچلىرىنى سىلاپ تۇرۇپ، مىسكىن كۆڭلىگە ئارام بېرىمەن...

خالىدە بىلەن ئۇچرىشىشنىڭ تەقەززالىقىدا گاراڭدەك بولۇپ قالدىم: باشقىلارنىڭ سۆزلىرى قۇلىقىمغا كىرمەيتتى. ئۆزەمنىڭلا سۆزىنى يورغىلىتىپ يۈرۈپ ئاتپوسكا ئالدىم.

ئادرېس بويىچە خالىدەنىڭ ئۆيىنى تاپتىم. ئۇنىڭ ئىشىكىنى چېكىش ئارىلىقىدا ئىختىيار تىزگىنىم قولۇمدا ئەمەس! يول بويى ئويلاپ كەلگەنلىرىم خۇددى تومۇزدا ياققان قاردەك ئېرىپ يوق بولدى. پۇتلىرىمدا جان قالمىغاندەك، بوغىزىمغا بىر نېمە قاپلىشىپ قالغاندەك—ھاياجاندا زەئىپلەشكىلى تۇردۇم. ئاستا كېتىپ قالماقچىمۇ بولدۇم. «ئۆزەڭنى قاۋۇلتۇت ئاسىم، سېنى خالىدەنىڭ مېھرى ئېلىپ كەلدى، كېتىپ قالساڭ نېمىگە تەڭ بولىدۇ» دېدىم ئىچىمدە ئۆزەمگە.

ئىشىكنى يوش چەكتىم. خالىدەنىڭ «كىم؟» دېگەن يۈرەكنى لەرزىگە سالغۇچى تونۇش ئاۋازى ئاڭلاندى.

— مەن، ئاسىم.

— ئاسىم؟!

ئىشىك ئۇلۇغ ئېچىلىشى بىلەن ئاق كۆڭلەك ئۈستىگە كۆك پىلاتى يېپىنچاقلىغان خۇشپىچىم قامەتنى رامكىدىكى پەرىزاتلار سۈرىتىدەك پەيدا بولدى. كىشىكىنىڭ ياغىچىنى تۇتقىنىمچە ئىشىكتىن كىرىۋاتقىنىمدا، خالىدەنىڭ كۆڭلىنى مەس قىلغۇچى يېقىملىق ھىدى بىلەن تېخىمۇ لەختە بولدۇم. خالىدە مېنى ئورۇندۇققا تەكلىپ قىلىپ قويۇپ ئۆرۈمچىدىكى ساۋاقداش، تونۇش-بىلىشلەرنىڭ ئەھۋالىنى قىزغىنلىق بىلەن سوراپ كەتتى. مەن خالىدەنىڭ سوئاللىرىغا قىسقىلا جاۋاب بېرىپ، ئۆزىگە تويماي قاراپ ئولتۇراتتىم. بىر چاغدا خالىدە بىر نېمە ئېسىگە كەلگەندەك دەرھال ئورنىدىن تۇردى-دە:

— مەن گەپ بىلەنلا بولۇپ كېتىپتىمەن، قورسىقىڭ ئاچقاندۇ؟ — دېدى. مەن:

— ئاۋارە بولما خالىدە، مېنىڭ قورسىقىم نېمىشقىدۇر ئاچمايۋاتىدۇ، — دېدىم. راستىنى ئېيتقاندا، خالىدەنىڭ ئۆز قولىدىن تاماق يېيىش خۇشاللىقىغا تەقەززا ئىدىم. خالىدەمۇ كۆڭلۈمدىكىنى بىلىپ ئالغاندەك:

— ياسىمىلىق قىلما، تۇزۇت قىلمىش

سەن بىلەن بىزگە خوپ كەلمەيدۇ، كىرسىن ئۇچىقىم بار، بىردەمنىڭ ئىچىدە تەييار قىلىمەن،— دېدى-دە، تاماققا تۇتۇش قىلدى.

خالىدە ئەپچىللىك بىلەن ئىشىنى ھەم سۆزىنى توختاتمايتتى. مەن ئۇنىڭ سۆزىدىن پۈتۈن ئىشقىنى ئوقۇغۇچىلىرىغا ئاتاپ، ھېچقانداق ھېرىش-چارچاش ھېس قىلماي ئىشلەۋاتقانلىقىنى، نائىلىنى بولسا پۈتۈنلەي ئەستىن چىقىرىۋېتىشكە تىرىشىۋاتقانلىقىنى، لېكىن ئۆز تۇرمۇشىنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇپ ئالمىسىمۇ بولمايدىغانلىقىنى بىلدىم. ئۇ سۆزىنىڭ ئاخىرىدا:

— ئەر بولغۇچى كىشى ئائىلىنىڭ كۆڭلىنى ئۇۋلاشنى بىلىشى كېرەك. ئەگەر ئائىلى ئۆزلۈكسىز تەكرارلىنىپ كېلىۋاتقان بىر خىل ھاياتتىن زېرىكىپ قالسا، يىغلىتىشنى، يىغلىسا بەزلەشنى، چېكىدىن ئاشسا تىزگىنلەشنى بىلىشى لازىم. ئەنە شۇنداق ئەرلەرنى ئاياللار ھۆرمەت قىلىدۇ. قانداق ئاسىم، خاپىلىق تارتمىغان ئادەم خۇشاللىقنىڭ قەدرىنى بىلەمدۇ؟— دېدى ئۇ ماڭا قاراپ قويۇپ ۋە يەنە،— ئاياللار مۇھەببەتلىك تۇرمۇشنى خالايدۇ. مۇھەببەتلىك تۇرمۇشقا مۇھەببەتلىك ئەر كېرەك. ئېرىدىكى سۈپەتلەردىن پەخىرلىنىش ئاياللار ئۈچۈن بەخت!— دېدى ۋە كۈلۈپ قويدى.

ئۇ سۆزلەيتتى، كۈلۈپ قوياتتى. بەزىدە كۆكسىنى كۆتۈرۈپ ھەسرەتلىك تىنىپ قوياتتى. مەن ئۇنىڭ سۆزلىرىدىكى تې-پىشماقتەك سۇئاللىرىنى چۈشىنىشتىن يىراق ئىدىم. پەقەت خالىدەنىڭ ھىممىتىدىن، گۈزەل خۇلق-مىجەزىدىن راھەتلىنەتتىم.

تاڭسۇق ئاشتىن جىسمىم، خالىدەنىڭ مېھرىدىن قەلبىم ئىللىپ، كۆڭلۈم قىيمىسىمۇ ئاخىرى خوشلىشىپ ياتاققا كەتمەكچى بولغىنىمدا خالىدە ماڭا:

— ئەتە سېنى دەريا بويىغا ئاپىرىپ سەيلە قىلدۇراي. مەن شوخ، جۇشقۇنلۇق دەريا ئېقىنىدىن بەكمۇ زوقلىنىمەن. بىر ھوزۇر قىلىپ كېلەيلى، بولامدۇ؟— دېدى. مەن خۇشال ھالدا رازىلىق بىلدۈردۈم.

دەريا بويىغا كېتىۋاتىمىز. خالىدە ماڭا ئەتراپتىكى چىمەنزار، مەھەللە، ئۇزۇن يىللىق قېرى قارىياغاچ دەرىخى توغرىسىدا سۆزلەپ-ئىزاھلاپ كېتىۋاتىدۇ. مەن بولسام ئاندا-ساندا ئۇچراپ تۇرغان ئۆتكۈنچىلەرنىڭ بىزگە قاراپ قويۇپ ئۆتۈپ كېتىشلىرىدىن خۇشال ئىدىم. بىر چاغدا ئارقىمىزدىن بىرسىنىڭ:

— ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم قوشماقلار!— دېگىنى ئاڭلاندى. ئىككىمىزلا كەينىمىزگە بۇرۇلۇپ قارىدۇق.

— ھە، زەينىدىن سىزمۇ؟— دېدى خالىدە.

بەستى-بويى كېلىشكەن، كۆزلىرىدىن ئۆزىگە بولغان ئىشەنچ چاقناپ تۇرغان بىرسى ھىجايغىنىچە قولىنى سۇندى. كۆڭۈللۈك سەپىرىمىزنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرۇۋەتكەن بۇ كەلگىنىدىگە نارازى بولغان قىياپەتتە ئېرەنسىزلا قول بەردىم.

— ھەئە، ئېتىم زەينىدىن، ماراپ كېلىمەن كىشلەرنىڭ كەينىدىن، — دېدى ئۇ چاقچاق بىلەن ئۆزىنى تونۇشتۇرۇپ، بىز بىللە ماڭدۇق، ئۇ مېنى دەررۇ قولتۇقلاپ ئالدى. ئۇ خالىدەنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى بەكمۇ ئەركىن تۇتاتتى. بىردىنلا يۈرىكىمنىڭ ئاللىقانداق يېرىدە خالىدەنى ئۇنىڭدىن قىزغىنىش ھېسسى پەيدا بولدى. زوۋان سۈرمەي ماڭدىم.

كەڭ كەتكەن ۋادا ئىچىدە قۇياش نۇرىدا تاۋلىنىپ تۇرغان دەريا كۆرۈندى. بۇ زەينىدىن دېگەن ئاجايىپلا خۇيى بار بىرنېمىكەن. ئىككىمىزنىڭ بىلىكىدىن قويۇۋەتمەي سۆرەپ دېگۈدەك يۈگۈرگەچكە، بىر ھازاغىچە ھاسىراپ تۇرۇپ قالدىم. چىرايلىرىممۇ تاتىرىپ كەتكەندۇ.

ئۆمرۈمدە دەريا دېگەن ئۇلۇق سۇلۇق نېمىنى كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم. سۇنىڭ لۆمشۈپ ئېقىشى، قىرغاقنى شالاپشىپ يالاپ قۇيۇشى ماڭا باشقىچىلا ۋەھىمىلىك تۇيۇلدى: خۇددى دېڭىز دولقۇنلىرىدەك بىردىنلا قىرغاققا كۆتۈرۈلۈپ بىزنى يالماپ يۇتۇۋېتىدىغاندەك ياكى بولمىسا بىردىنلا قايىنام ھاسىل بولۇپ دەم تارتىپ كېتىدىغاندەك ھېس قىلاتتىم.

— دەريا بويىدا يۈرۈشنىڭ نېمە لەززىتى بار؟ بايىقى دەرەخلىق ئىچىدىكى چىمەنلىكتە مۆكىدىشىپ ئولتۇرمايلىمۇ؟ — دېدىم مەن.

بۇ چاغدا خالىدە يېشىنىۋاتاتتى. ئۇ پۇتىنى سۇغا چىلاپ قويۇپ:

— سۇ ئانچە سوغۇق ئەمەسكەن. پاھ! پاھ! ئەجەپ تەلىيىمىز بار-دە-بىزنىڭ! كۆرەش ئىچىدە بەخت، ئەنسىزلىك ئىچىدە ئەمىنلىك، مانا بۇ — دىئالېكتىكا — دېدى-دە ئاۋازى قىرغاقتا قېلىپ ئۆزى سۇغا شۇڭغۇپ بولدى. مەن قورقۇپ كەتكىنىمدىن «خالىدە!» دەپلا توۋلاپ سالدىم. خالىدەنىڭ بېشى سۇدىن ئارانلا كۆرۈنۈپ تۇراتتى. سۇنىڭ ئېقىشىغا قاراپ يېيىلغان چاچلىرى دەريا ئۇنى سۆرەپ كېتىۋاتقاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى. مەن ئەنسىزلىك ئىچىدە، غال - غال تىترەپ كەتتىم ۋەيالۋۇرۇش نەزەرى بىلەن بىردە ماڭا، بىردە سۇ ئۈزۈپ ئۇزاپ كېتىۋاتقان خالىدەگە خاتىرجەم قاراپ تۇرغان زەينىدىنگە قارىدىم. ئۇ ھېچ ئىش بولمىغاندەك كىيىملىرىنى ئاستا يېشىپ سېلىپ بولۇپ ئۆزىنى سۇغا ئاتتى. باياتىن بۇ كەلگىندىنى ئارتۇقچە ئادەم، دېگەن قىزغىنىش ھېسسىياتىدا بولغان بولسام، ئەمدى ئۇنىڭ ياردىمىگە بولغان مۇھتاجلىق ھېسسىياتىدا ئىدىم: ئۇنىڭ تېخىمۇ تېزرەك ئۈزۈپ خالىدەگە يېتىشىۋېلىشىنى تىلەيتتىم. مەن خالىدەدىن ئەنسىرەپ، سۇ لېۋىدىن بىرنەچچە قەدەم نېرىدا نېمە قىلارىمنى بىلمەي، ئۇلارنىڭ سۇدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىۋاتقان بېشىغا قاراپ تۇردۇم. خالىدەنىڭ بېشى يېنىك دولقۇنلارغا بىرنەچچە نۆۋەت چىلىشىپ چىقتى. مەن تېخىمۇ قورقۇپ كەتتىم. مەن ئىچىمدە «ھەي زەينىدىن، زەينىدىن! تېزرەك ئۈزسەڭچۇ!» دەپ تىت - تىت بولاتتىم. زەينىدىن خۇددى سۇ جانىۋارلىرىدەك ئەپچىللىك بىلەن

ئۈزۈپ خالىدەگە يېتىشىپ ئالدى. ئەمدى كۆڭلۈم جايىغا چۈشتى. ئۇلار خاتىرجەم ئۈزۈپ كېتىۋاتاتتى.

ئۇلار دەريانىڭ نېرىقى قېتىغا يېقىنراق بولغان ئارالچىغا ئۈزۈپ چىقىۋېلىشتى. ۋە ماڭا قول ئىشارىسى قىلغىلى تۇردى. بەلكى ئاشۇ قول ئىشارىسى بىلەن مېنى مەسخىرە قىلىۋاتقاندۇ: قاراڭلار، ئاۋۇ قورقۇنچاقنىڭ تۇرۇشىنى دەۋاتقاندۇ. قانداق قىلىش كېرەك؟ ئۆزەمنى سۇغا ئېتىپ پالاقلاپ باقايمۇ؟ ياق! ئۆزەمنى سۇغا ئاتسام خۇددى بىر تال تاش سۇغا چۆككەندەك ئۇچۇقىمەن، ۋەسسالام! جان دېگەن ئويىنىشىدىغان نەرسە ئەمەستە؟!

ئۇلار يەنە بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى سۇغا ئۆزىنى ئېتىپ، مەن تەرەپكە ئۈزۈپ كېلىشكە باشلىدى.

مەن ئۇلارنىڭ كىيىملىرىنى ئايرىم-ئايرىم يۆگەپ قولتۇقلىدىم-دە، دەريا بويلاپ تۆۋەنگە قاراپ ماڭدىم. چۈنكى ئۇلار سۇنىڭ ئېقىشىغا ئويناپ خاتىرجەم ئۈزۈۋاتاتتى. زەينىدىن خالىدەنى قوغداپ كەينىدىن كېلەتتى. مانا بۇ ئىككى غالىپ مەن ساقلاپ تۇرغان قىرغاققا يېقىنلاشتى. مەن يەنە خالىدەنىڭ قولىدىن تارتىۋېلىش ئۈچۈن سۇ لېۋىگە بارالماي، تۆت-بەش قەدەم نېرىدا تۇراتتىم. خالىدە سۇدىن چىقىشىغا مەن:

— خالىدە، خالىدە، مېنى ئەجەپمۇ قورقىتىۋەتتىڭ، خالىدە، — دېدىم.

— قورقتىڭىزمۇ؟ — دېدى خالىدە جاۋابەن.

كۆڭلۈمدىن «لەپ» قىلىپ كۆڭۈلسىز بىر گۇمانلىق سايە ئۆتتى: ئەجەب «سىز» لەۋەتتىغۇ مېنى! «سەن» دېيىش «سىز» گە ئۆتۈش كۆڭۈلنىڭ يىراقلىشىۋاتقانلىقىدىن ئۇچۇر ئەمەسمۇ؟! بەلكى تۇيۇقسىز ئاغزىدىن چىقىپ كەتكەندۇ! مەن ئۆز كۆڭلۈمنى ئۆزەم بەزلەپ خالىدەگە سەپسالدىم: خالىدە ھۆل چاچلىرىنى سىقىۋاتاتتى. ئۇنىڭ ئاق تېنىگە رەڭداش رۇباشكىسى يېپىشىپ تۇراتتى، تولۇق كەلگەن كۆكسى ھېچقانداق شەيتان ئازدۇرالمايدىغان كامىل تەقۋادارنىڭ كۆڭلىنىمۇ ۋەسۋەسىگە سالاتتى... مەن ئۇنىڭ قاپ-قارا قويۇق چاچلىرىدىن تارتىپ، شېغىلنى دەسسەپ تۇرغان پۇتلىرىغىچە سەپسېلىپ، مەپتۇنلۇق ئىچىدە ھەممىنى ئۇنتۇدۇم. «چىرايلىق خوتۇنى بار كىشىگە دوزاق ئوتى ھارام» دەپ بىكار ئېيتمىغان ئىكەن — دە!

بىز دەريا ساھىلىدىن قىيالىق ئۆستەڭگە چىقتۇق. بۇلۇق ئۆسكەن دەرەخلەرنىڭ يوپۇرماقلىرى كەچكى شەپەق نۇرىدا قىزغۇچ يېشىل بولۇپ تاۋلىناتتى. دەريا تەرەپتىن كېلىۋاتقان شامال تېنىمىزنى سەگىتمەكتە ئىدى. تەبىئەتنىڭ گۈزەللىكى كىشىنى زوقلاندۇراتتى. مەن خېلىلا تېتىكلىشىپ قالدىم. خالىدە زەينىدىن بىلەن ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۈن-تۈنسىز كېتىۋاتاتتى. «ھاردۇق يەتكەن ئوخشايدۇ» دەپ ئويلىدىم. خالىدەنىڭ كۆڭلىنى كۆتۈرۈپ قويۇش ئۈچۈن سۆزنى قەيەردىن باشلاشنى بىلەلمەي كېتىۋاتقى-

www.uyghurkitap.com

نىمدا خالىدە:

— ئەمدى ئازراق تاماقلانغۇلايلى، سۇغا چۆمۈلۈپ چىققاندىن كېيىن تاماقنىڭ لەززىتى بولىدۇ. قانداق؟ — دەپ زەينەپدىنگە قاراپ قويدى ۋە دەرەخلەر ئارىسىدىكى چىم باسقان بوشلۇقنى ئىما قىلىپ، خالىدە ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدىن چىقىپ مېڭىشىغا زەينەپدىن بىلمىگەندىن تۇتۇۋالدى.

— ياق، ئۇ يەر بەك نەم، يەنە ئازراق ماڭساق بۇ يەردىنمۇ ئېسىل يەر بار، — دېدى ئۇ خالىدەنىڭ بىلىكىنى قويۇۋەتمەي.

مېنىڭ نەزىرىمدىكى بۇ ھاياسىز لوكچەكنىڭ خالىدەگە نىسبەتەن بۇنچە ئەركىن مۇئامىلە قىلىشى يۈرىكىمنى ئازابلايتتى. بىراق ئامال قانچە؟ بايېلا تېخى ئۇنىڭ ياردىمىگە مۇھتاج ئەمەسمىدىم؟ دېگەندەك بىر ئاز ماڭغىنىمىزدىن كېيىن ئارام ئېلىشقا قولاي چىملىق بار ئىكەن. ئەتراپىنى پۈتۈن دائىرە بولۇپ دەرەخزارلىق ئوراپ تۇراتتى. خالىدە ئەدىيالنى سېلىپ ئۈستىگە گېزىت يايدى ۋە سومكىدىكى بىرنەچچە بوتۇلكا ۋىنو، پىرەنىدىك، بېلىق كونسېرۋاسى قاتارلىق نەرسىلەرنى گېزىت ئۈستىگە قويدى.

خالىدە بەكمۇ ئىنتىلىق ئىكەن: بىر تال ۋىلكا، ئىككى تال قوشۇقمۇ ئېلىۋاپتۇ. چايدانىنى نېمىگە ئېلىۋالدىكىن دەپتىمەن، سۈت قاينىتىپ ئېلىۋاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ياۋرۇپاچە تائاملىنىپ كەتتۇق.

خالىدەنىڭ كەيپىنىڭ سۇسلۇقىدىنمىكىن، تاماق ئارىلىقىدا ھېچقايسىمىز زۇۋان سۈرمىدۇق. پەقەت زەينەپدىنلا قىزىقچىلىق قىلىۋاتقاندەك قوۋۇزلىرىنى تولدۇرۇپ مانچىلدىتىپ يېمەكلەرنى يەيتتى. مەن ئۇنىڭ قىلىقلىرىغا نەپرەتلىنىپ ئولتۇراتتىم.

— ئاسىم، نېمانچە تۇزۇت قىلىسىز. ئېلىڭا — دېدى خالىدە يېمەكلىكلەرنى ئىما قىلىپ.

— خالىدە، مېنى ئۇشتۇمتۇتلا سىزلەپ قالدىڭىزغۇ؟ — دېدىم مەن خالىدەنىڭ سىزلىشىدىن نارازى بولۇپ.

خالىدە ھەسرەتلىك ئۇھ تارتىپ قويدى. ئارىدا يەنە جىملىق باشلاندى. زەينەپدىن چايداننىڭ ئېغىز ياپقۇچىغا ۋىنو قۇيۇپ ماڭا سۇندى. مەن ئىچمەيدىغانلىقىمنى بىلدۈرۈپ بېشىمنى چايقىدىم. زەينەپدىن:

— سۇغا بىر چۆمۈلۈپ چىققان بولسىڭىز ئىشتىھايىڭىز ئېچىلغان بولاتتى، — دېدى ۋە ئۆزى ئىچىۋەتتى. ئۇنىڭسىزمۇ خورلۇقۇم كېلىپ تۇرغاندا، ئۇنىڭ بۇ سۆزىدىن قاتتىق رەنجىدىم. ئۇنى بىر چېقىۋېلىش مەقسىتىدە:

— يېمەكلىكنىڭ لەززىتىنى سىزلا بىلىدىكەنسىز. شالاپشىپ يېيىشتىن تارتىپ سۆز ئۇزۇشكىچە بەئەينى ئۆدەكلا، — دېدىم مەسخىرە بىلەن كۈلۈپ.

— شۇنداق، — دېدى زەينەپدىن، — مەن ئۆدەككە ئوخشايمەن، بىراق، سۆز ئۇزۇشكە توخۇنىڭ بىللە بارغىنىغا ھەيرانمەن!

زەينەپدىننىڭ سۆزىگە ئالاقىداق خىيال بىلەن ئولتۇرغان خالىدەمۇ تىزلىرىغا

ئۇرغىنىچە كۈلەتتى. مەن نە سۆزدە، نە ھەرىكەتتە ناقابىل تۇرغىلى بولمايدىغان رەقىبىمنىڭ چاقچىقىدىن ئوسال ھالەتكە چۈشۈپ قالدىم.

— ماڭا ئىككىڭلار بىرلىشىۋېلىپ ئۇۋال قىلماڭلار، مەن سىزنى دەپ شۇنچە يەردىن كەلدىم. مەن نېمىلا بولمىسۇن سىلەرگە مېھمان! مېنى پەسلەشتۈرۈشكە كۆڭلۈڭلار قانداق چىدىدى؟! — دېدىم مەن خالىدەنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ.

خالىدەمۇ ماڭا ئىچ ئاغرىتقاندەك بىر خىل ھالەتكە كەلدى. ئۇ ئۈن-تىنسىز بىردەم قاراپ تۇرغاندىن كېيىن:

— رەنجىمە ئاسىم، مەن سېنىڭدىن باشقىچە روھنى كۈتكەنىدىم! ئەپسۇسكى، ئەپسۇسكى! — دېدى-دە، كۆزلىرىگە لىققىدە ياش ئالدى. مەن ھودۇقۇپ قالدىم: نېمە دېيىشنى، نېمە قىلارىمنى بىلمەيتتىم ۋە يەنە زېھنىمدىكى سوئال نەزىرىدە قارىدىم. زېھنىمدىن مېنىڭ سۆزۈمدىن خىجىل بولغانلىقىنىڭ جىمىپلا كەتكەنىدى.

قاراڭغۇ چۈشتى. ئاشۇ قاراڭغۇلۇق كۆڭلۈمگىمۇ سىڭگەنىدى.

ئۈچىمىزلا نەرسە-كېرەكلەرنى يىغىشتۇرۇپ قوزغالدۇق. يولدا ئۈن-تىنسىز كېتىۋاتىمىز. كۆكۈش ئاسماندا ئوغاقتەك ئاي ئېسىلىپ تۇراتتى. بۇ ئاي — كىشىلەر گۈزەللىكىنىڭ سىمۋولى قىلىپ ناخشىلىرىغا قاتىدىغان، ئەمما ۋىسالىغا يېتەلمەيدىغان ئاسماندىكى ئاي ئىدى!

مانا شۇنداق خىياللارغا پېتىپ سۈكۈت ئىچىدە كېتىۋاتقىنىمىزدا، خۇددى بىز ئۈچىمىزنى بىزلىمەكچى بولغاندەك كېچىنىڭ جىمجىتلىقىنى بۇزۇپ، يىراقلاردىن ناخشا ئاۋازى كېلەتتى:

ئاسماندىكى ئايمەن،
كۆڭلۈمدىكى يارىمەن.
... ...

ئاپتورنىڭ تەرجىمھالى

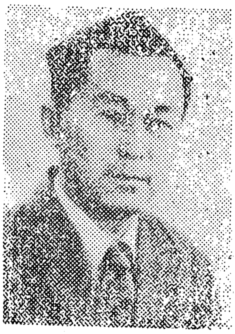

ئالىم مۇقىت 1946-يىلى 4-ئايدا ئۈرۈمچىدە تۇل ھۈنەرۋەن ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. ئۇ 1963-يىلى ئوتتۇرا مەكتەپنى تاماملاپ، 1964-يىلى ئاپتونوم رايونلۇق 1-بىناكارلىق قۇرۇلۇش شىركىتىدە ئىشچى بولۇپ ئىشلىگەن.

80-يىلىدىن باشلاپ ئۆز ئىدارىسىنىڭ پەرزەنتلەر ئوتتۇرا مەكتىۋىدە ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىسى بولۇپ خىزمەت ئىشلەپ كەلمەكتە.

ئالىم مۇقىت 1982-يىلىدىن باشلاپ «ئانا يۇرت قەدرى» ناملىق ھېكايىسى بىلەن ئەدەبىيات سېپىگە كىرىپ كەلدى ۋە شۇندىن ئېتىبارەن «يول ئۈستىدە»، «ئاشپۇزۇلدا»، «ئىككىنچى قېتىملىق توي باغىقى»، «يامغۇرلۇق تۈندە» ۋە بالىلارغا ئاتالغان «ئاكا-ئۇكىلار»، «0 ۋە 100»، «غايە»، «ۋەتەن مېھرى» قاتارلىق ھېكايە، فېلىيەتون، ئېيتىشىش، شېئىرلارنى ئېلان قىلدى. «يامغۇرلۇق تۈندە» ھېكايىسى مۇنەۋۋەر ئەسەر مۇكاپاتىغا، بالىلارغا ئاتالغان «غايە» ناملىق ھېكايىسى 2-دەرىجىلىك مۇنەۋۋەر ئەسەر مۇكاپاتىغا ئېرىشكەن.

مۇھەببەت چاقمىقى

ھېكايە

يالقۇن سادىق

نەچچە كۈندىن بېرى ھاۋا بۆلەكچىلا ئېچىلىپ، كۈز پەسلى ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇلدۇرغىدەك دەرىجىدە ئىسسىق بولدى. لېكىن قۇياش غەرىپكە قىيسايغاندا ئۇ تەرەپتىن ئۈزۈپ كەلگەن سۇررەڭ بۇلۇتلار بارا-بارا كېلىپ ئاسمان سەتھىگە يېيىلاتتى. بۇنىڭ بىلەن ھاۋا بىراقلا سوۋۇپ كېتەتتى.

كۈندۈزدىكى ئىسسىققا قاراپ يېنىك كىيىنگەن ئەھەد بىلەن ئامىنە ئاخىرقى ئاپتوبۇستا ئۆيلىرىگە قايتىشماقتىدى. ئەھەد ئۇچۇق دېرىزىدىن بۇ گۈزەل شەھەرنىڭ كەچلىك مەنزىرىسىنى تاماشا قىلىپ ئولتۇراتتى. ئۇنىڭغا يانداشىپ ئولتۇرغان ئامىنە بولسا دېرىزىدىن ئۇرۇۋاتقان سوغ شامال تەسىرىدىنمۇ ياكى بىرەر ئىچكى تۇيغۇنىڭ ئاسارىتىدىنمۇ ئېيتاۋۇر بەزگەكتەك تىترەيتتى. ئۇ، بۇلارنى نېمىشكىدۇر ئېرىگە بىلدۈرمەسلىك ئۈچۈن، چىشلىرىنى قاتتىق كىرىشتۈرگەن ھالدا ئۆزىنى ئۇنىڭدىن ئىمكان قەدەر يىراقراق ئېلىپ قېچىشقا تىرىشاتتى.

ئاپتوبۇس دوستلۇق بېكىتىگە يېتىپ كەلدى. ئۇلار بۇ يەردە چۈشۈپ قېلىشتى ۋە بېكەتتىن ئانچە ئۆتمەيلا ئوڭغا بۇرالدى.

ئەھەد ھوجرا ئۆيدە مۈگدەك بېسىپ ئولتۇراتتى. تۇساتتىن، ئامىنەنىڭ مېھمانخانا ئۆيدە كىتاب ۋاراقلاۋاتقان ئاۋازى ئاڭلاندى.

— ئۇيقۇڭ كەلمىدىمۇ ئامىنە؟ — كىرىپ سورىدى ئۇ، ئايالىغا مېھرىبانلىق بىلەن.

— ياق، ياق ... — دېدى ئامىنە كىتابنى ئىتتىك يېپىۋېتىپ ھولۇققىنىچە.

— «سوغات»؟ قانداق ياخشى ماۋزۇ-ھە؟ مۇقاۋىسىمۇ چىرايلىق ئىشلىنىپتۇ.

— شۇنداق، باشتا مېنىڭ دىققىتىمنىمۇ

مۇشۇ مۇقاۋا تارتقان ئىدى. بىراق، ئۇنى ۋاراقلاپ كۆرسەم......

— نېمە، ياخشى ئەمەسمىكەن؟

— شۇنداق ... كىرىپ ئۇخلىسىڭىزچۇ؟

— سەن ئۇخلىمىغان، قېشىمدا بولمىغان چاغلاردا قاچان مېنىڭ كۆزۈمگە ئۇيقا كىرىپ باققان خوتۇن؟ جۇر، ئۇخلايلى. ۋوي، قولۇمنى سىلاكىمىسەڭغۇ؟!

— خۇدا ھەققى، مېنى بىردەم ئۇخچە قالدۇرۇپ كىرىپ كەتسىڭىزچۇ؟

— ئامىنە، نېمە بولدى ساڭا؟ بۇگۈنكى مېھماندارچىلىقىمىز شۇنچە كۆڭۈللۈك بولغان ئىدىغۇ؟ تاۋىڭ يوقمۇ - يا؟ دورا ئىچىپ باقامسەن؟

ئامىنە ئېرىنىڭ كۆيۈپ - پىشىپ سورىغان سوئاللىرىنىڭ بىرسىگىمۇ جاۋاپ قايتۇرمىدى ھەم قايتۇرغۇسى كەلمەيتتى. ئۆي ئىچى بىر پەس سۈكۈتكە چۆمدى. بۇ جىمجىتلىق ئۇنىڭ مۇقىم بىر پىكىرگە كېلەۋېلىشىغا ئىمكانىيەت ياردىتىپ بەرگەن ئىدى.

ئۇ قانداقتۇر بىر غايىبانە جاسارەت بىلەن كىتابىنى قولىغا ئېلىپ ئۇنىڭ قاتلاپ قويغان بىر بېتىنى شارتتىدە ئاچتى ۋە ئېرىگە، بۇنى كۆرۈڭ دېگەندەك قىلىپ سۇرۇپ قويدى. ئۆزى بولسا لام - مىم دېمەستىن چىقىپ كەتتى.

ئۇ ئېچىپ قويغان بەتكە بىر ئاپتورنىڭ تەرجىمىھالى ۋە سۈرىتى بېسىلغان ئىدى. „ئارۇپ مۇھەممىدى؟!“ پىچىرلىدى ئەھەد ئاپتورنىڭ ئىسمىنى شۇنداق بىر كۆرۈپلا چۈچۈپ. بۇ، ئۇنىڭ بىلەن ئىسمىداش باشقا بىرسى بولمىسۇن، يەنە! ئۇ، يەنىلا ئىشەنمىگەندەك شۈبھىلىك كۆزلىرى بىلەن دەرھال سۈرەتكە قارىدى. قويۇق قوشۇما قاشلار ئاستىدا دادىل يېنىپ تۇرغان چوڭ - چوڭ بىر جۈپ كۆز ئەھەدكە تىكىلىپ تۇراتتى. بۇ، راستىنلا ئارۇپقۇ؟! نىھايەت ئامىنە بۇگۈن مۇشۇنىڭ كاساپىتىدىن ئۆزگىرىپ قالغان بولسا...

ئەھەدنىڭ خىيالىغا بۇ ئۆي كېچىش بىلەن تەڭ ئۇنىڭ كۆكسىگە بىردىن يوغان بىر پارچە مۇز تىقىلىپ قالغاندەك بولدى. چۈنكى، ئۇ ئارۇپنىڭ رەسمىدىكى سىماسىنى 15 يىلدىن بېرى تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتقىنى بىلەن ئۇنىڭ نەدە، نېمە ئىش بىلەن قانداق ياشاۋاتقانلىقىدىن ئاساسەن خەۋەردار ئىدى. بۇ خەۋەرلەر بىر كۈنى ئەمەس بىر كۈنى ئامىنەنىڭ قولىغا يېتىپ كېلىشىدىن قورقۇپلا بىر بالالار قىلىپ ئامىنە بىلەن بۇ شەھەرگە يۆتكىلىپ كېلىۋالغان ئىدى. لېكىن شۇنداق بولۇشىغا قارىماي ئارۇپنىڭ بۇ تەرجىمىھالى مانا بۈگۈن ئامىنەنىڭ قولىدا تۇرۇپتۇ. شۇ تاپتا ئۇنى بىرەر كېلىشمەسلىك كۈتىۋاتقاندەك قىلاتتى. ئۇنىڭ كاللىسى خۇددى قاتتىق بىر توخماق تەككەندەك سىقىراپ ئاغرىشقا باشلىدى. ئۇ، تەۋرىلىرىدىكى ئۇرغۇۋاتقان قانلارمۇ ئايلىنىشتىن توختاپ قالغاندەك، تېخىچىلا ھېلىقى سۈرەتكە قادىلىپ تۇراتتى. ئۇ، سۈرەتكە قارى-

غانسېرى ئارۇپقا جان كىرىپ، ئۇنىڭ ئۆيىنى، ئائىلىسىنى، ھاياتىنى... ئىش قىلىپ ھەممە، ھەممە نەرسىنى بىراقلا ئۆكتەي - توكتەي قىلىۋېتىدىغاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى. ياق، ياق! ئاممە مېنىڭ، مېنىڭ ئاممەم! ياق، باشقىچە بولۇشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس!

ئۇ، ئىختىيارسىز چالاقلاپ تىترەپ، ھەدەپ بېشىنى چايقىغىلى تۇردى.

بىر چاغدا ئۇ يۇلقۇنۇپ ئورنىدىن تۇردى - دە، ئۇنىڭغا ۋەھىمە، ئاجايىپ زور ۋەھىمە ئېلىپ كەلگەن ئۈستەل ئۈستىدىكى ھېلىقى كىتابنى نەلەرگىدۇر جان-جەھلى بىلەن چۆرۈۋەتتى - دە، ماغدۇرسىز ئاياقلىرىنى مەس ئادەمدەك ئاران - ئارانلا يۆتكەپ ھوجرا ئۆيىگە چىقىپ كەتتى......

ئاممە كىتابنى ئۇنىڭ ئالدىغا قويۇپ قويغاندىن كېيىن بالكونغا چىقىۋالغان ئىدى. بۈگۈن ئۇنىڭ قەلبى چۈشۈنۈپ بولمايدىغان بىر غەلىتە سىر تۈپەيلى غەش بولغاچقا، ئۇيقۇسى پۈتۈنلەي قاچقان ئىدى. بۇ كۆڭۈل غەشلىكىنى ئۇ، ئۆزىنىڭ گۈزەل ياشلىق ھاياتىدىكى ئاددىي، ئەمما ئاجايىپ سېھىرلىك ۋە قىممەتلىك خاتىرىلىرى ئىچىدىن تېپىۋالغان ئىدى. ئەنە، ئۇ ھازىر بالكون رىشاتكىسىغا يۆلىنىپ تۇرۇپ، چىمىر - چىمىر يۇلتۇزلارغا لىق تولغان كېچە ئاسمىنىغا قارىغىنىچە ئەشۇ خاتىرىلەرنى ۋاراقلىماقتا. مانا ئۇ 15 يىل بۇرۇنقى ھاياتقا قايتتى...

ئۇ، مەدىتسىنا تېخنىكومىنى پۈتتۈرگەن يىلى، چەت بىر يېزا ئوتتۇرا مەكتىپىگە تەقسىم قىلىنىدى. ئاردىن ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇ ئەھەد، ئارۇپ ئىسىملىك ئىككى ياش ئوقۇتقۇچى بىلەن ئوبدانلا چىقىشىپ قالدى. ئۇلارمۇ، ئۆزىگە ئوخشاشلا ئوقۇشنى يېقىندا پۈتتۈرۈپ، يېڭىدىن خىزمەتكە چىققان ئىدى. ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ ئېيتىشىغا قارىغاندا، ئۇلار بىر مەكتەپ، بىر كەسىپ، بىر سىنىپتا ئوقۇغان بولۇپ، گەرچە بۇ ئىككەيلەننىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالى، ئوقۇش نەتىجىسى، بوي - تۇرقى ۋە بەزى مىجەز - خۇلقى ئوخشىمىسىمۇ بىر - بىرىدىن ئايرىلمايدىغان جانجىگەر دوستلاردىن ئىكەن. بۇ ئۈچەيلەن، ئەمدى ھەر شەنبە، يەكشەنبىلەرنى دائىم دېگۈدەك بىللە ئۆتكۈزىدىغان، كىنو - تىياتىرلارغىمۇ بىللە بارىدىغان بولۇشتى.

مەلۇم بىر كۈنى. يەكشەنبىدىكى ھەممەيلەن يېقىن ئەتراپتىكى بىر يېزىنىڭ يازلىق يىغىمىغا ياردەملىشىش ئۈچۈن چىقىشقان ئىدى. كەڭ دالا ئەمگەك قىزغىنلىقىغا، ئەمگەك شاتلىقىغا چۆمگەن، ھەتتا قۇشلارنىڭ سايراشلىرىمۇ، ئۇچۇشلىرىمۇ ئۆزگىچە بولۇپ، شوخ ۋە ئىنتايىن يېقىملىق بىلىنەتتى.

چۈشلۈك ئارام ئېلىش ۋاقتى بولدى. ئەھەد، ئارۇپ، ئاممەلەر بىرلىكتە غىزالىنىش ئۈچۈن، داستىخاننى ئاسماق - ئاسماق غوللىرى ئەمدىلا كاۋاكلىشىشقا باشلىغان يوغان بىر توپ چىلگە توغاچ-

نىڭ تۈۋىگە — سالقىن سايىسىغا سىڭلىشتى.

ئارۇپ ئانىمەنىڭ بېشىنىدىلا ئولتۇرغان بولۇپ، داستىخاندىكى نېمەتلەردىن كىشمىش ئۆرۈك قېقىنىڭ قەھرىۋادەك ساپ - سېرىق، مەرۋايىتتەك پارقىراقلىرىنى تاللاپ، ھېچكىمگە تۇيدۇرماستىن ئۇنىڭ ئالدىغا سۈرۈپ قوياتتى...

"ئاھ، ئۇ كۈندىكى ئەشۇ ئاددىي دالا تامىقىمۇ قانداق مىزىلىك تېتىغان ئىدى - ھە؟!

تاماقتىن كېيىن ئەھەد ۋە باشقا كىشىلەر چۆپلۈككە ئۆزىنى ئېتىپ، بىردەملىك ئۇيقۇغا كېتىشتى. ئايال ئوقۇتقۇچىلار قېتىق ئىچىپ كېلىمىز دەپ چۇۋۇرلىشىپ مەھەللىگە قاراپ كېتىشتى. ئانىمە بولسا قىزىل كىرىست بەلگىلىك كىچىككىنە دورا ساندۇقىنى بويىنىغا ئېسىپ، يەنە بىر گۇرۇپپىدىكى ئوقۇتقۇچىلار تەرەپكە ماڭدى.

يولبويى گۈل - گىياھلاردىن، ئالتۇن رەڭ ئېكىنزارلىقلاردىن تارقىلىپ دىماققا ئۇرۇلىدىغان خۇشپۇراقلار؛ ئورمىچى دېھقانلارنىڭ ساددا ھېسسيات بىلەن تولغان لەرزان ناخشىلىرى ۋە ئۇزۇندىن - ئۇزۇنغا سوزۇلغان توپىلىق يولدا ئۆنچە بېسىپ كېتىۋاتقان كۆتەك ھارۋىلارنىڭ رېتىملىق غىچىرلاشلىرى ئۇنىڭ مەسۇمە قەلبىنى كۈچلۈك ھاياجانغا سالاتتى. ئۇ، بۇ كۈنلەردىكى شاۋقۇنلۇق ۋە كۆڭۈللۈك ھايات لەززىتىدىن مەسخۇش بولۇپ خىيال ئىلكىدە كېلەتتى. تۇساتتىن، قاياقلاردىندۇر قاتتىق ھاۋشىغان ئىت ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇ، ئەندىكىپ ئېسىنى يىغدى. شۇئېدىلا ئۇ ئۆزىنىڭ قوش قاناتلىق دەرۋازىسى ئۇلۇق ئۇچۇق تۇرغان بىر ھويلىغا كىرىپ قالغىنىنى بىلدى. ئۇ، ئەمدى ئارقامغا يانايْ دەپ تۇرۇشىغا بىر بۇلۇڭدىن يوغان بىر ئالا بويناق كارنىيى يىرتىلغۇدەك ھاۋشۇغانچە ئۇنىڭغا شىددەت بىلەن ئېتىلدى. بۇ ئوشتۇمتۇت ھۇجۇمدىن يۈرىكى قېپىدىن چىقىپ كېتەي دېگەن ئانىمە، «ئاپا!...» دەپ چىقىرىغىنىچە كەينىگە بەدەر قاچتى. دەل شۇ پەيتتە، خۇددى يەردىن ئۈنۈپ چىققاندەك ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا ئارۇپ پەيدا بولۇپ قالدى.

ئەسلىدە، بۈگۈن ئۇنىڭ خېلىدىن بېرى پاختا ئارىسىدا چوغ ساقلىغاندەك چوڭقۇر يۈرەك قېتىدا يوشۇرۇپ كەلگەن جۇشقۇن مۇھەببىتى چۇلۇۋۇرىنى ئۈزۈپ قاچقان شاش ئاتتەك چاپچىپ، تىپچەكلەپ، ئۇنى ئاجايىپ بىر خىل ئىزتىراپقا چۈشۈرۈپ قويغان ئىدى. ئەنە شۇ خىل ئىچكى كۈچ ئۇنىڭ پۇت - قوللىرى، گەۋدىسى - جىسمىنى ئىختىيارىغا قويماي، ئانىمەگە يىپ بىلەن چېتىپ قويغاندەك ئۇنىڭ كەينىدىن يېتىلەپ ئەكەلگەن ئىدى.

— قورقماڭ ئانىمە، مانا مەن كەلدىم!

ئۇ پۈتۈن كۈچى بىلەن يۈگۈرۈپ كەلگەچكە، ئۆپكىسى ئاغزىغا تىقىلىپ ھاسىرراپ - ھۆمىدەيتتى. ئۇ، ئانىمەنىڭ كەينى تەرىپىگە ئۆتۈپ، ئۇنى ھىمايىگە ئالغاچ يەردىن قولغا چىققۇدەك بىر نەرسە تا-

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

پالماي، ئۇياق - بۇياقلارغا قاراش بىلەن ئاۋارە ئىدى. تېخىچىلا كەينىگە يانماي چىشلىرىنى ھەڭگايتىپ خىرىس قىلماۋاتقان ھېلىقى ئىت، كاپپىدە ئۇنىڭ پاچىقىدىن ئالدى...

— ۋاي ئاپام، ئادەم بارمۇ!...

— ئامىنە قورققىنىدىن ۋاقىرىۋەتتى. ئىت، ئارۇپنى چىشلەپ بولۇپلا، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە غايىپ بولدى.

— ھېلىمۇ ياخشى سىزنى چىشلىۋالمىدى، ھەي - ي - ي! ئارۇپ ئاغرىققا بەرداشلىق بېرىپ شۇنداق دېدى ۋە ئامىنەگە قارىدى.

قىز ھەددىدىن زىيادە قورقۇپ كەتكىنى ئۈچۈنمۇ ۋە ياكى باشقا بىر سەۋەبتىنمۇ، ئۇنىڭ بۇلاقتەك تىنىق كۆزلىرىدىن چىققان ياشلار ئىككى مەڭزىگە دومىلاپ چۈشۈپ تۇراتتى. بۇنى كۆرگەن ئارۇپنىڭ ئىچى نېمىشقىدۇر سېرىلىپ كەتتى.

— مېنى دەپ، بىكاردىنلا پۇتىڭىز تارتۇق بولۇپ قالىدىغان بولدى، — دېدى ئامىنە قولياغلىقى بىلەن كۆز ياشلىرىنى سۈرتۈپ ئېچىنغان ھالدا.

— ھېچقىسى يوق ئامىنە، بىر نەچچە كۈندىن كېيىنلا ئوڭشىلىپ كېتىدۇ. ئەگەر، راستىنلا تارتۇق بولۇپ قالىدىغان بولسا، بەلكى بۇ تارتۇق ئەمەس بىزنىڭ ئارىمىزدىكى ...، — ئۇ سۆزلەپ شۇ يەرگە كەلگەندە ئىختىيارسىز ئۆزىنى تۇختىتىۋالدى ۋە بىر ئازدىن كېيىن داۋاملاشتۇردى، — مەڭگۈلۈك بىر يالداما بولۇپ قالار.

ئارۇپنىڭ يارىسىنى ئاۋايلاپقىنا تېڭىۋاتقان ئامىنە بۇ گەپنى ئاڭلاپ بېشىنى كۆتەرگىنىدە، ئۇنىڭ ئوت چاقناپ تۇرغان بۈركۈت كۆزلىرىنىڭ نۇرى بىلەن ئۆزىنى سۆيۈپ تۇرغىنىنى كۆردى. ئۇنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدىغا بىر خىل ئىللىق سېزىم ئولۇشۇپ، ئىسسىق قانلىرى يۈزىگە تېپىپ چىقتى...

ئەنە شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار بىر مەزگىل بەكمۇ شېرىن ئۆتۈشتى، ھەتتا ئامىنە ئارۇپنى ئۆز ئۆيىگە باشلاپ ئاپىرىپ، ئاتا - ئانا، ئىنى - سىڭىللىرى بىلەن تونۇشتۇرۇشتىمۇ ئۈلگۈردى. ئارۇپ ئۇلارنىڭ كۆڭلىگە يېقىپ قالغاچقا، قىشلىق تەتىل بولىشىغىلا سوغاققىمۇ قارىماستىن توي قىلىشقا كېلىشتى.

بىراق، ئويلىمىغان يەردىن ئارۇپنىڭ ئۇشتۇمتۇتلا قولغا ئېلىنىپ كېتىدىغانلىقىنى كىم بىلسۇن؟ ئۇنىڭ قولغا ئېلىنىپ كەتكىنىگە ھەممە بىردەك ھەيران بولۇشاتتى. چۈنكى ئۇ تولىمۇ ئەدەپ - ئەخلاقلىق، خىزمەتتە ئاكتىپ، سىللىق - سىپايە ۋە يۇۋاش مىجەزلىك يىگىت ئىدى. بولۇپمۇ، ئامىنە ئۇنىڭ بۇنداق ھالغا چۈشۈپ قېلىش سەۋەبىنى باشتا بىلەلمىدى، كېيىن ئىش ئۆز - ئۆزىدىن مەلۇم بولدىكى، ئارۇپ قىز بالا ئېغىزغا ئېلىشقىمۇ ئۇيۇلىدىغان قانداقتۇر بىر جىنايەت ئۆتكۈزگەن ئىكەن.

ئامىنە نەچچە كۈنگىچە يىغلىدى،

قاخشىدى، ھەتتا ئارۇپقا نەپرەت ياغ-
دۇردى. ئارۇپ بولسا بۇ ناھىيە بازىرى-
دىن 150 چاقىرىم يىراقلىقتا بولغان
تارىم ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش مەيدا-
نىغا ئېلىپ كېتىلدى. ئارىدىن كۆپ
ئۆتمەي، ئامىنە بىلەن ئارۇپنىڭ رىشتى-
نى بىر قىلمىغان تەڭرى، ئۇنىڭ
دوستى — ئەھەد بىلەن قوشۇپ قويدى...

ئامىنە ئويلاپ شۇ يەرگە كەلگەندە، ئارۇپنىڭ ھېلىقى تەرجىمىھالى ئېسىگە چۈشتى. ئۇ، راستىنلا يازغۇچى بولۇپ كەتكەنمىدۇ؟ مەن دائىم تىببى كىتابلار بىلەنلا ھەپىلىشىپ، ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى ئەجەپ كۆرمەپتىمەن-ھە؟! مانا، ئەمدى ئۇ ئاقلىنىپتۇ. ئەگەر ئۇ ھېلىقىدەك جىنايەتنى ھەقىقەتەن سادىر قىلغان بولسا، مەيلى قايسى دەۋر، قايسى ۋەزىيەت ئاستىدا بولمىسۇن ھەرگىز كەچۈرۈلمەس، ئاقلانماس ئىدى! دېمەك، ئۇ گۇناھسىز، جەزمەن گۇناھسىز! بىراق، شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇ نىمە ئۈچۈن ئىككى ئىلىك خەت ئارقىلىق بولسىمۇ ئۆز ئەھۋالىنى ماڭا مەلۇم قىلمىغاندۇ؟ بەلكىم، ئۇ ئالدىراشتۇر، ياكى مېنىڭ ھازىرقى ئادرېسىمنى تولۇق بىلمەيدىغاندۇر ۋەياكى...

ئۇ، بالكوندىن قايتىپ كىرگەندىن كېيىن شۇنىلا خىيال قىلدى ھەتتا تاڭ ئاتاغا يېقىن ئۇخلاپ قالغاندىمۇ مۇشۇ ھەقتە چۈش كۆرۈپ، جۆيلۈپ چىقتى.

× × ×

ئامىنە بۈگۈنى ئىشقا كۈندىكىدىن خېلى بۇرۇن يولغا چىقتى. (ئۇلار مۇشۇ شەھەرگە يۆتكىلىپ كەلگەندىن بېرى ئامىنە بىر چوڭ دوختۇرخانىدا ئىشلەۋاتاتتى) ئۇ، دوختۇرخانىغا كوچا ئاپتوبۇسىدا كېتىۋاتقاندىمۇ پىكىر - خىيالى تېخىچە ئارۇپ ھەققىدىكى گادىرماش ئەسلىمىلەر بىلەن بەنت ئىدى. «ئاھ، ئارۇپ! سەن مېنىڭ قەلبىمدىن مەڭگۈ يوتمەيدىغان ئوخشايسەن. بىراق، شۇنچە يىلدىن بېرى خەۋىرىڭنى ئالالماي، سۈرۈشتۈرۈشكە تېخى جۈرئەت قىلالماي بەكمۇ قىينالغان ئىدىم. مانا بۈگۈن...»

ئامىنە ئاخىرى ئۇنىڭ تەرجىمىھالىدىكى ئادرېس بويىچە خەت يېزىش قارارىغا كەلدى. بۇ قارار ئۇنى ئەسەبىلەرچە ھاياجانلاندۇرماقتا، ھودۇقتۇرماقتا، ئالدىراتماقتا ئىدى.

ئۇ، خەتنى تېزلىك بىلەن يېزىپ، ھېچقانداق مۇلاھىزىسىز، جۇشقۇن كەيپىيات ئىچىدە پوچتا ئارقىلىق سېلىۋەتتى، لېكىن، بىردەمدىن كېيىنلا ئۇنىڭ ھېلىقى جۇشقۇن تۇيغۇسىغا قانداقتۇر بىر غەلىتىلىك ۋە قانداقتۇر بىر ئۆكۈنۈش تۇيغۇسى قوشۇلغاندەك بولدى. مەن نېمە قىلىپ قويدۇم-ھە؟ ئۇ، شۇنداق ئويلىدى. ئەپسۇس، ئۇ بېشىنى تاشقا ئۇرسىمۇ ئەمدى ئەسلىگە كەلمەيتتى.

كۈنلەر بىر-بىرىنى قوغلىشىپ ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. ئامىنە چەكسىز تەققەززالىق ئىچىدە قىينالماقتا ئىدى. چۈنكى ئۇ تۆت كۆزى بىلەن كۈتكەن جاۋاب خەت تېخىچە يوق ئىدى. بەلكى، ئارۇپنىڭ ئۇنىڭغا

www.uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تورى

خەت يازغۇسى كەلمىگەندۇ ۋە بەلكى بەك ئالدىراشچىلىقتىن چولىسى تەگمەي قالغاندۇ.

ئارىدىن دەل ئىككى يېرىم ئاي ئۆتكەندە، ئۇنى ئىنتىزار قىلغان بىر پارچە خەت ئاخىرى يېتىپ كەلدى. خەت مۇنداق يېزىلغان ئىدى:

«سالام، ئامىنە!

ياخشىمۇ سىز؟ يازغان قىممەتلىك خېتىڭىزنى ئۆز ۋاقتىدا تاپشۇرۇپ ئالدىم. ئەپسۇس، ئارىسالدىلىق ئىچىدە جاۋابىم بەكلا كېچىكتى. شۇڭا ئالدى بىلەن سىزدىن كەچۈرۈم سورايمەن. سىز خېتىڭىزدە، مېنىڭ ھازىرقى ۋە بۇرۇنقى ئەھۋاللىرىمنى سورىغان ئىكەنسىز. مەن ئەسلى بۇلارنى سىزگە ئېيتماي دېگەن ئىدىم، بىراق سىزنىڭ تەلىپىڭىزنى يەردە قويماسلىق ئۈچۈن ھەممىنى تولۇق ئېيتىشقا مەجبۇرمەن.

گەپنى نەدىن باشلىسام بولار؟ ھە- راست، بىز ئايرىلغان ئاشۇ كۈنلەردىن باشلاي! ئامىنە، مېنىڭ ئۇزۇن مۇددەت ئازاب - ئوقۇبەت چېكىشىمگە بىردىن - بىر سەۋەبچى بولغان ئادەمنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟ بەلكىم، بۇنى بىلمىسىڭىز كېرەك. مەن سىزگە ئالدى بىلەن مۇشۇ ھەقتە سۆزلەپ بېرەي.

مەن ئۇنىڭدىن ئىلگىرى تولۇقسىز 2 - يىللىق 3 - سىنىپ مۇدىرى ئەمەسمىدىم؟ سىنىپىمىزدا ھاۋانەم ئىسىملىك بىر ئەلاچى قىز بار ئىدى. بۇ قىز بەشتە كىچىكلىك بىر تۇل موماينىڭ نەۋرىسى بولۇپ، كىيىملىرى جۇلجۇل ئىدى. ئۇ، قاتتىق سوغاق بولىدىغان قىش كۈنلىرىمۇ ياماق ئۈستىگە ياماق چۈشكەن يازلىق تۇفلىسى بىلەنلا مەكتەپكە كېلەتتى. ناۋادا قار يېغىپ قالسا، كىيىم - كېچەكلىرىنىڭ كونا ۋە يېلىڭلىقىدىن گىمناستىكا ھەم تەنتەربىيە دەرسلىرىگە قاتنىشالماي ئامالسىز قالاتتى. سىزمۇ بىلىسىز، بۇ يىللاردا «مەدەنىيەت ئىنقىلابى» كەلتۈرۈپ چىقارغان قالايمىقانچىلىقلار تېخى ئوڭشۇلۇپ بولالمىغاچقا، ئائىلىلەر كومىتېتى نامرات ئائىلىلەرگە كېپىللىك قىلالمىغاندەك مەكتىپىمىزدىكى ئوقۇش ياردەم پۇلىمۇ توختۇتۇپ قويۇلغان ئىدى. شۇڭا مەن ئۆز يېنىمدىن پۇل چىقىرىپ بۇ قىزغا پاختىلىق باجىگىر ئېلىپ بەرگەن ئىدىم. مەن ئۇ قىزنى يانتۇقىغا چاقىرىپ ئاياقنى كىيدۈرۈپ بېقىۋاتقىنىمدا دوستۇم ئەھەد (ئەلبەتتە ئۇ بۇرۇنقى دوستۇم ئىدى) كىرىپ كەلدى. ھېلىقى قىز چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ئەھەد كارۋىتىمنىڭ باش - ئايىقىغا غىلىتى بىر خىل نەزەر بىلەن كۆز يۈگۈرتىۋېتىپ، ماڭا سوغلا چاخچاق قىلدى. غەرىزىنىڭ ئۇ قەدەر يامانلىقىنى نەدىن بىلەي؟ پەقەت، قىزغا بولغان كىچىككىنە خەيرخاھلىقىمدا ئۆزەمنى كەمتەر تۇتۇش يۈزىسىدىنلا ئۇنىڭ چاقچىقىغا پىسەنت قىلماستىن ئۆتكۈزۈۋېتىمەن. ئارىدىن ئۈچ كۈن ئۆتۈپ، كەچقۇرۇنلۇقى يانتۇقىمغا ئىككى ساقچى كىرىپ كەلدى ۋە ھېچ گەپتىن ھېچ

گەپ يوق قوللىرىمغا كويىزا سېلىشتى...

ئامما، سىز مېنىڭ شۇ چاغدىكى ھېچنەرسىنگە چۈشىنەلمەستىن ھاڭ - تاڭ قالغان ھالىتىمنى تەسسەۋۋۇر قىلالىشىڭىز مۇمكىن. ئەمەلىيەتتە يالغۇز مەنلا ئەمەس، ھەتتا ياتىقىمدا پاراڭلىشىپ ئولتۇرغان مەكتەپ مۇدىرىمۇ ۋە ياتاقداشلىرىممۇ ھەيران - ھەس قېلىشتى. لېكىن، ھەر قانداق كىشى ئۆزىنى ئۆزى ھەممىدىن بەك چۈشىنىدۇ. شۇڭا مەن ئۆزەمگە تەسەللى بېرىپ، بەلكى ئۇقۇشماسلىق بولۇۋاتقاندۇر، بىرئەر - ئىككى سائەتكە قالمايلا ئىش ئېنىقلانسا قايتىپ كېلەرمەن دەپ ئويلاپتىمەن. پەقەت بىر ھەپتىدىن كېيىنلا سوت ھۆكۈمىنى ئاڭلاپ قاتتىق چۆچىدىم، غەزەپلەندىم. ئاتالمىش «نارىسىدە قىزنىڭ ئىپپەت - نومۇسىغا تېگىشكە، ئۇنى دەپسەندە قىلىشقا ئۇرۇنغان» جىنايىتىم ئۈچۈن بەش يىللىق قاماق جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنغان ئىدىم.

ئۇ ۋاقىتلاردا، تولۇق دەلىل - ئىسپات تەلەپ قىلىپ نارازىلىق بىلدۈرۈش، يۇقىرى سوت ئورۇنلىرىغا ئەرز نامە يېزىش دېگەنلەر بىلەن نىمىگە ئېرىشكىلى بولاتتى دەيسىز؟ شۇنداقتىمۇ نۇرغۇن تىرىكىشىش نەتىجىسىدە ئەھەدنىڭ «پاش قىلىش» ماتېرىيالى بىلەن ھېلىقى قىزچاقنىڭ «ئىقرار نامە» سىنى كۆرۈشكە مۇۋەپپەق بولدۇم - دە، شۇ چاغدىلا جىمى ئەھۋالنى تولۇق چۈشەندىم. دېمەك، ئەھەد ماڭا زىيانكەشلىك قىلغان ئىدى.

بەش يىلدىن كېيىن بىر ياخشى نىيەتلىك ساقچى ئارقىلىق بىر پارچە خەت تاپشۇرۇپ ئالدىم.

«ھۆرمەتلىك مۇئەللىم، مەن سىلىدىن ئىنتايىن خىجالەتمەن، — دېيىلگەن ئىدى ئۇ خەتتە، — چۈنكى، مەن سىلىنىڭ ئالدىلىرىدا ئاجايىپ چوڭ گۇناھ ئۆتكۈزدۈم. سىلىنىڭ بۇ گۇناھىمنى ھەرگىز كەچۈرمەيدىغانلىقلىرىنى بىلىپ تۇرساممۇ، بۇ ئىپلاسلىقىم ئۈچۈن ھېچ بولمىسا ۋىجدانىم ئالدىدا بولسىمۇ ئازاپ ئوتىدا پۇچىلانماي دېگەن نىيەتتە، بۇ خەتنى سىلىگە يېزىپ ئولتۇرۇپتىمەن.

مۇئەللىم، ھېلىقى ئەھەد مۇئەللىم ئەسلىرىدىمۇ؟ ئۇ، ئۆزىنىڭ شۇيىقەستىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ماڭا شۇ چاغلاردا بەكمۇ كۆيۈنگەن بولۇۋېلىپ، ئەگەر ئارۇپىنىڭ يامان غەرىزى بولمىسا، نېمە ئۈچۈن سىزدەك بىر ئوماق قىزغا ئۇ ئۆز پۇلىغا مەرتلىك بىلەن ئاياق ئېلىپ بېرىدۇ ۋە يەنە كېلىپ نېمە ئۈچۈن بۇ ئاياقنى سىزگە كىيدۈرۈپ بېقىشنى بانا قىلىپ، سىزنى ئۆيىگە ئەكىرىۋالىدۇ؟ مانا بۇلار پۇلاتتەك مۇستەھكەم پاكىت. سىز بۇنى ۋاقتىدا پاش قىلمىسىڭىز، مەكتەپ رەھبەرلىرى ۋە باشقىلار سىزدىن چوقۇم گۇمانلانماي قالمايدۇ... دېگەندەك گەپلەرنى قىلىپ تەھدىت سېلىپ ھەممە ئۆزى ئېيتىپ بېرىپ تۇرۇپ بىر ئىقرارنامە يازدۇرۇۋالغان ئىدى. ئۇ چاغدا مەن ئەمدىلا 14 ياشتا ئىدىم، كىچىكلىكتە ئۇنىڭ سىلى بىلەن ئاممىنە

دوختۇرنىڭ توي ئىشىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىش ئۈچۈن شۇنداق قىلغىنىنى نەدىن بىلەي. مانا مەنمۇ توي قىلىپ بولغان بۈگۈنكى كۈنلەردە ئاران چۈشىنىپ يېتىۋاتىمەن. قارىغاندا، مەن تېخى ئەمدى چوڭ بولغان ئوخشايمەن...»

بۇ خەتنى ئوقۇغاندىن كېيىن گەرچە ھاياتىمدا يوقۇتۇپ قويغان ئەڭ ئىسىل نەرسەمنى قايتا تېپىۋالغاندەك ھاياجانلانغان بولسامۇ، لېكىن بۇنىڭ بىلەن ئۆزەمنى ئاقلاشنى خالىمىدىم. پەقەت كۆڭلۈم يەنە بىر قېتىم قاتتىق ئاغرىدى، خالاس. چۈنكى بۇ زىيانكەشلىك ماڭا، مەن ئەڭ يېقىن دوستۇم دەپ يۈرگەن ئادەمدىن كەلگەن ئىدى.

دېمەك، ئەھەد ئەسلىدە سەمىمىي بىر دوست بولماستىن قارا نىيەت ئالدامچى ئىكەنتۇق.

ئامىنە، مېنىڭ نىمىشكە شۇ خەت بىلەن بولسىمۇ ئۆزەمنى ئاقلاشنى خالىمىغانلىقىمنى بىلەمسىز؟ سەۋەبى، ئەھەد سىزنى ئەسەبىلەرچە ياخشى كۆرەتتى. بۇنى سىز سەزمەيتتىڭىز. ئەنە شۇ خىل ياخشى كۆرۈش، ئۇنى ماڭا زىيانكەشلىك قىلىشقا مەجبۇر قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ مىراد ـ مەقسىدىگە يەتكەن بولدى. سىزنىڭ، سىزنى شۇ قەدەر ياخشى كۆرگەن كىشى بىلەن بىر ئائىلىگە كىرگەنلىكىڭىزنى بىلگىنىمدە، مەنمۇ خېلىلا خاتىرجەم بولغان ئىدىم. شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۆزەمنى ئاقلاشقا ئۇرۇنسام، ئەلبەتتە مەن جىسمانىي چەھەتتىن بولسىمۇ تامامەن ئەركىنلىككە ئېرىشكەن بولار ئىدىم. ۋاھالەنكى، سىزنىڭ ئېرىڭىزچۇ؟ ئۇنىڭغا چېتىلىپ سىزچۇ؟ قىسقىسى، ئائىلىڭىزگە سوروقچىلىق سالغاندىن كۆرە تاكى خاتا ھۆكۈمنىڭ مۇددىتى توشقىچە تۈرمىدە يېتىشنى ئەۋزەلرەك كۆردۈم. چۈنكى، مېنىڭ نە ئاتا ـ ئانام، نە خوتۇن ـ بالام يوق بولغاچقا، جىنايىتىم ھېچكىمگە چېتىلماي، بارلىق ئازاپلارنى يالغۇز ئۆزەملا تارتاتتىم.

راست، تۇنجى سۆيگەن ئادىمىڭىزنىڭ قىزلىق غۇرۇرىڭىزنى دەپسەندە قىلىدىغان، باشقىلار ئالدىدا يۈزىنى سېرىيدىغان بىر جىنايەت بىلەن تۈرمىگە كىرىپ قېلىشى سىز ئۈچۈنمۇ يېنىك تۇيۇلمىغاندۇر، ئەلبەتتە! ئاشۇ ئاچچىقىڭىزدا بولسىمۇ ئالدىراپ ئەھەد بىلەن توي قىلىۋالغىنىڭىزنى تامامەن توغرا چۈشىنىمەن. بەس، بۇ ھەقتە سۆزلەۋېرىپ سىزنىمۇ، ئۆزەمنىمۇ قىينىماي.

ئامىنە، ئەمدى مەن شۇندىن كېيىنكى تۇرمۇشۇمنى سۆزلەپ بېرەي. سۆيۈملۈگۈم (خەتتە بولسىمۇ شۇنداق ئاتىشىمغا رۇخسەت قىلغايسىز)، مەن تۈرمىدە توپ ـ توغرا 5 يىل ياتتىم. دەسلەپكى ئۈچ يىلنى تولىمۇ قىيىندا توشقازدىم. لېكىن، ئادەم ھەممە نەرسىگە كۆنۈپ كېتەلىسە كېرەك، مېنىڭمۇ روھى ھالىتىمدە ئاستا ـ ئاستا ئۆزگىرىش بولۇشقا باشلىدى. چۈنكى، كېيىنكى يىللار، يالغان قامىلىپ قالغىنىم ئۈچۈن ئاھ ئۇرۇپ، زەرداپ يۇتۇپ

يۈرۈشتىن، خەير، بوپتۇ، دوستلۇق ئۈچۈن، مۇھەببەت ئۈچۈن قالغان ئىككى يىللىق ئەركىنلىكىمنىمۇ قۇربان قىلىشقا رازىمەن دېگەن ھېسسىياتلار بىلەن ئۆتتى. سۆيۈملۈگۈم، ئىشىنەمسىز، پەقەت مۇھەببەت ۋە ئىشەنچلا غەيرەت ـ جىدام ۋە تىرىكلىكنى پەيدا قىلىدىكەن. ئەنە شۇنىڭدىن كېيىن ئۆزەمنى باشقىدىن توختۇتىۋېلىپ، بۇ ئىككى يىل ئىچىدىكى «تىنچ» پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، زور تىرىشچانلىق بىلەن بۇرۇنقى بوشلۇقلارنى تولدۇرۇۋېلىشقا بەل باغلىدىم.

ئامىنە، سىزگە مەلۇم، مەن ئۇنىۋېرسىتېتتا بەش يىل فىزىكا ئۆگەنگەن ئەمەسمىدىم؟ بىراق تۈرمىدە بۇ كەسپنى ئىشلىتىش ۋە بۇ جەھەتتە بىلىم ئاشۇرۇشقا ھېچ ئىمكانىيەت بولمىدى. تۈرمە خىزمەتچىلىرىمۇ بىز زىيالىلارغا ئۆچ ئىدى. بولۇپمۇ بىز زىيالىلار «سېسىق ئىدىيە» مىزنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن كەتمەننى بولىشىغا چېپىشقا مەجبۇر قىلىناتتۇق. كىتاب ئوقۇش، يېزىش دېگەنلەرگە بولسا ھەرگىز يول قويۇلمايتتى. شۇڭلاشقا مەن يۈكسەك ئارزۇ بىلەن ئوقۇغان ئەشۇ كەسپىمنى نائىلاج تاشلاشقا مەجبۇر بولدۇم ـ دە، ئىچ ـ ئىچىمدىن قايناپ تۇرغان غەزەپ ـ نەپرەت كۈچى بىلەن بۇ شەپقەتسىز تۈرمۈشتىن ئۆچ ئېلىش غەرىزىدە قەلەمنى تىغ قىلدىم، قەلب دەپتىرىمگە توختاۋسىز يازدىم، خاتىرىلەرگە يوشۇرۇن كۆچۈردۈم. ھەتتا جازا مۇددىتىم توشۇپ تۈرمىدىن چىققاندىن كېيىنمۇ يېزىشنى توختاتمىدىم.

شۇنداق ئامىنە، مەنمۇ سىزگە ئوخشاشلا، مۇشۇ قىسمەتلەرنى باشتىن كەچۈرۈپ شۇنىڭغا قەتئىي ئىشەندىمكى، ھەقىقەت — بەرىبىر ھەقىقەت ئىكەن. جاھان ئاخىر ئوڭشالدى. مەيلى بالدۇر، مەيلى كېيىن بولسۇن ئادالەت، ھەقىقەت ھامان غالىب كەلدى. مەن ئاقلاندىم، پەقەت شۇنىڭدىن كېيىنلا ئەسەرلىرىمنى بىر ـ بىرلەپ ئېلان قىلدۇرۇش ئىمكانىيىتىگە ئېرىشەلىدىم. ھەر ھالدا قانداقلا بولمىسۇن قەلبىدە كۈچلۈك بىر ئۈمىد، غايە يېنىپ تۇرغان كىشىنىڭ ھاياتى بىكارغا ئۆتمەيدىكەن. شۇنداق قىلىپ، سىز ھەيران قالغاندەك بىر ئەرزىمەس «يازغۇچى» بولۇپ قالدىم.

سۆيۈملۈگۈم، سىز ھازىر مېنىڭ پۈتكۈل ھاياتىمدىن ۋاقىپ بولۇپ تۇرغىنىڭىزدا، ئاخىرىدا سىزدىن يەنە شۇنىمۇ يوشۇرمايمەن، مەن تاكى بۈگۈنگىچە تەنھا ياشىماقتىمەن. چۈنكى مېنىڭ ناھەق ھالدا تۈرمىگە كىرىپ قېلىشىم مېنىڭلا ئەمەس سىزنىڭمۇ ياشلىق باھارىڭىزنى بىمەزگىل ئۈششۈك تەگكەندەك غازاڭ قىلغانلىقىنى ۋە قەلبىڭىزدە ئۆچمەس داغ قالدۇرغىنىنى بىلىمەن. دېمەككى، بۇ داغنى چۈشۈرگۈچى مەن. شۇڭا، بۇ داغنى پەقەت ئۆمرۈمنىڭ ئاخىرىغىچە سىزگە سادىق بولۇپ، قەلبىمنى تۈنجى ۋە ساپ مۇھەببىتىمنى پاك تۇتۇش ئارقىلىقلا يۇيۇش قارارىغا كەلگەنمەن. ئويلىمىغان يەردىن، سىزدىن خەت

كېلىپ قالدى. مەن بۇنىڭغا بەك خۇشال بولۇپمۇ كەتمىدىم ياكى قايغۇرۇپمۇ ئولتارمىدىم. نېمىشقا دېسىڭىز، بۇ مەن ئۈچۈن بىر ئامەت، تاسادىپىي كېلىپ قالغان زور ئامەت ھېسابلىناتتى. مېنىڭچە، قانچە تېز ئېرىشىلگەن ھەر قانداق نەرسە شۇنچە تېز قولدىن كېتەتتى ھەم شۇنچە قەدىرسىز بولاتتى.

ھالبۇكى، مەن نېمىلا بولمىسۇن قېنى بار، گۆش ـ ئۇستىخىنى بار ئىنسان. ئىنسان ئاساسەن شەخسىيەتچىل بولسا كېرەك. مەن گاھىدا، سىزنىڭ يولدىشىڭىز مەن بولۇشۇم كېرەك ئىدى دەپ ئويلايتتىم، ئەمەلىيەتتە ئىككى بالىلىق بولغىنىڭىزنى بىلگىنىمدە بۇ بالا ئىككىمىزنىڭ بولۇشى كېرەك ئىدى دەپ ئىچىم ئېچىشتى.

ئامىنە، بەلكىم مەن ھەددىدىن ئارتۇق رومانتىك خىياللارغا بېرىلىۋاتقاندۇرمەن ھەم سۆزۈك كۆلچەك سۈيىدەك تىپ ـ تىنىچ ئۆتۈۋاتقان تۇرمۇشۇڭلارغا تۇساتتىن بۆسۈپ كىرىپ، دىلىڭىزنى بىئارام قىلىۋاتقاندۇرمەن. ناۋادا، راستىنلا شۇنداق بولسا مېنى كەچۈرۈڭ، ئامىنە. ئەمما، ئەھەد سىزنى ھەر قانچە ياخشى كۆرگەندىمۇ مېنىڭچىلىك ياخشى كۆرمەس. مۇھەببەت ھېچقانداق ئەجىرسىزلا ئېرىشىلمەسلىكى كېرەك ئىدى... بولغۇلۇق بولدى، شۇنداق ئىكەن غەيرەتلىك بولۇڭ، ئامىنە! خەير، سىزگە ئامانلىق ۋە مۇبارەك تېنىڭىزگە سالامەتلىك تىلەپ:

شورپېشانە «ئارۇپتىن»

ئامىنە خەتنى ئوقۇپ بولۇپلا گويا يۈرىكىنىڭ تېگىدىن قاپقارا بۇلۇت كۆتىرىلگەندەك بىر قىسىملا بولۇپ قالدى ۋە يۈرىكىنى بىر نەرسە توختاۋسىز غاجىلاۋاتقاندەك، دىۋاندا ھەريان تولغۇناتتى.

«ھۇ، دەيۈز ئىپلاس، سېنىڭ قىلمىشلىرىڭنى قارا!، — دەپ كايىتتى ئۇ پىچىرلاپ، — سېنىڭ مۇنچىۋالا رەزىللىكىڭنى نېمىشقىمۇ بۇرۇنراق بىلمىگەن بولغىيتتىم. سەن ئارۇپنى كاردىن چىقاردىڭ، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلدىڭ. ئاھ، بىچارە ئارۇپ، مېنىڭ ئارۇپۇم!...»

ئۇ، ئەلەم بىلەن ئۆزىنى توختىتالماي ئۆكسۈپ ـ ئۆكسۈپ يىغلايتتى.

شۇندىن كېيىن ئامىنە خېلى كۈنلەرگىچە ئاياللار قەلبىنىڭ تەرسالىقى ۋە يوشۇرۇن غەزىپى بىلەن ئەھەدكە باتناپ قوپال تىگىپ يۈردى. خىزمەتتە ئۆزىنى قاتتىق تۇتۇۋالالىغىنى بىلەن ئۆيدە قولى ئىشقا بارمايتتى. ئۇ، كۈندىن ـ كۈنگە ياداپ، توگىشىپ كېتىۋاتاتتى. ئۇ، كۆڭلىدە ئەھەد بىلەن تېزدىن ئاجرىشىپ كېتىش نىيىتىگە تولۇق كېلىپ بولغان ئىدى.

— ساڭا نېمە بولدى ئامىنە، مۇشۇ كۈنلەردە ئۆزەڭنى مەندىن ئەجەپمۇ قاچۇرىدىغان بولىۋالدىڭغۇ؟ — دېدى بىر كۈنى ئەھەد ئايالىغا بۇ ھەقتە ئۆزى گەپ ئېچىپ، — يەنە سېزىك تارتىپ يۈرەمدىغاندۇرسەن؟

ئۇ، سۈنئىي تەبەسسۇم بىلەن خۇشۇنىغا چىلمىيىپ، ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ

ئولتۇردى. بىراق، ئاممىنە ئۇنىڭدىن شۇ هامان شۈركىنىپ كەتتى. ئۇ پۇت - قوللىرى كۆيۈشۋاتقاندەك بولۇپ، ئورنىدا كىرپىدەك تۈگۈلۈپلا قالدى. بىر هازا شۇ تەرىقىدە جىمجىت ئولتۇردى. بىر چاغدا، ئېرى ئۇنىڭ نەرىنىدۇر تۇتماقچى بولۇپ قولىنى يېقىن ئەكەلدى، ئۇ، ئۇنىڭ قوللىرىنى قاتتىق سىلكىۋېتىپ ئورنىدىن غاچچىدە تۇرۇپ كەتتى.

— نېمىگە شۇنچە رەنجىپ يۈرىدىغانسەن خوتۇن، هېچ بىلەلمىدىم، — دېدى ئۇ چۆچۈپ، — ساڭا بولغان مۇهەببىتىم، ساداقىتىم ۋە ئىخلاسىمدا سېنى گۇماندا قويىدىغان بىرەر ئىش ئۆتكۈزۈپ قويدۇممۇ - يا؟

— ئۇنىڭدىن بۆلەك يەنە نېمە ئىش ئۆتكەزىسىڭىز بولاتتى؟ — زەردە بىلەن دوق قىلدى ئاممىنە.

— ۋىجدانىم بىلەن قەسەم ئىچىمەنكى، ساڭا يۈز كېلەلمىگۈدەك هېچ ئىش قىلغىنىم يوق!

— قۇرۇسۇن شۇنداق ۋىجدانىڭىز، ۋىجدانىنىڭ گېپىنى قىلمىدا تېخى، سىز ۋىجدان دېگەننى بىلەتتىڭىزمۇ؟!

— ئاممىنە! — ئەهەد ۋارقىرىغىنىچە چاچراپ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى، — بىكاردىن - بىكار ماڭا تىل سېلىۋاتىسىنا، گېپىڭ بولسا ئوچۇق قىل!

— بىكاردىن - بىكار تىل سالپتىمىشمەن، — ئاممىنە سالماق قەدەم بىلەن بېرىپ ئىشىكنى ياپتى ۋە دىۋانغا قايتىدىن بىخارامان ئولتۇرۇپ دېدى، — ئۆزىنىڭ جان - جىگەر دوستىغا تۇز كورلۇق قىلىپ ئۇنىڭ بەختىنى تارتىۋالغان بىر مەخلۇققا تىل سېلىشىمۇ ئازلىق قىلىدۇ - تېخى.

ئەهەد بۇ گەپ بىلەن توك سوقىۋەتكەندەك جىمجىت قېتىپ تۇرۇپلا قالدى. لېكىن مىنۇت ئۆتمەي يەنە جانلاندى:

— ئاردىن شۇنچە يىللار ئۆتۈپمۇ، ئىككى بالىغا ئانا بولۇپ بولغاندىن كېيىنمۇ قىلچە خىجىل بولماستىن شۇ ئاروپ بىلەن يوشۇرۇن هالدا كۆرۈشۈپ يۈرۈپسەن - دە!

— جۆيلىمەك! ئاروپ بىلەن كۆرۈشكىنىم يوق. لېكىن، كۆرۈشسەممۇ نېمە بولاتتى؟ ئۇ سىزنىڭ شۇنچە يېقىن «دوستىڭىز» ئىدىغۇ؟

— دوستىڭىز؟ — تەكرارلىدى ئۇ كۆرەڭلىك بىلەن، — دوستۇم تۇرماق، خىزمەتدېشىم دېيىشكىمۇ نومۇس قىلىمەن ئۇ هايۋاننى. بىلەمسەن، ئۇ سېپى ئۆزىدىن بولغان قىپ - قىزىل بىر لوكچەك. ئۇ، ئۆزىنىڭ ئوقۇغۇچىسىغىمۇ...

— تارتىڭ تىلىڭىزنى. سىزنىڭ ئۇنى هاقارەتلەشكە هەققىڭىز يوق. ئۇ يۈكسەك پەزىلەتلىك، ئالتۇندەك ساپ يىگىت.

— ئاممىنە، سەن...

— ئەڭ ياخشىسى سىز مۇندىن 15 يىل بۇرۇنقى جىنايىتىڭىزنى مېنىڭ ئالدىمدا بولسىمۇ سۆزلەپ بېقىڭچۇ، شۇ چاغدىلا كىمنىڭ ئىنسان سۈرەتلىك هايۋان، كىمنىڭ هەقىقىي ئىنسان ئىكەن-

www.uyghurkitap.com

لىكى مەلۇم بولىدۇ.

— بۇ گەپچە، سەن ئاروپ بىلەن تەپسىلى سۆزلەشتىم دېگەن.

— ئاۋال مېنىڭ سوئالىمغا جاۋاب بېرىڭ!

— ئاممىنە، ئەمدى كونا خامانىنى سورۇشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ — دېدى ئەھەد بىردىن بوشۇشۇپ ۋە ئاۋازىنى سىلىق چىقىرىشقا تىرىشىپ.

— نېمە ھاجىتى؟ — ئاممىنە غەزەب بىلەن سۆزلەيتتى، — سىزنىڭچە ئۇ قىلمىشىڭىز شۇنچە يېنىكمۇ؟ سوراش ھاجەتسىزمۇ؟ بىرسىگە شۇنچە يوغان بەدنامىنى چاپلاپ، ئۇنىڭ كىشىلىك غورۇرىنى يەرگە ئۇرغانلىقىڭىز، ئۇنىڭ پۈتۈن ياشلىقىنى نابۇت قىلغانلىقىڭىز ھېچبىر گۇنا ھېسابلانمامدا؟ ئەسلىدە سىز قانۇن ئالدىدا، كەڭ خەلقى - ئالەم ئالدىدا جاۋاب بېرىشكە تېگىشلىك ئادەمسىز. بىراق، ئارۇپنىڭ كەڭ قوساقلىقى سىزنىڭ بۇ جىنايىتىڭىزنى «كونا خامان»غا ئايلاندۇرۇپ قويدى. مەن سىزگە ئوخشاش پەس ئادەمدىن يىرگىنىمەن، نەپرەتلىنىمەن. بىلىپ قويۇڭ، ئەمدى مېنىڭ چىدىغۇچىلىكىم قالمىدى، مەن سىز بىلەن ھازىرلا ئادا - جۇدا بولىمەن.

— ئادا - جۇدا بولىمەن؟ — چۆچۈپ سورىدى ئەھەد، — ئارىدا ئىككى بالا تۇرۇپمۇ؟

— ئۇنىڭدىن سىز قىلچە غەم قىلماڭ، ھەر ئىككىلىسىنى ئۆزەم بېقىپ گۆلدەك چوڭ قىلىمەن.

— شۇنداقمۇ؟ — مەسخىرىلىك كۈلدى ئۇ مېيىغىدا، — بانكىدىكى پۇلىنچۇ، ئۆيدىكى مال - مۈلۈكلەرنىچۇ؟

— ماڭا بالىلاردىن بۆلەك ھېچنەرسىنىڭ كېرىكى يوق. ئىشەنمىسىڭىز تىلخەت يېزىپ بېرىمەن، سىزمۇ يازىسىز.

— مەن يېزىپ بەرمەيمەن، بالىنىڭ بىرنىمۇ بەرمەيمەن! — بىردىنلا ئەسەبىلىشىپ ھۆرپەيدى ئەھەد.

— يېزىپ بەرمەي ھەددىڭىز ئەمەس، سودقا ئەرز قىلىمەن، — كەسكىن خىتاپ قىلدى ئۇنلۇك قىلىپ، — چىرايلىقچە توگىشىشكە ئۇنىمىسىڭىز سودنىڭ ھۆكۈمىنى كۈتۈڭ!

ئاممىنە سۆزىنى تۈگەتتى - دە، ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ئىشىككە ماڭدى.

— ئاممىنە، گېپىمگە قۇلاق سال، — دېدى ئەھەد ئايالىنىڭ ئالدىنى توسۇپ يىغلامسىراپ، — مەيلى سەن ھازىر مېنىڭدىن قانچىلىك يىرگەنمىگىن، مەن بەرىبىر سېنى ئوخشاشلا سۆيىمەن، ئۆلگۈدەك ياخشى كۆرىمەن، شۇڭا...

بۇ گەپ بىلەن ئۇ ئاچچىقى سەل بېسىلىپ قالغاندەك بولدى. ئۇ، ئىشىكنىڭ كېشىكىگە يۆلىنىپ تۇرۇپ ئېرىگە تىكىلدى. بۇنىڭدىن كۆڭلى بىر ئىمزىغا چۈشكەن ئەھەد پىچىرلاپ دېگۈدەك داۋام قىلدى:

— ئاممىنە، مەن ئۆمرۈمدە ھېچكىمگە يېلىنىپ باقمىغان، ئەمدى ساڭا يېلىنىۋاتىمەن، جېنىم ئاممىنە، بەك كەسكىنلىك قىلما. ئۆزەڭنى بېسىۋېلىپ، ئوبدانراق

ئويلاپ باق. راستىمنى ئېيتسام مەن سېنىڭ ئالدىڭدىمۇ، ئارۇپ ئالدىدىمۇ ھەتتا سوت ئالدىدىمۇ چوڭ گۇناھكارمەن. بىلسەڭ ئاممىنە، بۇمۇ پۈتۈنلەي سېنى دەپ بولغان ئىش. مەن ساڭا شۇ قەدەر كۆيەتتىمكى، ئۇ خىل كۆيۈشنىڭ چىدىغۇسىز كۈچلۈك ھارارىتىدىن ئەقلىمدىن ئازدىم. ساڭا مەيلى قانداق يول بىلەن بولمىسۇن قەتئىي ئېرىشىش غەرىزىدە، كۆزۈمنى يۇمۇپلا ئەنە شۇنداق ئىپلاسلىق قىلىشقا مەجبۇر بولدۇم. شۇڭلاشقىمۇ سەن مەندىن نەپرەتلىنىشكە، يىرگىنىشكە ھەقلىقسەن. لېكىن، لېكىن ...... — ئۇنىڭ كۆزلىرىدە ياشلار لىغىرلاپ تۇراتتى، ئۇ بىرئاز تۇرۇۋېلىپ تىترەك ئاۋازدا ئارانلا داۋاملاشتۇردى، — كېسىپ ئېيتالايمەنكى، بىز بىر ياستۇققا باش قويۇپ تاكى بۈگۈنكى كۈنگىچە سەن - پەن دېيىشىپ قالماي ياخشى ئۆتتۇق خوتۇن. مەن سېنى پۈتكۈل ۋۇجۇدۇم بىلەن قەدىرلەپ كەلدىم، بەختلىك قىلىشقا تىرىشتىم. گەرچە سەن باشتا پەقەت مەن سېنى ياخشى كۆرگەنلىكىم ئۈچۈنلا ماڭا ياتلىق بولۇشقا ماقۇل بولغان بولساڭمۇ، كېيىنچە سېنىڭمۇ مېنى ياخشى كۆرۈپ چىن كۆڭلۈڭدىن ھۆرمەتلەشكە باشلىغىنىڭنى ھەر بىر سۆز - ھەرىكىتىڭدىن چۈشىنىپ كېلىۋاتاتتىم ۋە شۇنىڭغا قاراپ سېنىمۇ بەختلىك بولدى دەپ ئويلايتتىم. يەنىلا ئەستايىدىلراق بولغىن ئاممىنە، ئالدىراقسانلىق قىلما، ئۆزەڭنى بېسىۋال. ماڭا ئىچىڭ ئاغرىمىسا، مۇنۇ چۈچىرىدەك ئىككى بالىمىزغا بولسىمۇ ئىچىڭ ئاغرىسۇن!...

بۇ گەپلەر بىلەن، ئەر - خوتۇنچىلىق مېھرىنىڭ بىر خىل ئىللىق ئېقىمى ئۇنىڭ يۈرىكىگە قويۇلغاندەك بولدى - دە، پۈتۈن بەدىنى بىردىن بوشۇشۇپ، بوسۇغىدىن ئاتلىغۇدەك ماجالىمۇ قالمىدى.

— ساڭا دەيدىغانلىرىمنى دەپ بولدۇم، ئاممىنە، — دېدى ئۇ ئورنىدىن مىدىرلىماي تۇرۇپ، — مەن سەنسىز ياشىيالمايمەن، ھاياتىمنى سەنسىز تەسەۋۋۇر قىلالمايمەن. شۇنداقتىمۇ، مەندىن ئايرىلساڭلا كۆڭلۈڭ تىنىدىغان ئىش بولسا، بوپتۇ خوتۇن، قالغىنىنى ئۆزەڭ بىل. ئەگەر ئۆيدىن چىقىپ كېتىش توغرا كەلسە، ئەڭ ياخشىسى مېنىڭ ئۆيدىن بېشىمنى ئېلىپ چىقىپ كەتكىنىم تۈزۈك، ھەممە سېنىڭ بىلەن قالسۇن. خەير، ئەمىسە، — ئۇ راستىنلا خوشلىشىۋاتقاندەك، ياپراقتەك تىترەپ تۇرغان قولىنى خوتۇنىغا ئۇزاتتى. ئاممىنە كۈتمىگەندە، ئېرىنىڭ قولىنى كاپپىدە مەھكەم تۇتۇۋېلىپ مەڭزىگە ياقتى ۋە توختىماستىن قۇيۇلۇۋاتقان ياشلىرى بىلەن ھۆل بولۇپ كەتكەن بۇ قولنى ئاستاغىنە ئېلىپ كېلىپ مەيدىسى ئۈستىگە باستى ......

ئۇ ئاخىرى سودقا ئەرز قىلماس بولدى. قەلبىدىكى توساتتىن كۆتىرىلگەن ھېسسىيات دولقۇنلىرىمۇ بېسىلىپ ئىزكويىغا چۈشكەندەك قىلاتتى.

ئارۇپ خەتنى پوچتىدىن سېلىۋېتىپ، تولىمۇ تەققەززالىق بىلەن ئۇنىڭ جاۋا-

بىزنى كۈتمەكتە ئىدى. ئۇ ئامىنەنىڭ ھېلىقىچە ئۆزىنى ئۇنتالمىغانلىقىنى بىلىپ شادلىق ۋە ھاياجاندىن ئۆزىنى يوقىتىپ قويايلا دەپ قالغان ئىدى. «مەيلى ئامىنە نەچچە باللىق بولغان بولسۇن، — دەپ ئويلايتتى ئۇ، — مەيلى بۇ ھەقتە كىشىلەر نېمىلەر دېيىشمىسۇن، مۇبادا ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولالمىساملا جەزمەن بەختلىك ئۆتكەن بولاتتىم. چۈنكى مېنىڭ بۇ مىسكىن قەلبىم شۇنچە يىللار ئۇنىڭ ئوت - پىراقىدا ئاھ ئۇرۇپ، ھىجران ئازابىدا قىينالدى ... خەپ، نامەرت! مەن ساڭا ئەمدى، ھەرگىز رەھىم قىلمايمەن. مەن تېخى ئامىنەنى مېنىڭدىن نەپرەتلىنىپ، سېنى ياخشى كۆرۈپ تەگدى دەپ ئويلىغان ئىكەنمەن. ئۇنىڭ ھازىرغىچە مېنى ئەسلەيدىغىنىنى پەرەز قىلماپتىكەنمەن. ئانداقتا، ئامىنەنى قانداقىلارچە بەختلىك بولدى دېگىلى بولسۇن؟! ئاھ، ئامىنە — مېنىڭ سۆيۈملىكىم، سەن ئۇۋاڭدا باشقىلارنى بەختلىك قىلىپ، ئۆزەڭ بەختسىزلەرچە ياشىغىنىڭدا، سېنىڭ بەختىڭ، خاتىرجەملىكىڭ ئۈچۈن ئۆز ئەركىنلىكىنى ئۆزۈن مۇددەت قۇربان قىلغان خاراپ ۋە بەختسىز ئاشىقىڭنىڭ پەرىشان ھالى، ئاھۇ - زارى سېنى ئازابلىماسمۇ؟!»

كۈنلەر، ھەپتىلەر، ئايلار ئۆتتى. ھەر قانچە كېچىككەندىمۇ ئۇنىڭ خېتى تېگىپ، جاۋاب كېلىدىغان ۋاقىتمۇ ئۆتۈپ كەتتى. ئارۇپ بەكمۇ تىت - تىت بولماقتا، پىكىرلىرى چېچىلماقتا ئىدى. «بەلكى ئامىنە ئىككى بالا بىلەن ئالدىمغا كېلىشكە جۈرئەت قىلالمىغاندۇر ياكى باللىرىغا كۆزى قىيمىغاندۇر. ئىش ئەپلەشمەي قالغان بولسا، ئۈمىدسىز خەت بىلەن مېنى تېخىمۇ ئازابلىغۇسى كەلمىگەندۇر. ئاھ، كاج تەقدىر ...» بۇ ھەسرەتلىك نىدالارنى قىلىۋېتىپ ئارۇپنىڭ كۆڭلىنى قاپقاراڭغۇلۇق ئورىۋالغاندەك بولدى ۋە يەنە بىر قېتىم بەختتىن، شادلىقتىن، مۇھەببەتتىن مەھرۇم بولۇپ، گويا ئۆزىنى قاتتىق ھاقارەتلەنگەندەك ھېس قىلدى.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە، ئارۇپقا بېيجىڭدا ئېچىلىدىغان مەملىكەتلىك ئاز سانلىق مىللەت يازغۇچىلىرىنىڭ بىر جىددىي يىغىنىغا تەكلىپ قىلىنغان ئۇقتۇرۇش كېلىپ قالدى. ئۇ، دەرھال تەرەددۇتلىنىپ، بىر ھەپتىدىن كېيىنلا ئايرۇپىلان بىلەن يۈرۈپ كەتتى. ئايرۇپىلان، ئۈرۈمچى ئاسمىنىدىن ئۇچۇپ ئۆتكەندە، ئۇ ئامىنە بىلەن ئۇچرۇشۇش ئىمكانىيىتى بولمىغانلىقتىن، پۇچۇلۇپ كەتتى. ئارۇپ قايتىشىدا، پويىز بىلەن ماڭماقچى بولۇپ، ئۈرۈمچىگە بېلەت ئالدى. ئاندىن ئۇدۇل پوچتىخانىغا چاپتى.

× ×

ئەھەد ھېلىقى كۈنكى جىددىي ۋە كەسكىن مۇنازىرىدىن كېيىن ئامىنە بىلەن قايتا يارىشىپ قېلىشىنىڭ شېرىن قىيامى ئىچىدە ئېرىپ، تۇيغۇلىرىمۇ باشتىكىچە ئۆزگىرىش ياسىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئۆزۈن يىلدىن بېرى

ئىچىدە يوشۇرۇپ كەلگەن ئازابلىق ھېس-سىياتلىرى ئاساسەن يوقالدى. ئامىنەمۇ ھېسسىياتىنى تېزلا تىزگىنلىۋالدى. ھەر ئىككىلىسى ئۇزۇن چۈشەندۈرۈشلەردىن كېيىن بىر-بىرىنى ئەپۇ قىلىشقانىدى.

ئامىنە، ئارۇپقا خەت يازمىسام، ئۇ مېنىڭ خېتىم تەگمەي قالغان ئوخشايدۇ دەپ يوقاپ كېتەر دەپ ئويلاپ، خەت يازمىدى. كۈنلەر، بۇرۇنقى ئىزىغا چۈشۈپ خاتىرجەم ئۆتمۇاتاتتى. ئەپسۇسكى، ئارۇپنىڭ بېيجىڭدىن سالغان تېلېگراممىسى ئۇلارنى ۋەسۋەسىگە سېلىپ قويدى.

— سېنىڭچە قانداق قىلساق بولار؟

— مەندىن سوراشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ — دېدى ئامىنە ئەكىلەپ، — بۇ تېلېگراممۇ ماڭا تەگمىگەن بولىدۇ-دە!

— بۇ قەدەر تاش يۈرەك بولۇپ كەتمەيلى ئامىنە، سەن ۋوگزالغا — ئالدىغا چىققىن.

— ماڭا ھاقارەت قىلىشىڭىزغا ئەمدى يول قويمايمەن. مېنى بوشراق كولدۇرلۇتۇڭ!

— سېنى كولدۇرلاتقىنىم يوق ئامىنە، ساڭا ئىشەنگەنلىكىم ئۈچۈن شۇنداق دەۋاتىمەن. قانداقلا بولمىسۇن، ئۇنىڭ ئالدىغا چىقمىساق بولمايدۇ.

— چىقمىساق بولمايدۇ؟! ئۇنى قىينىمىغان ئەمدى شۇ يول قالدىمۇ؟ ئىككىمىزنى مۇشۇ ھالەتتە كۆرۈپ، ئۇنى قان يۇتسۇن دەمسىز؟

— ۋاق، ۋاق! — دېدي ئەھەد ئالدىراپ ئايالىغا چۈشەندۈرۈپ، — مەقسىدىمنى خاتا چۈشىنىۋالمىغىن، سېنىڭ ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىشىڭنى ئۆتۈنۈپ تېلېگراممىنى يېزىشتا ئۇنىڭ قانداق مەقسىدىنىڭ بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر، ئالدىغا چىقىپ كۈتۈۋېلىش، ئەپۇ سوراش، بىر ئۆمۈرلۈك خاپىلىقلىرىنى كۆڭلىدىن كۆتۈرۈۋېتىش بىزنىڭ مەجبۇرىيىتىمىز. بۇ تولىمۇ ياخشى پۇرسەت، قانداق دەيسەن؟

— مېنىڭ ئۇنىڭغا قارىغۇچىلىك يۈزۈم يوق!

— ئۇنى دېسەڭ، ئەسلىدە مېنىڭ يۈزۈم يوق ئامىنە، شۇڭا مەن ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىشىم، كېچىككەن بولسامۇ كەچۈرۈم سورىشىم كېرەك.

ئامىنەنىڭ ئاللىقاچان توختىغان كۆز ياشلىرى يەنە يېڭى ئۈزۈلگەن مەرۋايىتتەك تۆكۈلۈشكە باشلىدى: «بىچارە ئارۇپ، مەن ۋاپاسىزنى قاچانغىچە ئۇنۇتالمايسەن؟ مەن سېنىڭ ئۈنچىلىك ئەقىدە قىلىشىڭغا ئەرزىگۇدەك ئايالمىدىم؟ تۇرمىدىن چىقىپلا ئۆيلىنىۋالغان بولساڭچۇ كاشكى. بۇ چاققىچە باللىرىڭ بولۇپ، شۇلارنىڭ ھەلەكچىلىكىدە بولسىمۇ، تۇرمۇشنىڭ بۇ شەپقەتسىزلىكى ئانچىۋالىمۇ بىلىنمەس ئىدى...»

— ئامىنە، ئارۇپنىڭ ئالدىغا راستىنلا چىقىشقا يۈزۈم چىدىمايدۇ دېسەڭ، بىز كەلگىچە ئارۇپنىڭ ھاردۇق ئېشى ئۈچۈن ئوبدان ئوخشۇتۇپ بىر قازان چۆچۈرە تۈگۈپ تۇرساڭ قانداق؟ — دېدي ئەتىسى

www.uyghurkitap.com

ئەتىگەن ئاروپ، — مەن چوشتە ئىشتىن چوشۇپلا ئۇدۇل پويىز ستانسىسىغا چىقىمەن. سەنمۇ يېرىم كونلۇك رۇخسەت سوراپ كېلەرسەن.

ئەھەد ئىشكتىن چىقىپ كېتىشىگىلا ئامىنەنىڭ يۈرىكى بىر خىل جىددىيچىلىك ئىچىدە ئەنسىز سوقۇشقا باشلىدى. بۇ خىل ئۇچرۇشىشتا، ئۇنىڭ پۈتۈپ كېلەۋاتقان يارىسى قايتا تاتىلانغان بولماسمۇ؟ ئامىنە مۇشۇ ۋەسۋەسە بىلەن دوختۇرخانىدىكى تۆت سائەتنى تولىمۇ تەسلىكتە توشقازدى. ئۇ، مەكتەپتىن چوشلۇك تاماققا كېلىدىغان بالىلىرىنىمۇ ئۇنتۇپ ئەھەدكە يېتىشىۋالماقچى، ئۇنى ئاروپ بىلەن ئۇچراشماسلىققا قايىل قىلماقچى بولدى.

ئەھەد ستانسىغا يېتىپ بارغۇچە، پويىز ئالللىقاچان كېلىپ بولغان ئىدى. ئۇ، پۈتى كۆيگەن توخۇدەك جىددىيلىشىپ كەتتى. مىغ - مىغ كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا ئۇيان دوقۇرۇپ، بۇيان دوقۇرۇپ يۈرۈپ چۆپ بولۇپ كەتتى. پويىز غەربكە قاراپ قوزغالدى. بىردەمنىڭ ئىچىدە ۋوگزال قۇپ - قۇرۇق ۋە جىمجىت بولۇپ قالدى.

ئۇ، ئىلاجسىز قايتىپ كەلمەكچى بولۇپ ھېلى كىرگەن يەر ئاستى يولىنىڭ ئېغىزىغا كەلگەندە، بۇ يەردىمۇ ئادەم ئايىقى ئۈزۈلگەن بولۇپ، نىمشىكەدۇر سورلۇك بىلىنىدى. ئۇنى تېنى جۇغۇلداپ، بىرنەچچە قەدەم بېسىشىغا گەجگىسىگە تەككەن قاتتىق بىر مۇش ئۇنى چۆچۈتۈپ جان - پېنىنى چىقاردى. ئۇ، قورقۇنچ ئىچىدە ئارقىغا بۇرۇلۇپ قارىدى - دە، ۋاقىرىۋەتتى:

— ئاروپمۇ سەن؟!

ئاروپ پاكىز ۋە رەتلىك كىيىنگەن بولۇپ، ئۇنىڭ پاتتىڭىدىن ئامبۇردەك قىسىپ، چەكچەيگەنچە دەۋەيلەپ تۇراتتى.

ئەھەد تەمتىرەپ نېمە دېيىشىنى بىلەلمىگەندەك:

— نېمە بۇ يەردە تەمسقلاپ يۈرىسەن؟ مەن سېنى تېخى...

— ئاغزىڭنى يۇم، — ئاروپ كۆزلىرىدىن ئوت يانغان ھالدا ۋاقىرىدى، — مەن تەمسقلاپ يۈرگەن بولسام، سېنىڭ ئاتالمىش «ئوچۇق - ئاشكارە» ھەرىكەتىڭنى نېمە دېيىش كېرەك؟ بۇرۇن قىلغانلىرىڭنى ئاز دەپ، بۇگۈنكى پايلاقچىلىقىڭ بىلەن يەنە نېمىگە ئېرىشمەكچىدىڭ ھە مۇناپىق؟

— ئاروپ، — دېدى كۈتمىگەن بۇنداق سۆزلەردىن گاڭگىراپ قالغان ۋە ئۆزىنىڭ ياخشى ئويلىمايلا سۆزلەپ سالغىنىغا پۇشايمان قىلغان ئەھەد، — مەن بۇ يەرگە ھەرگىزمۇ پايلاقچىلىق قىلىش مەقسىدىدە چىققىنىم يوق. چوشەنسەڭ...

— تولا ۋالاقلىما! چوشەنمەيدىغان يەنە نېمىسى باردى، ھەممىسى چوشىنىشلىك، — زەردە بىلەن كېسىپ ئېيتتى ئاروپ، — توپىلاڭدىن توقاچ ئوغۇرلاپ ئېرىشىۋالغان ھارام بەختىڭنى ماڭا كۆز-كۆز قىلغىلى چىققانسەن تايىنلىق.

— ئاروپ، ئۆتۈنۈپ قالاي، گېپىمگە قۇلاق سال. بۇرۇنقى ئىشلارغا مەن

تاماەن ئىقرارمەن. بۇ گۇناھىم ئۈچۈن ئىككىمىز - بۇرنۇمنى قان قىلىۋەتسەڭمۇ مېنىڭ ساڭا قارشىلىق قىلىشقا ھەققىم يوق. بۇ توغرىدا ساڭا نۇرغۇن گەپلىرىم بار. ئاداش، ئاۋال ئاچچىقىڭغا بىر ئاز ھاي بەرگىن.

ئاروپ ھېچنەرسىنى چۈشىنەلمىدى. ئۇ، پويىزدا كېلىۋېتىپ: «ئامىنە ئالدىمغا چىقماي قالمايدۇ، چۈنكى ئارىدىن شۇنچە يىللار ئۆتكەن بولسىمۇ، ھېلىقى خەتنى ئاۋال ئۆزى يازغان، مېنىڭ خېتىمدىنمۇ ھەممە ئەھۋاللارنى تولۇق چۈشىنىپ بولغاندۇر. مەيلى نېمىلا بولمىسۇن، ئۇ مەن بىلەن بىر كۆرۈشمىسە بولمايدىغان يەرگە يەتتى...» دەپ ئويلىغان ۋە ئۆزىنى پەۋقۇلئاددە روھلۇق ھەم يېنىك ھېس قىلغان ئىدى. شۇڭا ئۇ، پويىز ئۈرۈمچى ۋوگزالىغا كىرىشى بىلەن تەڭ، دېرىزە ئەينەكلىرىنى تولۇق چۈشۈرۈۋېتىپ پۈتكۈل دىققىتى بىلەن ئامىنەنى ئىزلىدى. ئۇ، بۇ يەردە ئۇچۇرۇغان بىرەر ئايالنىمۇ نەزىرىدىن ئۆتكۈزۈۋەتمىدى، ئەپسۇسكى، ئامىنەنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمەيتتى.

ئۇ، ئەگەر ئامىنە ئالدىمغا چىققانلا بولسا ۋوگزالدا بىر ئادەم قالغۇچە بولسىمۇ ساقلاپ تۇرىدۇ، دېگەن ئويي بىلەن يۈك - تاقلىرىنى ئېلىپ بىر چەتتە كۈتۈپ تۇردى. شۇ ئەسنادا، ئۇ ئەھەدكە دوقۇرۇپ قالدى (ئۇنىڭ ۋىجىككىنە بويى، چېقىر كۆزلىرى، ئاندا - مۇندا چېچەك ئىزى بار چوقۇر يۈزىدىن ئۇنى ئوڭايلا تونىۋالدى). «ھىم، مېنىڭ خېتىمنىمۇ، تېلېگراممىنىمۇ مۇشۇ مەلئۇننىڭ قولىغا چۈشۈپ قاپتىكەن - دە! ئەلۋەتتە ئامىنە، سەن بىلەن ئەمدى باقى ئالەمدە كۆرۈشىدىغان بولدۇق. خەپ ئەھەد، مەن ساڭا بۈگۈن ھەقىقىي ئەركەكنىڭ زادى قانداق بولىدىغانلىقىنى بىر كۆرسىتىپ قويمايدىغان بولسام...» شۇ ئويي بىلەن ئۇ غەزەپكە تولۇپ، ئەھەدكە قەھرى بىلەن تىكىلگەنىدى.

— پەستە سېنى ماشىنا كۈتۈپ تۇرىدۇ. ئامىنەمۇ چۆچۈرىنى تۈگۈپ بولۇپ يولىمىزغا تەلمۈرۈپ تۇرىدىغاندۇر. جۈر ئاداش، قالدى گەپلەرنى ئۆيدە ئولتۇرۇپ كەڭ - كۇشادە سۆزلىشىۋالىمىز، — دېدى ئەھەد.

ئاروپ بۇ گەپ بىلەن چىپپىدە توختاپ قالدى. چۈنكى، ئەھەدنىڭ ھازىرقى ئاھاڭىدا قىلچە ساختىلىق سېزىلمەيتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە سۈيىگە چامغۇر، يۈزىگە پىنىنە سېلىپ ئېتىلگەن چۆچۈرىنى ئاروپنىڭ قانداق ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىرگە ئەھەد، يەنە بىرگە ئامىنەدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيتتى. ئارىدا شۇنچە ئىشلار ئۆتۈپ تۇرۇپمۇ ئەھەدنىڭ بۈگۈن ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان شۇ تاماق بىلەن كۈتىۋالماقچى بولغىنى، يەنە كېلىپ بۇ تاماقنى تېخى ئامىنە ئۆز قولى بىلەن ئەتكىنى، دىلى يۇمشاق ئاروپنىڭ قەلبىنى بىردىن ئېرىتىپ، غەزەپ - ئۆچمەنلىكلىرىنىمۇ، رەشك ئوتىنىمۇ بىراقلا ئەستىن چىقاردى. ئۇ، ئۆز - ئۆزىگە «راست، ئەھەد ئۆز خاتالىقىنى

uyghurkitap.com

ئاخىر تونۇپتۇ. گۇناھىغا ھەقىقىي تـوۋا قىلـىش گۇناھسـىزلىـق بىلەن بـارابەر، ئۇنىڭ ۋاقىت چېكى يوق» دەپ پىچىرلىغاچ، ئەھەدنى قاماللاپ تۇتقان قولىنى لاسسىدە بوشاتتـى ۋە ئۇنـىڭ چىـرايىغـا تەئەججۈپ بىلەن تىكىلدى. ئەھەد كۆزىنى ئۇنىڭدىن دەرھـال قاچـۇرۇپ، بېشىنـي گۇناھكـارلارچە تۆۋەن سالـدى. ئارۇپ، نىمە قىلارىنى بىلمەي ئۈن - تۈنسىز تۇرۇپ قالـغـانـدى، ئۇ بۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ئۇنىڭ قولىدىن سومكىسىنى ئالدى.

ئامىنە پويىـز ستانسىـدىكـى بېكەتتـە ئاپتوبۇستىن چۈشۈپلا، داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى. چۈنكى ئۇنىـڭ نەزىـرى ئـادەم ئايىقى خېلى شالاڭلىشىپ قالغان ۋوگزال ئىشىكىنىڭ ئالدى تەرىپىدىن ئۆزى قوغلاپ چىققان ئەھەدنىڭ سومكا كۆتەرگەن ئېگىز بوي بىرسى بىلەن پـاراڭ سېلىشقـاچ كېلىۋاتقانلىقىغـا چۈشكـەن ئىـدى. «ۋاي خۇدايىمەي، ئەمدى قانداق قىلاي، بۇلار ئۇچرىشـىپ بولۇپتـۇ - دە!» ئامىنە ئۆزىنـى دەرھال دالدىغا ئالدى ۋە ئۇلارنى يوشۇرۇن ھالـدا كۆزىتىـپ تـۇردى:

ئۇلار نېمىشكىدۇر توختـاپ قېلىشتى. ئـارۇپ ئەھەدنـىڭ قولـدىكـى سومكىغـا قولىنـى ئـۇزاتتـى. ئـەھـەد بـەرمىـدى. ئـارۇپ تـالاشتـى. ئـاخـىرى ئـارۇپ بىر قولدا ئەھەدنىڭ قولىدىكى سومكىسىنىڭ بېغىغا ئېسىلىپ، بىر قولىنى ئۇنىڭ يەلكىسىگە قويـۇپ تەمكىنلىك بىلـەن ئۇزاق سۆزلىدى. ئەھەد باشتـا نېمىلەرنىـدۇر دەپ بېشىنـى سىلكىپ، يېلىنغـان نەزەردە ئۇنىڭغـا تىكىلىپ سومكىنى قويـۇۋەتمىدى. ئارۇپ بولسـا تۇرغان جايىدىن مىدىرلىماي كەسكىن سۆزلەيتتى. ئاخىرى ئەھەدنـىڭ قولى بوشاپ، سومكا ئارۇپقـا ئۆتتى، ئانـدىن ئـارۇپ كـۈلـۈپ تـۇرۇپ ئۇنىڭغا قولىنـى سـوزدى، بىـراق ئەھەد قولىنى بەرمەستىن قۇلىچىنى كەڭ كېرىپ ئۇنى قۇچاقلىـدى ....

ئامىنەنىڭ كـۆز چاناقلىـرىـدا قېلىـن پەردە تارتىلىپ داۋاملىق قاراشقا ئىمكان بەرمىدى. شۇ چاغدىلا ئۇ ئۆزىنىڭ نەدە تۇرىۋاتقانلىقىنى دەرھال ئېسىگە ئېلىپ قولياغلىقىنى ئىزدىدى. كۆز يېشىنى سۈرتۈپ بولۇپ قارىغاندا، بـۇ ئىككىسى ئاللىقاچان مەيداندىكـى ئاپتوبۇس بېكىتىگە كېلىپ بولـغـانـدى. ئامىنە بۇ ئەھۋالغا ئەجەپلىنىپ ئۈلگۈرمەيلا ئاپتوبۇس يېتىپ كەلدى. ئارۇپ قايتا - قايتـا قول پۇلاڭلىتىپ بۇ يولىنىڭ ئاپتوبۇسى بىلەن كېتىپ قالـدى. شۇ چاغـدىـلا ئامىنـە ھەممىنـى چۈشەنگەندەك بولدى.

ئارۇپ مېھمانخانىغا جايلىشىپ بولۇپلا، تەگشـەلـگەن ۋاننـا سۈيـىدە راھەتلىنىـپ يۇيۇنىۋالغـانـدىن كېيـىن گويـا پۈتكـۈل روھـى ئازابلىـرى ئـاشـۇ سـۇدا ئېرىپ تۈگىگەندەك ئۆزىنى بىردىنلا يېنىك ھېس قىلـدى. ئانـدىن ياتاقنىـڭ ھاۋاسىنىمـۇ ئالماشتۇرغىسـى كەلـدى بولغاي، ئىشىك - دېرىزىلىرىنى ئوچۇق ئېچىۋەتتى. كۆكلۈك ئاپرىلنىڭ سوغ لېكىن يېقىملىق شامىلى تەبىئەتنىڭ چوڭقۇر باغرىدىن باھار ھىدى-

نى ئېلىپ غۇرۇلداپ كىرىشكە باشلىدى. ئۇ ساپ ھاۋادىن ھوزۇرلانغىنىچە دېرىزە ئالدىغا كەلدى ۋە كەچلىك ئۇيقۇ-سىغا بىخارامان ئۇزاپ كېتىۋاتقان سېخى قۇياشنىڭ ياقۇتتەك جۇلالىنىپ تۇرغان ئەكس نۇرلىرىغا ئىپتىخارلىنىپ كۆز تىككەن ھالدا قەلبىدىكى تۈگىمەس-پۈتمەس غەيرىتىنى ئىشقا سېلىپ كۆڭلىدە ئامىنەگە ئاخىرقى خېتىنى يازدى:

سۆيۈملۈكۈم ئامىنە، مېنى كەچۈرۈڭ. مەن سىزگە ھېلىقى خەتنى يېزىپ سىزنى ئاۋارە قىلدىم. چۈنكى، ئۇ چاغ ۋۇجۇدۇم-دىكى سۆيگۈ ۋىسالىغا يېتىش ئىستىكىنىڭ بېسىۋالغىلى بولمايدىغان دەرىجىدە تىپىر-لاشلىرىدىن خىيالىم بۇلۇتلىرى زەرەت-لىنىپ، قەلب ئاسمىنىمدا يانغان مۇھەببەت چاقمىقىنىڭ ۋاللىدە چاقنىغان ئۆتكۈر نۇرىدا ھايات مەنىسى، ھايات لەززىتىنى چالا-پۇچۇق كۆردۈم. نەتىجىدە قانۇن ھىمايىسىدىكى نىكاھىڭلارنى رەس-مىي بۇزماقچى بولغان ئىدىم. بىراق، بۇنداق قىلىشىنىڭ ئۆزى تولىمۇ خاتا بولىدىكەن. مەن بۇنى تامامەن تونۇپ يەتتىم. راستىمنى ئېيتسام، ئەھەدىنىڭ سىزنى باشتىن-ئاخىر ئىنچىكە سۆيۈپ، قەدىرلەپ كېلىۋاتقان شۇ بىرلا تەرىپى مېنىڭ بۇ سەۋەنلىكلىرىنى تېزدىن تونۇ-ۋېلىشىمغا تۈرتكە بولدى.

ئامىنە، ھېلىقى رەھىمسىز يىللارغا ئۈزۈل-كېسىل خاتىمە بېرىلگەن بۈگۈن-كى كۈندە، يەنە ماڭا ھېسداشلىق قىلىپ كۆڭۈل ئارامىڭىزنى بۇزماڭ. ھايات يەنىلا گۈزەل، مېنىڭ كەلگۈسى ئىستىقبالىممۇ چوقۇم شۇنداق. چۈنكى مەن تېخى ياش!

ئامىنە، ئەمدى بىزنىڭ بۇرۇنقى ئىش-لىرىمىزنى ئۇنتۇش قىيىن بولسىمۇ ئۇن-تۇپ كېتىڭ، مەڭگۈ ئۇنتۇپ كېتىڭ. مەن، ئەتىكى تاڭدا بۇ يەردىن ھېلىقى چەت، ئەمما بەكمۇ قەدىردان يېزىمىزغا قاراپ ئۇچماقچىمەن. بەلكىم بىز بىر چاغلاردا يەنە ئۇچرىشىپ قالارمىز ۋە بەلكىم بىر ئۆمۈر كۆرۈشەلمەسمىز. ئاخى-رىدا سىلەرگە تېخىمۇ زور بەختلەر تىلەيمەن. خەير، ئامان بولۇڭلار!......

1986 - يىل، دېكابىر، ئۈرۈمچى.

ئاپتورنىڭ تەرجىمھالى

بېلىقىز سادىق 1944 - يىلى قەشقەردە تۇغۇلغان. 1961 - يىلى كان مېتاللورگىيە ئىنستىتۇتىنى پۈتتۈرۈپ شىنجاڭ گېزىتى ئىدارىسىدا تەرجىمان، كېيىن مەكتەپلەردە ئوقۇت-قۇچى بولغان. ھازىر شەھەرلىك مائارىپ ئىدارىسىدا تەرجىمان.

ئۇنىڭ «ئوقۇتقۇچى»، «ئاچچىق ساۋاق»، «كۆرۈنمەس يىپلار»، «ياش رازۋېدچىك»، «نادامەت كۈلكىسى»، «جەسەتنىڭ سىرى» قاتارلىق ھېكايىلىرى 1984 - يىلدىن باشلاپ مەتبۇئاتتا ئېلان قىلىنغان.

www.uyghurkitap.com

ئۇدالىق تەئەججۇبنامىسى

لىرىك نەسر

ئابدۇشۈكۈر موھەممەدئىمىن

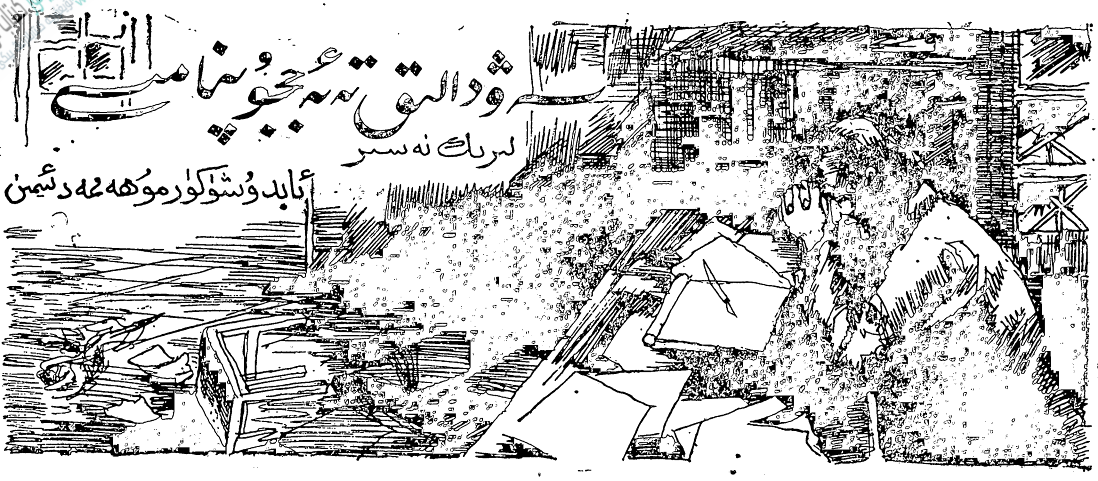

ھارچاقنامە

(بېشى ئۆتكەنكى ساندا)

... شەپقەت ئىلاھىسى

ئالەمدە ئانىدىنمۇ مۇقەددەس، پاك ۋە تاقەتلىك، ئانىدىنمۇ يۈكسەك، ئاقىل ۋە شەپقەتلىك ئىلاھنى تەسەۋۋۇر قىلالمىدىم. ئۇ، ھايات زەنجىرىنىڭ ھالقىسى.

شەپقەت ئىلاھلىرى ئىستىقامەت ۋە ئىلتىجا، ھەمدۇ - ساناۋە مۇناجات تەلەپ قىلىدۇ. ئانا - بالا ئارزۇسىغا ئاشىق بولغان، ئۆز قارنىدا پەرزەنت تۆرەلمىسىنى قان ۋە ھايات جەۋھىرى بىلەن تەييارلىغان، ھاياتلىق سەلتەنىتى بولغان بالىنى ئۆز ھاياتىدىن ئەتىۋار بىلىپ بېشىدا كۆتۈرۈپ ئۆستۈرگەن، پۈتۈن ئەقىل ۋە ئەندىشىسىنى پەرزەنت ئۈچۈن سەرپ قىلغان، ئۆزىنىڭ نادان ئوغلىنى ياكى تەنتەك قىزىنى تەگدىشى يوق ئىشتىياق بىلەن ھەمىشە سۆيگەن، ئۇنىڭ تۇپەيلى، ۋاپاسىز مەھبۇبىنىڭ ئازاب ۋە ئېغىر چىدىغۇلۇقلىرىنى كەچۈرۈپ، ھايات چاڭگىسى بولغان ئائىلىنى جانلاندۇرغان ئەجىرلىك ۋە مىننەتسىز ئىلاھى.

مەن ھەيرانمەن: ئاسمان گۈمبىزى بولۇپ ئىلاھى بىلەن چاقماق تەگرىسىگە تارلىق قىلىۋاتسا، ئولىمپىك تېخى يۇنان خۇدالىرىنىڭ رەشكچىلىك مەيدانى بولۇپ تۇرۇۋاتسا، دېڭىز - ئوكيانلاردا سۇ پەرىلىرى بىلەن دەريا مۇئەككىللىرى چوقان كۆتۈرۈپ تىنچىمىسا، زېمىن ئۈستىدە جەڭ قەلەملىرى بىلەن قان سىيالىرى نەرە تارتىپ، سانسىز ئۇتلۇق توپانلار پەلەككە ئەرۋاھتەك قول سوزۇپ، قۇشلارغا ئورمان، دەۋرىشلەرگە ئېھرام قالدۇرماي كۆيدۈرۈپ تۇرسا، يەنە ئاسمان، زېمىن، دېڭىز - ئوكيانلاردىنمۇ كەڭرەك پاناھلىق جاي قالدىمۇ...

ئانا! سەن كۆكسى كەڭ، ئۈمىدى پاك، قەلبى ئىللىق، خاتىرىسى كەچۈرۈمچان، تاقىتى تولۇق، دىيانىتى ئۇلۇغ شەپقەت ئىلاھىسى.

سەنسىز ئالەم چاقى ئۇچۇپ كەتكەن ھارۋا، ئەقلى كۆتۈرۈلگەن دانا، ھاۋا قاپچىسىدىن ئايرىلغان بېلىق، قاناتسىز بۈركۈتتەك قىيا - چىيالىق قىيامەتكە بەنت بولغان بولاتتى.

مەن ئايال جىنسىنى ئىززەتلەيمەن، شەپقەت ئىلاھىنى خاتىرلەيمەن. ئۇنىڭ شەنىگە داغ

تەككۇزمە. ئۇنى ئۇلۇغ قىلغان نەرسە قان ئەمەس، ئوتلۇق مۇھەببەت!

مەن قاقاقلاپ كۈلىمەن. مەن ياخشىلىقلار ئىلاھىنىڭ ئالەمشۇمۇل كۈلكىسىنى تەكرار-
لايمەن.

ئۇ كائىنات قەلبىنىڭ گەۋدىسى!

ئىنسانىيەتنىڭ شاھىدى!

كەلگۈسىنىڭ ئۈمىدى!

ئۇ ئۆز ئىشىنى ئاخىرلاتقان جەھەننەمنى جەننەتكە ئايلاندۇرىدىغان ھەقىقىي باغۋەن!

ئۇ دېڭىز قەرىنىدىكى مارجانلارنىڭ جۇلالىسى!

مەن مۇھتاجلىق ۋە قۇللۇقلىق دۇنياسى ھېچقانداق ساختا نىقابسىز ئۇلۇغ ئىنسانىيەت باھارىغا ئايلىنىپ، تارىخنىڭ تەنتەنىسىنى ئۆتكۈزگىنىدە بۇ كۈلكىنى يەنە تەكرارلايمەن.

بۇڭا گۇمانلىنىش ئالەمنى ئۇنتۇغانلىق.

ئۇ بىر پارچە ئوت. ئوتنىڭ ۋەزنى بولمايدۇ. ئۇ ئۆز-ئۆزىنى تۇغدىغان پەرىزات شەكلىگە كىرگەن دالا گۈلخىنى. ئۇ ۋەزنى ئېغىر ۋە ئۆز-ئۆزىنى كۆپەيتەلمەيدىغان سۇ ئىلاھىنىڭ ئاتىسى.

ئۇ بارلىق گۈزەللىكلەرنىڭ جەۋھىرى! ئۇ يەنە بارلىق گۈزەللىكلەرنىڭ ئۆلۈم مەبۇدىسى! ئۇ ئۆز-ئۆزى بىلەن چەك قىلىدىغان بەد جۇدۇن ئىككى باشلىق ئەجدىھار!

سەن ئەقىل ۋە دىيانىتىڭ بىلەن، نومۇس ۋە ئىپتىخارىڭ بىلەن بۇ پاراسەتسىز قەھرىمان، شەپقەتسىز قوتازنى نۇقتىلا. ئەقلىڭ ئۇنىڭ پەرىزات ھۆسنى، سېھىرلىك كۆزى ۋە ئەۋرىشىم چاچلىرى تەرىپىدىن يوگەنلەنمىسۇن.

ھايات-مامات ئېلىشىشىدا، سېنىڭ ئالدىڭدا ئالەم ئېغىر ھاسىرايدۇ...

ئالەم مۇرەككەپلىكلىرىنى سىغدۇرالمىغانلىقى تۈپەيلى، جاراھەتلەنگەن سىنەم ئازابلىنىدۇ. مېنىڭ ھېسسىياتلىرىم مۇھتىنىڭ سىگنالى!

ئەقلىيە سۆزلۈكلىرى ئۆزمەشۇقىنى يوقاتقان كىشىنىڭ ئاچچىق ھەسرەتلىرىنى داۋالالارمۇ...

سەن ھېسابسىز ئۈنچە-مارجان بىلەن قوينى تولۇپ مەغرۇر بۇژغۇنلار چاچرىتىپ ئۇپقۇندىغان دېڭىزسەن.

يىللىق كۆز ياشلىرىم بىلەن نېمىگىدۇر بىردىن پەسىيىپ ھەسرەتكە چۆكتۈك.

سەن جىمجىت پىكىر سۈرۈشكە باشلىدىڭ.

سەن غەزەپ ئىچىدە يانغىنىڭدا قىزىل ياقۇتتەك چولپانسەن.

سەن قاقاقلاپ كۈلگىنىڭدە گۈلشەنگە چاپقان قۇلانسەن.

سەن جىمجىت خىيال سۈرگىنىڭدە ھېكمەت تولغان ئوكيانسەن.

سەن تەبەسسۇم بىلەن سۆزلىگىنىڭدە سېھرىنى يېشىدىغان ئىرپانسەن،

پاھ! ئاققۇغا مىنىۋالغان تۆت باشلىق ئالەم بىنا قىلغۇچى براخما ①

ئاھ! دېڭىزدىكى ئەجدىھاغا مىنىۋالغان ھامىلىق مۇئەككىلى بىشىنو ②

ۋاھ! يىلان شارپىنى بويىنىغا ئورىغان، ئۈچ كۆزلۈك ھالاكەت مەبۇدى سىۋا. ③

مانا بىر تىزىق تەڭرىلەر...

ئۇسسۇل ئىلاھى، جەڭ خۇداسىنىڭ ئاتىسى ۋە سېغىنىش مەبۇدى ئۆزىنىڭ زىددىيەتلىك ئىقتىدارلىرىنى بىر گەۋدىگە مۇجەسسەم قىلغان.

مەن ئەكسەرىيەت بىلەن تولغان قەدىمكى ئالەم ئەپسانىلىرىگە تۈنۈگۈنكى چىنلىقتەك تەئەججۇپلىنىمەن.

سەن سۇنغان گۈلرەڭ مەيزاپ ئۇنتۇلۇپ كەتتى.

سەن كۆيدۈرگەن ياغ كۆيىكى ساقىيىپ كەتتى.

سەن سانجىغان تىغ زېدىسى ئىزسىز تىندى.

سېنىڭ شېرىن شىۋىرلاشلىرىڭ ۋە مەنىلىك سۆزلىرىڭ تۇماندەك تارقىلىپ كەتتى.

بىراق، بىۋاپالىقىنىڭ ۋە ئۇنىڭ بوران - چاپقۇنىدا سالماق - سالماق تۆكۈلگەن ئاچچىق - ئاچچىق تەنلىرى خۇددى بالىلىق چېغىدا تۇرۇپ قالغان قوغۇشۇن ئوقتەك سانجىپ ئاغرىتىدۇ. ئۇ نېمىندۇر پىچىرلايدۇ، چۈشەندۈرمەكچى بولىدۇ. ئۇنى قايتۇرىدىغان داۋا يوق. مەن ئاق دىللىقىم بىلەن مۇشۇ خىياللىرىدا خىجىللىق ھېس قىلىمەن...

گۈزىلىم، شەپەق ئۈستىگە چىقىپ ئالەمنىڭ ماھىيىتىگە قارا. بۇلۇت تۆپىسىدە تۇرۇپ زېمىنغا نەزەر سال. دۇنيا زىددىيەت بىلەن، زىددىيەت بىۋاپالىق بىلەن، قۇرۇقلۇق سۇ بىلەن، كۈلكە كۆز ياشلىرى بىلەن چاپقىلىپ تۇرىدۇ. ئۇ كۈلكىلىك پاجىئە، پاجىئەلىك كۈلكە ئويۇنى. ئاچچىق يىغلاپ ئارقىدىنلا قاقاقلاپ كۈلگىن. بۇ ئۇنىڭ زادىگە مۇناسىپ ھېكمەت...

ھاياتنىڭ ھەر بىر پائالىيىتىدە، ھەر بىر مەنپەئەتدارلىق بۇسۇغىسىدا، ھەر بىر ياشلىق ۋە يامانلىق ئارىسىدىكى چەكدە بىلىم ئەخلاقى، ھەقىقەت پەزىلەتكە ئايلىنىپ تۇرىدۇ.

چۈنكى ئۇ ئۆز غورۇرىدا كەمتەر، ئۆز ئىززىتىدە مەغرۇر.

كۆزنىڭ شاھىتلىقىنى پەرۋاسىز تاشلاپ، قۇلاقنىڭ دەلىللىرىگە ئىشىنىپ كەتمە. كۆزىنىڭ نوپۇزىنى بېسىپ چۈشكەن قۇلاق شۈبھىلىك شاھىت.

كۆزىنىڭ يېڭىلىشىگە ئىشەن.

كۆڭۈلنىڭ ئېزىقتۇرۇشىدىن چۆچۈيمەن. ئۇنىڭ يېنىدا ئاتىلونىڭ ھازىسى مېنى ھەسرەت شارابى بىلەن سەگەك قىلىدۇ.

مۇھەببەتنىڭ مەھلىيا كۈچى تەرىپىدىن سېھىرلەنگەن چېغىمدا ئۈمىدۋارلىق ھېس قىلىمەن.

① ② ③ ھىندى ئەپسانىلىرىدىكى تەڭرىلەرنىڭ نامى

بۇنداق ماگنىتتىن ئايرىلغىنىمدا ئۈمىدسىزلىك تەرىپىدىن جادۇ قىلىنىمەن. جەزىپ قىلىنىمەن

بەخت مەبۇدى «قۇتلى» بىلەن گۈلزار ئاشىقى «بۇلبۇل» دىئالوگلاشتى.

قۇتلى: ساڭا بەخت كېرەكلىكىنى بىلىپ تۇرۇۋېتىمەن.

بۇلبۇل: شۇنداق، مەن ئاڭا تەقەززا.

قۇتلى: مەن ساڭا شۇنداق سائادەت ئەگگۈشتەرى ئىنئام قىلايكى، ئۇنىڭ شاراپىتى سەن خالىغان چېغىڭدا ئەرشكە ۋە بېھىشكە چىقىپ، ئۆلمەسلىك كەۋسەرلىرىنى ئىچىپ، هۆر ۋە رىزۋانلار بىلەن ئىشرەت سۆھبىتى قۇرالايسەن. ئۇنىڭدا ۋاقتىنىڭ تەھلىكىسى يوق.

بۇلبۇل: بۇ مەن ئۈچۈن ئۈمىدسىزلىك ياكى ئۆلۈم ئالدىدىكى خىيالى ئۈمىد. مېنىڭ ئارزۇ قىلغىنىم بۇنىڭ ئەكسى.

قۇتلى: بۇ قانداق بەخت.

بۇلبۇل: قايغۇ ۋە شادلىقلار ئىقلىمى، باهار ۋە زېمىستان دۇنياسى، ئۈمىد ۋە كۈرەش مەيدانىدىكى قىسمەت ۋە جاسارەت بىلەن تولغان مۇشۇ ئىنسانىيەت ئالىمىنىڭ بەختى.

قۇتلى: ئەجىبا ...

بۇلبۇل: چۈنكى، ئۇنىڭدا هادىسىلەردىن خالى بولمىغان ۋە مېنىڭ سەنەمنى لەرزىگە كەلتۈرىدىغان ئىنسانىيەت تەقدىرى پەلەك بىلەن شاھمات ئوينىماقتا. مەنمۇ ۋاقىت ۋەھشىسى بىلەن قاتار تۇرۇپ ئوينايمەن. ئۇ مېنى هالاك قىلىدۇ، مەن ئۇنى قول قىلىمەن،

قۇتلى: خالىغىنىڭ بولسۇن.

سەن تەڭدىشى يوق گۈزەل.

سەن ئۇرۇقى يوق يېگانە تۇغما گۈزەل.

گۈزىلىم، ئەدىپىمنى بېرىش ۋە رەھىمسىز غەزەپ ئىنسانىيەتنى بالايى ـ ئاپەتكە گىرىپتار قىلىدىغان هالاكەت مەبۇدىنىڭ خاسىيىتى ئىكەنلىكىنى سېزىمەسەن. ئۇ ئاپەتنىڭ ئۇرۇقى ئۇ، مەغرۇرلۇقنىڭ توپان بالالىسى. ئۇ كائىناتنىڭ ئەڭ تەشۋىشلىك دۈشىسى.

ئۇتنىڭ كەينىدىن يۈگۈرمە، ئۇ ئەرۋاھىڭنى ئاسمانغا ئېلىپ كېتىدىغان ئەزرائىلنىڭ ئېتى، هالاكەت تەڭرىسى قىرغىنىغا چۈشىدىغان قان سەھنىسى.

هايات سۆيىنى مەنىسىز ئىسراپ قىلىسەن.

ئۇ ئاز قالغاندا ھەسرەتلىنىپ كۆز يېشى قىلىسەن.

ۋاقىت ئارقىدا پۇشايمان قىلىش ئورۇنسىز، ئۆلۈم ئالدىدا ئېچىنىش پايدىسىز.

قۇشلار سايرىدى، سەن تېخى ناخشاڭنى باشلىمىدىڭ.

شاماللار ئۇجۇرقىدى، سەن تېخى نىگارىڭنى ئاچمىدىڭ.

گۈللەر ئېچىلىپ سالدى، سەن تېخى تەبەسسۇم بىلەن كۈلمىدىڭ.

سېنىڭ ھەسەتخور قەلبىڭگە ئاقكۆڭۈللۈك زەپەر مەشئىلىنى ياققاندا، سېنىڭ نادان ۋە جاھالەتلىك تەلۋە كۆكسۈڭدە نۇر مالائىكى تەبەسسۇم قىلىدۇ. سەن رەشكى توزىقىدىن قۇتۇلغاندا، تۆت ئەتراپ ساڭا سۆيۈملۈك گۈزەل گەۋدىسىنى ئاچىدۇ. شۇ چاغدىلا سەن مۇ-

ھەببەتنى ۋە ئىززەتنى نۇمۇس ئىچىدە ھېس قىلىسەن، بۇنىڭ يولى بىر: مەغلۇبىيەتكە ھازىرلىنىش.

شېئىرلىرىم ئالەمنىڭ تېرەن تەكتىدىن شىۋىرلايدۇ.

مەن مەشۇقۇم بىلەن ئىككى شەبنەم تامچىسىدەك بىر لالە يوپۇرمىقى ئۈستىدە ياتىمىز. ئۇ ماڭا: ئاڭلا ئەزىزىم، سېنىڭ يۈكسەكلىكىڭنى شاماللار تەرىپلىمەكتە، دېدى. مەن ئاڭا: تىڭشىغىن ئامرىقىم، سېنىڭ گۈزەللىكىڭنى يوپۇرماقلار قوشاق قىلماقتا، دېدىم.

ئۇ قىزىرىپ كەتتى، ئۇ شۇنداق قىزاردىكى، بىر پارچە چوغقا ئوخشايتتى. مەن ئۇنىڭدىن تەسىرلىنىپ قىزاردىم. مەن بىر قەدەھ قىزىل ئۈزۈم ھارىقىغا ئوخشاپ قالدىم.

مەن سېنى سېغىنغاندا كۆز يېشىمنى دەريا قىلىمەن.

ئۇ تامچىيدۇ، تاراملايدۇ، سۈرەن سېلىپ ئاقىدۇ، ئۇپقۇن كۆتۈرىدۇ.

سەن ئۇپقۇنلار قاينىمىدىن بېلىق پەرىسىنى خۇددى سۇ ئىلاھىدەك مەرۋايىت بۇرۇغۇنلار چاچرىتىپ كۆتۈرۈپ چىقىسەن. سېنىڭ ئاپئاق قاشتېشىدەك ئۇيۇك قولۇڭدا ئۈستىگە زەر قاپچا يېپىلغان مەرمەر قۇتا تۇرىدۇ. بۇ ماڭا ئاتىغان «سۆيگۈ سۈيى» قاچىلانغان قۇتا!

ئۇ برۇمىتوسىنى زەنجىر باغلاقتىن خالاس قىلىدىغان، تاشقىزنى ئەسلىگە كەلتۈرىدىغان، ھەممە تەتۈر ئەفسۇنلارنى ياندۇرىدىغان ئادالەت ھېكمىتىنىڭ كىمىيالىق زەمزىمى.

چاچ، بۇ «سۆيگۈ سۈيى» نى ئالدى بىلەن مۇھتاجلارغا چاچقىن.

ئۇنتۇلما، مەن سېنى ئۇلار ئۈچۈن سۆيىمەن ۋە سېغىنىمەن.

بەخت مەلىكىسى، مەنمۇ رامادەك ① سېنىڭ ئالتۇن قەسرەڭدە شىپۇنىڭ ② كارامەتلىك ئوقياسىنى قولۇمغا ئالدىم. ئەمدى مېنىڭ مەشۇقۇم بولۇشۇڭ ئىلكىمدىكى ئىش. مېنىڭ كۆتەرگىنىم جاپا - مۇشەققەتلەرنىڭ كىشىنى چۆچۈتىدىغان ئېغىر ئوقياسى.

سېنىڭ ماڭا ئۆلپەت بولۇپ مۇشەققەت چېكىشكە رىزا بولغانلىقىڭ قەلبىمدىكى بەخت. سەن مېنىڭ ماھارىتىمدىن خۇشال بولۇپ كۈلگىنىڭدە، مەن سېنىڭ مەن بىلەن چېكىدىغان قىسمەتلىرىڭدىن ئەنسىرەپ تىترەيمەن.

ئۇنتۇلما: زوقلۇق خۇشاللىقلىرى بىلەن پاجىئەلىك مۈشكۈللۈكلەر بىر - بىرىنى قۇچاقلىشىدۇ ۋە بىرگە باش ئېگىدۇ.

ئېخ، ئۇچار قاناتلار.
ئورمان سىلەرنىڭ شېئىرىيەت مەدرىسەڭلار،
ئاھ، تىزىلىپ ئۇچقان تۇرنىلار.

سىلەر سانسىز پەي قەلەم بىلەن ئۆچمەس سىيانى كۆتۈرۈپ ئۇچقان شېئىرىيەت يۈكى. مەن سىلەرنى خۇشال ئارزۇلار ئىچىدە ئۇزىتىمەن.

ئۇ ئۆزىنىڭ قاچىلاپ تولمايدىغان خەزىنىسى ئۈچۈن مارجان ئوۋلايدىغان تۆمۈر

① (ھىندىلارنىڭ «رامايانا» داستانىدىكى قەھرىمانلارنىڭ نامى) ②

تورلىرىنى دېڭىز ئاستىغا تاشلىدى.

ئۇ تورغا چۈشكەنلەر ئۈستىدىن مەسخىرە بىلەن كۈلىدۇ.

مارجانلار ئالدانماڭلار.

ئالەم ماڭا نىدا قىلىدۇ: مەن ساڭا سەر خىل ناك ھەدىيە قىلىمەن.

مەن خۇشاللىق بىلەن قولۇمنى سوزىمەن.

ئۇ ماڭا: بىراق ھەر قېتىمقىسىنىڭ بىر پۇچۇقى تەم، دېدى.

مەن بۇڭا ھەيران بولۇپ، قالغان پۇچۇقىنى ئىزدىگىنىمدە، ئۇ ماڭا: مانا، مانىمۇ ئال، بىراق كەم قالغان پۇچۇقىنى ئىزدىمە، بۇنىڭمۇ بىر پۇچۇقى يوق، دەيدۇ. بوكىمۇ ھەيران بولىمەن.

ئالەم قاقاقلاپ كۈلىدۇ ۋە بىردىن جىمجىت بولۇپ يېقىنلاپ شىۋىرلايدۇ: سۆرۈشتۈرمىگىن، مەن ھەممىشە شۇنداق ھەدىيە قىلىمەن. بۇ كائىناتنىڭ دائىملىق ئادىتى، مەڭگۈلۈك مەخپىيىتى...

چوڭقۇر ئويلىدىم. ئۇڭا تەقلىت قىلىشنى خالىمايمەن. مېنىڭ ئۆزگىلەرگە ئاتىغان مۇھەببىتىم مۇكەممەل ھەم مۆجەسسەم.

ئېخ مېنىڭ گۈزىلىم، ئالەم گۈزەللىكىمنىڭ كۆزى.

ئاھ مېنىڭ سۆيگۈمنىڭ مۇرەببى. ئاھ مېنىڭ ئىلاھىم.

مەن سېنى ئەڭ ئۇلۇغ نەرسە بىلەن — مۇھەببىتىم بىلەن قەدىرلەيمەن. بىراق مەن سېنىڭ قۇلۇڭ ئەمەس.

سەن ئۆزىنى «سېنىڭ چاكىرىڭ»، «سېنىڭ قۇلۇڭ» دەيدىغان ھەر قانداق كىشىنى مەھبۇب شەكلىگە كىرىۋالغان ئېزىتقۇ دەپ چۈشەن. چۈنكى ساڭا ئېرىشىش نىيىتىدە ئىنسانىي قەدرى - قىممىتىنى ئاياغ ئاستى قىلغان كىشى، سەندەل ياغىچىدىن ئىسرىق چىقىرىش غەرىزىدە پۈتۈن دەرەخنى ھالاك قىلىشقا ھازىرلانغان كىشىدۇر، ئۇ سېنى قول قىلىش ئۈچۈن ئۆزىنى قۇللۇق ئورنىدا كۆرسىتىدۇ.

گۈزەللىك چۆرىسىدە ھىلە - مىكرى بۇلۇتلىرى خۇددى ئاي چۆرىسىدىكى تۇتەك قوتاندەك ئۆزىنى كۆرسىتىپ ئۇنى خىرەلەشتۈردى.

گۈزىلىم، سەن — ئىنسانىيەتنىڭ يۈكسەكلىكى، ئۇنىڭ ھاياتىنىڭ خۇشاللىقى ئۇنىڭ قەدەملىرىنىڭ ئىلھامى، ئۇنىڭ ئىجادىيىتىنىڭ ئۈلگىسى، ئۇنىڭ ئۈمىدىنىڭ غايىسى.

مېنىڭ ئىلاھىم. مەن سېنى غورۇر بىلەن سۆيىمەن. ئۇنىڭ ئالدى گۈل، ئارقى قان!

ئۇ ۋىجدانىنى بىلمەيدۇ، ئۇنىڭ بىلىدىغىنى پەقەت پايدا - زىيان.

ئۇ ئىنساپنى بىلمەيدۇ، ئۇنىڭ بىلىدىغىنى ھىيلە - مىكىر.

ئۇ نومۇسنى بىلمەيدۇ. ئۇنىڭ بىلىدىغىنى مەنپەئەت قاپقىنى ئالدىدىكى غەنىمەتنى چۆچۈتۈپ قويىدىغان «تەسىر».

ئۇ، ئىچ ئاغرىتىشنى بىلمەيدۇ، ئۇنىڭچە بۇنداق پەزىلەت مەنپەئەت تۈرىنىڭ بېجىرىلىشىگە ئەۋەن سالىدىغان ھاماقەتلىك.

ئۇ ئۆز - ئۆزىدىن خىجىل بولۇشنى بىلمەيدۇ. شۇڭا ئۇ ھەمىشە غالىب.
ئۇنىڭ ئېرىشكىنى خىيالىي قەھرىمانىنىڭ ھەقىقىي ھەسرىتى.

مەن سېنىڭ گۈزەللىكىڭنىڭ مۇنازىرىسىز شاھىدى.
مەن سېنىڭ مۇھەببىتىڭنىڭ ھەسرەتسىز قۇربانى.

ئۇ مەغرۇر، شۇڭا ئۇ سېنىڭ مەغرۇرلۇقىڭ توغرىسىدا ۋايسايدۇ.
ئۇ ئالدامچى، شۇڭا ئۇ سېنىڭ سېخى ئەمەسلىكىڭدىن كايىيدۇ.
ئۇ گۇناھكار، شۇڭا ئۇ ئىستىخپار ئوقۇشنى ساڭا يۈكلەيدۇ.
ئۇ ئۆزىنىڭ «سىرلىق» قىياپىتىنى ھەمىشە ئاشكارىلايدىغان ھەۋەسكار.
ئۇ ئالەمشۇمۇل مەسخىرىگە كۆڭلى سۇنماس قەيسەر.

ئېخ شامال تەڭرىسى. سەن كۆيۈپ تۇرغان شامنى ئۆچۈرىسەن. سەن جەمجەت ئۇچ-قۇنىدىن چەكسىز ئوت دېڭىزى ھاسىل قىلىسەن. سەن يوقلۇقنىڭ ئوغلى، مەۋلۇقنىڭ ئاتىسى.

ئەكس سادا چىقارمايدىغان ئاۋاز، يامغۇر بولۇپ قويۇلمايدىغان ھور، ئۆزىگە يان-مايدىغان ساداق بولمايدۇ. سەن ئەڭ بىزار بولغان نەرسە، سەندىنمۇ ئەڭ بىزار. قايىنام-دەك مۇرەككەپ ھاياتتا، ئەقىللىقىم، پاخشىلىقىنىڭ ئورۇقىنى چاچ، ۋەھىمە ئايۋىنىدا غال-غال تىترىمە!

ۋاقىت، سەن يىلپىز ئۈستىدىن ئۇنىڭ شاھانە لىباسىنى، شىر ئاغزىدىن ئۇنىڭ دەھشەتلىك چىشىنى، توتى كۆكسىدىن ئۇنىڭ رەڭدار كۆڭلىكىنى يۇلۇپ ئالىدىغان قۇد-رەت — كارامەتسەن.

بىراق، مېنىڭ شېئىرلىرىم زېمىن بىلەن ئاسمان ئوتتۇرىسىدا مەڭگۈ سادا چىقىرىدۇ.
ئۇ ئادەم بىلەن ھاۋانىڭ شېرىن پىچىرلاشلىرىنىڭ داۋامى.
مېنىڭ ئىلاھىم، مېنىڭ شېئىرلىرىم بىلەن بىللە سەنمۇ كېيىنكى يۈرەكلەرگە ئاي-لىنىسەن.

مېنىڭ ھالىمنى سورىساڭ ئۇ ئەجەل مەبۇدى.

سەن قىسمەت ھىلىگەرلىكلىرىگە ماسلىشىپ مەندىن غالىب بولدۇڭ.
سەن زەپەر راۋىقىغا چىققىنىڭدا ئەقىدە شوتىسىنى سۇندۇردۇڭ.
قاقاقلاپ تەمەننا كۆلكىسىگە بېرىلگىنىڭدە، مەنمۇ مەنىلىك مۇلايىم كۈلدۈم، سەن ئۆ-زەڭدىن كىبىر قىلغىنىڭدا مەن ئالەم سىرلىرى بىلەن سېنى كۆزەتتىم.
شۇنداق ئويلىدىم: مېنىڭ چوڭ كۈلكەم ئالدىدا تەمتىرەيسەن. ئېخ، ھىكمەت دەر-ياسى تارىخ. ئالەمدە مەسخىرە كۈلكىسىدىنمۇ ئۆتكۈر نەرسە بارمىدۇر.
سالام، ئانا زېمىن!
سەن تەسەۋۋۇر ۋە تەپەككۇر ماكانى، ئىنسانلارنىڭ تەڭرىلەرنى ياساپ چىققىنىغان

نەققاشلىق دۇكىنى...

سالام، ئانا زېمىن!

سەن كىچىككىنە سەييارە، خۇددى مېنىڭ يۈرىكىمدەك كىچىك ۋە سىرلىق مۆجىزە.

مەن يامغۇرلىرىڭ بىلەن تەڭ يىغلايمەن، چېچەكلىرىڭ بىلەن تەڭ يىغلايمەن، چېچەكلىرىڭ بىلەن تەڭ كۈلىمەن. مەن سېنىڭ غەرەزسىز پەرزەنتىڭ، نىقابسىز شاھىدىڭ.

مەن ھەيرانمەن: غالىبىيەت تۇغلىرى ھەيۋەتلىك تاغلار ئۈستىگە قادالغاندا ئېرىشكەنلىرىڭدىن خاۋاتىرلىنىسەن. زەپەر چېچەكلىرى كۆكۆل سىنلىرىدە بەرگ ئاچقاندا سەمرىگىنىڭدىن خاتىرجەم بولىسەن. زەپەر دەرۋازىسى سېپىل بىلەن ئەمەس، دىل بىلەن باشلىنىپ، مەشئەل بىلەن ئەمەس، مۇھەببەت بىلەن تەنتەنە قىلىدىغان «زەپەرنامە» نى ئىزدەيمەن.

تەئەججۈپ قىلىمەن: ئۇنىڭ گۈزەل تۇرقى، خۇش پۇراق بوستان چاچلىرى، ئوتلۇق تەپتى، مۇلايىم شىۋىرلاشلىرى، سىلىق ئالقانلىرى، مۆلدۈرلەپ تۇرغان ئوماق كۆزلىرى ماڭا ھىندى شاھلىرىنىڭ پىل قوشۇنلىرى، پىرسىيىكلەرنىڭ نەيزىكەشلىرى، تۈركلەرنىڭ ئوقياچىلىرى، ئىسكەندەرنىڭ تاش ئاتار لەشكەرلىرىدىن مىڭ ھەسسە قۇدرەتلىك تۇيۇلدى. ئۇنىڭ غەلبىسى مېنىڭ مەغلۇبىيىتىم بىلەن ئەمەس، ئەكسىچە مېنىڭمۇ غەلبەم بىلەن قوشۇلغانىدى ...

زېمىندا يۈزمىڭ يىل ئۆمۈر سۈرۈپ كېسەللىكلىرىمنى ئېغىرلاشتۇردۇم.

ئېھ ئاسمان جىسىملىرى ساڭا ئايىغىم تېگىشى بىلەن تۈزۈكرەك شىپالىق تاپالارمەنمۇ ياكى ئېغىر كېسەللىكلىرىمنى ساڭىمۇ يۇقتۇرۇپ قويارمەنمۇ ...

مۇھەببەت ئىلاھىسى cupid! سەن ئادەمنى ئۆزەڭگە ئوخشىتىپ ياسىدىڭ. كۆزلەرنى بىرجۈپ قىلدىڭ، كالپۇكلارنى شېرىن ھىجران چوغىدا قىزارتىپ تاۋلىدىڭ، ئادەمنى ئوت بىلەن سۇنىڭ، گۈزەللىك بىلەن سۆيگۈنىڭ، ۋىسال بىلەن ھىجراننىڭ ئارىسىغا تاشلىدىڭ. قىسمەت شاماللىرى بىلەن ئۇنى توپىدەك توزۇتتۇڭ.

مەن سېنىڭ كارامەت تىياتىرىڭنى مەدھىيىلەيمەن.
ئۇنىڭ كۆز ياشلىرى ئۈنچە - مارجان، ئۇنىڭ كۈلكىلىرى شېرىن مەي.
مېنىڭ قەسىدىلىرىمنى داۋاملىق تىڭشا.
مېنىڭ قەسىدىلىرىمنى داۋاملىق تىڭشا.

كۆزلىرىڭ بىلەن مەپتۇن قىلىپ، تەبەسسۇملىرىڭدىن مەھلىيا قىلدىڭ. كىرپىك ئوقلىرىنى ئېتىپ، ھوشۇمنى يوق قىلدىڭ. شۇنىڭدىن كېيىن ئەقلىمنى ئوغرىلاشقا چۈشتۈڭ.

سەن ئوغرى، يۈرەك ئوغرىسى. مەن باغۋەن، سۆيگۈ باغۋىنى.

مەيلى سەن مېنى ئېلىپ كەت. كۆكرەك قەپىزىڭدە بۇلبۇلدەك سايراپ، كۆكسۈڭ گۈلشىنىدە كاككۇكتەك قان قۇسارمەن ...

سەنسىز رېئال جەننەتمۇ ئەپسانىلىك چۆچەككە ئايلىنىدۇ.

سەن بىلەن خىيالىي جەھەننەم رېئال گۈلشەنگە ئايلىنىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

سەنسىز مەن ھېچكىمنىڭ ئېنىقلىمىسىنى يېشەلمەيمەن. سەن مېنىڭ قەلبىمدىكى ماھىيەت، مەن ئۇنىڭ بەندى، ئۇنىڭ ئىپادىسى.

تەقدىر بورانلىرىدا غازاڭدەك دومىلاپ يۈرگىنىمدە، ئۈستۈمگە ئوقتەك يامغۇر تۆكۈلدۇ، يۈزۈمنى پەرىشانلىق تۇتتۇكى قاپلىغاندا، ئالەم قارا نىقابىنى تارتىپ قاراڭغۇلىشىدۇ. مانا بۇ سېنىڭ قىسمىتىڭ. سېنىڭ ھالىڭ.

ئاي بۇلۇت كەينىگە ئۆتۈپ، پەنجىرەم تۈۋىدىن قىيا كۆرۈنۈپ، سېنىڭ ئۇنسىز يىغاڭ توغرىلىق ئىزگو ئىلاھىدەك بىتاقەتلىك بىلەن ئۆكسۈپ مونولوك قىلىدۇ. مېنىڭ يۈرىكىم يوپۇرماقتەك تىترەيدۇ. ھېسداشلىق مېنىڭ سىنەمنىڭ بىرىنچى خاھىشى ...

مەن يىغلىمايمەن. پۈتۈن زېمىن مەن ئۈچۈن يىغلايدۇ. تەبىئەت چەكسىز چوڭ ئىسكىرىپكىسى بىلەن مۇڭلۇق، ئىزگۈلۈك، ھەسرەتلىك كۈيلەيدۇ. مەن خىيال سۈرىمەن. مېنىڭ پىكىرلىرىم ئۇنىڭ تېكىستى.

ئۈمىد — دېڭىز سۈيىدە جىلۋىلەنگەن شەپەق شولىسى.

ئۈمىد — بۈرگۈتلار ئارىسىدىن قەد كۆتۈرۈپ چىققان ئارزۇ پەرىشتىسى،

ئۈمىد — يالقۇن باغرىدىن پەيدا بولغان شەپقەت ئىلاھى،

ئۈمىد — قەلبىمدىكى بوشلۇقلارنى، ھاياتىمدىكى مۇھتاجلىقلارنى تولدۇرۇپ تۇرغان خىيالىي سۈرەت.

ئۈمىد — ئۆلۈم دەرياسىدىكى ئىجادىيەت كۆۋرۈكى، مۇسانىڭ كارامىتى.

ئۈمىدنىڭ ھەجمى يوقلۇق بىلەن ئارزۇنىڭ قوشۇلمىسىغا تەڭ.

پەقەت ئۈمىدسىزلىكلا ھاياتنىڭ سۈرەتسىز، شولىسىز، زىننەتسىز ئەسلى گەۋدىسى، مەن ئۇنىڭ بىلەن چېلىشىمەن.

كېچىدە قاقاقلاپ ئاڭلانغان كەيپ - ساپا، بەزمە سادالىسى، سەھەردە گۈپۈرلەپ ئاڭلانغان ئات تۇيىقى ئاۋازى، يىراقتىن شامال ئۇچۇرۇپ كەلگەن قىيا - چىيا، يېقىندىن ئۇرغۇپ تۇرغان ھەسرەت، خىيالىمدىكى ۋەھىمە، چۈشۈمدىكى دەھشەت...

دېۋە ۋە ھۆر پەرى ھېكايىسى...

مەيلى، تەقدىرىيەت! ھەممىنى بىر - بىرلەپ جۇدا قىل.

مەيلى، قىسمەت! بارلىقنى بىر - بىرلەپ يېگىن.

چۈنكى، بۇلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقى چېكى خارلانغانلارنىڭ قايتا تۇغۇلۇشىنىڭ ھارپىسى!

بېشىمغا ئاق قىرو چۈشكەندە، قېرىغانسەن دېمە.

يوپۇرماقلىرىم سارغايغاندا غازان بولغانسەن دېمە.

ھايات — نەسىل! ئۇنىڭ گۈزەللىكىنى پەرزەنتى ئېلىپ كېتىدۇ. مېنىڭ ھاياتىم ياخشىلىقلار ئەلچىسى رامانىڭ ئەلەمگە كۆپ تۇغۇلغىنىدەك كۆپ قىسمەتلىك، كۆپ تۈسلۈك، بېشىمغا قىرو چۈشكەندە، مەن پەرزەنتىمنىڭ ئىسمىنى «باھار» دەپ ئاتىدىم. ئۇمۇ ئەسىرلەپ شۇنداق ئات قويىدۇ. ئىنسانىيەت قېرىمايدۇ. قېرىدىغىنى ئۇنىڭ بوغۇن

دەپ ئاتالغان پەسىللىك يېپىنچىسى ۋە ئەلەملىرى.

يامانلىقلار دېۋىسى قاقاقلىما، ئالدىڭغا قارا، كۆتۈرۈلۈپ كېلىۋاتقىنى ئالەمنىڭ نۇرانە مەلىكىسى ۋە ئىنسانىيەتنىڭ زەپەر مەركىسى.

گۈزىلىم، مەيۈسلەنمە، سېنىڭ روھىيىتىڭ ئالەمنىڭ شولىسى.

چىرايلىقىم، تارتىنما، سېنىڭ مۇھتاجلىقىڭ جاھاننىڭ سىياسى.

پەرىشتەم، كۆز يېشى قىلما، سېنىڭ زارلىرىڭ دۇنيانىڭ ئەكىس ساداسى.

سەن تەڭرى ئەمەس، سەن تەقدىر ۋە قىسمەتنى، قايغۇ ۋە ھەسرەتنى ياراتمىغان، بەلكى ئۇنىڭ دەردىنى تارتقان. سېنىڭ ئىقتىدارىڭ ئەينەكنىڭ ئىقتىدارى.

مەيۈسلۈك، خىجىللىق ۋە مۇڭلىرىڭ سېنىڭ مۆجىزەڭ ئەمەس، ئۇ جاھاننىڭ ھۈنىرى.

سەن مەيۈسلۈك ئىچىدە گۈزەل، مۇھتاجلىق ئىچىدە چىرايلىق قايغۇ ئىچىدە يۈكسەكسەن. بۇ سېنىڭ مۆجىزەڭ.

مەن سېنى ئالەمچە قەدىرلەيمەن...
شەبنەملىرىم تۆكۈلۈپ پۈتكەن بىر غازاڭمەن.
كۆز ياشلىرىم ئېقىپ قۇرۇغان بىر مارجانمەن.
سېنىڭ شېئىرلىرىڭ ئەتىر گۈلدەك لەرزان ۋە لېرىك.
سېنىڭ شېئىرلىرىڭ گۈلخاندەك رېئالىستىك يالقۇن.
ئۇنىڭ دېكراتىيىسى رومانتىك، قەھرىمانلىرى چىن؛
سەھنە شەرھلىگۈچىسى سەۋدا، تاماشىچىلىرى رەكى...

سۆيگۈ دېڭىزى قىسمەت بۇرىنىدا قوزغار ئۇپقۇننى،
ساداقەت كېمىسى بۆسۈپ ئۆتەر دولقۇننى.
رومانتىك ھېكايەتلەر جەزب قىلسىمۇ قەلبىڭنى،
تۇرمۇش - ھايات چىنلىقى ئۆستۈرىدۇ زېھنىڭنى.
ئىشق شېئىرىيىتى — شامال ئىلاھى ئېتى،
مۇھەببەت ھېكايىتى — ئوت مەبۇدى سۈرىتى،
سۆيگۈنىڭ كۈنچىلىكى ئوت ئۈستىدە كۆيگەن ئوت.
ھادىسى دېڭىز مايىكى — مەشۇقلار ساداقىتى.

مەن تېخى سەبى، تېخى تەنتەك، تېخى رومانتىك...

مەن تېخى سەن بىلەن لالە يوپۇرمىقىنى ئىلەڭگۈچ قىلىپ، بىر تاۋاقتىكى ئىككى زۇمرەت شەبنەمدەك ئىغاڭلاپ تۇرۇۋاتىمىز، شاماللار گۈل بەرگلىرى ئارىسىدا ئۇيۇر - توپۇر قىلغاندا بەزىلەر قوشۇلۇپ، بەزىدە ئاجرىلىپ كېتىۋاتىمىز.

مەن ئەندىشە قىلىمەن: لالە غازاڭ بولۇپ كەتمەسمۇ.

سەن ئەندىشە قىلىسەن: شەبنەم قۇرۇپ كەتمەسمۇ.

بۇ زېمىنىڭمۇ، ئىنسانىيەتنىڭمۇ ۋەھىمىسى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

بىز ھەر بىر خۇشاللىقىمىزنى ئەندىشە ئىچىدە ئۆتكۈزىمىز. چۈشلىرىمىزدە بۇنى چۈشەيمىز. بىز ئوكياندىكى ئارال، دېڭىزدىكى يەلكەن، يوپۇرماقتىكى شەبنەم.

ئېخ، خۇشاللىق! سەن بارلىقنىڭ مەمنۇنىيىتى، ياخشىلىقنىڭ مۇكاپاتى، گۈزەللىكنىڭ زوقى، ئۈمىدنىڭ تەلپۈنىشى...

ئاھ، ئەندىشە! سەن قۇدرەتلىك يۈكسەك قورقۇنچ ئىلكىدىكى ئەركىنلىكنىڭ ئەيىمىنىشى. ئۇنىڭ قوشۇنلىرى جاھاننى قامال قىلغان، ئۇنىڭ پەرمانلىرى شادلىق جامىنىڭ تېگىگە يېزىلغان، ئۇنىڭ جاللاتلىرى ھېچقانداق ئېغىرلىقى بولمىغان ۋاقىت قوينۇشلىرىدا تىغ ياساپ تەگلەپ تۇرغان.

مەن خىيال سۈرۈپ قالدىم: ئەندىشىنى ھالاك قىلغىلى بولمايدۇ. ئۇنى تۇتقۇن قىلغىلى بولماسمۇ، يەنە ئېمىلەرنى ئويلىغىنىمنى بىلمەكچى بولساڭ، ئۆزەڭمۇ خىيال سۈرگىن...

پىكىر دېڭىزى تېرەن، ئۇنىڭدا رەڭگا - رەڭ مارجانلار چاقنايدۇ. ئۇنىڭسىز ئالەم ئۆزىنىڭ جاھالىتى ۋە دەھشىتىدىن يانمايدۇ.

پىيالىگە چۈشكەن ئىككى تامچە يېشىم قىزىل مارجاندەك چاقناپ كەتتى. ئۇڭا بېقىپ سەۋدايى خىيالغا غەرق بولدۇم. ئەنە سوقىرات ھېكىم. ئۇ: زېمىن ھەممىمىزنىڭ ئورتاق ئانىمىز، دېدى. مەن مەمنۇنلىنىپ: پايانسىز ئاذا كۆكسىدە يەنە ساڭا نېمە يېتىشمەي يىغلايسەن، دېدىم. كۆز ئالدىمدىكى پىيالە چەكسىز دېڭىزدەك چايقىلىپ، ئۇنچە - مارجانلار پەرىلەردەك ئۇسسۇلغا چۈشتى. مەن روھلاندىم.

سوقىرات ھېكىم بىردىنلا: ئىنسانغا كەلسەك، ئۇ ئالتۇن، كۈمۈش، مىس ۋە تۆمۈردىن ئىبارەت تۆت تەبىقىلىق سۈپەتتىن تۈزۈلگەن، ئورتاق ئانىمىزنىڭ بالىلىرى ئورتاق ئەمەس، دېدى. مەن دەرغەزەپلىنىپ ۋارقىرىۋەتتىم: ئاھ، پرومېتۇس، بۇ رەشانىكلارنى كۆيدۈر. گراكلېتنىڭ ئوتلۇق قانۇنى ئالەمگە زالىپا چاچقاندا، ئۇلۇغ ئانىمىز پەرزەنتلىرى يەكلىمەيدۇ. بىردىن خىيالغا چۆكتۈم: پرومېتوس تېخى زەنجىردىن خالاس بولمىدىمۇ. ئالەم مېنى سېنىڭ بىلەن بىللە يەنە گۇناھسىز، دەپ ئېلان قىلغۇسى.

تى. بالا ئوكدىسىغا ئۇچۇپ چۈشۈپ، بۇرنى - دىن ئوقىەك قان كەتتى... بۇ چاغدا بۇ بىر كاچات بالىغا ئەمەس، مېنىڭ يۈزۈمگە كېلىپ تەككەندەك بىلىندى. مەن يۈگۈرۈپ بېرىپ بالىنى يۆلەپ تۇرغۇزدۇم - دە، يانچۇقۇمدىن قول ياغلىقىمنى چىقىرىپ، بالىنىڭ بۇرنىنى ئېرىتىپ تۇرۇپ:

— قانداق دېگەن نامەرت ئادەمسىز، مۇشۇنداق بالىنىمۇ مۇشۇنداق قاتتىق ئۇرغان بارمۇ. گېپىڭىز بولسا چىرايلىقچە دېسىڭىز بولمىدىمۇ؟! — دېدىم مەن بالىنىڭ دادىسىغا زەردە بىلەن.

بىراق، ئەڭ غەلىتە يېرى شۇ بولدىكى، بالىنىڭ سۆزۈمگە ئۇلاپلا يىغلاپ تۇرۇپ ئېيتقان مۇنۇ بىر جۈملە سۆزى مېنى، توغرىراقى بۇ يەردە تۇرغان جىمى كىشىلەرنى ھاڭ - تاڭ قالدۇرۇۋەتتى:

— دادا، ئۆزەڭ ماڭا مۇشۇنداق پۇل تېپىشنى ئۆگەتكەنغۇ؟!...

ھېكايە

ئۆزلۈك شۇنداق ئۆگەتكەن

تۇرسۇن تىلىۋالدى

كىچىكىمدىلا ئاتا - ئانامدىن ئايرىلىپ يېتىملىك دەردىنى يەتكۈچە تارتقانلىقىمدىن بولسا كېرەك يېتىم-يېسىرلارنى ئۇچرىتىپ قالغان چاغلىرىمدا يوقسۇزلۇق ۋە غورىبەتچىلىكتە ئۆتكەن بالىلىق دەۋرىم ئىختىيارسىز ئېسىمگە چۈشۈپ يۈرىكىم سىقىلاتتى. شۇنداق چاغلاردا، ئۇلارغا قولۇمدىن كېلىشىچە خەيرىخاھلىق قىلىپ قوياتتىم. ئەمما، بۈگۈن قىلغان ئازغىنە خەيرىخاھلىقىم ماڭا شادلىق بەخش ئەتمەستىن، غەزەپ - نەپرەت ئېلىپ كەلدى. ئەسلى ۋەقە مۇنداق بولغانىدى.

خىزمەتتىن كەچرەك چۈشۈپ، ئۆيگە ئالدىراش قايتتىم. ئىدارىمىزدىن ئاپتوبۇس بېكىتىگە بېرىش ئۈچۈن يول ياقىسىدىكى ئامىۋى كىنوخانىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈشكە توغرا كېلەتتى. مەن كىنو كۆرۈش ئۈچۈن كېتىۋاتقان كىشىلەر توپىنى يېرىپ ئۆتۈپ، بېكەتكە قاراپ ئالدىراش كېتىپ باراتتىم. تۇيۇقسىز، ئارقامدىن بىر كىچىك بالىنىڭ بىچارىلەرچە:

— ئاكا، جېنىم ئاكا! ماڭا ئون پۇڭ بېرىڭا، قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتتى...— دېگەن زەئىپ ئاۋازى قەدەملىرىمنى ئىختىيارسىز توختىتىپ قويدى. مەن ئارقامغا ئۆرۈلۈپ قارىغىنىمدا، كۆرگىنىم قاپقارا قاسماق قوللىرىنى ماڭا سوزۇپ، كۆزلىرىمگە مۇساپىرنىڭ كۈچۈگىدەك تىكىلگىنىچە زور ئىشەنچ بىلەن تەلمۈرۈپ تۇرغان يەتتە - سەككىز ياشلاردىكى بىر سەبىي بالا بولدى. مەن ئۇنىڭ بىر جۈپ قۇمچاقتەك قارا كۆزلىرىدىن ئەقىللىق ۋە زېرەكلىك ئۇچقۇنلىرىنى كۆرگەندەك بولدۇم.

بالا يىغلامسىراپ، يېلىنىش ئاھاڭىدا ماڭا يەنە ئىلتىجا قىلدى:

— ئاكا، سەدىقىڭىز بولسۇن، ماڭا ئون پۇڭ بېرىڭ!

مېنىڭ بۇ بالىغا ئون پۇڭنى تۇتقۇزۇپلا يولغا سېلىۋېتىشكە كۆڭلۈم ئۇنىمىدى. مەن بالىنى باشقىچىرەك رازى قىلىش نىيىتىگە كەلگەنىدىم.

— ئۇكام، ئېتىڭ كىم؟ — سورىدىم مەن بالىنىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇرۇپ.

— جۈرئەت، — دېدى بالا بوينىنى قىسىپ.

— جۈرئەت، — دېدىم مەن تەكرارلاپ، —

www.uyghurkitap.com ئۇيغۇر كىتاب تورى

ئەجەپ ياخشى ئىسمىكەن. ئۇكام، ئاتا - ئاناڭ يوقمۇ؟

— يوق...

— قاچان، نېمە بولۇپ تۈگەپ كەتكەن؟

— ...

— ئۇنداقتا ئۆيۈڭ نەدە؟

— سىزگە ئېيتمايمەن!

مەن بالىنىڭ سۆزىگە سەل ھەيران بولدۇم - يۇ، شۇنداقتىمۇ مەن بالىغا بىر يۈەن پۇل بەرمەكچى بولدۇم. مەن بالىغا پۇلنى سۇنۇۋاتقىنىمدا، ئۇنىڭ قورسىقىم ئاچ دېگەن سۆزلىرى ئېسىمگە چۈشتى - دە، بالىغا:

— جۇر، ئۇكام! ئاكاڭنىڭمۇ ئىشتىن چۈشكىچە قورسىقى ئاچتى، بىز بىرەر ئاشخانىغا كىرىپ بىللە تاماق يەۋالايلى، بولامدۇ؟ — دېدىم. بىراق، ھېچبىر كۈتمىگەندە:

— ياق، مەن تاماق يېمەيمەن. قورسىقىم توق، مېنى قويۇۋېتىڭ، - دېدى ئۇ.

مەن تېخىمۇ ھەيران قالدىم.

— جۇرئەت، سەن تېخى ھېلىلا قورسىقىم ئاچ دېگەنتىڭغۇ؟ تارتىنما ئۇكام. كەچ قالىمەن دەپ قورقۇۋاتامسەن - يا؟ بولدى قورقما، تاماق يەپ بولۇپ سېنى ئۆيىڭگىچە ئاپىرىپ قويىمەن، بولامدۇ؟ — دېدىم مەن بالىنىڭ قولىدىن تارتىپ.

— ياق، بارمايمەن، زادى بارمايمەن. مېنى قويۇۋېتىڭ!

بالا نېمىشقىدۇر خۇددى تۇيۇقسىزلا بىر نەرسىدىن ئۈركۈپ كەينىگە داجىغان شاش تايچاقتەك ئارقىغا تارتىشىپ تىپىرلايتتى. مېنىڭ ھەيرانلىقىم تېخىمۇ ئېشىشقا باشلىدى. بۇ نېمە ئىش؟ بالا باشتا مەندىن سەدىقە سورىدى. مەن ئاتىغىنىمنى ئۇنىڭغا بەردىم. قورسىقىم ئاچ دېۋىدى، ئۇنىڭغا تاماق ئېلىپ بەرمەكچى بولدۇم. بىراق، ئەمدى ئۇ ئەجەپ...

— قورقما جۇرئەت، مەن ئەسكى ئادەم ئەمەس. مەن شۇ سۆزنى قىلىپ تۇرۇشۇمغا، بالا «دادا» دېگىنىچە پاڭڭىدە يىغلىۋەتتى. مەن بېشىمنى كۆتۈرۈپ قاراپ بولغۇچە كۈچلۈك ۋە يوغان بىر قول گېلىمنى ئامبۇردەك مەھكەم سىقىۋالدى. شۇندىلا مەن ئالدىمدا سالاپەتلىك بىر كىشىنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردۈم.

— ھۇ، نومۇسسىز ئەبلەخ، مېنىڭ ئوغلۇمنى ئالداپ نەگە ئېلىپ قاچماقچىدىڭ؟

ھەش - پەش دېگۈچە يۈز بەرگەن بۇ ئىشتىن ھېچنىمىنى ئاڭقىرالماي قالدىم. كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچىلىك ئەتراپىمىزغا نۇرغۇن كىشىلەر كېلىپ ئولاشتى. ھېلىقى كىشى بولسا تېخىمۇ ئەزۋەيلەپ، مېنى ساقچىغا ئاپىرىمەن دەپ جار سالغىلى تۇردى. شۇ چاغدا مېنىڭ كۆزۈم بالىغا چۈشۈپ قالدى. ئۇ خۇددى ئۆمرىدە پۇل دىدارى كۆرۈپ باقمىغان ئادەمدەك، بىر يۈەن پۇلنى ئۆرۈپ - چۆرۈپ، ئۇنىڭدىن كۆز ئۈزمەي قاراپ تۇراتتى.

— جۇرئەت، سەن ئۆزەڭ بىر نېمە دېمەمسەن! — دېدىم مەن. ئۇ، شۇندىلا چۆچۈپ ئويغانغاندەك ئېسىنى يىغىپ:

— دادا، قارىغىنە مانا بۇ پۇلنى ماۋۇ ئاكاش... — دەپ سۆزلەپ ھېلىقى كىشىنىڭ يېنىغا يېپىشتى. ھېلىقى ئادەم بولسا غەزەپ بىلەن:

— ماڭە ئۆلۈمتۈك ھارامى، ساڭا كىم باشقىلارنىڭ پۇلىنى ئال دەپ ئۆگەتتى، — دېدى - دە، بايا گېلىمدىن سىققان يوغان قولى بىلەن بالىنى كېلىشتۈرۈپ بىر كاچات سېلىۋەت-

(ئاخىرى 68 - بەتتە)

شېئىرلار

ئابدۇخالىق ئۇيغۇرى

ئارمان

قالدى ئارمان بىرلا كۆڭلۈم قايمۇن ئىزھاردۇر،
ئىسمىنى سىزسام جاھالەت ئەھلىنىڭ دىداردۇر،
ئۇ قاقاسلىقتىكى دىلنىڭ سۇ سېپەر تىك ياردۇر،
ئەي گۈلۈم كەلگىل يېقىن لۇتپىڭ ماڭا پەركاردۇر،
شائىرنىڭ بىسيار خەتەردۇر ھەم ئۆزى بىماردۇر.

ھالىتى مەجنۇنلۇقۇم رەڭگىمدە مەلۇمدۇر سامان،
يەر ماڭا قاتتىق ئىكەن باقسام يىراقتۇر ئاسمان،
تارمىدۇ، زۇلمەتمىدۇ، شۇملۇقمىدۇر بۇ جاھان،
ئىشقى كويىدا مېنىڭ ھالى كۈنۈم بولدى يامان،
مۇنچىلىك ئاۋارە قىلغان ئاي يۈزۈڭ رۇخساردۇر.

مېنى مەجنۇن دەپ چىقاردى ئورتىدىن ئۆز ئايىمىقىم،
بۇ كۆيۈكىنىڭ دەردىدىن بارغانچە شول قارايمىقىم،
گويا بىرسىرات قىلىنىڭ ئۈستىدە بار تايىمىقىم،
مۈمكىن ئولغايمۇ سېنىڭ ئىشقىڭدىن ھېچ يالتايىمىقىم،
بۇ خىيالدا مىڭ كەررە ئۆلمەكتىن يامانراق كاردۇر.

ئەۋۋالا ئىقبا قىلىپ گويا مېنى يار ئەيلىدىڭ،
بۇ ئويۇن بىرلا كېلىپ شوقىمنى تار ئەيلىدىڭ،
مەن مۇھەببەت دەپتىمەن ئىشقىمنى خار ئەيلىدىڭ،
بىر بېقىپ ئىككى قاراپ ئوتقا گىرىپتار ئەيلىدىڭ،
ئەمدى باقمايمەن قاراپ باقسام دىلىڭ ئەغياردۇر.

بۇ كېچە

بولمىسا يارىم، قەدەھ كەل شۇ پىيالە بۇ كېچە،
قالمىسۇن ھەسرەت-نادامەت يەتتي نالە بۇ كېچە،

ئۇشبۇ مەكتەبى تاماشا قىل شەلالە بۇ كېچە،
نۇرىنى مات ئەيلىگەن كور كۆزنى شەھلا بۇ كېچە،
ئىشقىمىز ئىرپانىمىز ساغلام تاماشا بۇ كېچە.

سىزگە بەردۇق ئىشقىمىز ھەر نەزەردە بىمالال،
بۇ كېچە دەرتلەرگە دەرمان بولغۇسى سۆيگۈ ھالال،
ئىلتىپات يوق جېنىنى بولغانلەرگە قالدى سوڭ سوئال،
سۆيگۈ مەيدانىغا نىسبەت بولمىغاي ھېچ قاچ ماھال،
ھەر ئۆمۈردە بىزگە پۇرسەت بەردى مەۋلا بۇ كېچە.

سۆيگۈ ئەھلى سۆيگۈنىڭ قەدرىنى بىلمەك بىرلا بار،
بىلمىگەنلەر قالدى چۆلدە، قالدى دەرتمەن ئاھۇ زار،
كۆرگىنىڭگە بىلگىنىڭدىن قىلمىساڭ كۆپ ئىپتىخار،
يار ئەمەسسەن يار دېمەك قىلماققا يار بولماققا بار،
ئېيىقلى تارىخىنى قىلدىم ئارارەت بۇ كېچە.

سىزنى خوپ يار ئەيلىگەن يارىم دېگەن ئاۋازىمىز،
باغ ئارا، گۈلشەن ئارا بىر گۈل قىلۇر پەرۋازىمىز،
سايرىغان بۇلبۇل كەبى ھەرمۇقامغا سازىمىز،
كۆڭلىمىز تەختىدە جايلىق ھۆرلىقا شاھزادىمىز،
بەلكى ئىقبال ھەر مۇھەببەت ھەممە ئەلا بۇ كېچە.

كەل مېنىڭ دۆلەت قۇشۇم قون تەختى سۇلتانىمىمگەر،
داغ ئەلەمدە قالمىسۇن كۆڭلۈمدە شەيتانىم نىگەر،
ئىككى ئالەم قوش بولدى، مۆمىن مومسەن ھالىم نىگەر،
يوقكى ھېچ جان قىممىتى سەن بۇ ۋۇجۇت جانىم نىگەر،
بىر پەرىشتە ۋەسپىدە كۆڭلۈمنى ئوينار بۇ كېچە،

نە ئەلەمگە سۆيگۈنى بىلگەنگە شول بىچارىلىك،
كۆللى دەستانى مۇھەببەت تەسۋىرى ئەۋارىلىك،
ئىشقى سەۋدا شەمئىدە كۆيمەككە بارچە پەرۋانىلىك،
تارىخى زۇلمەت ئىكەن بىلمەسكە بىر شەھرانىلىك،
رەھمى قىل يانىمغا كەل كۆڭلۈمنى ئولا بۇ كېچە.

سەن گۈزەلسەن سەنگى ئەپشا ئەككەلى ھۆسنى نىيەت،
سەن قاراش يار ئۇقىدۇر سۆيگۈگە كەلگەن زۆرۈرىيەت،
خاكى سارىڭ سەن زۇلۇمدۇر سەن ئۇچۇن مېھرۇ نىيەت،
شۇ كۆڭۈلنى ئۇلىماققا بولمىسا بىر جىددىيەت،
ئەزبىرايى گۈلىستان دەشتى كەربالا بۇ كېچە.

سەن ھالال بىرلە ھارامنىڭ پەرقىنى بىلمەي تۇرۇپ،
قىلمىغىل بىر سۆيگۈنى ئۆزۈڭچە ئەنداز كەلتۈرۈپ،
قانچىلەر كەتتى بەقاغا ئىشقى سەۋدا كەلتۈرۈپ،
ئاشىقى بىچارىلىكنىڭ ھۆكمىنى بىلمەي تۇرۇپ،
سۆيگۈنى كۆڭۈلگە پۈتمەك غەيە ھاۋا بۇ كېچە.

شىبۇ پۇرسەتنى قاچۇرساڭ سەن جوۋاينىمەك دېمەك،
سۆيگۈنىڭ قەدرىنى بىلمەس بىداۋىمىز گال دېمەك،
بىر كۆتەكتەك ئوت ئىچىدە ھۇشى يوق ئىلگەك دېمەك،
تاشلىغان ئوجاقنى مەلئۇن دەۋزىخى كۆيمەك دېمەك،
بولمىسا ئەقلىڭ بولۇپ كەلگىل كىلەيلى بۇ كېچە.

بىرلا كۆرمەك بىرلا باغىنىڭ مىللىرىدىن ساز چىقار،
ئوت ئۇچقىنچى سۆيگۈ مۇقامى دېگەن ئاۋاز چىقار،
جىلۋىلىك خۇشلۇقنى سىر ئەيت مۇندا كۆپ دىلباز چىقار،
بولمىسا ھېچبىر نامايىش ئېيىقلى بىر ناز چىقار،
كۆن ۋە ئاي بولغاي خىجالەت كۆزى شەھلا بۇ كېچە.

بىز بۇ ئاخشاملارنى ئاخشاملارغا قوشماق بىرلا خوش،
تەشرىپى پاتلىك جەزمى ئارا بولغاي چىراق بىھوش،
ئۇشبۇ سائەتلەر غەنىمەت كەل قوشۇل ئابات خەئوش،
مۇندا بار مەردانىلىك يوق مەررە يالغاندە پۇش،
مەن ئايان قىلدىم ساڭا قىل زوقى زولا بۇ كېچە.

ئۇيغۇر يار لۇتپىنى كۆرمەكنى ئىماندىن يىراق،
كۆڭۈل باغى نىگەر قىلچە بولمىسا قۇرباندىن يىراق،
نىگەر بولسۇن سائادەت قەدرى ھىكمەت جاندىن يىراق،
جان بېسىنگدۇر قىلما يار دەپ بىزنى جاناندىن يىراق،
جۈملە ئاساسلىق يوقالغان مەجلى ۋاللا بۇ كېچە.

بالدۇر كەلگەن ئىلھاملار

ئابلىكىم خېۋىر

باش باھار شامىلى

شوررىتە ئۆتۈپ قالدىڭ ئالدىمىزدىن،
«ئۆلىمىگۈر قىش شامىلى» دېدى يارىم.
بۇ قارغاش ھېسلىرىمغا تەگدى دەھشەت،
خەنجەردە تىلىنغاندەك بولدى باغرىم.

ياقامنى يىرتىپ ساڭا ياقتىم كۆكرەك،
سوغاقتىن تېنىم قانچە شوركەنسىمۇ.
يۈرىگىم تۇيار ئىسسىق تېنىقىڭنى،
ئەتراپىم بىر ھەسەتكە پۈركەنسىمۇ.

بىز ئۈچۈن سۈرۈپ كەتسەڭ سوغ ھاۋانى،
قاغالساڭ ئۇۋالچىلىق تۇتار سېنى.
توغۇلغان كۆپ ئىشلاردا ئۇۋالچىلىق،
مىزان قىپ ئۆتكەچ كىشى سەزگۈسىنى.

ئاز ئۆتمەي يېشىل ھايات باشلىنىدۇ،
ئاز ئۆتمەي تاغ - دالىغا يېيىلار ياز.
ئامرىغىم، ئىشتىن يانساق، ئاشۇ شامال،
سالىدۇ يولىمىزغا گۈل پايانداز.

نۇرلۇق يول

ئىشىمغا ئالدىراپ بۇ يولدىن ئۆتسەم،
يا شاۋقۇن بېسىلغان كەچلەردە يۈرسەم.
قەلبىمدە قوزغۇلار چىرايلىق سەزگۈ؛
ھەي، ھەممە كوچىنى ئەشۇنداق تۈزسەم.

ياشلىقتەك گۈزەلسەن، ئۈمىددەك نەپىس،
بۇ سەندىن قەلبىمگە ئورنىغان ئوبراز.
«ھەممە ئاستا - ئاستا بولىدۇ.» دەيدۇ،
ئاستىلاپ تىلەكلەر خەمەكلەيدۇ، راس.

كۆز تەگمىسۇن

تويغىچە كۆرۈپ ئال بۇ يەرنى كۆزۈم،
مەيلى شۇ كۆرگەنچە قادال، قېتىپ قال.
ياق، دېدى، يۈرۈكۈم، شۇ بولسۇن تۈزۈم؛
ئاڭا كۆز تەگمىسۇن، كۆر - دە كېتىپ قال.

×

رىۋايەت، ماقتاشلار، پەخىرلىك ئاتاق،
قىياسلار قوزغاتقان ئاسمانىي ھەۋەس.
يۇلتۇزلار يېنىغا تاشلىغان تالاي،
قوقاس ئۈچقۇنى قىپ مېنى ھەر نەپەس.
غۇلجا ناخشىسىدەك گۈزەل ئارزۇلار،
قەلبىم توپرىقىغا ئۈرۈق كۆمگەن چاغ؛
پىكىر دەپتىرىمدە تالاي ماۋزۇلار،
يېشىلمەس سۇئال بوپ چۈشكە كۆچكەن چاغ؛

ئامىتى تۈگىمەس دۇنيا يېيىلار،
قوينىغا بۇۋاقتەك تەلپۈنەر ئىدىم.
ئۇنىڭ تەگدىشىگە نىمە تېپىلار؟
يولىدا قىياقتەك يەلپۈنەر ئىدىم.

×

غۇلجا ناخشىلىرى توغۇلغان ۋادا،
كۆزۈمدىن قان كەتتى سېنى كۆرگەندە.

ئۆلكەم قىممىتىمنى قايتا ئويلۇدۇم،
باغرىڭدا ئەقلىمدىن ئېزىپ يورگەندە.

بۇ كەمگە كۆرگىنىم قاغجىراق ئالەم،
ئۇندا بىر، بۇندا بىر بۇستان مەلىلەر.
قۇملار يىرتىپ كەتكەن، شۇڭا مەن دەيمەن،
يېشىل مەلىلەر -يۇ، يىرتىق پەردىلەر.
ئەندى كۆرمەكتىمەن ئۇچ - چېكى يوق،
ياپ - يېشىل ئالەمنى بۇ يەرگە كېلىپ.
دەريالار، ئۆستەڭلەر ئاڭا مېردىيان،
ئېرىقلار ئۆتۇشەر پاراللىل سېلىپ.

توپلانما توك يولى مىغ - مىغ چۇنەكلەر،
نە ئەجەپ، بۇ زىمىن سۇلا كېكەرسە؟!
ئەجەبا، دېڭىز بوپ كەتمەيدىكەنا،
تەبىئەت شۇنچىلىك مول سۇنى بەرسە؟!

سۇ، ئاھ، سۇ قەدرىڭنى بىر مەن بىلىمەن،
سەن ئۇچۇن بار بىزدە جەڭگە - جىدەللەر.
سەن ئۇچۇن ئاتىغا يول بېرىشمەيدۇ،
كەتمەن ۋە ئارىنى كۆتەرگەن سەپلەر.
ئەشۇنداق سەپلەرنىڭ بىرىدە بوۋام،
قېنىدا بۇيىغان بىر ئېرىق سۇنى.
سۇ كۆرسەم ئەندىكىپ، شۇركىنەر بۇيۇم،
شۇنداق جىدەللەردىن تاپقانىمەن ئۇنى.

مىليون يىل ياشىغان قېدىم ئورمانلار،
جاپاكەش توغراقلار قۇمغا پاتماقتا.
قازان گەردىشىدەك قالدى مەلىلەر،
يوگەنسىز قۇملۇقلار ھەيۋە چاچماقتا.

ئىنسان ياشاش ئۇچۇن ئىنتىلەر جاندىن،
بىز يەرنىڭ تەكتىدىن ئىزدەيمىز ھايات.
سۇ ئېلىپ كۆكلەيمىز تىرەن قاتلامدىن،
يېشىللىق ھاياتتەك ئېزىزدۇر، ھەيھات.

ھەرغولدا دولقۇنلاپ ئاقسا ئون دەريا،
ئون ئەمەس، يوز دەريا، ھەتتا مىڭ دەريا.
كۆزۈمدىن نېمىشكە تۆكۈلمىسۇن قان،
بۇ ھەسەت ئەمەسكى، ھەيرانلىق گويا.

×

تەلكە تاغلىرىنى غۇلاچلاپ چىقتىم،
قوللۇرۇم پۇت بولدى ساڭا كەلگىچە.
پۇتلىرىم ئاستىدا قالمىسۇن چېچەك،
يېشىل مۇھەببەتكە چوكەي بەلگىچە.

يېشىللىق، يېشىللىق، توتاش يېشىللىق،
ئاق ياماق ئەمەسكەن ئالقانچە كەڭلىك.
باغلارنىڭ تېمى يوق، ئېتىزنىڭ قىرى،
ئۆگزىلەر ئۆستىمۇ ھەتتا چىمەنلىك،

×

ئەسىرلىك مۇڭلارنى تۆكمىدۇ دۇتتار،
پۇتكۈل سورۇن گويا ئۆرۈلگەن ئۆپكە.
باراڭ تەۋرىنىدۇ شەبنەملەر تاشلاپ،
نە شەبنەم، ياش تۆكەر قوشۇلۇپ كۆپكە.

ناخشا تۆكۈلىدۇ يورەك قېتىدىن،
يورەككە تېگىدۇ، سۇ، سۇ ئېتىدۇ.
ھەربىر تېنىقلاردا تۇنۇر يانىدۇ،
يامغۇردا سورۇنغا ئوتلار كېتىدۇ.

شۇنداق ناخشىلارنى، شۇنداق مۇڭلارنى،
ياراتقان بىزلەرنىڭ ئاتا ۋە ئانا.
قوراي توشۇپ ئۆتكەن ھارۋىكەش، بەلكىم،
يا يىگىت، ئىتلارغا تارتقۇزغان چانا؟!

يا سولدات دۇشمەننى سور - توقاي قىلىپ،
شۇ سۇپەت ناخشىنى ئىجات ئەتكەندۇ؟!
يا قىزچاق دەسسىلىپ ياۋ ئاياغىدا،
بىر ناخشا ئىجات قىپ پەريات چەككەندۇ؟!

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

دەرت تەگمە، ئەشۇنداق ئېسىل ناخشىنى،
بىزلەرگە يەتكۈزگەن بۇلبۇلغا زادى.
مەن ئۆلسەم يىغلىماي، ئەشۇ ناخشىدىن،
بىر كالون ئېيتىڭلار، بوپ كېتەي رازى.

×

قايماق چاي دېيىشەر مېنىڭ يۇرتۇمدا،
ئەتكەن چاي دەپ ماڭا تۇتقىنىڭنى قىز.
ئىلى دەرياسىنىڭ سۈيىدە پىشقاچ،
تاكى يۈرەككىچە كۆيىدۇ ئېغىز.

×

باغچا قۇچىقىدا ئېغىر سۈكۇنات،
گۈل - گىيا، ياپراقلار شۇنچىلىك تىنچ.
ھۆرمەت، تەزىيەدىن ئىگىلدى بېشىم،
ياق، دەيمەن كۆزۈمدە يەنە نەملىنىش.
قانداق چاتاق كۈنكىن، قانداق يامان كۈن؟
بۇلۇتلۇق كۈنمىكىن، يا چاقماقلىق كۈن؟
ساماليوت، ساماليوت ساق ئۇچساڭ نېتەي؟
شۇ كۈنى باغرىڭدا كۆرسەتمەي تۇتۇن.
ئازادلىق سېپىنىڭ ئەي داھىلىرى،
ئازات كۈنلەر بىلەن بىزلەر بەختىيار.
ھەر كۈنى كېلەمدۇ بۇيان غۇلجىلىق،
دەرس ئېلىپ كېتىشنى قىلىپ ئىختىيار؟

×

«ئەزەلدىن توقچىلىق يۇرت» دەپ ئاڭلايتتىم،
قول قويدۇم، قول قويدۇم باياشاتلىققا.
ئاددى ناشتىدا داستىخان تولۇق،
مىڭ ياڭزا يېمەكلىك، مېۋە، تاتلىققا.

پىششايۋان قىلماستىن ئۆي سالمايدىكەن،
گۈلزارلىق سەيناسى شۇنچە ياراشقان،
جەڭنامە ئاڭلىدىم شۇ سەينالاردا،
مەئىشەت سۈردۈم ھەم قۇرۇپ باداشقان.

ئېرەنلىك ئىچىدە ئۆتتى بىر كۈنۈم،
ئۆتتىكى شاھانە ئىشرەت ئىچىدە.
ئون قانچە «يۈزى» نى مەشرەپكە چىللاپ،
ئىچىمىگە ئوت سالدى كىملەر كېچىدە؟

ئاۋرال تاغلىرىنى ئارىلاپ چىقتىم،
ئەجدادلار ئىزىنى يوراپ باغرىدىن.
چىلانرەڭ تۇپراقتا ئېغىناپ كەتتىم،
بېھىش سايىسىنى كۆرۈپ باغىدىن.
بۇ يەردە ئاي شۇنچە يارقىن كۆرۈنەر،
بۇ يەردە قۇياشمۇ شۇنچىلىك پارلاق.
بۇ يەردە يۇلتۇزلار بېسىلماي كۈلەر،
ھەربىر گۈل گىيادا ئۆزگىچە يوراق.

×

تەگمىسۇن كۆز سېنىڭ گۈلشەنلىرىڭگە،
تەگمىسۇن باغلىرىڭ، تاغلىرىڭغا ھەم.
يامان كۆز قويۇلسۇن ھۆسنۈڭدىن ئاداپ،
ياخشى كۆز چاقنىسۇن باغرىڭدا ھەردەم.

ساڭا كۆز تەگمىسۇن بەخت ۋادىسى،
بەختلەر ئاتىسى، شادلىق ئانىسى.
سەن بەرگەن ئىلھاملار ئۆمرۈمگە يېتەر،
ئەندى گەپ: ئىزدەيمەن سۆزدۇردانىسى.

چاتقاللىقنى تالىغاندىكىن...

(ياش ئالىملارغا بېغىشلايمەن)

ھەي...
ئەركەكلەرگە خاس
جاسارەت بىلەن
چاتقاللىقنى تالىغاندىكىن،

تا باشقىچە مېڭىپ كۆرمەمسەن،
مەنزىلىڭنىڭ تېگىگە كېپ قالغاندىكىن.
تېگىرقىما ھېچ!
چېكىنەي دېسەڭ،
ئوچۇق دالا كەينىڭدە قالدى،
قالدى ئۇزاقتا.
راسلا چېكىنسەڭ
قالارسەنمىكىن،
ئۆمۈر بويى تەنە - مازاقتا.
ئالغا مېڭىپ ناھايىتى
غۇلاپ چۈشەرسەن.
ھەتتا
يىرتقۇچلارغا
ھەمرا بولۇپ تۈنەرسەن.
ئالغا مېڭىۋەر!
پۇتلىرىڭ ياداپ،
ماڭالمايدىغان بولۇپ كەتكىچە.
ئالغا مېڭىۋەر
سەن ئالغان تالقان،
روزىغارىڭ بوپ
يەتكەن يەرگىچە.
باشقىلار ماڭمىغان
بۇ چاتقاللىقتا
ھېچبولمىغاندا
سېنىڭ ئىزىڭدىن
ئاق لېنتىدەك جىم يول قالغۇسى.
كىم بىلىدۇ
سەن ئاچقان جىم يول،
بۇ چاتقاللىقتا
ھايات بەرگۈچى
داغدام يول ئۈچۈن
ئاق بوردا سىزغان
بەلگە بولۇپ قالغۇسى.
قانداق ياخشى ئەۋلاتلار ئۈچۈن
بىر يول قالدۇرۇش؟!
چاتقاللىقتا يىپتەك توملۇقتا
ئۇزۇندىن ئۇزۇن
شولا ياندۇرۇش؟!

ئاپتورنىڭ تەرجىمھالى

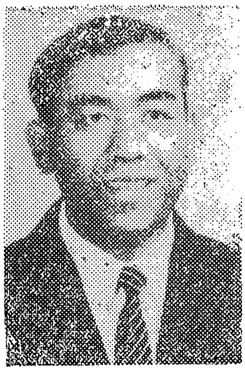

شائىر ئابلىكىم خېۋىر 1946 - يىلى 10 - ئايدا توخسۇن ناھىيىسىنىڭ پايىزا يېزىسىدا ئوتتۇرا دېھقان ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. 1968 - يىلى مەركىزىي مىللەتلەر ئىنىستىتۇتىنىڭ تىل پاكۇلتېتىنى تاماملىغان. ئۇ ھازىر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىدا ئىشلىمەكتە.

ئۇنىڭ شېئىرلىرى 1964 - يىلدىن باشلاپ مەتبۇئاتلاردا كۆرۈنۈشكە باشلىغان: ھازىرغىچە 100 پارچىدىن ئارتۇق شېئىرى، ئون نەچچە داستان، باللادىلىرى ئېلان قىلىندى. ئابلىكىم خېۋىرنىڭ تۇنجى شېئىرلار توپلىمى «چىمەن قىرغاق» شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغانىدى، ئۇ ھازىر ئۆزىنىڭ ئىككىنچى شېئىرلار توپلىمى «باھار سىمفونىيىسى» -- نى نەشرگە سۇنۇش ئالدىدا تۇرىدۇ.

شائىرنىڭ «باھار شۇنچە كۆپ ئىكەن ئاشناڭ» ناملىق شېئىرى 2 - دەرىجىلىك مۇكاپاتقا، «باھار تىلەكلىرى»، «رەڭدار مەھەللەر» ناملىق ئىككى شېئىرى 1 - دەرىجىلىك مۇكاپاتقا، «بۇ مېنىڭ شەھىرىم، بۇ مېنىڭ پەخرىم» ناملىق شېئىرى مۇنەۋۋەر ئەسەرلەر مۇكاپاتىغا ئېرىشتى.

ئابلىكىم خېۋىر شېئىر ئىجادىيىتى بىلەن بىرگە يەنە تەرجىمە ساھەسىدىمۇ ئوتتۇقلۇق ھالدا مېھنەت سىڭدۈرۈپ كەلدى، ئۇ ئېلىمىزنىڭ مەشھۇر شائىرلىرىدىن ئەيچىڭ، بەيخۇالارنىڭ: مەشھۇر سوۋېت ئىنتىپاقى شائىرى مىخائىل ئىساكوۋىسكىنىڭ شېئىرلىرى ۋە باشقا كۆپلىگەن شائىرلارنىڭ شېئىرلىرىنى تەرجىمە قىلدى. ئۇ ھازىر سوۋېت رۇس يازغۇچىسى، خەلقئارا نوبېل ئەدەبىياتى مۇكاپاتىنىڭ لائۇرىياتى بورىس پاستېرناكنىڭ مەشھۇر رومانى «دوختۇر ژىۋاگو» نىڭ تەرجىمىسىنى ئىشلەش ئالدىدا تۇرىدۇ.

يەللار ۋە ئۆمۈر

ھەسەن تىلىۋالدى

يەللار مېنى سۆرەپ ماڭمىدى،
ياكى مېنى قىلمىدى ھاپاش.
ئۇچقۇر يەللار مېنى قېرىتىپ،
بىر مەزگىلگە بېرىپ قالدى ياش.

ئويلاپ كېتىمەن ئۆتكەن ئۆمۈرنى،
چىقارماق بوپ ھاياتتىن يەكۈن.
يەللار مېنى قېرىتسىمۇ گەر،
ئانچە بىكار ئۆتمەپتۇ ئاي، كۈن.

باشلىرىمغا قونۇپ كۈمۈش قار،
چىرايىمغا كىرسىمۇ قورۇق.
ۋۇجۇدۇمدا ئەلنىڭ سۆيگۈسى،
قەلبىم مېنىڭ شىشىدەك يورۇق.

ئۆكۈنمەيمەن ئۆتكەن ئۆمرىمدىن،
مىنۇت ۋاقتىم كەتمىگەچ بوشقا،
ئوتتۇرا ياش قىران يىللىرىم،
بېغىشلانغاچ ئەل ئۈچۈن ئىشقا.

مۈشكۈللەرنى بېسىپ ماڭغاندا،
مەنزىللەردە قاپتۇ ئىزلىرىم.
يۇمۇلسىمۇ كۆزۈم مۇبادا،
قالار نەۋرە، ئوغۇل - قىزلىرىم.

يەللار مېنى سۆرەپ ماڭمىدى،
مەن يەللارنى قوغلىدۇم سۈرۈپ.
يەل ئىلكىدە تۆكۈپ ئالتۇن تەر،
ئۆمۈر بويى ياشايمەن كۈلۈپ.

دېمىگىن نىگارىم خىيالچان مېنى

ئابلىجان ھېيت

دەقىقىلەر ئىلكىدە خىيالچان يۈرسەم،
دېمىگىن نىگارىم خىيالچان مېنى.
سەن سۈرگەن خىيالدا بولمىغان بىلەن،
يوق دەمسەن مەن سۈرگەن خىيالنىڭ جېنى!.

خىياللار ئىچىدە ئۆركەشلەر دىلىم،
شاتلىقىم چەمبەرچاس باغلانغان ئاڭا.
ھەر خىيال ئىلكىدە مىڭ ئارمان ئۈمىد،
ھاياتنىڭ سۆيگۈسى ياڭراتسا ناۋا.

خىياللار ئىلكىدە سۆيىمەن يارنى،
خىيالسىز ئېچىلماس گۈزەل ئىستىقبال.
قانداقمۇ خىيالسىز ئۆتەر ھەر دەمىم،
ئىلكىمدە ئەركىلەپ تۇرسا شۇ خىيال.

مەيلى مەن قايسى بىر قىسمەتتە كۆيمەي،
ئەركىندۇر خىيالىم ئەركىن مەن شۇھال.
مەن ئۈچۈن خىياللار بىر ئۇلۇق ئىلاھ
ئالەمنى ئىلكىمدە ئوينۇتاي خوشال.

خىياللار ئىلكىدە كۈلۈپ ياشايمەن،
ھەرگىزمۇ سۈرمەستىن ھەسرەتلىك خىيال.
مەن سۈرگەن خىيالنى سەن سۈرۈپ باقساڭ،
ئۈمىدتىن نۇر قۇچار ئىدىڭ بىمايال.

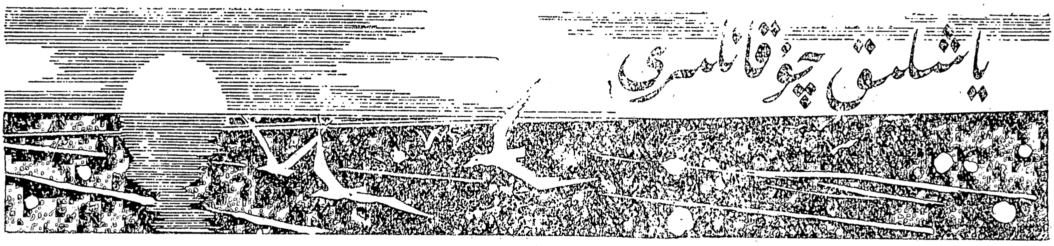

سەھەردە يوققۇتۇپ قويغان چۈشلەر

پولات ھېۋزۇللا

پولات ھېۋزۇللا 1966 - يىلى ئۈرۈمچىدە زىيالىي ئائىلىسىدە تۇغۇلغان. ئۈرۈمچى تەجرىبە ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ 1983 - يىلى شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئەدەبىيات پاكولتېتىغا قوبۇل قىلىنغان. ئۇ 1980 - يىلدىن تارتىپ تا ھازىرغىچە «شىنجاڭ ئۆسمۈرلىرى»، «شىنجاڭ گېزىتى»، «تارىم»، «ئۈرۈمچى كەچلىك گېزىتى» قاتارلىق گېزىت - ژۇرناللاردا 60 پارچىدىن ئارتۇق ئەسىرىنى ئېلان قىلدى.

تۇيغۇ

ئۇرۇق بولۇپ چېچىلدى
ھېسسىياتلىرىم
يوشۇردۇم
كۆمۈپ قويدۇم قارا يەرگە
ئۈنۈپ چىقتى تۇپراقتىن
يېرىپ چىقتى جىسمىمدىن
قۇياش بىلەن سۆيۈشكىلى!

قول

ئىنتىلىش ...
ھەقىقەت ...
ئەقىدە ...
مۇھەببەت ...
قول قىلدى مېنى
مەغلۇپ بولدۇم ئۇلار ئالدىدا،
تەۋە بولغاچ ھەممىسى ماڭا! ...

تىرماشقىن يەلكىنىمگە ئوزۇپ چىققىچە

(تۇنجى قېتىم چاڭجياڭ دەرياسىغا جەڭ ئېلان قىلغان جوڭگو ئېكىسپېدىتسىيىچىلىرىگە)

ئاراملىق - جىملىقتىن زېرىككىنىمدەك،
سەن ئۆزەڭ ئەكەلدىڭ مۇشۇ چاقىقچە.
پۇشايمان قىلىشقا ۋاقتىڭ يوق سېنىڭ،
تىرماشقىن يەلكىنىمگە ئوزۇپ چىققىچە.
تۇغۇلۇپ بۆشۈككە بۆلۈنگىنىمدەك،
خۇيىنى سىڭدۈرگەن نازىنىن تۇرمۇش.
سەن ئەمدى ئۇنىڭدىن قۇتۇلدۇڭ تولۇق،
يوق ئەمدى سەن ئۈچۈن بىردەم جىم تۇرۇش.
يوق ئەمدى خىيالغا مەس بولۇپ يۈرۈش
بار پەقەت تەشۋىشلىك جىددىي ئىرادە..
يوق ئەمدى سۆرەلمە كەچۈرمىشلىرىڭ،
يوق - تاقىسىز سايياھەتەك بولدۇڭ ئازادە.
سەن ئۆزەڭ ئەكەلدىڭ مۇشۇ چاقىقچە،
تىرماشقىن يەلكىنىمگە ئوزۇپ چىققىچە.
تاشلاندىڭ زور ئۈپقۇن ئالقانلىرىغا،
تەنها سەن
سەن ئەمدى ئۆزەڭنى كۆرسەن ئۇچۇق.
سەن ئەمدى ئۆزەڭنى تونۇيسەن ئوبدان!
جىسمىڭدىن، روھىڭدىن مەۋجۇتلۇقۇڭدىن
سەن ئەمدى بېرىسەن ئۇلۇق ئىمتىھان!

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئىنسان تارىخى

تۇنجى
ئاداققى
جىسمەكچىدەك
كۆزۈم تىكتىم،
كىچىككىنە يەر شارىنى قوينۇمغا بېسىپ.
ئۈزۈپ يۈرەر يانلىرىمدا،
پىلانىتلار پەرۋانە كەبى.
خىيال سۈردۈم،
كىچىككىنە يەر شارىنى قوينۇمغا بېسىپ.
چەكسىز دەيدۇ ئالەمنى، بىراق،
مەندىن باشقا ئادەم كۆرمىدىم.
خويمۇ تويدۇم
چەكسىزلىكىنىڭ ۋەھىمىسىدىن،
تەنھالىقنىڭ قىيناشلىرىدىن،
قۇتۇلماققا ئامال ئويلىدىم،
ئامال تاپتىم، سېھىر كۆرسەتتىم.
پارچىلاندى ھوجەيرىلىرىم،
بىر - بىرىگە سىرداش بولغىلى،
چېقىشقىلى ھەم چاقچاقلاشقىلى!

بالىلىقنى سېغىنىش

چۈشۈمنى يوقۇتۇپ قويدۇم سەھەردە،
بىردەملىك ۋىسالىنىڭ دەردى يۈز ھەسسە.
چۈشۈمنى يوقۇتۇپ قويدۇم سەھەردە.
ياشلىق سەۋدالىغىدا ئۇنتۇلۇپ كەتكەن،
قەدىناس بىر تۇيغۇ بالىلىقىمكى ... ...
بولماس شۇ دەملىرىم يەنە بىر مەرتە،
چۈشۈمنى يوقۇتۇپ قويدۇم سەھەردە!.

1987 - يىلى، ئاپرېل، ئۈرۈمچى.

بۇ — ئىككىنچى بىر يۈزۈم

ئەخمەتجان ئوسمان (سۆيگۈ لىرىكىلىرى)

قاچان سۆيدۈم مەن سېنى؟

جانان، قاچان سۆيدۈم مەن سېنى؟
تۇنجى باھار تۇغۇلغاندىمۇ؟
كۆيۈپ كۆكتە ئىلاھى ھىجران،
ئاي ۋە قۇياش ئايرىلغاندىمۇ؟
جانان، قاچان سۆيدۈم مەن سېنى؟
كۆزلىرىڭدە يۇيۇنار ۋىناس.
كىرپىكىڭدە ئۇخلىدى قۇشلار،
ئۇخلىغاندا سىرلىرىڭ تىمتاس.
جانان، قاچان سۆيدۈم مەن سېنى؟
چېچەكلەردىن كېلەر پۇرىقىڭ.
يادلىشىدۇ ئىسمىڭنى سۇلار،
ئاڭلىنىدۇ يەردىن تىنىقىڭ.
جانان، قاچان سۆيدۈم مەن سېنى؟
قانداق كىرىپ كەلدىڭ چۈشۈمگە؟
كەتتىڭ تاڭنى مەندىن ئۇزارتىپ،
سېھرى ناخشا بولۇپ كۆيۈمگە.
جانان، قاچان سۆيدۈم مەن سېنى؟
تۈمەن يىللار ياشىدۇق گويا.
شائىرلىقىمەن پەقەتلا سېنىڭ،
يۈرىكىمدە ئىلاھى ئوقيا.
جانان، قاچان سۆيدۈم مەن سېنى؟
تۆرەلدىمۇ سېنىڭدىن ياكى؟
ئاشىقلىقىمەن پىنھان، كائىنات —
ۋۇجۇدلۇقتىن ئۆچكىچە تاكى ...

دولقۇنلايدۇ كۆزۈك ...

دولقۇنلايدۇ بىپايان كۆزۈك،
ئېزىپ قالغان يەلكەنمەن ئۇندا.
بورانلارنىڭ پەسەيمەس زادى،
ئاۋازلارنىڭ ياڭرار شاۋقۇندا.

ئىستىمەيمەن قىرغا بېرىشنى،
ھايات، ئۆلۈم ماڭا بەربىر.
پاچاقلىنىپ دولقۇنلىرىدا،
ئاڭا چۆكۈپ كېتەرمەن ئاخىر.

ئىنتىزار

كۆزلىرىڭدە بارار يىراقلاپ،
ھەسرىتىمنىڭ يېشىل بولۇتى.
ئېسىڭدىكى تامچە شەبنەمدە،
يۈرىكىمدۇ سۆيگۈمنىڭ ئوتى.
ساھىلىڭدا كونا قولۇقىم،
ھېلىغىچە ئولتۇرار مۈگدەپ.

توزاڭ باسقان قوڭغۇراقلىرىم،
چېركاۋىڭدا تۇرىدۇ ئۇنلەپ.
چۆشلىرىڭنىڭ شىلدىرلىشىغا،
قۇلاق سېلىپ ياتار ئورمىنىم.
تومەن يىللار ساقلىدىم سېنى،
تـۈن قوينىدىن كـەلسەڭچۇ جېنىم!

كىشىنەيدۇ يۈرەك

ئاشىقلىقمەن ئۇنىسىز، ئۇمىدسىز،
تونىمايسەن لېكىن سەن مېنى.
چاچلىرىڭنى پۈرايمەن پەقەت،
قۇچاقلايمەن چۈشۈمدە سېنى.

تەنھا قالدىم ئايدىڭ كېچىدە،
سىردىشىم يوق شۇ ئايدىن بۆلەك.
يـايلىغىدا سـۆيگۈڭنىڭ شۇدەم،
ئۇزاق - ئۇزاق كىشىنەيدۇ يۈرەك.

دەمەشق 1986 - 1987 - يىللار

ئارامسىز خىياللار

مۇختەر مەخسۇت

1

مۇقام تارتىپ ناخشىلار ئېيتتىم،
كۆككە سىڭىپ كەتتى ساداسى.
پەسىل ئاتلاپ تۆكۈلدى چېچەك،
يۈلتۈز كەبى قالدى گىلاسى.
خىيال بىلەن كەزدىم دەشت - چۆلنى،
قېنى ئەمدى ئۇنىڭ ئىزناسى؟.

2

مەن كېلىمەن دالا ئاختۇرۇپ،
سوراقلارنىڭ دەۋىتى بىلەن.
قېدىرىمەن يەر - كۆكنى تامام،
ئاچ نەزىرىم بوركۇتتەك چىچەن.
يان - يېنىمنى سىلاشتۇرىمەن،
يانچۇقتا پۇل، يېنىمدا نىگار ...
بىر يوقسۇزلۇق كېزەر ئىچىمدە،
تاپالمىدىم مەن ئۇنى زىنھار.
ئـاھ، يېنىمكىلىك، ئاھ، سەن يوقسۇزلۇق،
سوراقلارغا ئۆزەڭسەن جاۋاب؛
كۆڭلۈم ئېغىر تۇرسا ئۆزەمنى،
نىچۈن يەنە سەزدىم قۇرۇق قاپ؟

www.uyghurkitap.com

يوقاتقىنىم بىلسەڭ ئەي نىگار،
ئېغىرلىقتۇر ئەل تارازىسىدا.
بويۇن قىسىپ تۇرىمەن مانا،
سوراقلارنىڭ دەرۋازىسىدا ...

3

شەپە بېرىپ چىللىما نىگار،
باشلىما ھەم كەچلىك سەيلىگە.
ئازاب چەككەن تەنتەك كۆڭلۈمنى،
قويالمايمەن ئەمدى مەيلىگە.

ھاي - ھاي بېرىپ بەگباش ھىسلارغا،
تاللىۋالدىم سۆيۈملۈك يولنى.
ئالدانمايمەن،
خىياللىرىمغا،
كىرىپ كېتىپ سۇنساڭمۇ قولنى.
جىمجىت كېچە - سۆيۈملۈك نىگار،
ماڭا بۇندا ئەرك، ئاراملىق.
سىرداشىمدۇر ئەجداد پەرىسى،
مەيلى بۇنى دېگىن ساراڭلىق.
كۈندۈزلىرىم دوسلارغا قۇربان،
كېچە مېنىڭ، ئاق كېچە مېنىڭ.
چىللىمىغىن سەيلىگە نىگار،
دۇر سۆزمەكتە ئامرىغىڭ سېنىڭ.

4

گەز باغلىدى لەۋلەر بۇ كېچە،
قاچتى دىلبەر سەلكىن شامالدەك.
قېنى ئىلھام پەرىسى ئۆزەڭ،
يېتەلمىدىم ساڭا خىيالدەك.
سەن كىملەرنى يوردۇق ئۇچۇرۇپ،
چۈشتەك گۈزەل تاڭدا پاخالدەك ...؟

5

توۋا دەيمەن ئاشۇ ھۆپۈپكە،
گۈلشەنلەردىن ماكان تۇتۇپتۇ.
كۆز - كۆز قىلىپ رەڭ جۇلاسىنى
ھەم تاج قىسىپ مەغرۇر ئۆتۈپتۇ.

كىم ئۇنىڭغا زەر تون كىيگۈزۈپ،
كىملەر ئۇنى ئەيلىدى رەڭدار؟
شۇ ھۆسنىگە بىماس سايرىشى،
كىشلەرنى قىلىدۇ بىزار.
تورغاي كۆيى مۇڭلۇق ۋە گۈزەل،
تىللىرىدىن مۇقام تۆكىدۇ.
توقايلاردىن ئاڭلانسا ئۇنى،
ھەر كىم بىر پەس توختاپ ئۆتىدۇ.

ئېيتقىنىدا دوست، گۈزەل بولمىغاچ،
تورغاي شۇڭا گۈزەل سايرامدۇ؟
ياكى گۈزەل سايرىغاچ، ئاڭا،
گۈزەللىكلەر نىسىپ بولامدۇ؟
ئېيت-قىن، ھۆپۈپ گۈلشەنگە خاسمۇ؟
تورغاي بۇندا سايرىيالماسمۇ؟!

ئەسسالام يۇلتۇزلار

ئابدۇقادىر جالالىدىن

قۇياش ھەققىدە قىسسە

يەر يۈزىگە
چۈشتى ئېقىپ ماڭلايدىن تامچە.
نۇر قېتىمغا بۆلەپ جاھاننى،
چىقتى كۆككە بۆلۈپ شارىسىمان،
ئانىلارنىڭ بولۇپ ئانىسى،
ھايات تۇغۇپ كەلدى ئۇ ھامان.

مەن ئايدا

مېنى ئىزدەپ بارما بۇلاق بويىغا،
باسالمـاسـتىن هـايـاجىنىڭنى.
ئاتمىغىن سەن ئۆزىڭنى هەرگىز،
بۇلاقتىكى ئالتۇن رەڭ ئايغا.
مەن ئايدا،
كۈتـمـەكـتىمەن سېنى بىتاقەت،
يەرگە بېقىپ دىمىگىن
مېنى سەن قايدا؟ ...

ئىقبال

يول ...
كەينىمگە باقسام،
يەرگەسىڭمەي، يالقۇنلىنار سانسىز تامچىلار.
شولىسىنىڭ هەر بىر زەررىسى،
بولۇپ بىر ساداق،
يۈرىكىمگە كېلىپ سانچىلار.
قويماي تېرىپ تامچىلارنىڭ بارىنى،
ئىقبال بويـىنىغا،
ئېسـىپ قويىمەن ياساپ بىر تىزىق.
گۆدەك چېغىدا،
نەزىرىنى تاشلىسۇن ئىقبال،
غورۇرلىنىپ ياشنىسۇن ئىقبال.

هىجران قىسسىسى

1

قېنى ئۇ قىز،
قۇنالغۇسى قاياقتا ئۇنىڭ؟
كۆز يېشىنىڭ ئاداققى بىر تامچىسى،
قېتىپ، توڭلاپ،
قۇچىقىدا چاقنار سۇبهىنىڭ.

2

يىگىت شەلپەر خانىسى ئىچىدە،
كۆتەرگەندە ئالتۇن بېشىنى.
زەر كىرپىكلەر ئىرغىتىپ،
غايىپ قىلدى قىزنىڭ يېشىنى.

3

قىزنىڭ يېشىدىن،
تۇپراق يۈزى كەتتى نەملىنىپ.
سانسىز يۇلتۇز تۆرىلىپ يەنە،
گۈل بەرگىدە تۇرار تەۋرىنىپ.

4

كوندۇز — قىزنىڭ چوشىدۇر گويا،
ئۇخلار ئاڭا يۆگىنىپ دۇنيا.

مايسا

كـائىناتنى
قۇچاقلىدىم كىرپىگىم بىلەن،
غايىپ بولدى هەممە مەۋجۇدات.
ئۇنۇپ چىقتى،
تۇپرىقىدىن تەپەككۇرۇمنىڭ،
تالاي دۇنيا
تالاي مۆجىزات،

ئەستىن چىققان خىياللار

زاهىر ئابدۇراخمان

ئۇنتۇلغان سۇئال

1

تەكلىماكان
تەتە قىلىپ باهارنى،
باشلاپ بارسام ئالدىڭغا.
تونارسەنمۇ كۆزلىرىدىن ...

2

ئۇچۇرسام

تاڭغا قوشۇپ قالغاچلارنى،
چۈشلىرىڭنى چىقىرارسەنمۇ،
كۈتمۇالغىلى ...

3

ئەپپار قوشۇپ
ھىدلىرىغا شامالنىڭ
ئېۋەتسەم،
ئارامىڭنى بۇزسا
چېكمەپ دېرىزەڭنى،
قۇم چاچارسەنمۇ كۆزلىرىڭگە ...

4

ئېۋەتسەم ئاينى،
سىردىشمىشقا سەن بىلەن،
جۆيلەسەنمۇ ئەنسىز
ئۇيقۇلۇق.

5

تەكلىماكان
ئۇزىلەرمۇ چۈشلىرىڭ
بىر كۈن......؟!

قەلبىڭدىكى يوللارغا ئوخشاش...
ئەگەر
تاپقا چۈشمەي
ياشلىقىمدا بەكۋاشلىق قىلسام،
قاتقان مەڭزىڭدە
ئۆكۈنۈشتىن دۇمۇلارمۇ ياش ......؟!

باشسىز ۋۇجۇتلار

1

يوگرەيدۇ
سامانلىقتىن قوتانلارغىچە
قوتانلاردىن سامانلىققىچە،
موكچەيگەن گەۋدىسىگە
يودۇكلۇك ھامان.
مىراس قالغان
مەخسۇملۇقتىن باخشىلىقچە،
باخشىلىقتىن ساراڭلىققىچە ......

2

پېشانىسى دۇمبا يېمىكى،
نىشانىسى «بوردا» يېمىكى.

ھەيرانلىق

تارىم
ئارامگاھى سەن كۆكنىڭ،
چۆمۈلىدۇ بىر سەندە
كۈندۈزدە كۈن،
ھەيرانمەن
نېچۈن يەنە سۆيۈك لاي؟!!

تاپ

ئاتا
ياشلىقىڭنى بەردىڭ ماڭا
قىسسىنماي،
ھاساڭ بىلەن
سىزىپ بەردىڭ يولۇمنى،
يوللىرىدا
جۇۋاز سۆرىگەن كالىغا ئوخشاش،
ماڭار تىنىمسىز، بىراق
كۆرۈلمەيدۇ مەنزىلىدىن ئىز ......

3

زېمىن سەسكىنىدۇ ئاياقلىرىدىن،
تارىخ ھالسىرايدۇ تاياقلىرىدىن، پەقەت
رازىمىكەن ئاللانىڭ ئۆزى
ئۇلارغا بەرگەن ساياقلىرىدىن.
ئۇ ئۆزى لەللا كېسەمچى بولسا
بېرەركەن ئورۇن،
ئۆز دەرگاھىنىڭ قاياقلىرىدىن......؟!

1987 - يىلى يانۋار، ئاقسۇ

بۇلبۇلغا خىتاپ

روزى سايىت

مەن ئۇزاقتىن بېرى «بۇلبۇلنى بىر كۆرسەم، سايرىشىنى بىر ئاڭلاپ باقسام» دەپ ئارزۇ قىلاتتىم. ئەپسۇسكى ئۇنىڭ ئۆزىنىمۇ كۆرەلمىدىم، سايرىشىنى ئاڭلاشمۇ نېسىپ بولمىدى. باشقىلارنىڭ ئېيتىشىچە، بۇلبۇل جۈپلىشىشتىن ئەۋەلقى مەست ۋاقتىدا سايرايدىغان، تۇخۇم باسقان مەزگىلدىن باشلاپ تاكى كېلەر باھارغىچە نەلەگىدۇر يوقايدىغان پەسىل قۇشى ئىكەن ...

بۇلبۇل،

بۇلبۇل كۈيلەپتىمەن نەچچە يىل،
مىسرالارنى تەئرىپىڭگە باقتۇرۇپ.
يۇرتۇڭ ئىكەن گۈزەل، خەلقى خۇشپېئىل،
شۇ خۇسۇستا سايرا، تىڭشاي ياقتۇرۇپ.
كەل، ئىككىمىز سىردىشايلى خەندە قىل،
ئاۋازىڭنى قاش سۈيىدەك ئاقتۇرۇپ ...

دېدىم شۇنداق، كەزدىم يېقىن - يىراقنى،
تەلەي كاجمۇ — كۆرەلمىدىم ئۆزۈڭنى.
ياقماقچىمۇ ئىنتىزاردىن يىراقنى.
ياپراقلاردا نىقاپلىدىڭ يۈزۈڭنى.
راۋا كۆرمەي بۇندىن ئارتۇق سوراقنى،
كۈتكەنىدىم جاۋابىڭنى - سۆزۈڭنى؛

چىقتى پاختەك «گۇ - گۇ» لىشىپ دالىدىن،
قارىغۇجىلار قوندى شاخقا ۋىچىرلاپ.
ئۇچۇپ ئۆتتى دەرىزەمنىڭ ئالدىدىن،
سوپىياڭلار تەبەسسۇمدا پىچىرلاپ.
سۆزلەشتى تەڭ كەچكىنىنى يادىدىن،
(قەلەم شۇ ئان ئىشقا چۈشتى غىچىرلاپ).

دېدى ئۇلار: «كېچىكىپسەن ئىلچىلىك،
كېيىن كەلدىڭ ياڭراق ناۋا پەسلىدىن.
ئۇ ئېغىر بوي، گۇمان قىلما قىلچىلىك،
بالا باشلاپ چىقىدۇ پات پەسلىدىن.
گەر تاقېتىڭ يەتسە، كەلسەڭ كېينچىلىك،
نەپ ئالىسەن ئاۋازىدىن، ۋەسلىدىن...»

دېدى يەنە: «ئۇزۇرى بار بۇلبۇلنىڭ،
دەيدۇ "ھەرگىز رەنجىمىسۇن مېنىڭدىن.
ئىچىپتىمەن شارابىنى ھەر گۈلنىڭ،
مەسخۇشلۇقتا كۈي ياڭراپتۇ تىلىمدىن.
كەيپىم تارقاپ، پەيتى كېتىپ مەرغۇلنىڭ،
چىقالمىدىم شۇڭا ھازىر ئىنىمدىن" ...»

ئىش مۇنداقكەن، تېخى تاسلا قاپتىمەن،
گۇمانلارنىڭ ئىشىكىنى ئاچقىلى.
سېنى بىر يوق ئەپسانىكەن دەپتىمەن،
بولمىسا ئۇ چىقىماتتى گۈل چاچقىلى.
ھەر قانچە بوپكەتكەنىدىمۇ يۈز تۆۋەن،
نىمە قىلدىم بۇلبۇل مەندىن قاچقىلى؟

«شائىر كەلدى !» دەپ ئاڭلاپلا، تەمتىرەپ،
مۆككىنىمۇ ئاۋازىنى ئۆچۈرۈپ؟
يە سايراشقاق چېنىشىدىن ئەنسىرەپ،
كەتكىنىمۇ ئۇۋىسىنى كۆچۈرۈپ؟
تەڭ سايرىساق جانلانماستى ھەر تەرەپ،
كەڭ ۋادىنى كۈيگە كۆمۈپ، كولدۇرۇپ؟...

بۇلبۇل،
بۇلبۇل سايرىشىڭدا شەرت باركەن،
بىلمەپتىمەن شەرتىڭنى، مەن ناماقۇل،
دەپقالغىنىچۇ «شائىر ئاتلىق مەرت باركەن»
تەڭلىدىم، ئال، ھۆرمەتكە لىق باكاۋۇل.
ئىچ قانغىچە، سايراشقىمۇ پەيت باركەن،
مەسخۇشلىقىڭ تۇتقىچە قىل تاناۋۇل.

كېلىپ قالسام يانذۇرقى يىل باھاردا،
سايرىشىڭنى تىڭشىۋالاي قانغىچە.
بەزمە تۈزۈپ ئالمىلىق باغ، گۈلزاردا،
مۆكىدىشايلى ھەمرا بولۇپ تاڭغىچە.
خىتاۋىمنى قويۇپ كېتەي ئۇزاردا،
ئىلاج بولسا دىدار كۆرسەت يانغىچە!؟...

1986 - يىل ئاۋغۇست، غۇلجا.

بىر دانىشمەندىن سورىدى:
— دۇنيادا ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ ياخشى نەرسە نېمە، ئەڭ يامان نەرسە نېمە؟
دانىشمەن جاۋاپ بەردى:
— دۇنيادا ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ ياخشى نەرسە گۈزەل ئەخلاق، تەربىيە، ئىرادە، غەيرەت بولۇپ، شۇ گۈزەل خىسلەتلەر بىلەن نام چىقىرىشتۇر. ئۆلۈمدىن بەتتەر يامان نەرسە تەربىيەسىزلىك ۋە ھورۇنلۇق بىلەن شۆھرەت قازىنىشتۇر.

يەنە ئۇنىڭدىن سورىدى:
ئەڭ ئەخلاقلىق ئادەم قانداق بولىدۇ؟
دانىشمەن ئېيتتى:
— كۆپ نەرسىنى بىلىپ، كەم سۆزلىگەن، ئۆز بىلىمىگە مەغرۇرلانماي بىلمىدانلىق قىلمىغان ئادەم ئەڭ ئەقىللىق ھېسابلىنىدۇ.

× ×

بىر كىشى تامدىن يىقىلىپ چۈشۈپ، پۇتى زەخىملەندى. ئۇنىڭدىن ھال سوراپ يوقلاپ كەلگەن كىشىلەر ئەزمىلىك قىلىپ، ئۇزاق ئولتۇرۇپ قالدى. ئۇ كىشى بىزار بولغانلىقىدىن بىر پارچە قەغەزگە مۇنداق سۆزلەرنى يېزىپ، ئۇلارغا كۆرسەتتى: «ئەزمە كىشىلەرنىڭ سۆھبىتى جانغا ئازاپتۇر. كېسەل ھالىنى سورىغىلى كەلگەن كىشىلەر ئەزمىلىك قىلماي تېز چىقىپ كېتىپ، كېسەلگە ئاراملىق بەرگىنى تۈزۈك». (خېلىل مۇھەممەت تەرجىمىسى)

خې ۋېيمەڭ

قۇربان بارات تەرجىمىسى

بۇ داستانىمنى كۆنچى دەرياسىنىڭ روھى — باتۇر ئىسيانكارلار، ئېگىلمەس - سۇنماس ئىزلەنگۈچىلەر بولغان تاھىر ۋە زۆھرەگە بېغىشلايمەن.

ئاپتوردىن: مەن بۇ داستانىمغا 1952 - يىلى يەر ئىسلاھاتى مەزگىلىدە توپلىغان خەلق رىۋايىتىنى ماتېرىيال قىلدىم. بۇ رىۋايەت كورلا رايونىدا كەڭ تارقالغان بولۇپ، ئۇنى ھەممە ئادەم بىلىدۇ. رىۋايەت قەھرىمانلىرىنىڭ پاجىئەسىگە ئىلاھىيلىق سىڭگەن. ئۇلاردا كىشىنى ھاياجانلاندۇرىدىغان شىجائەت كۈچى، مۇقەددەس ۋە پاك روھنىڭ نۇرى بار.

ئۇزاق ۋاقىتتىن بۇيان، مەن رىۋايەت قەھرىمانلىرىنىڭ پاك مۇھەببىتىدىن تەسىرلىنىپ يۈردۈم. ئۇلارنىڭ گۈزەل ئوبرازى مېنىڭ خىيالىمدا دائىم پەيدا بولۇپ تۇردى. ئۇلار توغرىسىدىكى رىۋايەتنىڭ ئۇزاق زامانلاردىن بۇيان داۋام قىلىپ كېلىۋاتقانلىقى ئۇلارنىڭ زوراۋانلارغا قارشىلىق كۆرسىتىش ۋە ئەركىنلىك ئىزلەش روھىنىڭ خەلقنىڭ ئارزۇ - ئۈمىدىگە ۋەكىللىك قىلغانلىقىدىن بولغان. بۇ قەھرىمانلارنىڭ باشەگىم تېغىنىڭ چوققىسىدا قەبرىسى بار. گەرچە يىگىت - قىزلار بۇ قەبرىنى يوقلاپ تۇرسىمۇ، قېرىلار دۇئا قىلىپ ئۆتسىمۇ، لېكىن ئۇ يەنىلا يېتىم ۋە غېرىپ كۆرۈنىدۇ. مەن كىشىنى ئۇلۇق - كىچىك تىنىدۇرىدىغان بىر ھەسرەت ئىچىدە، ئۇلارنىڭ قەبرىسىگە ئۈمىت ۋە خەيرىخاھلىق گۈلچەمبىرىكىنى قويۇپ قويدۇم.

مەن بۇ داستانىمدا ئەسلى رىۋايەت خاتىرىسىنى رەتلەپ چىقمىدىم ياكى بۇ رىۋايەت توغرىسىدىكى خەلق داستانلىرىنىڭ كۆچۈرۈلمە نۇسخىسىنى ئىشلىمىدىم، بەلكى رىۋايەت ۋەقەلىكى ئاساسىدا قايتا ئىجات قىلدىم، خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنىڭ مول كانلىرىنى ئېچىش يۈزىسىدىن بىر قېتىملىق ئىزلىنىش ئېلىپ باردىم. كىتابخانلارنىڭ ياردەم بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى www.uyghurkitap.com

مۇقەددىمە

زۇمرەتتەك يالتىراپ كۆنچى دەرياسى،
ئاقىدۇ يايغاندەك توز قانىتىنى،
ئۇ جايدا ئاڭلايسىز ئۇيغۇر خەلقىنىڭ،
قەدىمىي بىر گۈزەل رىۋايىتىنى.
ئۇ سۆيگۈ ۋە جاپا توغرىلىق ناخشا،
كۆز يېشى، قان بىلەن يېزىلغان داستان.
ئۇنىڭدىن يالقۇن ۋە خەنجەر نۇرىدەك،
يالتىراپ تۇرىدۇ ئۆلمەس بىر ئىسيان.

1. ئابباس خاننىڭ ماكانى

كۆل بولغان ئىكەنمىش كورلا ۋادىسى،
بەك ئۇزاق ئۆتمۈشتە قالغان زاماندا.
كېيىنچە شەھەرلەر كۆتىرىپتۇ قەد،
زېمىنغا ئايلانغان بۇ كەڭ ماكاندا.
باشەگىم ئابباسنىڭ قەلئەسى ئىكەن؛
قان بىلەن سۆڭەكتىن قىلىنغان بىنا.
سۆزلىنەر بۇ ماكان رىۋايىتىدە،
ئىنسانىنىڭ قايغۇسى، كۈلكە ۋە يىغا.
مەدداھلار كۈيلەيدۇ تا ھازىرغىچە،
ئۇنىڭدىكى كىشەن ۋە خەنجەر توغرىلىق.
تاھىر ۋە زۆھرەنىڭ ئىشقىي پاجىئەسى،
تارالغان شۇ تاغلار ئارا تۇغۇلۇپ.
قىيادا كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ ئېنىق،
ئابباسنىڭ ياسىدىن ئۇچقان ئوق ئىزى.
تاققا ۋە دەرياغا چاچىدۇ شولا،
ئاشىقلار تاراتقان ئۇچقۇن يۇلتۇزى.
بۇ جايدا يول ئۆتەر ھاڭلارنى بويلاپ،
چوققىلار ئاسماننى تۇتار سوزۇپ قول.
جەنۇپ ۋە شىمالنىڭ بۇ ئۆتكىلىدە،
ئابباسخان قۇرماقچى بولدى بىر قورۇل.

ئويلىدى، ئورناتسام تۆمۈر دەرۋازا،
قەلئەگە تەگەلمەس يات قەبىلەلەر.
ئويلىدى، قۇللىرىم قاچالماس يەنە،
يوق بولار ئىسيانلار ۋە ئەنسىز كۈنلەر.
ئۇنىڭغا تەئەللۇق بۇندا يەر - زېمىن،
پايانسىز يايلاقلار ئۇنىڭ يايلىقى.
ئۇنىڭغا تەئەللۇق ھەتتا ئاسمانمۇ،
ۋادىلار ۋە تاغلار ئۇنىڭ بايلىقى.
كۆنچىلەر ياشايدۇ دەريا بويىدا،
تەقدىرى ئەركسىز، ھال - كۈنى قىيىن.
بار ئىدى كۆنچىلىك ئىشخانىلىرى،
دەريانىڭ نامىدۇر كەلگەن شۇنىڭدىن.
كۈيچىگە ئوخشايدۇ بۇ گۈزەل دەريا،
ئۈن بېرىپ ئاقىدۇ كۈندۈز - ۋە كېچە.
خەلقىنىڭ قايغۇسى ۋە ئۈمىدىنى،
ئۇ كۈيلەپ كەلمەكتە تا بۈگۈنگىچە.
ئۇنىڭدىن تۆرەلگەن بىر جۈپ توز قۇشى،
ئېيتىلغان خاقانىنىڭ قانلىق تەختىگە.
ئېيتىلغان زۇلۇمغا تۇتاشتۇرۇپ ئوت،
ئىنتىلگەن خەلقىنىڭ گۈزەل بەختىگە.
بەختىنى ئويلايتتى ئادەملەر ئۇندا،
تەقدىر ئۆزگىرىشىنى بىزلاتتى كۆرمەك.
ئۇلارنى جەننەتتىن قىلغان ئۈمىدسىز،
دوزاختەك دۇنيادا تەمتىرەپ يۈرمەك.
ئابباس خان دۆلىتى مىسلى قىش ئىدى،
ھاياتنىڭ باھارى بولۇپ باقمىغان،
ئۇندا گۈل - گىياھلار ئاچمايتتى چېچەك،
دوزاقتەك كۆيۈپ ئوت، تىرقىرايتتى قان.
ئادەملەر خاقاندىن يۈرەتتى قېچىپ،
تىترەيتتى نامىنى ئاڭلىسا ھەتتا.

قاچاتتى كۆرگەندە نەۋكەرلىرىنى،
تاغلار ۋە ئورماندىن ئىزلىشىپ پانا.
قامچا يەپ ئۆسەتتى تۇغۇلغان ئوغۇل،
قىز بولسا ئۇچرايتتى خورلۇق - ئازارغا.
ئادەملەر غەزەپلىك ۋە ئۈنسىز ئىدى،
قۇشلارمۇ جۈرئەتسىز ئىدى پەرۋازغا.
مۇقەددەس بولاتتى خاننىڭ بۇيرۇقى،
تىك قاراش سانالغان ئۇندا جىنايەت.
ئەقىللىق ئادەملەر بولغان گۇناھكار،
ۋە گۈزەل قىزلاركى كەلتۈرگەن ئاپەت.
تۇسۇن ئات مىسالى يۈگەنسىز بولۇپ،
پەقەت خان يايرايتتى بۇ مەملىكەتتە.
ھەشەمەت قوغلىشىپ سېمىز ھۆكۈمران،
ئۆتەتتى چېكى يوق ئەيشى - ئىشرەتتە.
بۇ ئاچ كۆز تاجدار ياشايتتى پەقەت،
ھوقۇق ۋە ئىناۋەت ئىستىكى بىلەن.
ئۇ بىغەم ۋە تامام بىپەرۋا ئىدى،
خەلقىنىڭ ئۆلۈكى - تىرىكى بىلەن.
بار ئىدى بىر ئۇستاز، ئەل دەيتتى ھاپىز،
ئۇستازنى ئابباس خان كۆرەتتى يامان.
خاننىڭ قولتۇغىغا ئالغانتى كىرىپ،
ھىلىگەر ۋەزىرى بولغان قارا خان.
ياغدۇرۇپ ئالەمگە پىتنە ۋە پاسات،
ئۇ ئوردا ئىچىدە قۇترايتتى ھەدەپ.
قۇترايتتى قورۇلىنىڭ دەرۋازىسىدىن،
بۈركۈتمۇ قاناتلىق ئۆتەلمىسۇن دەپ.
تاغلارنى، سۇلارنى ۋە ئىنسانلارنى،
كىشەنلەش بوپقالدى ئۇنىڭ خىيالى.
يۈردى ئۇ ئۆزىگە قويۇپ تەمەننا،
ۋە ھاپىز قايغۇردى بولماي ئامالى.
كۆنچىنىڭ سۇلىرى شۇنىڭدىن باشلاپ،
بولمىدى دولقۇنلۇق، ئاقمىدى راۋان.

خەتەرلىك بوپقالدى كارۋان يوللىرى،
باشەگىم ئالدىدا پۇراپ تۇردى قان.
قاراخان قىلاتتى تالان ۋە تاراج،
بەختسىز يولۇچىلارنىڭ چۈشۈپ پېيىگە.
ئۇلارنىڭ ئەلەمدىن تۆكۈلگەن يېشى،
قوشۇلۇپ ئاقاتتى دەريا سۈيىگە.
يۈزلەندى كورلىنىڭ يايلاقلىرىغا،
باھارمۇ يىراقتىن ياڭرىتىپ ئاۋاز.
يايلاقتا تاھىر دەپ يىگىت بار ئىدى،
ئېتىنى چاپتۇرۇپ يۈرگەن چەۋەنداز.
سوغاقتىن قورقمايدۇ باھار غۇنچىسى،
يايىدۇ مۇقەررەر بەرگىنى رەڭدار.
ۋادىدا يېتىلدى گۈزەل قىز — زۆھرە،
ئاۋازى بۇلاقتەك ئىدى ئاھاڭدار.
ناخشىلار ئېيتاتتى تاھىر ئىككىسى،
قىلاتتى ئۇلاردىن ھاپىز ئەندىشە.
ئابباس خان باھارنىڭ قاتىلى ئىدى،

قاراخان شۇملۇقنى ئويلار ھەمىشە.
سەيسىسى باشلاندى تۆمۈر قورۇلىنىڭ،
ئىشلىدى ئۇنىڭدا كۆپلىگەن قۇللار.
تاغلارنىڭ ئىچىدىن توسالدى دەريا،
يولىنى ئۆزگەرتتى كۆمۈش دولقۇنلار.
ئادەملەر سەيسىدىن قاچتى توختىماي،
ئۆلۈشتى زۇلۇمدا ۋە مېھنەتتە.

تاھىر ۋە زۆھرەمۇ بولۇشتى پەيدا،
سەيسىگە تۇتۇلغان قۇللار سېپىدە.
بۇ ماكان ئاببباسنىڭ مۈلكى ماكانى،
پاجىئەلەر ۋەتىنى بولغان ئۇ ھەردەم.
باشەگىم قۇچاق ئاچ!

تاھىر ۋە زۆھرە،
سېنىڭ تۇپرىقىڭغا قويماقتا قەدەم.

uyghurkitap.com

2 . چىپار كىيىك، سۆيگۈ، بۆرىلەر

ئاسمان ۋە زېمىننى يۇيغاندا يامغۇر،
كۆرۈندى ئۇپۇقلار سۈزۈك بولاقتەك.
بالقىدى نۇرلىنىپ ئاسمان كۆۋرۈكى،
بىر رەڭدار كۆۋرۈككى خۇددى ئوغاقتەك.
تەۋرەندى يايلاقنىڭ يېشىل مەخمىلى،
ئورماندىن ئاڭلاندى كىيىك ساداسى.
ئۇپۇقلار بويىدىن كەلدى جاراڭلاپ،
كۈمۈش قوڭغۇراقتەك ناخشا ئاۋازى.
يايلاقتا يامرىدى قوي پادىلىرى،
شامالدا يەلپۈنگەن ئاپپاق گۈلزاردەك.
ئاسمان كۆۋرۈكىگە قوندى توز قۇشى،
كۆرۈندى زۆھرەمۇ كولۇپ باھاردەك.
ئۈستىدە تۇم قارا جىيەكلىك پىنجەك،
بېشىدا ئۇكىلىك چىرايلىق قالپاق.
بېلىنى باغلىغان يۇڭ چۈلۋۇر بىلەن،
زىننەتسىز ئىدى ئۇ ئاددى ۋە ئوماق.
ئۇ نازۇك ئۈسكەندى مەجنۇنتال كەبى،

ئۇن ئىككى ياشتىلا ئۇنىڭ جىسمىدا،
قاراخان قالدۇردى قاتىللىق ئىزى.
ئۆلتۈردى قاراخان قىلىپ دەپسەندە،
ئاتىغا كەڭ جاھان بولۇپ قالدى تار.
قىزىنى ئۆلتۈردى، ئۇنىڭ ئۆزىنى،
ئوردىغا ئەپكىلىپ قىلدى ئات باقار.
زۆھرەگە كۆيۈنۈپ بۇ مالچى بوۋاي،
قايغۇ ـ ئەندىشىدە بولاتتى پىنھان.
كولپەتلىك ئىشلارنى كۆرگەن كۆپ قېتىم،
ئابباسقا مال بېقىپ ئۇ ئۇزاق زامان.
ئويلايتتى، زۆھرەنىڭ ئاتىسى ئۆلدى،
خاقاننىڭ جاپالىق سەيىسى بىلەن.
تۇل قالغان ئانىسى يېتىم زۆھرەنى،
چوڭ قىلدى ئېمىتىپ كۆز يېشى بىلەن.
تولۇن ئاي مىسالى بۇ ئوماق گۈزەل،
تارتمىسۇن ئۇلاردەك جاپا ۋە كۈلپەت.
بەختىنىڭ ئۇممىدى يار بولسۇن ئاڭا،
دەيتتى ئۇ،
قەلبىمنى ئېزەتتى بۇ دەرت.

ھۆسىنىنى بىلەتتىڭ قار لەيلىسى دەپ.
مارجانلار چاقنايتتى ئاپپاق بويىدا،
قەلەمدەك قاشلىرى تۇراتتى ئىترەپ.
كۆرۈندى ئورماننىڭ چىپار كىيىكى،
شوخلىنىپ زۆھرەگە باقتى يىراقتىن.
زۆھرەنىڭ كۆزىدە كولدى تەبەسسۇم،
كۈن نۇرى قايتقاندەك كۈزگى بولاقتىن.
بۇ گۈزەل قىز ئىدى يايلاقتا تەنھا،
مالچىلار قىلاتتى ئۇندىن ئىپتىخار.
بۇ يوقسۇل قىزىنىڭ غېمىنى يەيتتى،
ساقىلى كۈمۈشتەك ئاپپاق ئات باقار.
ئات باقار ياشايتتى تەنھا ۋە يېتىم،
ئوردىدا جان بەرگەن بىر يالغۇز قىزى.

پادىلار تولىنىپ سۇ ئىچەر جايدا،
كىيىكلار خۇش پۇراق چاچىدۇ ھەدەپ.
بولمىسا يايلاقنىڭ چەۋەندازلىرى،
كۆرۈنەر ئۇ يايلاق غېرىپ، چۆلسىرەپ.
ئېتىنى چاپتۇرۇپ باراتتى تاھىر،
رەڭدار ياي سوسلىشىپ يوقالغان ياققا.
نۇرلانغان تاغلارغا قارايدۇ پات ـ پات،
پولات ئۈزەڭگىدە تۇرۇپ ئاياققا.
ئۇ كىيىك تېرىسىدىن كىيگەن جىلىتكە،
قامىتى كۆرۈنەر كۈچلۈك ۋە چاققان.
تۆگىنىڭ يۇڭىدىن توقۇلغان شىمى،
ۋە قىزىل ئۆتۈكى شۇنچە ياراشقان.
تەگرىلەر يىگىتنى خۇددى مەشئەلدەك

يالقۇنلۇق كۆزلەرگە قىلغاندى ئىمگە.
بۇرۇتى خەت تارتقان نېپىز لېۋىدە،
پارلىنىپ تۇراتتى قەيسەر بىر كۈلكە.
قوشۇما قاشلىرى، خەنجەر كىرپىكى،

دولقۇنلۇق قەلبىنى قىلار ئىپادە،
بۇ كىگىز ياسايدىغان ھۈنەرۋەن يىگىت،
تاي كەبى بويسۇنماس ئىدى زىيادە.
دەريادىن سۇ ئىچەر ئىدى بىر كىيىك،
تېرىسى چاقنايتتى ئۇنىڭ گۈلخاندەك.
تاھىرنىڭ قەلبىدە تۇغۇلدى ئارزۇ،
ئۇ ئاتتىن سەكرىدى خۇددى ئۇچقاندەك.
سەھرالار ئەركىسى قالدى تېڭىرقاپ،
شوخ يىگىت چۈشكەندە سەكرەپ ئالدىغا.
كۆز يۇمۇپ ئاچقىچە بولدى ئۇ تۇتقۇن،

تاھىر سۆيدى ئۇنى، باستى باغرىغا.
دېدى ئۇ، يوق مەندە ئىلاھى قايچا،
شەپەقتىن كەسمەكچى بولغاندىم رومال.
بىر تىزىق قىممەتلىك مارجان تاپاي دەپ،

ھەر قانچە ئۇرۇنسام بولمىدى ئامال.
قورقمىغىن، ئىتتىرمە ئۇماق كىيىكىم،
قىلماقچى مەن سېنى قىممەتلىك سوغا.

ئاپىرىپ بېرىمەن سېنى ئاۋايلاپ،
يۈزلىرى ئانار رەڭ، كۆزى يۇلتۇزغا!
دېدى ئۇ، ياپلاققا قاراپ ئات سالدى،
زۆھرەگە يولۇقتى دېگۈچە ھەش-پەش.
— بۇ كىيىك بالىسىنى سىزگە ....مەن... —

بۇ سۆز،
زۆھرەنىڭ قەلبىدە كۆتەردى ئۆركەش.
تارتىنىپ قېلىشتى ياشلار تۇيۇقسىز...
ئەي كىيىك بالىسى چۆچۈمە مۇنداق!
باققىنا تاھىرنىڭ يۈزى قىزاردى،
قىزىللىق ئىچىدىن بالقىپ چىقتى ئاق.
تولۇن ئاي يۈزىنى توسماي دېگەندەك،
ئاق بۇلۇت دالدىغا ئالدى ئۆزىنى.
ئېدىردا قامەتلىك يېشىل قارىغايلار،
جىمغىنا ئاڭلاشتى سۆيگۈ كۈيىنى.
باھارنىڭ ئويغاتقۇچى شامالىرىدىن،
يېشىل رەڭ ئالدى دالا - ئويپۇقلار.
تېرىلغۇ مەۋسۇمى كەلسە يۇرتلارغا،
تۇپراققا ئىگىلەر ئالتۇن ئۇرۇقلار.
ياش يىگىت گۈزەل چۈش كۆرگەندەك بولۇپ،
تۇراتتى چىرايلىق كىيىكنى سىلاپ.
تاھىرغا تارتىنىپ باقتى - دە زۆھرە،
بويىنىدىن مارجاننى يەشتى ئاۋايلاپ.
مارجاننى تاھىرغا سۇندى ئۇ ئاستا،
ۋە دېدى: بۇ مەندىن سىزگە يادىكار.
ئېلىڭ، يېنىڭىزدىن ئايرىماڭ مەڭگۈ،
ئۇ تۈن زۇلمىتىدە يوپ - يورۇق چاقنار.
كۆك بويلاپ ئۇچقاندەك قاپ - قارا بۇلۇت،
بۆرىلەر چېپىشىپ چىقتى جىلغىدىن.
ئېتىلدى، ئالماقچى بولامدۇ ئۇلار،
ئىنساننىڭ ۋە ياكى قوينىڭ گېلىدىن؟!
قولىغا كالتەكنى ئالدى - دە تاھىر،
ئېتىلدى بۆرىلەر توپىغا چاققان.
ئېتىلدى قورقۇمسىز ئۇ نەرە تارتىپ،
بۆرىلەر زەربىگە دۇچكەلدى شۇ ئان.
تاھىرغا خىرىس قىلدى بىر قېرى بۆرى،
يەرلەرنى تاتىلاپ توزغىتىپ تۇپراق.
ئۇنىڭغا غەزەپلىك ئېتىلدى يىگىت،
شىلتىغەن كالتىكى تەگمىدى بىراق.
دەل شۇ پەيت ياندىكى تاغ قاپتىلىدا،
يالتىراپ كۈمۈشتەك كۆرۈندى ئاق ئات.
ياپلاقنىڭ ئۈستىدە قوزغىتىپ شامال،

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئۇ ئۇچۇپ كېلەتتى قاققانىدەك قانات.
بۆرىلەر توپىغا كىردى ئۇ بۆسۈپ،
ۋە قېرى بۆرىگە تاشلاندى سالما.
بېشىدىن كالتەك يەپ يىقىلدى بۆرى،
تاھىرمۇ ئېتىلىپ ئۆتكەندە ئالغا.
بۆرىلەر قېچىشتى داجىپ كەينىگە،
ئېغىر نەپەس ئېلىپ، ۋەھشى خىرقىراپ.
ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئايلاندى ئاق ئات،
سالما چۆشۈپ تۇردى ئەپچىل پىقىراپ.
مىسالى ئېلىشتى بۆرى ۋە يولۋاس،
جىلغىغا تىقىلدى ئۈركىگەن پادا.
زۆھرە قىز گۇۋاھى بولدى بۇ جەڭنىڭ،
كىيىكى تىترەيتتى ئۇنىڭ باغرىدا.
ئاق ئاتلىق نىجاتكار ئات باقار ئىدى،
ئۇ قاچقان بۆرىلەرنى قوغلايتتى ھەدەپ.
زۆھرە قىز بوۋايغا بولدى مىننەتدار،
بىزنى ۋە كىيىكنى قۇتقۇزدىڭىز دەپ.
ياشلارغا بۇرۇلۇپ قېرى ئات باقار،
بىلدۇردى سەممىي يۈرەك سۆزىنى!
دېدى: ئۇ يايلاقنىڭ تەمسىلى شۇنداق،
قوي باقساڭ ئۇنتۇما ياۋۇز بۆرىنى!
سىلەرنى كۆرۈپ مەن كۆپ خۇشال بولدۇم،
چىرايلىق ئۆتتۈڭلار ياخشى بالىلىرىم.
بوراندىن ساقلاڭلار قويلىرىڭلارنى،
ھۇشيارراق بولۇڭلار بۆرىدىن دائىم.
بىلىڭلار، قارا خان -- ئاپەتلىك بەندە،
بۆرىدىن ياۋۇزراق بىزنىڭ خانىمىز.
بۇ زامان زورلىرى بولمىسا ئىدى،
نۇرلۇقراق بولاتتى ئەل - ماكانىمىز.
يىگىت - قىز بوۋايغا سېلىشتى قۇلاق،
قەلبىدە قايىللىق ۋە ھۆرمەت ھېسسى.
سۆيگۈ تارىخىدا باشلاندى شۇنداق،
ياشلىقنىڭ بىر گۈزەل مۇقەددىمىسى.

3. قان بىلەن بويالغان تۆمۈر دەرۋازا

قۇللارنىڭ قەلبىدە يالقۇنلايدۇ ئوت،
سوكۇتتىكى تاش كەبى ئېغىر زىيادە.
تۆمۈر دەرۋازىدىكى قان ۋە كۆز يېشى،
ئاباسىنىڭ زۇلمىنى قىلار ئىپادە.
ھەشەمەت بېزەلگەن سارىيى ئۇنىڭ،
يېيىلغان تەڭگىلىك يىلپىز تېرىسى.
تاملارغا ئېسىلغان قىلىچ ۋە ئوقيا،
سۇپىدا ئۇيغۇرنىڭ گۈللۈك كېگىزى.
قونداقتا ئاچ قالغان بۈركۈتى شۇ دەم،
ئۈن بېرىپ چوقۇلايدۇ تىرىك ئوغلاقنى.
دېدەكلەر ئوغلاقنى تۇرار كۆتىرىپ،
تۇزغىغان يۈڭ - تىۋىت قاپلار ھەر ياقنى.
ئېچىلىپ - يېيىلىپ تۇرار قارا خان،
تۇمشۇقى قان بولغان بۈركۈتكە قاراپ.
ھىجىيىپ ئۇ بىردىن دېدەكلىرىگە،
كەيپى چاغ بىر ھالدا بۇيرۇدى كاۋاپ.
قاراخان سۆلەتتە قېلىشماس خاندىن،
كەم يېرى يوق ئۇنىڭ پەقەت تاجىلا.
سارايدا دېدەكلەر پىشۇرار كاۋاپ،
گۆش ھىدى ۋە تۈتۈن ھەر يان تارقىلار.
كاۋاپقا تۇتۇنغان ئاباسخان شۇ دەم،
قارا خان تەلمۈرەر دېدەك قولىغا.
ۋە ھاپىز سادىسىز قارايدۇ ئاستا،
تەۋرەنگەن كۆكسىرەك ئوت يالقۇنىغا.
شاتلىقتىن دېرەك يوق بۇ جەم بولۇشتا،
ھاپىزنىڭ قەلبىدە قارا قايغۇلار.
غەم قىلار خارابە دېھقانچىلىقتىن،
ئۇنى ئازاپلايدۇ قىينالغان قۇللار.
ئۆچ ئېڭلاپ ئادەمنى توپلاپ ئالدى خان،

ۋە يىغدى ئەلدىكى تۆمۈر - تەسەكنى.
تاش قورال دەۋرىگە ياندى كىشىلەر،
ئىشلەتتى نائىلاج قاپاق - تەشتەكنى.
شۇ زامان ئىجادى بەلكى تونۇرلار،
ئىشلىنىپ كەلمەكتە ئەسىرلەر سېرى.
خەلقنى بۇ كۈندىن قۇتقۇزالمىدى،
بۇ ئۇستاز ئاتىنىڭ توغرا سۆزلىرى.
كىشىلەر تاش بىلەن چىقىراتتى ئوت،
كۆردى ئۇ خارۇ - زار ئەلنى ئارىلاپ.
قامچىلار ئاستىدا بولاتتى ئەمگەك،
ساناقسىز كىشىلەر چېكەتتى ئازاپ.
كۆردى ئۇ هاياتنى ئۆز كۆزى بىلەن،
تاغ تېشىپ، سۇ كېچىپ، سەپەر ئارقىلىق.
ئادەملەر چىرايى بەك غېرىپ ئىدى،
يامرايتتى كېسەللىك ۋە ئاچارچىلىق.
مۇڭ ئىدى كۆرگىنى، ئاڭلىغانلىرى،
ئۇ خىتاپ ئەيلىدى دەرياغا قاراپ:
ئاببباس خان سەن ياۋۇز جاهىل بىر خاقان،
قارا خان ۋەزىرىڭ بەت نىيەت، كاززاپ.
ئېتىزلار ئاق قالدى،
هېسابلاشمىدىڭ،
پۇقرانىڭ تەقدىرى، ئىستىكى بىلەن.
چاتىغىڭ بولمىدى تۆمۈر قورال دەپ،
خەلقنىڭ ئۆلۈكى - تىرىكى بىلەن.
ئۇ چوڭقۇر خىيالدىن ئويغانغىنىدا،
قارا خان قىزىشىپ سۆزلەيتتى هەدەپ.
ماختايتتى ئوخشىتىپ خاننى قۇياشقا،
سۆكەتتى هاپىزنى ئىش بىلمەيدۇ دەپ.
ئۇستازنىڭ قەلبىنى كۆيدۈردى بىر ئوت،
ئۇ سۆزگە كىرىشتى ئېغىر بىر دەرتتە:
دېهقانغا يەر تېرىش پۇرسىتى بېرىڭ!
خەلقتە بار بولسا، بولار دۆلەتتە.

ئاببباس خان كۆز تىكىپ ئالايدى ئاڭا،
ۋە تەپتى قارا خان سۆزنىڭ بېلىگە:
دۆلەتنىڭ ئىشلىرى ئۆز يولى بىلەن،
خاقاننىڭ هاجىتى چۈشمەس سىلىگە!
ماختاشلار ئالدىدا بولدى جىنايەت،
ئاق كۆڭۈل هاپىزنىڭ ياخشى نىيىتى.
بولسىمۇ دەر غەزەپ ئاببباس خان ئاڭا،
ئۆلتۈرمەي قويۇشنى بىلدى هىممىتى.
زەربە يەپ يەك ئارا پىنهان پىچاقتىن،
توغرا سۆز بۇ ئۇستاز هىس قىلدى ئازار.
قارا خان شات بولۇپ كۈلدى قاهقاهلاپ،
كۈلكىدە، زەهرى ئەيلەندى ئىزهار.
قورۇلنىڭ ئىشىنى باشلاش ئۈچۈن خان،
مەيلىچە قول سالدى هاكىمىيەتكە.
خالىغان ئىشىدىن توساشمىسۇن دەپ،
قابىل كىشىلەرنى هەيدىدى چەتكە.
جىلغىنى قاپلىغان ئەمگەك شاۋقۇنى،
بۇ شاۋقۇن تىنىمىدى تۈندە ۋە تاڭدا.
دەرۋازىغا قېقىلدى يۈزمىڭ تۆمۈر مىخ،
بويالدى دەرۋازا قىپ-قىزىل قاندا.
دەرۋازا توسىدۇ تاغ جىلغىسىنى،
بۇ بۈيۈك كەشىپتىن زوقلاندى خاقان.
ئادەملەر ئۆلۈشتى ئېغىر هاشاردا،
ۋە تىرىك قالغانلار بولدى يېرىم جان.
يېڭىدىن تۇتۇلغان كىشىلەر توپىدا،
تاهىرمۇ كېلەتتى تىكلەپ قەددىنى.
بۇ توپتا بار ئىدى زۆهرە قىز گۈزەل،
چىرايى هەيرەتكە سالغان هەممىنى.
قاراخان كۆز سالدى ئۇلارغا دەرهال،
كۆڭلىدە ئۆمىلەپ قوزغالدى يىلان.
سوردى ئۇلارنىڭ تېگى - تەكتىنى،
تۇغۇلۇپ ئۇنىڭدا زەهەرلىك پىلان.

مولۇندا چۆجىگە خەيرىخاھلىق يوق،
ھوقۇشنىڭ ئاۋازى شۇملۇقتىن دېرەك.
قاراخان يېقىنلاپ كەلدى ئۇلارغا،
قان تولغان كۆزىدە يامان بىر ئىستەك.
زۆھرەنىڭ قولىغا ئېسىلدى دەرھال،
شولگىيىنى ئېقىتىپ ئۇ ئېغىزىدىن.
زۆھرە قىز يىرگىنىپ سىلكىدى ئۇنى،
تاھىرمۇ زۆھرەگە ياندىشتى بىردىن.
قاراخان يالغاندىن ھىجىيىپ دېدى:
«سىلەرنى مەن ئۆزەم قويىمەن ئىشقا!»
تاھىرنى ئەۋەتتى ئۇ كۆنچىلىككە،
زۆھرەنى قالدۇردى كالا سېغىشقا.
كۈن بويى كۆپ قېتىم تېپىپ باھانە،
قاراخان زۆھرەنى قالدى چۆگىلەپ.
ماختىدى: ئىسمىڭىز يۇلتۇز ئىسمىكەن،
ئۆزىڭىز يۇلتۇزدىن كۆرە گۈزەل دەپ.
ئالدىدى: گېپىمگە سالسىڭىز قۇلاق،
ئەتە مەن ئاپىراي سىزنى خاقانغا.
ئۇ گۈزەل لىباسقا ئورايدۇ سىزنى،

قاراخان ۋاقىراپ تاشلىدى بىردىن.
قىز چۇقان كۆتەردى بار ئاۋاز بىلەن،
كىشىلەر ئويغاندى ۋە كەتتى تەۋرەپ.
ئېغىلدىن غىپپىدە قاچتى قاراخان،
ۋە خانغا دۇچ كېلىپ قالدى تەمتىرەپ.
ھاپىزمۇ ئۆيىدىن چىقتى تۇراغا،
قورادا كۆردى ئۇ قاچقان قارىنى.
ئايلاندى تەكشۈرۈپ،
دۇچكەلدى قىزغا،
قىز يىغلاپ ئەيلىدى ئۆز ئىزھارىنى.
غەزەپتىن كۆزلىرى چاقنىدى ئۇنىڭ،
تىللىدى: ھاياسىز ئىتتۇر قاراخان.
كېلىدۇ قولىدىن ھەممە يامانلىق،
بىرنىچىس ئامبالكى مىسالى ھايۋان.
— مۇنداق قىز يوق ئىدى سارىيىمىزدا،
دېدى خان زۆھرەگە ئاغدۇرۇپ نەزەر.
چۈشتى ئۇ شۇندىن باشلاپ قىزنىڭ پېيىگە،
بىراق ئۇ ھاپىزدىن ئەيلەيتتى ھەزەر.
يۈز بەرسە ئىنساندا ھايۋان تەبىئەتى،

سىز مەشھۇر بولىسىز بەلكى زامانغا!
زۆھرە قىز تېرىكتى بۇ سۆزنى ئاڭلاپ،
جىسمىدا يۈز بەردى غەزەپلىك ھالەت.
قانداقچە مۇمكىن بۇ، تۇرسا تاھىرى،
ھىس قىلدى ئۇ چەكسىز خورلۇق، ھاقارەت.
ئەتىسى شام پەيتى ئەل تىنجىغاندا،
قاراخان يوشۇرۇن كىردى ئېغىلغا.
ئۇنىڭ يات كۆلەڭگىسى قالدى قىمىرلاپ،
زۆھرە قىز ئۆزىنى ئالدى دالدىغا.
زۆھرە قىز ئىرغىغان يولۋاس مىسالى،
تۇيۇقسىز ھۇجۇمغا چىقتى دالدىدىن.
چاچتى قاراخانغا بىر چىلەك سۈتنى،

بولىدۇ ھايۋاندىن قورقۇنچلۇقراق.
ئابباستىن ۋەھىمە قىلاتتى ھاپىز،
ئويلايتتى، لازىمدۇر قىزنى قۇتقۇزماق.
بىلەتتى، بۇزۇلغان خاننىڭ نىيىتى،
زۆھرە قىز دۇچكەلدى يامان بىر ھالغا
ئاخىرى خۇپىيانە جىكىلىدى ئۇ،
ئۇلارنى قاچۇرغىن دەپ ئاتباقارغا.
كۈن تاققا ئولتۇرۇپ ئاي كۆرۈنگەندە،
زارلار قىز: نەدىسىز تاھىرىم مېنىڭ؟
تەلمۈرۈپ شەپەققە پىچىرلار تاھىر:
ئاھ زۆھرە، نەدىدۇر تۇرارىڭ سېنىڭ؟
توسالماس سۆيگۈنى قورا تاملىرى،

ئاتباقار ئاردا يەتكۈزدى خەۋەر.
قىچىڭلار دېدى ئۇ خان ئوردىسىدىن،
ئۇندىدۇر جىنايەت ۋە خېيىم - خەتەر.
ئۇ جىرا ئىچىدىن تېپىپ بەردى يول،
قەلبىدە ياشلارغا ئاتىلىق ھىسى.
قىچىڭلار! دېدى ئۇ مۇشۇ يول بىلەن،
سىلەرگە پانادۇر تۈن قاراڭغۇسى.
يېتەر مۇرادىغا تىز پۈكمىگەنلەر،
قىچىڭلار، يۈرەكلىك بىرىڭلار ئالغا.
تاڭ يورۇپ، تۈن كىچە پارچىلانغاندا،
مەن بۇندا سىلەرگە قىلىمەن دۇئا...

4. كۆنچى دەرياسى يىغلاپ ئاقىدۇ...

دەريادا خەلقىنىڭ نىدا شاۋقۇنى،
دولقۇنلار كۈن - تۈنى ئاقىدۇ يىغلاپ.
ئاشىقلار تۇتقىنىدىن قاچتى بىر كېچە،
تىك تاشلار يوللارنى تۇرىدۇ توراپ.
ئۈمىت بار تىز پۈكمەس ئىزلەنگۈچىدە،
ئىسيانىدىن گۈزەل نۇر تۇرىدۇ چاقناپ.
قاچماقتا تۈن ئارا تاھىر ۋە زۆھرە،
قىيالار باغرىدا،
دەريا ياقىلاپ.
قارا تۈن دۇنيانى ئىلكىگە ئالغان،
يول سوقماق، چاتقاللار قاپلىغان ئۇنى.
يول چوڭقۇر ھاڭلارنى ئەگىپ ئۆتىدۇ،
ئارقىدا شاقىرايدۇ دەريا دولقۇنى.
قول تۇتۇپ ئىلگىرىلەپ بارىدۇ ياشلار،
يول ئىزلەپ توختايدۇ تاغلار ئالدىدا.
ئايىغى ئاستىدىن دومىلاپ تاشلار،
زور سادا قوزغايدۇ چوڭقۇر جىلغىدا.
خەتەرلەر پىنھاندۇر تۈن زۇلمىتىدە،
كۆلەڭگۈ تاشلىغان بۈيۈك قىيالار.

قاچقۇنلار ئۆتمەكتە خادا تاشلاردىن،
بۇندا كىيىكلەرمۇ تەمتىرەپ قالار.
ئېگەلمەس بويىنىنى جەۋرۇ - جاپالار،
ئىجاتقا ئىنتىلگەن قەھرىمانلارنىڭ.
قاچقۇنلار ئۆتمەكتە دەسسەپ جىسمىنى،
قاتمۇ - قات ۋە ئەگىم جىلغا - تاغلارنىڭ.
بۇلۇتلار قاپلىدى تۈن ئاسمىنىغا،
تۈن كېچە يۇلتۇزنى پىنھان ئېتىدۇ.
دۇنيانىڭ يوللىرى خەۋپلىك شۇنچە،
ئاشىقلار بۇ يولنى دەسسەپ ئۆتىدۇ.
ئۆتەر يول كۆرۈنمەس قاراڭغۇلۇقتا،
ياش يىگىت نائىلاج تاشلىدى مارجان.
مارجانلار يالتىراپ روشەن نۇر چاچتى،
ئىلاھىي نۇرلاردىن يورىدى ھەريان.
ئىسيانكار بولمايدۇ تەقدىر ئىلكىدە،
زۇلمەتتۇر نۇرلارنى يۇتار رەھىمسىز.
خەتەرلىك باش ئەگىم قاپتاللىرىدا،
تاھىرغا ئەگىشىپ يول يۈرمەكتە قىز.
بىر مارجان يورۇتار بىر مەنزىل يولنى،
نۇرىدىن ئەتراپلار كۆرۈنەر ئۇزاق.
پاك مەسۇم سۆيگۈنىڭ ئۇن ئۈچ مارجىنى،
چوڭقۇر جىلغىلارنى يورۇتتى ئاپپاق.
بۆرىلەر ئويغاندى نۇردىن ئۈركۈشۈپ،
ھۇۋلىشىپ تارقاتتى ۋەھشى بىر سادا.
مارجانلار نۇر چاچتى كەينى - كەينىدىن،
ۋە زۇلمەت تىتىلدى ئۆڭكۈرلەر ئارا.
ھاڭلارغا يامىشىپ، تاغلاردىن ئۆتۈپ،
كېلىشتى دەريانى بوققان تۇسمىغا.
ئاشىقلار قەلبىدە ياندى بىر قىساس،
تىكىلدى كۆل بولۇپ ياتقان كەڭ سۇغا.
دېيىشتى: تۇسمىنى بۇزۇپ قاچايلى،
بۇ سۇلار زىمىنغا بېغىشلىسۇن جان.

www.uyghurkitap.com

سۇلاشقان گىياھلار كۆكەرسۇن يەنە،
بۇلبۇللار سايرىسۇن ياشناپ گۈلىستان.
گۈلدۈرلەپ ئۆرۈلدى چوڭ قورام تاشلار،
كۈچ بىلەن بۇزۇلدى تۇسما قاشلىرى.
قامالدىن قۇتۇلدى بۇ تۇتقۇن دەريا،
تاغلارنى قاپلىدى شاقىراشلىرى.
ياڭرىدى دولقۇننىڭ ئەكس ساداسى،
دولقۇن قاھ-قاھىسىدا ئاچچىق مەسخىرە.
قاراخان سارايدا قالدى تىپچەكلەپ،
لەدكەرلەر ئويغاندى ھودۇقۇش ئىچرە.
قاراخان سەكرەيتتى، ئەسلىتىپ ھالى —
تاياق يەپ گاڭگىراپ قالغان ئىتلارنى.
تاھىرغا يۆلۈنۈپ يول يورگەچ زۆھرە،
ئەسلەيتتى سارايدا بولغان ئىشلارنى.
قاراخان كۆرۈندى كۆزىگە ئۇنىڭ،
ئەسلىدى ئۇياتسىز، رەزىل سۆزىنى.
قارايتتى ئۇنىڭغا قىرى تاجدار،
بۆرىنىڭ كۆزىدەك قىلىپ كۆزىنى.
قارايتتى ھاياسىز بىر نەزەر بىلەن،

ئانىنىڭ تەلىمى بولۇپ ئېسىدە،
ساقلىدى مۇقەددەس ئىپپىتىنى ئۇ.
ئويلار قىز تاھىرغا سۆيۈنۈپ ماڭغاچ،
قەلبىدە ئىللىق ھىس، سۆيگۈ، ھاياجان.
بۇلاقتەك سۈزۈك ۋە چوڭقۇر مۇھەببەت،
بېغىشلار ئۇلارغا كۈچ-قۇۋۋەت ۋە جان.
سوغ ھاۋا قاپلىدى تۈن ئاسمىنىنى،
كۈچەيدى تاغ ئارا ئۇچقان شاماللار.
ئاشىقلار تۈگەتتى سوقماق يوللارنى،
ئېچىلدى ئالدىدا كەڭرى چاتقاللار.
ئېغىر بىر ئويقۇدا قاراڭغۇ كېچە،
بۇلۇت ۋە تۇمانلار قالدى ئارقىدا.
ئۇزاقنى شاقىراپ ئاقىدۇ دەريا،
ئوتتۇنلۇق كۆرۈندى ئۇلار ئالدىدا.
زۆھرەنىڭ قولىدىن تۇتۇپ ياش يىگىت،
ئىگىز بىر قاپتالدىن چۈشتى سېرىلىپ.
تاشلارغا ئېلىنىپ يىرتىلدى كىيىمى،
قولىنىڭ تېرىسى كەتتى تىتىلىپ.
چاچرىغان قانلارغا باقتى - دە زۆھرە،

كۆرۈنۈپ ساقاللىق خۇنۇك چىرايى.
مەسۇم قىز ئەسلەركەن بۇ ۋەھشىلەرنى،
غەزەپتىن تىترىدى پۈتۈن ئەزايى.
قاراخان ئېغىلغا كىرگەن ئاخشىمى،
ئۇ ئېغىل تازىلاپ يۈرگەن مۇڭ بىلەن.
بورىدەك ئېتىلىپ كەلگەن ۋەزىرنىڭ،
يۈزىگە سالدى ئۇ ياغاچ تۇڭ بىلەن.
ۋەزىرنىڭ ھايۋانىي چەيلەشلىرىدىن،
ھاپىزلا ساقلىدى بۇ پاك چېچەكنى.
ئاتىدىن بەك بۇرۇن يېتىم قالغان قىز.
ئاسرىدى تاھىرغا بولغان ئىستەكنى.
قارشىلىق كۆرسەتتى باتۇرلۇق بىلەن،
مات قىلدى ئۇردىنىڭ بۇ ئىتىنى ئۇ.

ياشلاندى كۆزلىرى ئۇنىڭ لىققىدە.
چاچلىرى ئاقاردى تۈن قىروسىدىن،
تاھىرغا ئېچىندى ئۇ يۈرىكىدە.
چارچىغان يارىنى ئالسۇن ئارام دەپ،
ياش يىگىت ئاۋايلاپ باغرىغا ئالدى.
دېدى ئۇ: قىيىنالدىڭ، ئال بىر پەس ئارام،
ئۇخلىۋال ئازغىنا، تاڭ يېقىن قالدى.
ئۇ قىزنى سوغاقتىن قىلدى ھىمايە،
ۋە زۆھرە كۆز يۇمۇپ ئالدى ئازغىنا.
قىز تاتلىق ئۇخلىغان قىسقا بىر پەيتتە،
چۈش كۆردى،
چۈشىدە كۆرۈندى ئانا.
دەريانىڭ بويىدا ئولتۇرار ئانا،

تاغ سۈيى ئاقىدۇ دەرياغا تولۇپ.
قىز ئاڭا خىيالچان سالىدۇ قۇلاق،
ئانا سۆزلىمەكتە ھايات توغرۇلۇق.
ئۇ دەيدۇ، ئادەمنى يەيدۇ بۆرىلەر،
ۋە يەنە ئادەمنى يەيدۇ ئادەممۇ.
بۆرىنىڭ، ئادەمنىڭ ئېتىلىشىغا،
ياشلىق چاغلىرىمدا دۇچ كەلگەن مەنمۇ...
قىزلارنى كىيىكتەك ئوۋلايدۇ ئۇلار،
سەن قىزىم ئۆزەڭنى پاك ساقلا غايەت.
ئادەملەر رەھىمسىز، دۇنيا گۇناھلىق،
ئاجىزلىق كەلتۈرەر بالا ۋە ئاپەت.
ئىپپەتتۇر قىز ئۈچۈن كۆزنىڭ گۆھىرى،
نام-نىشان، ئار-نومۇس جېنىدىن—قىممەت،
زوراۋان ئالدىدا ئەگمە بېشىڭنى،
پاكلىقتۇر روھىڭغا بەرگۈسى زىننەت.
يورۇقلۇق ۋە نۇرغا ئاتا ئۆزەڭنى،
قۇياشتەك ياشنىسۇن ياشلىق جامالىڭ.
روھىڭنى، جىسمىڭنى خار قىلما قىزىم،
قەھرىمان يىگىتكە ئەيلە ئىزھارىڭ.
مەن ئۇزاق تۈنلەرنى كەچۈرگەچ باشتىن،
زۆھرە دەپ ئات قويدۇم سەن تۇغۇلغاندا.
خەۋەرچى يۇلتۇزى سەن سۆزۈك تاڭنىڭ،
مەن سېنى كۆرمەن تاڭ يورىغاندا.
زۆھرىدۇر ئاسماندا يورۇق چاچقۇچى،
زېمىندا نۇر بىلەن ھايات ھەممە ياق.
مۇبارەك ئېتىڭنى ئالسام تىلىمغا،
كۆڭلۈممۇ تاڭ كەبى يورۇيدۇ ئاپئاق.
ئۆمرۈڭنى ئۆتكۈزگىن ئاق قاش تېشىدەك،
ئالدامچى ئىنسانغا بەرمە سىرىڭنى.
دۇچ كەلسەڭ سەممى، سادىق يىگىتكە،
سوغا قىل ئىلاھى مارجانلىرىڭنى......
تاھىرنى كۆردى قىز يەنە چۈشىدە،
ئىككىسى قۇش بولۇپ ئۇچارمىش كۆكتە.
ئۇچارمىش جانىجان يۇرتىغا قاراپ،
بۇلۇت ۋە تاغلاردىن بولۇپ يۈكسەكتە.
يۇرتىغا كەپتۇمىش...

ياپ - يېشىل يايلاق،
يايلاقتا ئوتلارمىش بۇلۇتتەك پادا...
زۆھرەنى ئويغاتتى تاڭنىڭ شامىلى،
بالقىدى سۇبھىنىڭ نۇرى يىراقتا.

5. ئاھ، سەن يۇرت! ھاياتىمنىڭ ئىللىق بۆشۈكى

ئۇيۇقلار قىزاردى گويا ئانىنىڭ —
يىغىدىن قىزارغان كۆزىدەك بولۇپ.
يۇرتىغا يېقىنلاپ كەلگەندە ياشلار ،
دىللىرى سۆيۈندى شاتلىققا تولۇپ.
ئاھ، سەن، يۇرت،ھاياتىمنىڭ ئىللىق بۆشۈكى
قەدىردان جامالىڭ يۈرەككە يېقىن.
ئاڭلانسا پاداڭنىڭ مۆرەشلىرىمۇ،
مۇھەببەت دىللاردا ياسايدۇ ئېقىن.
ئاشىقلار مېڭىشتى ئېھتىيات بىلەن،
ئايلىنىپ ئۆتۈپ تاغ ئاراشلىرىدىن.
ئېھتىيات ئەيلىدى ئويلىنىپ تاھىر،
ياۋۇز قاراخاننىڭ قوغلاشلىرىدىن.
خورازنىڭ چىللىشى ئاڭلىنار ئىدى،
ئورماندىن كېلەتتى تونۇش پۇراقلار.
قاچقۇنلار تەلپۈندى، تەلپۈنەر شۇنداق،
ئانىنىڭ ھىدىنى ئالغان بوۋاقلار.
زۆھرەنى ئارامغا ئۈندىدى تاھىر،
ئارام ئال يۇلتۇزۇم، ئۇخلىۋال ئازراق.
چارچىغان قۇشلارمۇ ئالار ئۇخلاپ،
مانا، كۆز ئالدىمىزدا سۆيۈملۈك تۇپراق.
تۈگەتتى ئۇيقۇ يول ھارغىنلىقىنى،

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئويغاندى ئۇيقۇدىن زۆھرە نىھايەت.
ئۇ يەردە تىزلىنىپ، يۇرتىغا قاراپ،
تىنىچ بىر كۈن ئۈچۈن قىلدى ئىبادەت.
قىز ئاستا قوزغىلىپ تۇردى ئورنىدىن،
ۋە تېرە پىنجىكىگە ئالدى يۆگۈنۈپ.
چېچىنى ئويىندى سەھەر شامىلى،
قىشلاقتا مېڭىشتى ئاشىقلار كۈلۈپ.
بەس ـ بەستە سايرايتتى ئويغانغان قۇشلار،
ۋە چىپار كېپىنەكمۇ سەكرەر ئوتلاقتا.
ئىدى يۇرت باللار چۈشىدەك گۈزەل،
تاغلار پارقىرايتتى يېقىن ـ يىراقتا.
يۇرتىنىڭ ھاۋاسىدىن ئېلىشتى نەپەس،
ئۇلارنى شېرىن ھىس ئىلكىگە ئالدى.
ئىچكەندە يۇرتىنىڭ سۈيىدىن قېنىپ،
يولنىڭ ئازاۋىمۇ بىردىن يوقالدى.
بۇ ماكان تەڭرىنىڭ جەننىتى ئەمەس،
پەقەت كەڭ ۋادىلار، تاغلار، ئوتلاقلار.
ئۇندىدۇر قوم دېڭىزى، پايانسىز چۆللەر،
ۋە ئادىدى، قەدىمىي يېزا ـ قىشلاقلار.
تۇرىدۇ قامەتلىك سۇۋادانلىرى،
نەيزىلىك لەشكەردەك تىكلەپ قەددىنى.
بورانلار ئۇچىدۇ بۇ جايدا بەزەن،
قۇم بىلەن تۇپراققا كۆمۈپ ھەممىنى.
تالىنىپ تۇرىدۇ بۇندا خەلقنىڭ،
ئۆيلىرى، مال ـ مۈلكى، سەرەمجانلىرى.
پۇقرانىڭ بېشىدا ياغاق چاقىدۇ،
ئاباس خان ۋە ئۇنىڭ ئەمەلدارلىرى.
تۇتىشىپ تۇرىدۇ قارشىلىق ئوتى،
خان بېسىپ كەلسىمۇ لەشكىرى بىلەن.
ياشايدۇ بۇ جايدا بىتەلەي خەلق،
ئېلىشىپ كۈلپەتلىك تەقدىرى بىلەن.
بالا ۋە ئاپەتلەر سۇندۇرالمىغان،
ئۇلارنىڭ ھاياتى ئىرادىسىنى.
ياۋايى تەبىئەت يوقىتالمىغان،
يۇرتىغا باغلانغان سۆيگۈ ھەسسىنى.
يېيىلىپ ياتىدۇ بۇندا كەڭلىكلەر،
مەنزىلدىن ـ مەنزىلگە باغلايدۇ يوللار،
يول مېڭىپ پۇتلىرى كەتسىمۇ قاناپ،
ئۆز يۇرتى، ھەرگىزمۇ ئاغرىنماس ئۇلار.
ئىبادەت قىلىشار ئايغا، قۇياشقا،
بەخت تىلەپ ئوغۇل ۋە قىزلىرى ئۈچۈن.
زۆھرەنى بىلىدۇ قەلبى يۇلتۇزى،
ئىبادەت قىلىدۇ يۇلتۇزى ئۈچۈن.
كەلمەكتە سەھرانىڭ بۇ گۈزەل قىزى،
چولپاندەك نۇر چېچىپ ئانا يۇرتىغا.
كەلمەكتە تاغ يۈرەك يىگىتى تاھىر،
تەلپۈنۈپ يارىنىڭ ئىشقى ئوتىغا.
مېھرىۋان ئانىجان ئاچ قۇچىقىڭنى،
تۇتقۇندىن قۇتۇلغان باللىرىڭ كەلدى.
يېقىلدى ئالدىڭغا ۋىسال پەيتىدە،
يىراقتىن سېغىنغان جانلىرىڭ كەلدى.
كۆرۈپ ئال ئۇلارنى ئۇزاق تەلمۈرۈپ،
ۋە تۇرقى ـ ھالىغا سالغىن سەن نەزەر.
ئۇلارغا تېگىشلىدى ياشانغان ئانا،
ياشلىرى تۆكۈلدى يامغۇردىن بەتتەر.
پۇخرانىڭ بايلىقى كۆز ياشلىرىمۇ؟!
خۇداسى ئۇلارغا بولالمىدۇ ئىگە؟!
تىرىشىپ ـ تىرماشسىمۇ بۇ بىچارىلەر،
ھېچنىمە بېرەلمەس پەرزەنتلىرىگە.
يۇرتداشلار ئالدىغا چىقتى ئۇلارنىڭ،
ئاتىمۇ كۆرۈندى يۇرتداشلار ئارا.
ئولتۇرۇپ كېتىپتۇ ئۇنىڭ كۆزلىرى،
يۈزىدە قورۇقلار تالا ۋە تالا.
تاھىر ئاتىسىغا تەلمۈرۈپ شۇدەم،
ھۆرمەتتە ئېچىنغان بىر ھالدا باقتى،

چۆرىدەپ ئېلىشتى زۆھرەنى قىزلار،
يىگىتلەر تاھىرنى چىڭ قۇچاقلاشتى.
يۇرتداشلار سەممەي، قىزغىن شۇنچىلىك،
ياشلاردىن ھال سوراپ كەلدى ھەربىرى.
ھىسداشلىق قىلىشتى بولۇپ مىسالى —
مايسىنى ياشناتقان باھار يامغۇرى.
ھاردۇقى چىقىدۇ ھالسىز قاچقۇننىڭ،
سەزگەندە يۇرتىنىڭ چېيى تەممىنى.
يىگەندە مىزىلىك، ئىسسىق نېنىدىن،
ھېس قىلار تېخىمۇ يۇرتىنىڭ قەدرىنى.
كۆيۈمچان دوستلىرى قۇچاقلىغاندا،
زۆھرەنىڭ كۆزىدە پەيدا بولدى نۇر.
يارانلار ئىچىدە قۇدرەت ھىس قىلىپ،
شات بولدى، يايرىدى تاھىر بەھوزۇر.
يىگىتلەر خاقاندىن قىلىشتى نەپرەت،
كۆرگەندە تاھىردا قامچا ئىزىنى.
دېيىشتى، ۋەزىرنى ئالسا نەيزىگە،
ئىتلارغا يەم قىلىپ بەرسە ئۆزىنى!
دېيىشتى، بۆرىدۇر ياۋۇز بىر ھايۋان،
خاقان ۋە ۋەزىرلەر ئۇندىن بەتتەرراق.
ئۇلارنىڭ ئىشتىيى تاپماس قانائەت،
ئۆزگىنى يېيىشكە، تالاشقا ئامراق.
كىشىنى شات ئەيلەر ۋىسال دەملىرى،
قايغۇغا سالىدۇ تۇيۇقسىز ھىجران.
بېشىدىن ئىش ئۆتكەن قېرىلار دېدى:
شاتلىقتا ھەرقاچان قايغۇدۇر پىنھان.
ياشلارنى خەۋپتىن ساقلىماق بولۇپ،
ئۇلار توي ئىشىنى ئۇمىت قىلىشتى.
ئەنسىرەپ كۆرۈنۈپ تۇرغان بالادىن،
تاھىر ۋە زۆھرەنى ئۇراۋېلىشتى.
دېيىشتى: سىلەرنى جۈپلەپ قويايلى،
مۇراتقا يېتىشتە بۇ ياخشى ئامال.
تويلۇق، ھەشەمەتتىن ئېچىشمىدى سۆز،
بىر ئېغىز يېڭى ئۆي ئاجراتتى دەرھال.
كەچ بىلەن ئۇلارنى قويدى ئەپكىرىپ،
ۋە تەقدىم ئەيلىدى ئۇلارغا ئۆينى.
سۆيۈملۈك زىمىننىڭ ئەزىز تۇپرىقى،
ئۆستۈرگەن بۇ گۈزەل ۋە پاك سۆيگۈنى.
سۇ ئېلىپ كېلىشكەن ئۇلار يۇرتىغا،
توغاننى قومۇرۇپ مىڭبىر بالادا.
ئاشىقلار قەلبىدەك دولقۇنلۇق بۇ سۇ،
شىقىراپ ئاقماقتا تۈنكى دالادا.
تۇپراقنىڭ ئاستىدا يۇمران يىلتىزلار،
سۇنىڭ ئاۋازىغا سالىدۇ قۇلاق.
ئىككىلەر شات بولۇپ چىقاردى بوغۇم،
ئېچىلغان غۇنچىلار چاچتى خۇش پۇراق.
ئۆي ئىچرە مۇڭدىشار تاھىر ۋە زۆھرە،
بىخى بار غۇنچىنى بولماس ئاجرىتىپ.
تۈگلۈكتىن سوزۇلغان ئاينىڭ شۇلىسى،
بەختىيار كۆزلەرنى تۇرار چاقنىتىپ.
ئاھ يۇرتۇم، ئۆستۈردۈڭ سەن ئادەملەرنى،
ئادەملەر بېزىدى سېنى مېھنەتتە.
سېنىڭ كەڭ ۋە مۇنبەت قۇچاقلىرىڭدا،
قىزغىنلىق يانىدۇ بىر ھارارەتتە.
مۇھەببەت يېڭىدۇ بارچە كۈلپەتنى،
بىز سېنى ئاسرايمىز جېنىمىز بىرلە.
شۇ دەم قۇچاقلاشتى ئوغۇل ۋە قىزلىڭ،
ئۇلارنىڭ يۈرىكى تەپمەكتە بىللە.
بۈگۈنى پارقىراپ تۇرغان ئاسماننى،
ئەتىسى قاپلايدۇ بۇلۇت ۋە تۇمان.
مۇبادا قاراخان كەلسە باستۇرۇپ،
پىدادۇر تاھىرنىڭ — شىر كەبى ئوغلان.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

6. ئاغرا دۆڭدە دۇمباق ئاۋازى

تاغلارنى گۈمبۈرلەتتى دۇمباق ئاۋازى،
باشەگىم قەلئەسىدىن ئۇچتى ۋەھىمە.
مۆلدۈردەك مۇز بولدى خاننىڭ كۆزلىرى،
قورقۇشۇپ، تەمتىرەپ قېلىشتى ھەممە.
ئاچچىقلاپ يەرلەرنى تېپەتتى خاقان،
دىلىدا قاينايتتى غەزەپ ۋە ئوغا.
ئالىيىپ قارايتتى ھاپىزغا پات - پات،
نوقاتتى قاراخاننىڭ پېشانىسىغا.
قېچىپتۇ بويسۇنماس تاھىر ۋە زۆھرە،
سانسىز ھاشارچىغا سېلىپ غۇلغۇلا.
ھاقارەت كەلتۈرۈپ خاننىڭ ھۆكۈمىگە،
بوغۇلغان دەريانى بۇزۇپتۇ ئۇلار.
خاقاننىڭ ئاۋازى ئۆرلەگەنسېرى،
قاراخان بېشىنى سالاتتى تۆۋەن.
ۋە ھاپىز تۇراتتى سوغاق سوكۇتتە،
ئۆرتۈنۈپ نەپرەتنىڭ يالقۇنى بىلەن.
ياشايتتى غەم بىلەن ئاق كۆكۈل ئۇستاز،
پۇقرانىڭ تەقدىرى قىيىنايتتى ئۇنى.
كۆيەتتى رەھىملىك دىلى ئازاپتا،
جىنايەت، شۇملۇقنى كۆرۈپ ھەر كۈنى.
ئۇ مەھكۇم خەلققە ئىچ ئاغرىتاتتى،
دۆلەتنى سۆيۈشنى بىلىپ پەزىلەت.
ئۇنىڭ ھۆر ۋە ئادىل پىكىرلىرىنى،
ئابباس خان قۇلاققا ئالمايتتى پەقەت.
تەۋسىيە قىلاتتى ئۇستاز شەپقەتنى،
بار ئىدى ئۇنىڭدا يۈكسەك قاراشلار.
كۆمۈشرەڭ ساقىلى ساپ ئىدى شۇنچە،
كۆڭلىمۇ ساپ ئىدى ئايغا ئوخشاشلا.
ئۇ ھەۋەس قويمىغان ئىدى مۈلۈككە،
يېنىدا يوق ئىدى ئۇنىڭ مالايلار.
قوزغايتتى ئۇنىڭدا نەپرەت، يىرگىنىش،
مالغا ۋە بىساتقا تويمىغان بايلار.
كۈتمىگەن قارشىلىق سېلىپتۇ لەرزىگە،
يېرىلىپ كەتكۈدەك بولاتتى خاقان.
ئۇ قورقماس ياشلارنىڭ قېچىش ئىشىنى،
ئاق كۆڭۈل ھاپىزدىن قىلاتتى گۇمان.
ئىتتەرمەك بولاتتى ئاپەتنى ئاڭا،
ھىلىگەر قاراخان شۇ دەم ئويلۇنۇپ.
لېكىن ئۇ قورقاتتى، رەسۋالىقىنى —
شۇ ھاپىز كۆرگەنتى قورادا تۇرۇپ،
شۇ كۈنى ئېغىلدىن قېچىپ چىققاندا،
ھودۇقۇپ، تەمتىرەپ بولغان پاي - پېتەك.
سەكرىگەن،
ھەسەلگە قول سوزغان چاغدا،
ھەرىلەر ئولاشقان ئوغرى ئېيىقتەك.
يېتەرلىك ھۆرمەتتە بولمىدىلا، دەپ،
سۆكتى خان،
ھاپىزنى ئەيىپلەپ ھەدەپ.
چاچتى قاراخانغا سەپرايىنى ئۇ،
دۆلەتنىڭ ئىشىدا كۆيۈنمىدىڭ دەپ.
ۋە دېدى: قاچقۇنلار قىلدى چوڭ گۇنا،
لازىمدۇر ئۇلارنى تۇتۇپ سولىماق.
جازاسىز قالمىسۇن بىرمۇ گۇناھكار،
پەرماندۇر خانلىقتا ئەزەلدىن شۇنداق.
بۇيرۇققا قول قويدى ئۇ پەلكۈچ بىلەن،
ئاغرادۆڭ تەۋرەندى قارا بوراندىن.
دۇمباقلار چېلىندى،
قوزغالدى لەشكەر،
قاراخان ئاتلىنىپ چىقتى قورغاندىن.
تاغ ئارا ياڭرىدى ۋەھشى بىر چۇقان،
ھاۋشۇشقا باشلىدى ئىتلار ئوتلاقتا.
بۇ نامرات يۇرتلارنى باستى قورقۇنۇچ،

ئادەملەر مۆكۈندى يېزا - قىشلاقتا.
بۇ سورەن-چۇقاندىن ھېچ ياخشىلىق يوق،
ھاڭلارغا مۆكۈندى تاغ قۇشلىرىمۇ.
ئاسماننى قاپلىدى قارا بۇلۇتلار،
يوقالدى لاچىنىنىڭ ئۇچۇشلىرىمۇ.
ئۈمىتتۇر خۇدادىن تىلەنگەن تىلەك،
ئۈمۈتكە پانا يوق لېكىن تىلەكتىن.
تاھىرنىڭ ئاتىسى قىلىدۇ دۇئا،
ئوغلىغا ئامانلىق تىلەپ يۈرەكتىن.
ئۈمۈتسىز كۈنلەرگە قالغاندا ئىنسان،
يەنىلا ئۈمىتتە قىلار ئىبادەت.
زۆھرەنىڭ ئانىسى ئېغىر سوكۇتتە،
قىزىغا نىجاتتىن تىلەر ئىجازەت.
زۆھرەنى تۇتۇشتى كەلگەن لەشكەرلەر،
سېلىشتى بويىنىغا ياغاچ قۇۋۇقنى،
لەشكەرلەر سېپىلگە ئېتىلدى تاھىر،
كۆرگەندە رەھىمسىز زۇلۇم - زورلۇقنى.
كۆتىرىپ كالتەكنى ئۇ غەزەپ بىلەن،
لەشكەرلەر ئىچىدە ئېلىشتى بىر پەس.
لەشكەرلەر كۆپ ئىدى،
يالغۇز قالدى ئۇ،
تۇتۇلدى،
باغلاندى شۇئان چەمبەر چەس.
لەشكەرلەر ساۋىشىپ قامچىلار بىلەن،
تاھىرنى نەچچە رەت ئۇرۇپ ئۇلاتتى،
چىگىتتى باغلىغان تېرە شوينىنى،
بۇ شوينا تاھىرنىڭ جىسمىغا پاتتى.
كالا تېرىسىنى ئەيلەپ نەچچە رەت،
پۇخرالار ئىشلەيدۇ تېرە شوينىنى.
شوينىلار ئۆتكەندە خاننىڭ قولىغا،
باغلايدۇ ئۇلارنىڭ قولى - بويىنىنى.
قاراخان تاھىرغا باقتى تىكىلىپ،
ۋە زەھەر چاچرىتىپ كۈلدى قاھقاھلاپ.
ئۇ بۇيرۇق چۈشۈردى لەشكەرلىرىگە:
ھەيدەڭلار تېخىمۇ مەھكەمرەك باغلاپ!
توپا - چاڭ كۆتىرىلدى تاغ يوللىرىدا،
پۇقرالار تىترىشىپ قېلىشتى غال - غال.
زۆھرەنىڭ ئانىسى كەلدى قوغلىشىپ،
قاراخان ئات سالدى ئانىغا دەرھال.
ئانا ئۇچۇپ كەتتى چوڭقۇر بىر ھاڭغا،
ئاھ، قىزىم زۆھرە! دەپ ئاچچىق چىقىراپ.
زۆھرەنىڭ كۆزلىرى قاراڭغۇلاشتى،
يەر - زېمىن ئايلاندى شۇئان پىقىراپ.
قاراخان قايتىپ كەلدى چوڭ ئۇتۇق بىلەن،
ئابباسخان كېرىلىپ ماختىدى ئۇنى.
ۋە ئۇستاز بېشىنى سالدى دەرت بىلەن،
قەلبىدە قوزغالدى غەزەپ دولقۇنى.
ناغرا دۈك باغرىدا بوغۇق دۇمباقلار،
زەپەرنى تەبرىكلەپ ياڭرىدى شۇ ئان.
دۇنيادا شۇنداقمۇ زەپەر بولىدۇ،
لەشكەرلەر شات بولۇپ كۆتەردى چۇقان.
تاھىرنىڭ باغلانغان قولىغا چاپتى،
خان قىلىچىنى سۇغۇرۇپ ئېلىپ.
كېسىلىپ يېشىلدى تېرە تاسمىلار،
ۋە تاھىر قانىراپ چۈشتى يىقىلىپ.
خان ئۇنى كۆرسەتتى ھاشارچىلارغا:
— ھالى شۇكېمىدە - كىم كىرىمسە سۆزگە!
ئەكىرىپ قاماشتى ھوشسىز تاھىرنى،
ئات - ھارۋا جاپدۇقى قويۇلغان ئۆيگە.
بوشىتىپ زۆھرەنى ياغاچ قۇۋۇقتىن،
قاراخان زەردىلىك ئالايدى ئاڭا!
يېگىتكە ئەگىشىپ قاچامسەن يەنە؟
ئاز ئەلەم قىلمىدىڭ سەن گۈزەل ماڭا!
زۆھرەنى ئامبارغا قاماپ قويۇشتى،

www.uyghurkitap.com

تۇرمىدۇر بارچە ئۆي خان ئوردىسىدا.
ياڭرايتتى زۆھرەنىڭ قۇلاق تۈۋىدە،
ئانىسى تارقاتقان ئاچچىق بىر سادا.
ئۆي باستى ئوردىنىڭ ئات باقارىنى،
بۇ ئاتا ئويلاندى ئەقىل - پەم بىلەن.
كۆرگەندە ياشلارنىڭ پاجىئەسىنى،
تورۇلدى قاشلىرى ئۇنىڭ غەم بىلەن.
ئائىلە، پەرزەنتتىن قىلىنىپ مەھرۇم،
ئۆتكەن ئۇ تەنھالىق ھاياتى بىلەن.
تاھىر ۋە زۆھرەنى تۇتقۇندىن بۇرەت،
قۇتقۇزماق بولدى ئۆز ۋاپاتى بىلەن.
كىرگەندە ئېلىشقا ئات جابدۇقىنى،
تاھىرنىڭ قېنىنى سۈرتۈپ قويدى ئۇ.
ئامبارغا بوغۇزغا كىرگەندە، قىزغا —
مەن ئامال قىلاي دەپ كۈلۈپ قويدى ئۇ.
كۈندۈزى ئات باقتى ئوتلاقلار ئارا،
ئويلاندى ئۇخلىماي ئۇ كېچىلىرى.
ئۆمرىنى ئۆتكۈزگەن بۇ ئاتا تەنھا،
يوق ئىدى ئايالى، ئوغۇل - قىزلىرى.
ئۇ تاھىر - زۆھرەگە تىلەكداش ئىدى،
كۆرەتتى ئۇلارنى ئۆز بالىلىرىدەك.
تۈنلىرى يوشۇرۇن بىلەيتتى پىچاق،
ئويلايتتى: ئۇلارنى قۇتقۇزۇش كېرەك!
بۇ ياشلار قالمىسۇن ئازاپتا يەنە،
دەيتتى ئۇ ئولتۇرۇپ چىراق ئالدىدا.
ئۇنىڭ ئويلىرىغا جور بولار ئىدى،
بىلەنگەن پىچاقتىن چىققان زىل سادا،
ناغرادۇك ئۈستىدە ياڭرىغان دۇمباق،
ئەكەلمەس ئەل - يۇرتقا ھەرگىز ئاسانلىق،
خورازنىڭ تاڭدىكى چىللاشلىرىمۇ،
ئاڭلىشار قۇلاققا مۇڭ ۋە پىغانلىق.
ئۈچ قېتىم يورىدى ئاسمان گۈمبىزى،
ئۈچ قېتىم قاپلىدى قاراڭغۇ كېچە.
ئۈچ كۈننىڭ كەينىدىن ئۆتتى ئىككى كۈن،
ئاتباقار ئويلاندى ھامان تاڭغىچە.
كۆزەتتى ئوردىنىڭ ئىچى - تېشىنى،
خەۋپلىك ئويىنى تۇتتى ئۇ پىنھان.
پىچاققا تىكىلىپ پىچىرلىدى ئۇ:
نىجاتلىق بولمايدۇ تۆكمىگۈچە قان!

7. قان تۆكۈش ۋە نىجاتلىق ئارا...

بۇلۇتلار قاپلىدى تۈن ئاسمىنىنى ،
تولۇن ئاي ئۆزىنى ئالدى دالدىغا.
ئاتباقار پىچاققا باقتى ئۈمىتلىك،
بىر يالقۇن تۇتاشتى ئۇنىڭ باغرىغا.
بۇ ئاتا بەزەن قوي بوغۇزلىغاندا،
چىدالماي ئالاتتى نەزەر ئاغدۇرۇپ.
ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈشنى ئويلاركەن شۇ دەم،
يۈرىكى سالاتتى ئىگىز - پەس بولۇپ.
جىنايەت قاپلىغان خان ئوردىسىدا،
قىرىق يىل ئات باقتى ئاق كۆڭۈل بوۋاي.
دۈچكەلدى كۆپ قېتىم قامچىلاشلارغا،
تۆكۈلگەن قانلارنى كۆردى ئۇ تالاي.
ئاتىنىڭ ئەس - يادى بولدى كۈن - تۈنى،
ئۆلۈمگە دۈچ كەلگەن ئىككى جان بىلەن.
ئۇلارنى قۇتقۇزۇپ ئېلىشى لازىم،
ئۇ پولات پىچاقنى بوياپ قان بىلەن.
خان ئۈچۈن توشقاننى بوغۇزلىغاندەك،
ئوڭايدۇر ياشلارنى قانغا بويىماق.
قاراخان ئۇلارنى دەسسەپ ئۆلتۈرەر،
چۆمۈلە ئۈستىگە قويغاندەك ئاياق.
بۇندا يوق ئىنسانىي ئەقىل - ئىدىرەك،
ئادەمنى ئىتچىلىك كۆرمەيدۇ ئۇلار،
خىسلىتى ئۇلارنىڭ ئاچكۆزلۈك، ھىرىسى،

قاينايدۇ كۆڭلىدە ۋەھشى تۇيغۇلار.
بوۋاي كولۇمسىرەر، قىلار ئىپتىخار،
يۈكسەك ئىش ياشلارنى ئۇندىن قۇتقۇزماق.
باتۇرلۇق بولىدۇ نىيەت يولىدا،
ياۋۇزلار قەلبىگە بىر پىچاق ئۇرماق.
قۇملارنى ئۇچۇرۇپ گوكسىرەر بوران،
كۆكەرگەن يايلاققا كەلتۈرۈپ كولپەت.
لاپاسىنىڭ ئاستىدا ئايلىنىپ ئاتا،
ئەتراپنى كۆرسىتىپ كوتىدۇ پۇرسەت.
ئۈچ قېتىم يورىدى ئاسمان گومبىزى،
ئۈچ قېتىم قاپلىدى قاراڭغۇ كېچە.
ئۈچ كوننىڭ كەينىدىن ئۆتتى ئىككى كون،
ئاتباقار ئايلاندى ھامان تاڭغىچە.
كوتولگەن پۇرسەتمۇ كەلدى نىھايەت،
زور ئىشقا ئاتلاندى ئۇ تەييار بولۇپ.
تاھىر ۋە زۆھرەگە يەتكوزدى خەۋەر،
ئىشىكلەر ياغىچىغا ئۈچ قېتىم ئۇرۇپ.
دېدى ئۇ: بالىلىرىم تەييارلىق پۇتتى،
كەلگەندەك تۇرىدۇ ئىشنىڭ سائىتى.
قوزغىلىپ، بوركوتتەك قاناتلىنىڭلار،
يار بولسۇن سىلەرگە يولۋاس جورئىتى.
پىچاقمۇ پارقىراپ قالدى بىر پەستە،
بۇلۇتلار ئىچىدىن كۆرۈنگەندەك ئاي.
شۇئان راۋان بولدى جەھەننەم تامان،
قورادا ئوگىنەپ تۇرغان گۇندىپاي.
يەردىكى قانلارنى سورتتى ئاتباقار،
ئېغىلغا يوشۇردى قاتقان مۇردىنى.
ئىتلار ئوگىنەيتتى ئىشتىن بىخەۋەر،
جەمجىتلىق قاپلىغان ئىدى ئوردىنى.
ئاشىقلار تۇتقۇندىن بولۇشتى ئازاد،
ئاتباقار ئاق ئاتنى كەلتوردى يېشىپ.
چاقنىغان چاقماقتەك قوزغالدى ياشلار،
ئاق ئاتقا چەبدەسلىك بىلەن مىنىگىشىپ.
چۆپ باسقان لاپاسقا ئوت قويدى ئاتا،
ئاتخانا قالدى ئوت - يالقۇن ئىچىدە.
ئاق بوز ئات چاچرىتىپ تاشلاردىن ئۇچقۇن،
ئوق كەبى ئۇچاتتى زۇلمەت كېچىدە.
قاچقانلار ئوردىدىن كەتتى يىراقلاپ،
ۋە تۇياق ئۇچقۇنى كۆزدىن يوقالدى.
شامالدا گورۇلدەپ ئۆرلىدى يالقۇن،
كۆيگەن ئوت ئوردىنى قوينىغا ئالدى.
ئات باقار قاپلىغان توتەك ئىچىدە،
كويەتتى ئۆرتىنىپ ھەريان پىقىراپ.
ئوت كەتتى! ئوت كەتتى!

ۋاقىراشلاردىن،
ئەنسىزلىك ئىچىدە ئويغاندى ئەتراپ.
ئىرغىدى چوشەكتىن قورقۇپ قاراخان،
كاللىسى كۆرۈندى دەرىزىسىدە.
تەمتىرەپ يورەتتى ئوردىدا خاقان،
غال - غال تىترەيتتى قان يوق يۈزىدە.
ئوردىنى قاپلىدى چۇقان ۋە سورەن،
قاراخان تۇۋلايتتى چېپىپ قويۇندەك.
توگۇلۇپ قالاتتى بەزەن ئولتۇرۇپ،
كاتاكتىن تۇتۇلغان ئوغرى مولۇندەك.
ئادەملەر توپلىشىپ ئۆچۇردى ئۆتنى،
ئىس - توتەك تارقالدى ھەريان پۇرقىراپ.
قوقاسقا ئايلانغان ئاتخانا ئارا،
ئۆرتەنگەن ئاتباقار تۇراتتى پۇراپ.
ئايلىنىپ باشەگىم قاپتاللىرىنى،
تاغ - تاشلار ئىچىدە چاپاتتى ئاق ئات.
يۈلتۇزلار چاچرىتىپ تۇياقلىرىدىن،
ئۇچاتتى مىسالى تافىقاندەك قانات.
ئۇچقان ئات شىددەتلىك كىشنەپ بەزىدە،
دوچ كەلگەن ھاڭلاردىن سەكرەيتتى چاققان،

www.uyghurkitap.com

يېقىنلاپ كېلەتتى ئۇلار كەينىدىن،
قوغلىغان لەشكەرلەر كۆتەرگەن چوقان.
ئۇچىدۇ كۈچ بىلەن چېچەن جەك ئېتى،
تون كېچە ۋە قويۇق بۇلۇتلار تامان.
ئەستەكتۇر ئۇنىڭغا يىراق تاغلارغا،
تاھىر ۋە زۆھرەنى يەتكۈزمەك ئامان.
جىرادىن، ھاڭلاردىن سەكرىگەندە ئات،
تاشلارغا تىرەجەپ ئاندىن قوزغالدى.
تۇياقنىڭ ئىزلىرى تىك چوققىلاردا،
ئويۇلۇپ مەڭگۈلۈك ئىز بولۇپ قالدى.
بۇ ئىزلار ھېلىمۇ بار شۇ تاغلاردا،
ياندىشىپ تۇرىدۇ ئىككى يۈرەكتەك.
نەسىللەر قەلبىدە قوزغايدۇ ھۆرمەت،
شۇ ئۆلمەس ئىسياندىن يەتكۈزۈپ دېرەك.
ئۇچقان ئات، ئاھ سەن ئات...
قاچقۇنلار ئېتى......
بەردىن تىك قىيادىن كەتتى ئۇ غۇلاپ.
ئاسماندىن چۈشكەندەك چۈشتى دەرياغا،
ۋە دەريا جىلغىدا تاشتى دولقۇنلاپ.
تەۋرەندى ئۇلۇغ سۇ،
كۆتەردى دولقۇن،
قىرغاقلار قاپلاندى كۈمۈش كۆپۈككە.
ئاھ دولقۇن ئاھ دولقۇن...
چۆچۈدۈڭ ئەجەپ!...
چۆچۈگەن دولقۇنلار ئۆرلىدى كۆككە......
قوغلىغان لەشكەرلەر كەلدى چوققىغا،
دەرياغا تىكىلىپ قالدى قاراخان،
ئابباس خان زەھەرلىك ھىجىيىپ قويدى،
ۋە ھاپىز ئۈمىدتە ئويلاندى شۇ ئان.
بەزىدە ئۆلۈمدە پىنھان تىرىكلىك،
ھاياتنىڭ ئۈمىدى بولار ماماتتا.
ئۇ كۆردى: ئۆرلىگەن ئانا دولقۇنلار،
تاھىر ۋە زوھرەنى ئېلىپ ئاقماقتا......

8. دولقۇنلار ئۇزاتتى ئاپپاق قولىنى......

باغراشتىن كېلىدۇ كۆنچى دەرياسى،
ئاقىدۇ يېشىللىق بېرىپ ھەر يانغا،
بىپايان چۆللەرگە بارغاندا ئېقىپ،
بۆلۈنۈپ كېتىدۇ توققۇز تارانغا.
كۆكلەمدە قىرغاقلار ياشنايدۇ گۈزەل،
گۈل چېچەك قاپلايدۇ تۇقايلىرىنى.
ۋادىدا كىشىلەر مېھنىتى بىلەن،
بېزەيدۇ دەريانىڭ يەل - ئاپلىرىنى.
بۇ دەريا ئاق چېچەك چاچرىتىپ دائىم،
پەلەككە ئۆرلىتەر دولقۇنلىرىنى.
ئېھتىرام بىلدۈرۈپ مېھنەت ئەھلىگە،
دولقۇنلار سوزىدۇ ئاپپاق قولىنى.
شاماللار گۈركىرەپ، قۇياش ئىللىتقان،
ئاپتاپلىق كۈنلەردە بولىدۇ شۇنداق،
دەريانى قىزىللىق قاپلىدى ئەمدى،
ئۆرلىگەن دولقۇنلار ئەمەس ئىدى ئاق،
ئاقاتتى ئۇلۇغ سۇ ئەنسىزلىك بىلەن،
دولقۇنلار ئۆرلەيتتى شىددەتكە تولۇپ،
ئېگىز كۆتىرىلەتتى دولقۇن قوللىرى،
تاھىر ۋە زۆھرەنى قۇتقۇزماق بولۇپ.
ئۆركەشلەر ياندىشىپ قىلمىشتى ھاسىل،
نەجاتقا ئىنتىلگەن سانسىز قوللارنى.
بۇ قوللار كۆتەردى يىگىت ۋە قىزنى،
قىرغاققا سوزۇلدى ....
قويدى ئۇلارنى.
بۇ قوللار كۈلپەتلىك پەرزەنتلىرىنى،
ئۆلۈمنىڭ ئىلكىدىن ئالدى ياندۇرۇپ.
بۇ قوللار پىداكار ئاشىقلىرىغا،
گۈزەل ياشلىقىنى بەردى قايتۇرۇپ.

چېپىشىپ ياۋايى ھايۋانلار كەبى،
قوغلىغان لەشكەرلەر كېلىشتى شۇئان.
—كىم قېچىپ قۇتۇلغان مېنىڭ قولۇمدىن؟
ۋاقىراپ - جاقىراپ كېلەتتى خاقان.
ئۇ ئاتتىن چۈشتى - دە، دەرياغا قاراپ،
قىلىچقا تايىنىپ چىقتى قىرغاققا.
بۇيرۇدى: كېسىڭلار پۇت - قوللىرىنى،
بويسۇنماس قاچقۇنلار چۈشتى تۇزاققا!
قىلىچنى قىنىدىن سۇغاردى دەرھال،
قاراخان ئويناتتىپ ئوغرى كۆزىنى.
ئورنىدىن دەس تۇرۇپ تاھىرمۇ شۇدەم،
قاراخان تەرەپكە ئاتتى ئۆزىنى.
ئېلىشىپ چاقماقتەك تېز ھەرىكەت بىلەن،
يالىڭاچ قىلىچنى ئالدى ئۇ تارتىپ.
ۋە ئۇردى كۈچ بىلەن كۆتىرىپ ئېگىز،
قاراخان بېشىغا تامان قارىتىپ.
قاراخان يىقىلدى، قاچتى لەشكەرلەر،
چۆچۈگەن ئابباسمۇ داجىدى يىراق.
زۆھرەنى يۆلىدى تاھىر شۇ ھامان،
ئوت يانغان كۆزىدە يالتىراپ چاقماق.
زۆھرەنىڭ ھۆل چېچى مورىلىرىدە،
كۆز نۇرى يۈزلەندى چەكسىز يىراققا.
ئۇيقۇدىن يېڭىلا ئويغانغان كەبى،
پەرىشان باقتى ئۇ يېقىن - يىراققا.
قۇلىقى تۇۋىدىن ئۆتتى ۋىژىلداپ،
بىر تال ئوق يىراقتىن كەلگەن ئېتىلىپ،
تاھىرنىڭ گەۋدىسى سەل تەۋرەندى-دە،
زۆھرەنىڭ يېنىغا چۈشتى يىقىلىپ.
يوشۇرۇن ئوق تېگىپ تاھىر بەردى جان،
زۆھرە قىز يىراقتىن ۋاقىرىدى خانىغا:
—كەلتۈرۈپ بېرىڭلار بىر ياغاچ ساندۇق،
مەن تاۋۇت قىلىمەن قەدىرلىك جانىغا.

شەرتىمنى تېزلىكتە قىلىڭلار ئادا،
بۇ مېنىڭ سىلەرگە قويغان قارارىم.
تەلىپىم ھازىرلا بىرلىمىسا بىجا،
تىنمايدۇ زادىلا مېنىڭ ئىسيانىم!
بۇ سۆزلەر ياڭرىدى گۈلدۈرمامىدەك،
ئابباس خان ھازىر دەپ قايتۇردى جاۋاپ.
بۇيرۇدى ياندىكى نەۋكەرلىرىنى،
نەۋكەرلەر ساندۇققا ماڭدى ئالدىراپ.
ساندۇقنى ئەكېلىپ قويۇشتى دەرھال،
زۆھرە قىز تاھىرنى سالدى ساندۇققا.
ساندۇقنىڭ ئاغزىنى مىخلىدى ئۆزى،
ئىجتىھات ئىشلىتىپ ئۇ ھەر بىر مىخقا.
ساندۇقنى ئىنچىكە چىقتى كۆزىتىپ،
ياسالغان بۇ ساندۇق تەقلىت قېيىققا.
ئاخىرى بېشىنى كۆتەردى زۆھرە،
ئېچىلىپ قارىدى ئۇ خالايىققا.
كۈلكىدە ھەسرەتمۇ بولىدۇ بەزەن،
كۈلكىسى دەردىنى ئىزھار ئەيلىدى.
دەرياغا ئىتتەردى ساندۇقنى زۆھرە،
ۋە ساندۇق دولقۇنلار ئارا لەيلىدى.
ئارقىدىن دەرياغا سەكرىدى زۆھرە،
دولقۇنغا قوشۇلدى كۈلكە ئاۋازى.
— تۇتۇڭلار، تۇتۇڭلار!
بۇ ۋاقىراشنىڭ،
قاتمۇ - قات تاغلاردىن كەلدى ساداسى.
زۆھرە قىز ساندۇققا چىقتى يامىشىپ،
ھەرىكىتى ئەسلىتىپ چاققان كېيىكنى.
دولقۇنلار قول سوزدى قۇتقۇزماق بولۇپ،
ياشلىقنى، سۆيگۈنى ۋە ئەركىنلىكنى!
دەريادىن ياڭرىدى مۇڭلۇق بىر ناخشا:
تۆكۈلدى تاھىرجان سۆيگۈ ياشلىرىم.
ئەلۋىدا! سۆيۈملۈك ئانا ئۆلكىلەر،

ئەلۋىدا! قېرىنداش ۋە قاياشلىرىم ....
قاپقارا بۇلۇتلار قاپلىدى كۆكنى،
قاتىللىق ئوقلىرى ئۇچتى ئوقيادىن.
لەيلىگەن ساندۇققا يىقىلدى زۆھرە،
جۇدالىق پىغانى چىقتى دەريادىن.
ئوق يېگەن زۆھرەدىن ئۇرغۇپ قىزىل قان،
دەريانى بويىدى دولقۇندا لەيلەپ.
قىرغاقتىن تەلمۈردى ھايىز دەرياغا،
ياشلارغا ئېچىنىپ ياش تۆكتى ئاھ! دەپ.
يۇقرالار ماتەمدە تۆكتى كۆز يېشى،
كۆز يېشى دەريادا بولدى ئاق ئۇنچە.
دولقۇندا ئېچىلدى سانسىز ئاق چېچەك،
ئېچىلدى مۇز تۇتۇپ تا قار چۈشكىچە.
ساندۇق ئېقىپ باردى توققۇز تارانغا،
ۋە ئۇندا لەيلىدى ئۇزاق كۈنگىچە.
تونلىرى زۆھرەنىڭ ناخشا ئاۋازى،
ئۇندا ياڭرار ئىمىش تا بۈگۈنگىچە.
ئىزلىشىپ سۆيگۈنىڭ قۇربانلىرىنى،
كىشىلەر كېلىشتى ئەگىشىپ سۇغا.
ئاپىرىپ كۆمۈشتى ئۇلارنى غەمدە،
باشئەگىم تېغىنىڭ بىر چوققىسىغا.
ئۇلارنىڭ قەبرىسى بولدى ئېگىز تاغ،
قەبرىنىڭ ئاستىدا ئاقىدۇ دەريا.
چوققىدىن كۆرۈنەر چەكسىز ۋادىلار—
ئەسىرىي زۇلمەتلىك بىر غېرىپ دۇنيا.
زىمىندۇر ماتەمدە شۇندىن مابەينى،
ھەسرەتتىن يۇتمىدى دەريانىڭ يېشى.
قىرغاقتا سوكۇتتە تۇردى مەجنۇنتال،
دولقۇنلار ئەۋجىدە قانىنىڭ ئۆركىشى.
ئاھ، كۈنچى، بەختسىز ئوغۇل ۋە قىزنىڭ،
باغرىڭدا ئۆتكۈزگەن كۈن ۋە تۈنلەرنى.
روھى بار ئۇلارنىڭ ئۆركەشلىرىڭدە،
ئاقىسەن كۆتىرىپ ئاپپاق گۈللەرنى ....

۹. ئىلاھى گۈللەر

ئاشىقلار قەبرىدە سۆيىشى ئالدىدىن،
ئىككى تۈپ قىزىل گۈل چىقىدۇ ئۈنۈپ،
نۇرلىنىپ، يالتىراپ قاراڭغۇلۇقتا،
تۇرىدۇ ئېچىلىپ ۋە گۈزەل كۈلۈپ.
بۇ گۈللەر تاغ ئارا چېچىپ خۇش پۇراق،
بەخت تارتىپ بۆككىدە شاخلاپ تۇرىدۇ.
غۇنچىلار ئاچىدۇ قىپ - قىزىل پورەك،
ۋە گۈلخان ئوتىدەك چاقناپ تۇرىدۇ.
تاڭ يورۇپ شەرقتىن ئۆرلىگەندە كۈن،
بۇ گۈللەر قەبرىدە بولىدۇ غايىپ.
قىپ - قىزىل شولىسى قالىدۇ كۆكتە،
ئۇ يۇقلار نۇرلىنار ئۇندىن ئاجايىپ.
چوققىنىڭ ئاستىدا كۈنچى دەرياسى،
ئاقىدۇ ساماۋىي نۇر بىلەن تولۇپ.
كۆرۈنەر كورلىنىڭ مەجنۇن تاللىرى،
دەريانىڭ بويىدا شوخ دولقۇنلۇنۇپ.
بۇ ئانا يۇرتىدۇر تاھىر - زۆھرەنىڭ،
بەھپايان جايلارغا كەڭ غۇلاچ كەرگەن.
بۇ يۇرتنىڭ ئاڭەڭكى نۇرلىنىشلىرى
شۇ ئۆلمەس ئاشىقلار روھىدىن كەلگەن.
ئىككى تۈپ قىزىلگۈل ئۈنگەن شۇ پەيتتە،
يۈز بېرەر ئازغاننىڭ ئۈچ ئېلىشلىرى.
ئازغانمۇ ئۈنىدۇ،
كۆرمەيدۇ ۋىسال،
گۈللەرنىڭ ئۆزئارا ئىنتىلىشلىرى.
گۈللەر ئارىلىقىدا ئۆسىدۇ ئازغان،
تىكەنلىك شېخىنى سوزۇپ ھەريانغا.
ئۆلگەن قاراخاننىڭ گۇناھلىق روھى،
ئايلىنىپ قالغانمىش ئاشۇ ئازغانغا.
ئۇ ئازغان زەھەرلىك ...
ئۆلمىدۇ ئىنسان،

مۇبادا تىكىنى كىرسە بەدەنگە.
قاراخان نامىنى قويار كىشىلەر،
ياۋۇزلۇق يولىغا كىرگەن ئادەمگە.
ئەسلىتەر بۇ ئازغان زالىم ۋەزىرنىڭ،
قوغلىشى، چاپاسى، تەقىپلىرىنى.
ئازغان دەپ ئاتايدۇ بۇندا خەلقلەر،
سۆيگۈنىڭ شۇم نىيەت رەقىپلىرىنى.
قىزىلگۈل ئاسىرلار ئادەملەر ئارا،
سۆيگۈ بار بۇ گۈلنىڭ ئېچىلىشىدا.
ھەر باھار چىرايلىق چاقنار ئۇ گۈزەل،
يىگىتلەر چېكىسىدە،

قىزلار چېچىدا.
ئېچىلغان بۇ گۈللەر قىلار نامايان،
مېھنەتكەش خەلقنىڭ قەلبى سىرىنى.
زەھەرلىك ئازغانغا ئوخشىتىپ خەلق،
سۆكىدۇ زامانىنىڭ زالىملىرىنى.
بىر شامال چىقىدۇ سۇبھى ئالدىدا،
گۈللەرنىڭ ئېچىلىشىغا بولۇپ مۇخالىپ.
شامالدا ئىغاڭلاپ زەھەرلىك ئازغان،
تەلپۈنگەن گۈللەرنى تاشلايدۇ ئايرىپ.
تۆكىدۇ گۈللەرنىڭ قىزىل بەرگىنى،
ئازغانغا ئايلانغان ئۇ قارا ئەرۋاھ.
لېكىن گۈل ئۈنىدۇ سۇبھى ئالدىدىن،
ئازغانغا، شامالغا بولۇپ بىپەرۋا.
بۇگۈنى تۆكۈلسە ئازغان زەربىدىن،
ئەتىسى ئۈنىدۇ يەنە بىخلىنىپ،
بۇ گۈللەر ھەپپىدە ئېچىلىپ بىر پەس،
تۇرىدۇ بىر - بىرىگە ئۇتتەك ئىنتىلىپ.
بۇ گۈللەر تۇغرىلىق كورلىدا دائىم،
ئەقىللىق بوۋايلار قىلار رىۋايەت.
كۆرگەنلى بولارمىش چىقسا چوققىغا،
ھەر جۈمە كۈنلىرى سۇبھىدە پەقەت.

ياشنايدۇ كورلىنىڭ يېشىل بوستانى،
ئەتراپى تاغلاردۇر ئۇنىڭ قاتمۇ - قات.
باغرىدىن ئۆتىدۇ كۆنچى دەرياسى،
دەريادا دولقۇنلار ئۆلمەس بىر ھايات.
خەلقنىڭ ھاياتقا بولغان ئىشەنچى،
دەريادا ئەسىرلەر ئاقتى ئۆركەشلەپ.
زامانلار ئۆتۈشتى ...

تاغلار يەنە ياش،
ۋە زېمىن ھەر باھار كۆكەردى گۈللەپ.
نۇر بىلەن زۇلمەتنىڭ ئېلىشىشىدا،
كىشىلەر بولۇشتى تاغدەك ئىشەنچتە.
دەريادەك ساپ بولدى ئۇلارنىڭ كۆڭلى،
ئۈمىدى ياشىدى مەڭگۈ ئۆركەشتە.
باتۇر ۋە ئىشچان ئۇيغۇر خەلقىنىڭ،
كۆڭلى يورۇق بولدى چىراقتەك ھامان.
ياشىدى ئىشەنچ ۋە ئىزلىنىش بىلەن،
ئىنتىلدى گۈزەللىك ۋە بەخت تامان.
بۇلۇتلار ئۈستىدە ئۇچقان لاچىندەك،
باتۇرلۇق مىسالى ئۇلاردا تاھىر.
ۋە زۆھرە — سۆيگۈنىڭ ۋاپادار قىزى،
دىللاردا پەرىدەك بولىدۇ زائىر.
تاغلار، ۋادىلاردا ياشىدى ئۇلار،
ئېلىشىپ كۈلپەتلىك قىسمىتى بىلەن.
بۇ خەلق ئىپتىخار ئەيلەشكە لايىق،
ئەسىري ھاياتى قىممىتى بىلەن.
ئاشىقلار قەبرىدىن ئۈچىدۇ جۈپ توز،
سۆيگۈنىڭ يەنە بىر مىسالى بولۇپ.
بۇ توزلار كۆك بويلاپ قىلىدۇ پەرۋاز،
خەلق ئۈمىدىنىڭ تىمسالى بولۇپ.
ئۇلار تىك قىيادىن يايغاندا قانات،
باشئەگىم قورۇلى قالار ئاستىدا.
بۇ قۇشلار ئۈچىدۇ ئىزلەپ قۇياشنى،

uyghurkitap.com

بۇلۇتلار ئىچىدە ياڭرىتىپ سادا.
بەك قەدىم زاماندا بولغان بۇ ئىشنى،
ئۇيغۇرلار ھىكايە قىلىدۇ پات - پات.
مەن داستان ياراتتىم بۇ رىۋايەتتىن،
تارىخ ۋە رىياللىق بەردى، تەسىرات.

خاتىمە

مەن تاۋخې① بويىدا تۇغۇلغان ئوغلان،
تىيانشان كۆكىدە ھەم قانات قاقتىم.
كورلىدا ئوتتۇز يىل بولدۇم خىزمەتتە،
ۋە ئۇيغۇرلار بىلەن دوستلۇق ئورناتتىم.
ئوتتەك ھارارەتلىك ۋە مەرت خەلق بۇ،
سۆيىمەن ئۇلارنىڭ پاك دىللىقىنى،
بىباھا ئالتۇنغا ئوخشاتسا بولار،
دوستلۇق تۇيغۇسىنىڭ ئىسسىقلىقىنى.
ساپ ئۇلار ئوتلاقنىڭ شەبنەملىرىدەك،
ئىزلىمەس مەنپەئەت، قوغلاشمايدۇ نام.
ئۇلارنىڭ ناخشىلىرى ۋە ئۇسسۇللىرى،
قەلبىمدە قوزغايدۇ سەممىي ئىلھام.
مەن تاھىر - زۆھرەنىڭ پاجىئەسىنى،
ئوتتۇز يىل مابەينى يازدىم يېنىشلاپ.
ئارزۇلۇق ئەمگىكىم چىقتى يورۇققا،
مەن ئۇنى شۇ خەلققە تۇتتۇم بېغىشلاپ.

1978 - يىلى، كورلا

سائەت ۋە ئىگىسى

(مەسەل)

ئەسقەر ئېزىز

دەپتۇ سائەت چىكىلداپ،
قوشۇمىسى تۈرۈلۈپ.
چىك، چىك، چىك، چىك ئىگەم،
قۇلاق سالغىن جىم تۇرۇپ.
تۇرغاچقا مەن ۋاقىتنى،
دائىم توغرا كۆرسىتىپ.
كېچىكمىدىڭ خىزمەتكە،
دەل ۋاقتىدا ئۈلگۈرۈپ.
قەدىرلەندىڭ شۇڭا سەن،
ئېلىپ شەرەپ تاختىسى.
ساڭا ئالقىش ياڭرىتىپ،
چالدى چاۋاك ھەممىسى...
تۆھپە مېنىڭ بولغاچقا،
تەقدىرنامە ماڭا خاس.
ھەممە ئادەم مېنىڭسىز،
ھېچقانداق ئىش قىلالماس.
قاھ - قاھلاپتۇ ئىگىسى،
ھەيران بولۇپ بۇ گەپكە.
ئاڭلاپ بولۇپ ھەممىنى،
شۇنداق دەپتۇ سائەتكە.
ئۇنتۇپ قالسام ئەگەردە،
قولۇغۇڭنى بۇراشنى.
بىلەلەمسەن ئېيتقىنا،
دەل ۋاقتىدا مېڭىشنى؟!

① گەنسۇ ئۆلكىسىدىكى بىر دەريانىڭ نامى

سۈكۈت قەبرىسىدىكى يېزىقلار

ئابىد ئىسمايىل (سۇرىيە)

ياش شائىر ئابىد ئىسمايىل 1963 - يىلى سۇرىيەنىڭ لەزىقە شەھىرىگە قاراشلىق «نىنە» كەنتىدە تۇغۇلغان. 1985 - يىلى دەمەشق ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئېنگلىز تىل - ئەدەبىياتىنى پۈتتۈردى. هازىر، ئۇ ئامېرىكا شېئىرىيىتى توغرىسىدا دوكتورلۇق ئۇنۋانىنى ئېلىش ئۈچۈن ئامېرىكا قوشما شتاتلىرىغا ئوقۇشقا چىقىش ئالدىدا تۇرىدۇ.

بۇ شېئىرلار ئۇنىڭ «سۈكۈت قەبرىسىدىكى يېزىقلار» ناملىق شېئىرلار توپلىمىدىن تەرجىمە قىلىندى.

شېھىرزاتنىڭ ئۇنتۇلغان ۋاراقلىرى

1. تۇغۇلۇش

كۈلدى ئانا ئۆتكەن ئۇرۇشتا،
ئاخىرقى كۈن تولغاق يېگەندە.
چۈنكى ئەمەس ئىدى تۇغقىنى،
جىنازىدىن باشقا بىر بەندە.

2. مەرسىيە

پادىچىنى يەپ كەتتى بۆرە،
يالغۇز قالدى جىرادا نەيى.
ھېلىغىچە ياڭرايدۇ ئۇنىدىن،
سىرلىق، مۇڭلۇق، پەرىشان كۈيى.

3. تىتىلداش

بىر ناتونۇش قەبرە ئۈستىگە،
ئېتىپ چۈشتى كۆكتىن بىر يۇلتۇز.
چۈنكى ئىچى پۇشتى ساقلاشتىن،
ئاسماننىڭ تار ئۆيىدە يالغۇز.

4. كۈتۈش

يول بويىدا، يولنىڭ بويىدا...
بىر دېرىزە ئولتۇرار تەنھا.
ئۇ كۈتىدۇ بەلكى كەلسە دەپ،
شامال يا ئاي ياكى بىر رەنا.

5. سىر

نۇرار شۇ تاپ يالىڭاچ قۇياش
دېرىزىدە، تۇرمە كەينىدە.
بىر نىمىلەر يېزىپ تامغا ئۇ،
ئۆچۈپ كەتتى ئۇپۇق كۆلىدە.

6. شامال

قولغا ئالدى چېگرا ساقچىسى،
تۇتۇۋېلىپ قاچاق شامالنى.
پايپېقىغا يوشۇرغان ئىكەن،
ۋەتەن دېگەن غەمكىن قوشاقنى.

7. نۇسخا

كىرىپ كەلدى يۇرت چىركاۋىغا،
ياسىنىپ كۆل دەرۋىش تۇسىدە.
قوڭغۇراقلار چېلىنغان چاغدا،
كۆردى ئاينى مۇنبەر ئۈستىدە.
زامانلاردىن قالغان كىرىستى،
تەۋرىنەتتى ئۇنىڭ كۆكسىدە.

8. جىمجىت رەسىم

جەڭ تۇمۇزى تەكتىدە قىلىپ،
ئاستا - ئاستا قۇرىدى ئۆلۈك.

كۆپكۆك كۆكنى كۆيلىگەن ناخشا،
ئۇزاپ كەتتى كۆزىدە سوزۇك.

٩. ئاداققى ئىستەك

قانچە ئىستەر كىرست تاختايغا،
مىخلانغان شۇ گۇناسىز كىشى.
قانچىلىك شات ئەيلەيدۇ ئۇنى،
قۇياشنىڭ ئىلك مۇمدىن چۈشىشى.
ياتسا ئىكەن قوينىدا ئۇنىڭ،
تۇتاشتۇرسا تاماكىسىنى.
پۈرقىرىتىپ جان بەرسە ئادەم،
تاماكىنىڭ كۆپكۆك ئىسىنى.

مەن

1

تۇغۇلمىدىم ئالتۇن قەسىردە،
قارىغاينىڭ سايىسى ئۆيۈم.
جۇدۇن يوقلاپ كەلسە ئۆيۈمنى،
كۆكتىكى ئاي بولدى ئوچىقىم.

2

چىركاۋىمدۇر بوركۇت چاڭگىسى،
ئۇندا مېنى پاكلىدى يامغۇر.
بىلگەن بولسام ئەگەر خۇدانى،
سەۋەپ شۇكى:
يېشىل دەرەخنىڭ —
ئىنجىلىنى ئوقۇدۇم بىر قۇر.

3

شامال ماڭا ئوبدان ئۆگەتتى.
ئۆڭكۈرلەردىن قانداقچە ئۆتۈپ،
يۇرتلار ئارا قانداق كېزىشنى.
ئېچىرقىسسام، يىگوزدى تۇپراق،
ماڭا قۇرام تاشنىڭ ئېشىنى.
يىغلاپ قالسا ئەگەر يۈرىكىم،
قۇچاقلايدۇ مېنى بۇلاقلار،
سۇبھى باشلار ئەللەيلىشىنى.

4

ئەيپلىسە مېنى لۇغەتلەر،
سەۋەپ شۇكى: قىلادىم تەرجىمە،
داڭگاللارنىڭ دۇدۇقلىشىنى.
سۇئالىنى يەشتىم چېچەكنىڭ،
چېچەك ئامراق مەندىن سوراشقا.
يوللار مېنى قويسا يوتتۇرۇپ،
سەپىرىمنى باشلاشتىن بۇرۇن،
ئادرېسىمنى بەردىم قۇياشقا.

ئەرەپچىدىن: ئەخمەتجان ئوسمان
تەرجىمىسى.

پەرىدىدىن ئەتتار ئېيتىمدۇ:

— تۆت نەرسىنى تۆت نەرسىدىن، يەنى كۆڭۈلنى ھەسەتتىن، تىلنى يالغان ۋە غەيۋەتتىن، قىلغان ئىشىڭنى مىننەتتىن ۋە نەپسىڭنى ھارامدىن پاك تۇت، شۇ چاغدىلا ھەقىقىي ئادەم ھېسابلىنىسەن. ئەي ئوغۇل، ھېچ قاچان دىل ئازار بولما، دىل ئازارلىق بىر كۈنى پالاكەتلىك كەلتۈرىدۇ. تەكەببۇر بولۇشتىن ساقلان. تەكەببۇرلۇق جاھىللارنىڭ ئادىتى، ئەقىللىق كىشىلەر تەكەببۇر بولمايدۇ.

دانىشمەنلەر نەسىھىتى

بىر دانىشمەندىن سورىدى:

– قانداق ئالامەتلەر ئادەمنىڭ بەختلىك ئىكەنلىكىدىن خەۋەر بېرىدۇ؟

دانىشمەن ئېيتىدۇ:

– هالال مېهنەت، سېخىلىق، غەيرەت، ئوچۇق چىراي ۋە شېرىن سۆزلۈك بولۇش بەختلىك ئادەمنىڭ ئالامەتلىرىدۇر.

يەنە ئۇنىڭدىن سورىدى:

– يامان يولدا يۈرگەن تەربىيەسىز پەرزەنت نىمىگە ئوخشايدۇ؟

دانىشمەن ئېيتىدۇ:

– بۇنداق پەرزەنت ئارتۇقچە ئۆسكەن بارماققا ئوخشايدۇ. ئۇنى كېسىپ تاشلىماقچى بولساڭىز ئاغرىيدۇ، ئۆز جايىدا قالدۇرساڭىز، بىداۋا بولۇپ تۇرىۋېرىدۇ.

بىر دانىشمەن ياخشى مىجەزلىك، ئەدەپلىك لېكىن چىرايى بەكمۇ خۇنۈك بىر يىگىتنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:

– ئەي يىگىت، سېنىڭ گۈزەل، ياخشى مىجەزىڭ ۋە ئەخلاقىڭ چىرايىڭدىكى خۇنۈكلۈكنى يېپىۋەتتى.

ئەپلاتون هېكىم مۇنداق دەيدۇ:

– مەن پىداكارانلىق بىلەن قىلىنغان مېهنەتتىن هاسىل بولىدىغان راهەتنى هېچ نەرسىدە كۆرمىدىم، چۈنكى تېنىمنىڭ سالامەتلىكى، روهىمنىڭ سائادىتىنى مېهنەتتە تاپتىم. شۇنىڭ ئۈچۈن مېهنەت «سائادەتنىڭ ئۆزىدۇر» دەيمەن.

جالالىدىن رومىي ئېيتىدۇ:

– بىئەدەپنىڭ يامانلىقى پەقەت ئۆزىگىلا ئەمەس، باشقىلارغىمۇ هەم زىيان يەتكۈزىدۇ. ئەدەپسىزنىڭ ئۈستىگە كەلگەن ئاپەت، پالاكەت ئۇنىڭ ئەدەپسىزلىكىدىندۇر. كىمدە - كىم ئەدەپسىزلىك يولىغا قەدەم قويسا، قايغۇ - هەسرەت ئوتىدا يانىدۇ.

سوقرات هېكىم ئېيتىدۇ:

– تەكەببۇرلۇق ۋە زۇلۇم - ئۇلۇغلۇقنىڭ ئاپىتى، مۇلايىملىق ۋە ئاق كۆڭۈللۈك - ئىنسانلىقنىڭ زىننىتى، شەرمۇ - هايا ئۇنىڭ ئەڭ گۈزەل، يېقىملىق لىباسىدۇر.

جېلىل مۇهەممەت تەرجىمىسى

شەرەپ مۇنبىرى

«روناق تاپقاندا مىللەتنى، خەلقنى ئۇنۇتماي-
مىز، مەدەنىي مائارىپ ئىشلىرىمىزنىڭ يۈكسىلىشى
ئۈچۈن ماددىي ياردەم بېرىش بىزنىڭ مەسئۇلى-
يىتىمىز» — بۇ ئۈرۈمچى شەھىرىدىكى ياش تىجارەتچى
↑ ئابدۇرېھىم ھاجى ئىمىن ھاجى ۋە شېرىپ ئاتىخانلارنىڭ ←
قەلب ساداسى. ئۇلار جەمئىيىتىمىزنىڭ ۋە ژۇرنىلىمىزنىڭ ئىجتىمائىي پائالىيەتلىرى ئۈچۈن ماددىي جەھەتتىن ياردەم بېرىپ ئۇيغۇر ئەدەبىياتىنى گۈللەندۈرۈش يولىدا تۆھپە قوشۇشتىن ئىبارەت ئېسىل روھنى ئىپادىلىدى. ئۇندىن باشقا سۇلتان ئىمىن، ئوبۇل ھەسەن، ھەسەن ھاجىم، ئابلەھەت ھاجىم، ياسىن ھاجىم، پەتتار قاتارلىق تىجارەتچىلەرمۇ پۇل تاپقاندا ئەلنى ئۇنۇتمىدى.

بىز يۇقىرىدىكى مەرىپەتپەرۋەر يولداشلارنىڭ خالىسانە ياردىمىگە ۋە ئەلسۆيەر پەزىلىتىگە ئالاھىدە ئاپىرىن ئېيتىمىز.

— ئۈرۈمچى شەھەرلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتى «تەڭرىتاغ» ژۇرنىلى تەھرىر بۆلۈمى —

天尔塔格文学季刊（维文）　　تەڭرىتاغ پەسىللىك ئەدەبىي ژۇرنىلى

编辑出版《天尔塔格》编辑部
地址乌市新华南路16号
印刷乌市第十四中学印刷厂
登记证第412号 电话 28897
乌鲁木齐市邮局订阅发行
刊号58—83 定价0.50元

تەڭرىتاغ تەھرىر بۆلۈمى تۈزۈپ نەشر قىلدى.
ئادرېس: ئۈرۈمچى جەنۇبىي شىنخۇا يولى 16-نومۇر
ئۈرۈمچى شەھەرلىك 14 - ئوتتۇرا مەكتەپ باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى.
ژورنال نومۇرى 412 تېلېفون نومۇرى 28897
ئۈرۈمچى پوچتا ئىدارىسى مۇشتەرى قوبۇل قىلىدۇ، تارقىتىدۇ.
ژورنال ۋاكالەت نومۇرى 83 - 58، باھاسى 0.50 يۈەن

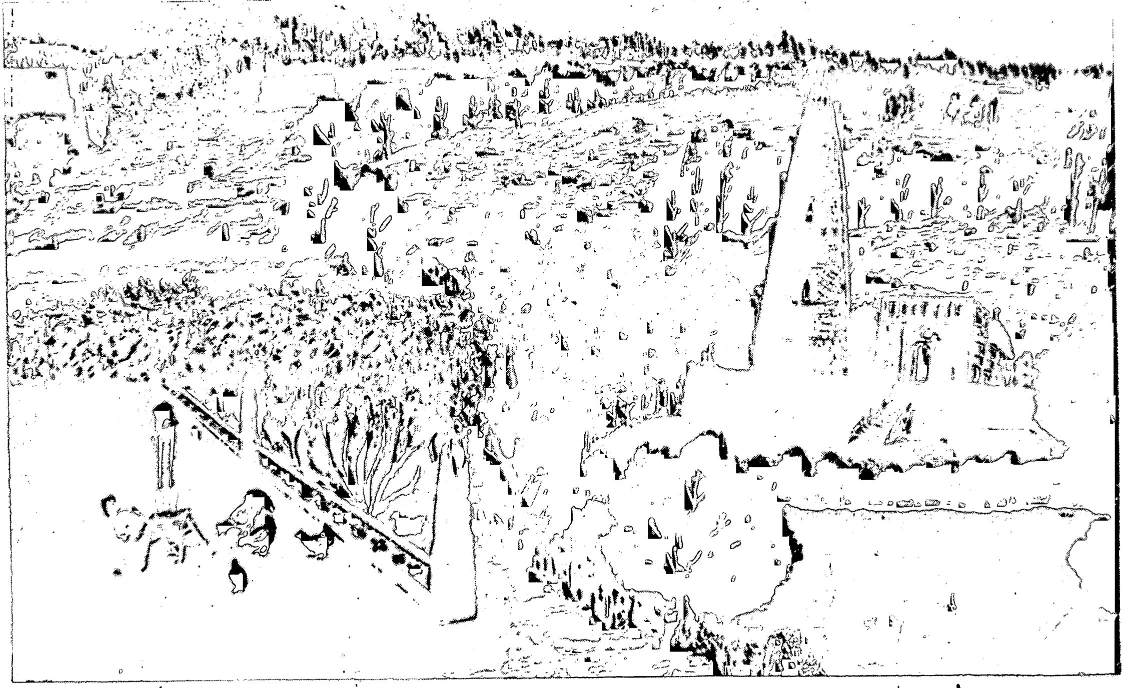

مىنىڭ يېزام

تاغ سۈيى

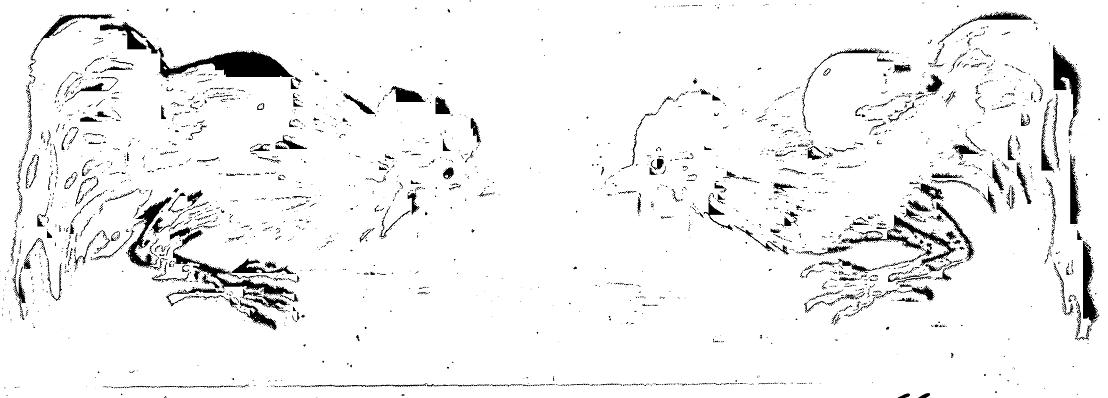

ئىككى خوراز سبتنياز ئولمايىنت سىزغان

مىللىي چالغۇ ئەسۋابلار زاۋۇتى
بېرىش. مال زاكاس
قىلىش. رېمونت قىلىش كەسپلىرى
بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. مەھسۇلاتلارنىڭ تارىخى ئۇزۇن.
ھۈنەر سەنئىتى ئىلغار. ماتېرىيالى ياخشى. ياسىلىشى كۆركەم. ئاۋازى
يېقىملىق. سۈپىتى يۇقىرى.
ماگىزىنىمىزدا مىللىيچە. ياۋروپاچە ۋە ئېلېكترونلۇق چالغۇ ئەسۋابلىرى سېتىلىدۇ. ئالاقىلىشىپ
سېتىۋېلىشىڭىزلارنى قارشى ئالىمىز.
ئادرىسى: ئۈرۈمچى ئازادلىق يول 243 ـ 245 ـ نومۇر تېلېگراف: 2867 تېلېفون: 23284 28855